IDG BOOKS WORLDWIDE
KOSSUTH KIADÓ RT.

VILÁGSZERTE 45 MILLIÓ ELADOTT DUMMIES KÖNYV

DUMMIES® KÖNYVEK

INTERNET

JOHN R. LEVINE-CAROL BAROUDI-MARGARET LEVINE YOUNG

A tudás öröm!

Könnyedén, érthetően, szakszerűen AZ INTERNETRŐL

Töltsük ki Internet-hozzáférésünk adatait!

E-mail címünk:

@ _____

Internet-szolgáltatónk modem-telefonszáma:

_____

Internet-szolgáltatónk segítőszolgálatának telefonszáma:

_____

Internet-szolgáltatónk segítőszolgálatának e-mail címe:

@ _____

A PPP-hozzáférés adatai:

IP címünk (ha van):

_____

Internet-szolgáltatónk DNS-e:

_____

Internet-szolgáltatónk bejövő postaszervere (POP):

_____

Internet-szolgáltatónk kimenő postaszervere (SMTP):

_____

Internet-szolgáltatónk hírszervere (Usenet):

_____

Internetes címzónák

com	kereskedelmi
edu	oktatási
gov	kormányszerv
mil	katonai
net	hálózati
int	nemzetközi szervezet
org	nonprofit szervezet

A magyarországi zóna jelzése: hu

Netikett

Ne feledjük, hogy a Neten mindenki más szintén „csak ember".

Ne válaszoljunk haragból, ne ragaszkodjunk ahhoz, hogy miénk legyen az utolsó szó.

NE ÍRJUNK CSUPA NAGYBETŰVEL – ez üvöltözésnek minősül.

Csak akkor írjunk be levelezőlistákra, ha tényleg van mondanivalónk.

Ne továbbítsunk levélláncokat, pénzcsinálásról szóló üzeneteket, vírus-figyelmeztetéseket és más hasonló postát.

Betűszavak

BTW	(by the way)	apropó
RTFM	(read the f*** manual)	nézd meg a használati utasításban
IMHO	(in my humble opinion)	szerény véleményem szerint
ROFL	(rolling on the floor laughing)	a földön fetrengek a nevetéstől
TIA	(thanks in advance)	előre is köszönöm
YMMV	(your mileage may vary)	mindenki másképp csinálja
TLA	(three-letter acronym)	betűszó, három betűből

Hasznos Web-lapok:

http://www.yahoo.com	A Yahoo Web-katalógus
http://altavista.digital.com	Az AltaVista keresőgép
http://www.infoseek.com	Az Infoseek Web-katalógus
http://www.tucows.com	Shareware gyűjtemény Windowsra és Macintoshra
http://cws.internet.com	Winsock alkalmazások gyűjteménye
http://net.gurus.com	E könyv kiegészítő Web-helye

Magyar keresők

http://altavizsla.matav.hu	Magyar nyelvű Web-oldalak keresője
http://heureka.net.hu	Magyar tárgyszavak keresője
http://www.net.hu/kiki/	Magyar e-mail címtár
http://www.fsz.bme.hu/dir/	Emese, magyar e-mail címkereső

URL-fajták

file://elérés	Helyi gépen levő fájl
ftp://gép/elérés	FTP kiszolgálón levő fájl
http://gép/elérés	Web-lap
mailto:cím	E-mail cím
telnet:gép	Telnet kapcsolat távoli géppel

Elektronikus levelezőlisták

A listák listáját a *http://www.liszt.com* alatt találjuk.

A feliratkozáshoz küldjünk egy üzenetet az adminisztrátornak. Az üzenet tartalmazza a subscribe listanév (sajátnév) sort.

Olvassuk el és mentsük el az első üzenetet, amit a listáról kapunk.

A leiratkozáshoz küldjünk egy üzenetet az adminisztrátornak. Az üzenet tartalmazza a signoff listanév sort. (A Majordomo szervereknél ez a unsubscribe listanév)

Magyar témájú News (Hír-)szerver a Useneten: *soc.culture.magyar*

Magyar News-szolgáltatások listája a Useneten: hun.* (elérhető: news.iif.hu)

Hasznos magyar Web-lapok

http://www.fsz.bme.hu/hungary/	Magyar Honlap
http://www.hungary.com	Hungary Network
http://www.euroweb.hu	Internet Hungary
http://www.hungary1.com	2001 Hungary-Business

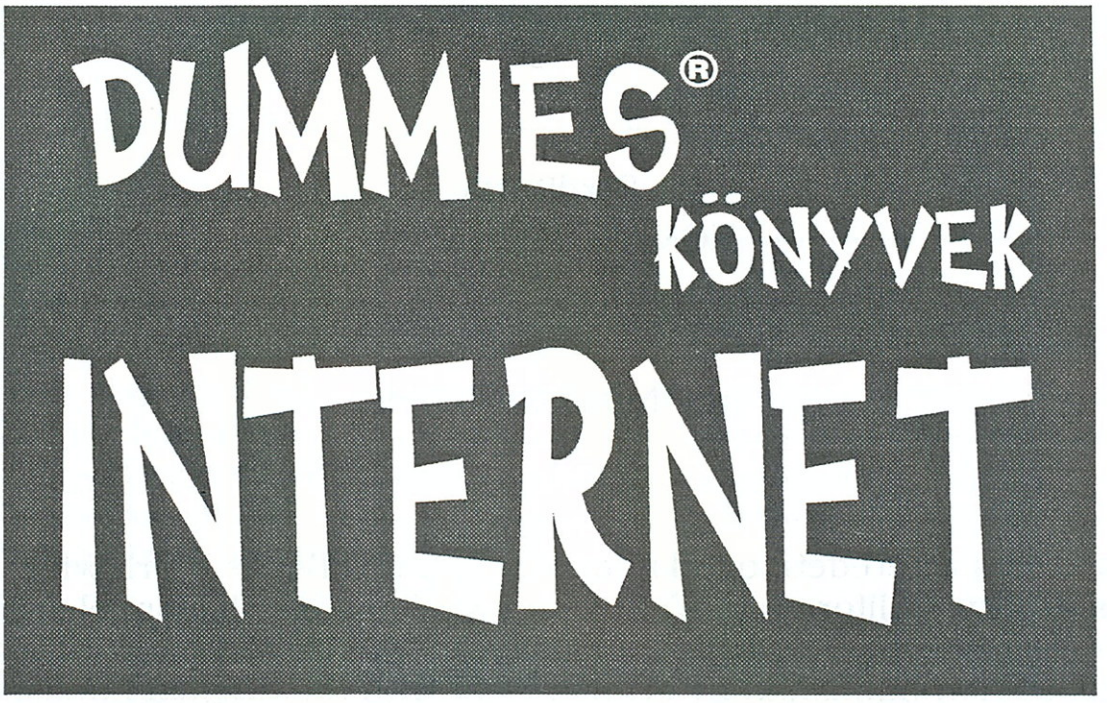

John R. Levine, Carol Baroudi,
Margaret Levine Young

KOSSUTH KIADÓ

A fordítás alapja
John R. Levine, Carol Baroudi, and Margaret Levine Young:
Internet For Dummies, 5th Edition. IDG Books Worldwide, Inc. 1998

Fordította
KOMÁROMY GÁBOR

ISBN 963 09 4057 4

Ez a kiadás az eredeti jogtulajdonossal, az IDG Books Worldwide, Inc.
(Foster City, California USA) történt megállapodás alapján jelent meg

This edition published by arrangement with the original publisher,
IDG Books Worldwide, Inc., Foster City, California, USA.

Minden jog fenntartva.
Jelen kiadvány semmilyen része nem másolható, semmilyen formában és eszközzel
nem terjeszthető, nem tárolható adatbázisban vagy visszakereső rendszerben.

All rights reserved including the right of reproduction
in whole or in part in any form.

A For Dummies, a Dummies Man és az IDG Books Worldwide Logo
az International Data Group, Inc. regisztrált márkaneve

For Dummies, Dummies Man, and the IDG Books Worldwide logos
are trademarks under exclusive license to IDF Books Worldwide, Inc.,
from International Data Group, Inc. Used by permission.

© 1998 by Kossuth Kiadó
Original English language edition © 1998 by IDG Worldwide, Inc.

Tartalom

Bevezető **5**

A könyvről 5
A könyv használatáról 6
Kinek szól mindez? 7
A könyv felépítése 7
A könyvben használt ikonok 8
Na és akkor most? 8
Visszajelzést is kérnénk 9

I. rész. Üdvözlet az Interneten ***11***

1. fejezet. Mi az a Net? **13**

És miért a nagy felhajtás? 14
Igaz történetek 16
Miért különbözik ez a médium minden más médiumtól? 17
Mindenki hozzáférhet 17
Politikailag, társadalmilag és vallásilag abszolút korrekt 18
A Net előny 18
Elektronikus kereskedelem 20
A biztonságról, általában 20
A biztonságról, konkrétan 21
Néhány gondolat a biztonságról és a személyi adatokról 21
A biztonság mindenekelőtt 22
Óvd a személyi jogaidat 23
Add tovább a sütit 23
Kódolás és az Elég Jó Védelem 24
Honnan származik az Internet? 24
Mindeközben az osztálytermekben 25
Színre lép a National Science Foundation 26

2. fejezet. Külső hálók, belső hálók és röplabdahálók **29**

Az intranetek és hasznuk 29
Olyan nagy ügy? 30
Az intranetek használata 31
Extra, extranet, netnet 32
Nem is annyira érdektelen 32
Hányféleképpen is? 33
Miért nem mondunk többet az intranetekről és extranetekről? 33

3. fejezet. A Net, a gyerek és a szülő 35

Mi értelme van? 35
Mit lehet nyerni? 35
Az Internet kisgyerekeknek 36
Az Internet a K-12-nek 36
Az egyetem és a Net 37
Munkakeresés a Neten 37
Amikor a Net iskola 38
A legfőbb aggály 38
Szülői kíséret szükséges 39
Korlátozások 40
Az osztályzások osztályzása 40
A fogyasztó döntése 41
Szoftver-őrségek 41
Internet-források gyerekeknek 42
Levelezési listák szülőknek és gyerekeknek 43
Web-helyek gyerekeknek 43
Segítség problémás gyerekek szüleinek 43
Az Internet az iskolákban 44
Szerződéses feltételek 44
Ipari cybervédelem 45

***II. rész. Internet, érkezem!* 47**

4. fejezet. Az Internet-szolgáltatások kiválasztása 49

Kell egy számítógép 49
És ha nincs? 50
Ha van 50
Legyünk normálisak 51
Bármilyen számítógép megteszi 51
Modemre fel! 52
Fertőző-e a normál terminál program? 53
A szolgáltatók 53
A jó öreg kereskedelmi szolgáltatók 53
Az Internet, a teljes Internet, és semmi más, csak az Internet 54
A PPP 55
A kagyló íze 56
A sávszélesség szépségei 57
ISDN, ADSL és egyéb káromkodások 57
Válasszunk ISP-t 58
Hogyan találjunk helyi szolgáltatót 59
Előfizetés 60
Vissza a szoftverekhez 60
Kereskedelmi szolgáltatók 60
PPP-hozzáférés 61
Shell hozzáférés 61

Le s föl az információs sztrádán 61
Aláírná itt, kérem? 62
Kérjük, ne nyúljon a kristályokhoz .....
Hogyan kell abbahagyni? 63

5. fejezet. Csatlakozás az Internethez 65

PPP (és a SLIP) 66
A programok a mi kezünkben vannak 66
Menő programok 67
Csatlakozás 68
Megvan mindenünk hozzá? 68
Az általános PPP-helyzet 69
Sok titokzatos szám 70
Honnan jön ez a rengeteg szoftver? 72
A programok otthona 73
Csatlakozás Windows 98-ról 73
Csatlakozás Windows 95-ről 74
Csatlakozás Windows 3.1-ről 74
Csatlakozás Macintoshról 75
Internet-szolgáltatók 76

III. rész. Web-mánia 81

6. fejezet. A Wad, Világraszóló, Wiszontagságos Web 83

Nyomuljunk Hyperben - az alapvetések 84
Nevezd meg a lapot 86
Böngészők 87
Böngészőháború 87
Szörfölés a Netscape Navigatorral és a Microsoft Internet Explorerrel 89
Ide-oda 89
Visszavonulás! 90
Kalandozás a térképen 90
Utazgatás 90
Hol is kezdjük? 92
Furcsa ez a lap 93
Vigyenek ki innen! 93
A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer beszerzése és telepítése 94
A programcsomag beszerzése 94
Hazaértünk - csomagoljunk ki és installáljunk 95
Élet a Lynx-szel 98
Hogyan mozogjunk? 99
Búcsú a Lynxtől 99
Ez minden? 99

7. fejezet. Web-birkózások 101

Kedvencek 101
Megjelölés a Netscape Navigatorban 102
Megjelölés a Microsoft Internet Explorerben 103
Megjelölés Lynxben 104
Gyorsítsunk 105
Hol kezdjük? 105
Váltsunk rondára 106
A titokzatos rejtekhely 107
A teljes kép 108
Űrlapok kitöltése 109
Ments meg! 110
Lynx lapok mentése 111
Egyéb dolgok mentése Lynxen 112
Két két dolgot dolgot csinálni csinálni egyszerre egyszerre 112
Nyomtatás 113
A plug-in: hogyan énekeljünk, táncoljunk és csevegjünk a Web-böngészővel 114
Menő plug-inek 114
Hogyan használjuk a plug-int a browserrel 115

8. fejezet. Tűt a szalmakazalban: hogyan találjunk meg dolgokat az Interneten 117

Az általános haditerv 118
Kutakodás 119
Yahoo, első rész 119
Yahoo, második rész 120
Yahoo adatbázisok 122
AltaVistázzunk 122
AltaVista-tippek 123
Végre együtt: AltaVista és Yahoo 124
AltaVista Apróságok 125
És a többiek 126
WebCrawler 126
Infoseek 126
Excite 126
HotBot 126
Lycos 127
Northern Light 127
További Web-kalauzok 127
Hogyan találhatunk meg cégeket? 127
WHOIS 127
Hoover 128
Edgar 128
Üzleti adatok a Neten 129
Hogyan találjunk meg személyeket? 129
Yahoo People Search 130
Four11 130
American Directory Assistance 130
WhoWhere 130

Canada 411 131
Bigfoot 131
Levelezőlisták 131
Most pedig elő a pénztárcákkal... 131

9. fejezet. Vásárolni – de nem a végkimerülésig 133

Miért vásároljunk a hálózaton? 133
A hitelkártya kérdés 133
Gyerünk a boltba 134
Egyszerű vásárlás 134
Bonyolultabb vásárlási műveletek 135
Világvásárlás 138
Repülőjegyek 138
Könyvek 138
Ruhák 139
Számítógépek 140
Árverések és használtcikkpiac 140
Vásárlási infó 140

10. fejezet. Az első honlapom 143

Web-lap létrehozása 143
Weblaptoll 143
Az első lépések 144
Képesnek kell lennünk rá 145
Kapcsolódás más lapokhoz 147
Pédzsdizájn 148
Felkerülni a Webre 148
Hírverés 149

IV. rész. Az Internet alapjai 151

11. fejezet. Levéltelen levelezés 153

Mi a címem? 153
Az azonosító 153
A gépek nevei 154
Összegzés 154
Hol van a postám? 155
Túl sok e-mail Program 156
Négy népszerű e-mail program 157
Mily könnyű küldeni 158
Küldeni Eudorával 158
Ugyanez Netscape-ben 160
E-mail küldés Outlook Express-szel 161
E-mail küldés Pine-nal 162
Erre jár a postás 164
Levélolvasás Eudorával 164
Levélolvasás Netscape-pel 165
Levélolvasás az Outlook Expressben 165

Levélolvasás Pine-nal 166
Beszéljünk az etikettről 166
Lángolni égés 167
Mosolyogj! 167
Ki olvassa e-mailünket? 168
Kinek írjak? 169

12. fejezet. Levelek minden mennyiségben 171

Levelek törlése 171
Válasz az R billentyűvel 172
Levelek továbbküldése 174
Levelek elmentése 175
Iktatás az Eudorával 176
Iktatás Netscape-pel 176
Iktatás az Outlook Express-szel 176
Iktatás Pine-nal 177
Csatoltan küldöm 178
Eudora csatolmányok 179
Ugyanez Netscape-ben 179
Csatolás Outlook Express-szel 179
Pine csatolás 179
Robotlevelek 180
Szortírozás, levélkezelés 180
Még egy jó szó az Eudoráról 181
Gyíkhús 181
Hogy miért hívják spam-nek? 181
Tényleg olyan komoly gond? 181
Mit tehetünk ellene? 182

13. fejezet. E-mail és vidéke 183

Levelezőlisták: fel- és lekerülés 183
Emberi lény a lista mögött 184
LISTSERV, a levélkezelő 185
LISTSERV-trükkök 186
Majordomo Listák 188
Majordomo trükkök 189
ListProc, a bronzérmes 190
Üzenetek küldése levelezőlistákra 191
Válaszolás lista-üzenetekre 191
Néhány érdekes lista 192

14. fejezet. Jöjjünk össze egy kis csevegésre 195

Nézd, ki cseveg! 195
Ki beszél itt? 196
És én ki vagyok? 196
Az első csevelyszobánk 196
Etikett 197
A biztonság mindenek előtt 198

Csevely röviden 199
Kötözködés esetén 200
Csevegés az IRC-vel 201

15. fejezet. Fájlcsórás a Netről 209

De miért? 209
Fájlbeszerzés a Webről 210
Képletöltés 210
Programok letöltése 210
Másfajta fájlok letöltése 211
Hogy működik az FTP 211
Itt Anonimus beszél 212
Mikor nem fájl a fájl? 212
Az FTP-kliens beszerzése 212
Böngésző mint FTP-kliens 213
Az FTP URL 213
Az FTP URL használata 213
Eftépézés WS_FTP-vel 215
A WS_FTP beszerzése 216
Fájlbeszerzés 217
Nem akar velem beszélni! 218
Másolósdi 218
Búcsúzzunk! 219
Belépés máshova 219
Hogyan tudunk mindent elrontani? 220
Hátra arc! 221
Feltöltés böngészővel 221
Feltöltés WS_FTP-vel 221
További FTP trükkök 222
Ez nem csak egy fájl – ez szoftver! 222
Kicsomagolás és fajtái 222
A Macintoshon: Stuffit 223
A WinZip használata 224
KiZip! 224
Még több Zip? 224
Víruskeresőben 225
A program telepítése 226
A program beállításai 226
Hol van? 226

V. rész. Tízparancsolatok. Kábé 227

16. fejezet. Tíz gyakran ismételt kérdés 229

Miért nincsenek a könyvben pontos műveleti leírások? 229
Az Internet és a World Wide Web nem egy és ugyanaz? 230
Mi a különbség a böngésző és a keresőgép között? 230
Érdemes-e Web-tévét venni? 230
Meg tudom-e változtatni az e-mail címemet? 230
Hogyan tudom a szövegszerkesztőben írott szöveget betenni e-mailbe? ..231

Biztonságos-e a hitelkártyák használata a Hálózaton? 231
Tényleg fontos ez az egész Internet dolog? 232
Melyik a legjobb Internet-szolgáltató? 232
Hogyan tudok pénzt csinálni a Hálózaton? 232
Milyen gépet vásároljak Internetezéshez? 232
Melyik a kedvenc Web-lapjuk? 233

17. fejezet. Tíz mód e-mail címek kiderítésére 235

Fejvadászat a Weben 235
Embervadászat a Useneten 236
Elektronikus címtárak 237
Four11 237
Yahoo People Search 237
WhoWhere 237
Bigfoot 238
InterNIC 238
Egyéb 238
Van olyan, hogy kompatíbilis e-mail rendszer? 238
X.400 238
X.500 240
Levelezőrendszerek parádéja 240
America Online 240
AT&T Mail 241
BIX 241
CompuServe 241
Delphi 241
Easylink 241
FIDONET 242
Genie 242
Internet hozzáférés szolgáltatók 242
MCI Mail 242
Microsoft Network 242
Prodigy 243
Sprintmail (Tele-mail) 243
UUCP 243
WebTV 244

18. fejezet. Tízfajta fájl és mit lehet kezdeni velük 245

Hány fajta fájl van egyáltalán? 245
Szöveg, semmi más 246
Programfájlok 247
Csomagolások 247
Zippelés 248
Kompresszió 248
Tömörítési jogok 248
Stuffit 248
Más archívumok 249
UNIX-archívumok 249
A művészi hajlamúaknak 249

GIF 249
PNG 250
JPEG 250
Egy kis mozi 250
Formátumdömping 251
Hallható fájlok 251
És mások 252

19. fejezet. TÍZ TIPP ARRA, HOGYAN NE ÉGESSÜK LE MAGUNKAT 253

Olvass, mielőtt írnál 253
Netikett tanácsok 253
Fontos a Hejesírás 253
Ha nincsen mondanivalónk... 254
Rossz viccek 254
Fel- és leiratkozás 254
Szabálykönyvek 254
Önkritika 255
Mi is voltunk kétévesek... 255
Tartsuk négyszemközt 255
Aláírás 255
Vigyázzunk a csatolással 256
A hisztérikus üvöltözések szerelmeseinek 256
Spam, levélláncok és más antiszociális levelezés 256
Levélláncok 256
Spam, spam, spam 257
Ne disznózzunk 257
A foglalt jelzés 257
Audióvizuális disznók 257
Cybercafé-etikett 258
Tilos: váll felett olvasni 258
Tilos: szemetelni 258
Tilos: Rendelni publikus PC-ről 258
Web-bölcsességek 258
Kicsi a bors, de erős 258
Web-ajánlat 259
Több szem többet lát 259
Csak ésszel! 259

Kisszótár 261

Tárgymutató 265

A szerzőkről

John R. Levine már a gimnáziumban tagja volt a számítástechnikai szakkörnek, pedig akkor még a gimnáziumokban nem voltak komputerek. Itt találkozott Theodor E. Nelson-nal, a híres szerzővel és a hypertext atyjával, aki emlékeztette arra, hogy a komputereket nem kell komolyan venni, és mindenki képes arra, hogy használja és megértse őket.

John első programját 1967-ben egy IBM 1130-ason írta. Az a gép legalább olyan komoly szerkezet volt, mint az átlagos digitális karóra, csak sokkal nehezebb volt használni. 1975-ben a Yale-en hálózati rendszergazda lett, és 1977-től többé-kevésbé állandóan a számítógépipar valamelyik területén dolgozik. Cégét már a hőskorban rákapcsolta a Usenetre, ezt a Byte magazin 1982-ben kommentálta is, bár ekkor a Usenet egész térképe ráfért egy fél ol-dalra.

Igaz, John egykor leginkább programokat írt, egy idő óta azonban már csak könyvekkel foglalkozik, mert ez szórakoztatóbb, és nem kell kimozdulni a New York-állambeli Trumansburg nevű falujából, ahol egyébként ő a csatornázási felügyelő, és ahol leginkább kislányával játszik, amikor dolgoznia kéne. Sok előadást is tart, erről lásd a honlapját (*http://iecc.com/johnl*). Egyébként B.A.-je és PhD-je van számítástechnikából a Yale Egyetemről, de ezért nem kell rá haragudni.

Carol Baroudi 1971-ben kezdett el játszadozni komputerekkel, mikor mind a gép (PDP-10), mind a nők ritkaságszámba mentek a Colgate Egyetemen. Szerencséje volt, hogy használhatta a gépet, és megtanulta kezelni és programozni. Részt vett mind a számítástechnikai, mind a feminista program tantervének kidolgozásában. Spanyol szakon végzett és franciául is tud – hála az Internetnek, ezeket ma mindennap használhatja.

1975-ben Carol, nyelvi háttere dacára, programozói munkát vállalt, majd hat évig egy szoftver-fejlesztő vállalkozásban vett részt. Ezután egy ideig egy fejvadász céget működtetett. Már 1975-ben megírta az első használati leírását egy programhoz, de igazán 1984 óta keresi írással a kenyerét. Mindenféle dologról írt már – a Wang WS operációs rendszertől kezdve a Mac és PC-s levelezőrendszerekig. Ő is szokott előadásokat tartani, főleg a társadalom és a technológia kölcsönhatásáról.

Carol szerint rendkívül érdekes időket élünk, mikor a technológia gyorsabban változik, mint ahogy azt az emberek el tudják képzelni. Reménye szerint nem fogjuk önmagunkat: emberségünket elveszíteni azért, mert elsajátítuk az új technológiákat. Meggyőződése, hogy a komputerek hasznosak és érdekesek, de nem pótolják az igazi életet.

A negyvenes kortársaival ellentétben, **Margaret Levine Young** már korán találkozott a számítógépekkel. A gimiben tagja volt a R.E.S.I.S.T.O.R.S. nevű komputerklubnak és hétvégeken három ósdi géppel játszadoztak. Kitartott a számítógép mellett, annak ellenére, hogy John nevű bátyja szintén számítástechnikát tanult. Margy a Yale-en végzett, és 1980-ban a Columbia Pictures

stúdió komputermenedzsere lett, ahol a liftekben olyan sztárokkal találkozott, akiket meg se lehet itt említeni.

Azóta Margy társszerzője lett több mint 16 komputer könyvnek, olyan témákban, mint az Internet, Unix, WordPerfect, Microsoft Access stb.

Férjével, Jordannel, a R.E.S.I.S.T.O.R.S.-ban ismerkedett meg. Imádja gyerekeit, Meget és Zachet, szeret kertészkedni, olvasni, és mindent, ami az evéssel függ össze. A Vermont állambeli Middlebury közelében élnek.

Dedikáció

John e könyv egy részét (ahol a különösen buta viccek találhatók) Sarah Willownak ajánlja, mert még mindig nem alszik és Toniának, aki fennmarad vele, olyan odaadásról téve tanúbizonyságot, amelyre csak egy anya lehet képes.

Carol a könyv első részét nagy szeretetettel Joshuának ajánlja és barátainak, akik emlékeztetik arra, hogy az élet nem csak könyvek írásából áll.

Margy a könyvet Jordannak, Megnek és Zachnek dedikálja, mert miattuk érdemes élni.

Szerzői köszönetnyilvánítás

Az ötödik kiadásban sok táblázat ingyenes Internetes forrásból származott. A szerzők ezúton szeretnék megköszönni az Internet-közösség támogatását.

A három szerző különösen hálás az IDG Book Worldwide Inc. szerkesztőinek, Rebecca Whiteny-nek, Melba Hoppernek és Diane Steele-nek, mert mindig elhitték, ha azt mondtuk, hogy éppen átdolgozzuk az anyagot, amikor erre az égvilágon semmi jel nem utalt.

Margy, mint mindig, köszönettel tartozik Jordannek támogatásáért és Megnek és Zachnek, mert olyan nagyszerű emberek. Emellett köszönetet érdemelnek unokatestvérei, Susan, Jim és Don Arnold, akik csodálatos panorámával gyönyörködtető házhoz juttatták.

A könyv egészét a szerzők az Interneten küldték el a kiadónak. A szerkesztési feladatokat is hasonló módon végezték, ezért köszönet jár az Internet szolgáltatóinknak, nevezetesen a következőknek: Finger Lakes Technology Group (Trumansburg, New York), MediaOne (Woburn, Massachussetts), LightLink (Ithaca, New York), STCO.NET (Shoreham, Vermont) és SoVerNet (Bellows Falls, Vermont).

A könyv részei

TIZENEGY NAPJA, HOGY BESZERELTÜK, ÉS AZÓTA EGY TAPODTAT NEM MOZDULT ONNAN. FURCSA, HOGY EZT ÚGY HÍVJÁK: „SZÁGULDOZNI AZ INTERNETEN".

11. oldal

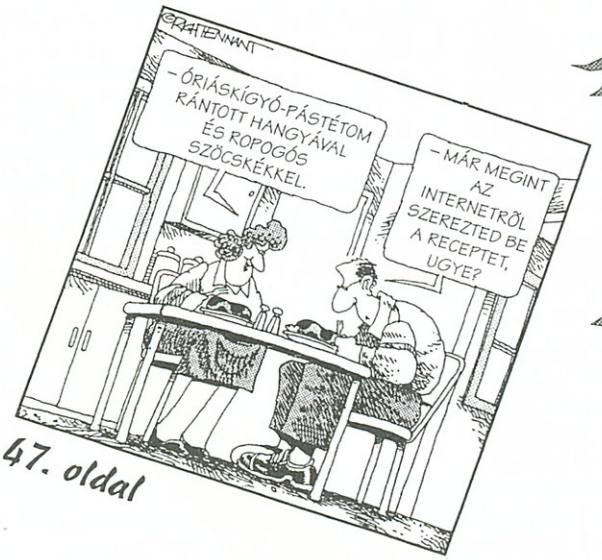

47. oldal

81. oldal

GYEREKEK, GYERTEK GYORSAN! ANYÁTOK ÉPP GYALÁZ VALAKIT AZ INTERNETEN!

151. oldal

CSAK ADDIG LESZ ÍGY, MÍG MEG NEM JAVÍTJÁK AZ INTERNETES KAPCSOLATUNKAT.

227. oldal

Bevezető

Számos könyvet találhatunk az Internetről, ám a legtöbb azt feltételezi, hogy számítástechnikai diplománk van, és kíváncsiak vagyunk az Internet összes titokzatos és haszontalan részletére, azon kívül nagy örömmel magolunk be kiejthetetlen parancsokat és utasításokat. Reményeink szerint ez a könyv nem ilyen.

Épp ellenkezőleg: ebből a könyvből azt tudhatjuk meg, mit kell tennünk ahhoz, hogy *Internauta* váljon belőlünk (vagyis olyasvalaki, aki ügyesen navigál az Interneten), hogyan kell ennek nekikezdeni, mik azok az ismeretek, amikre valóban szükségünk van, és hogy hol kaphatunk mindehhez segítséget. És ezt igyekszünk világosan, magyarul elmagyarázni.

Sok mindent megváltoztattunk a könyvben az új, ötödik kiadás számára. Mikor nekiláttunk az Internet-kötet megírásának, az átlagos Net-használók még diákok voltak, akik az iskolai gépekről csatlakoztak az Internetre, vagy műszaki emberek, akik a munkahelyükön keresztül fértek hozzá a hálózathoz. Most, öt évvel később az Internet őrületes sebességű terjedése miatt már sokmillió (kimerjük mondani?) normális ember is érdekeltté vált az ügyben, akik saját pénzükön, otthoni számítógépeikről csatlakoznak a hálózatra, a diákfelhasználók köre pedig ma már az általános iskoláktól a felnőttoktatásig terjed. Most tehát a Net olyan részeire kell koncentrálnunk, amelyek az átlagfelhasználókat leginkább érdekelhetik. Ismertetjük World Wide Webet, elmondjuk, hogyan lehet itt mindenféle dolgot megtalálni, hogyan kell használni a Netscape Navigatort és a Microsoft Internet Explorert (azaz a legnépszerűbb Web-böngészőket), elmondjuk, hogyan tarthatunk fenn személyes kapcsolatot másokkal elektronikus levelezés (e-mail) révén, hogyan vásárolhatunk vagy cseveghetünk online (otthoni gépünkön keresztül), vagy hogyan tudunk érdekes dolgokat letölteni a Netről.

A könyvről

Nem áltatjuk magunkat azzal, hogy mindenkit érdekel az Internet annyira, hogy az egész könyvet végigolvassa (bár fürdőszobai olvasmánynak nagyon is remek). Ha bármilyen problémával találkozunk az Internet használata közben („Hm, azt hittem, tudom, hogyan kell megtalálni valakit a Neten, de most valahogy nem jut eszembe…"), akkor csak üssük fel a könyvet, és lapozgassuk, amíg meg nem találjuk a választ a kérdésünkre.

Többek között megtudhatjuk, hogy

- ✓ mi is az Internet
- ✓ hogyan kell csatlakozni a Nethez
- ✓ hogyan kalandozzunk a World Wide Weben
- ✓ hogyan találhatunk meg embereket, helyeket, dolgokat
- ✓ hogyan kommunikálhatunk e-mailen keresztül
- ✓ hogyan tölthetünk le mindenfélét a Netről
- ✓ hogyan találunk meg szolgáltatásokat és szoftvereket

A könyv használatáról

Először is, olvassuk el az első három fejezetet. Így összképet kapunk a Netről, valamint megismerkedhetünk néhány fontos tippel is, és szert teszünk némi terminológiai jártasságra. Mi több, szerintünk a fejezetek érdekesek is.

Amikor már készen állunk arra, hogy fejest ugorjunk az Internetbe, lapozzunk a 2. részhez és válasszuk ki azt a lehetőséget, ami személy szerint és körülményeinkhez képest a legjobban megfelel.

A 3.,4. és 5. rész további bátorítást ad és pluszismereteket nyújt.

Bár nagyon figyelünk arra, hogy ne használjunk egyetlen szakkifejezést sem anélkül, hogy előzőleg elmagyaráztuk volna, mit jelent, néha mi is hibázunk. Ráadásul az is előfordulhat, hogy nem sorrendben olvassa valaki a fejezeteket, ezért olyan kifejezéssel találkozhat, amit néhány fejezettel korábban definiáltunk. Ilyen esetekre mellékeltünk egy szószedetet.

Mivel az Internet örökösen változik, alakul, könyvünket kibővítettük egy online résszel, hogy naprakészen tarthassuk az anyagot. Ha a **Frisss** ikont látod, az mindenhol azt jelenti, hogy további, ultrafriss információkat találhatunk az adott témáról a Web-helyünkön, melynek címe:

http://net.gurus.com

Amikor valaminek a begépelését tanácsoljuk, akkor a begépelendő szöveg a könyvben így néz ki: **Hello, Internet!** Vagy néha ezeket a szövegeket külön sorba írjuk be, így:

Begépelendő kriptikus parancs

Pontosan úgy írd be ezeket a szövegeket, ahogy itt látod őket. Ugyanott használj nagybetűket, ahol mi – sok rendszer nagyon komolyan veszi a nagy- és kisbetűk használatát. Ezután nyomd meg az Enter vagy a Return billentyűt.

A könyvben mindig megadjuk, minek kell történnie, amikor kiadunk egy parancsot, és hogy milyen lehetőségek vannak.

Ha komplikáltabb folyamatot kell végigkövetnünk, amikor csak lehetséges, lépésről lépésre leírjuk a teendőket, és **félkövér** betűkkel emeljük ki. Ezután megint leírjuk, mi történik a parancsok nyomán.

Amikor menükből kell parancsokat választanod, és azt akarjuk, hogy a menüsorból a File parancsot válaszd, majd az ekkor megjelenő menüből az Exit parancsot, azt így jelöljük: File ⇨ Exit

Kinek szól mindez?

Ennek a könyvnek a megírásakor azt feltételeztük, hogy

- ✓ van vagy szeretnénk, hogy legyen Internet-hozzáférésünk
- ✓ szeretnénk a hálózaton dolgozni (a „dolgozni" szó értelmezésünk szerint tartalmazza a „játék" fogalmát is)
- ✓ nincs oly vágyunk, hogy a világ legnagyobb Internet-szakértője legyünk, legalábbis még nem ezen a héten.

A könyv felépítése

A könyv öt részből áll. Az egyes részek önmagukban is használhatóak – bár akárhol elkezdhetjük olvasni, de legalábbis fussuk át az 1. és 2. részt, hogy megismerkedjünk néhány kikerülhetetlen Internet zsargonnal, és hogy megtudjuk, hogyan csatlakoztathatjuk számítógépünket a Netre.

Íme a könyv egyes részei, és hogy mit tartalmaznak:

Az 1. részben, az „Üdvözlet az Interneten"-ben, elmondjuk, mi az Internet, és hogy miért érdekes (vagy legalábbis, hogy mi miért tartjuk érdekesnek). Továbbá itt olvashatunk mindenféléket a leglényegesebb internetes terminológiákról és fogalmakról, amik segítségünkre lesznek a későbbi részek megértésében. Itt mondjuk el, hogyan csatlakozhatunk az Internetre, elmerengünk a gyerekek Net-használatán, és megemlítjük a legújabb vállalati divatot, az intranet technológiát.

Az Internethez való csatlakozás finomságairól a 2. részben, az „Internet, érkezem"-ben olvashatsz. A legtöbb felhasználó számára messze a legnehezebb feladat az első kapcsolat megteremtése, annak az állapotnak az elérése, amikor a szoftverek már be vannak töltve, a konfigurációk be vannak állítva, és a modem működik. Ezek után már minden (viszonylag) simán megy.

A 3. rész, a „Web-mánia", a World Wide Web világába nyújt bevezetést, az Internetnek abba a részébe, ami nemcsak kiemelte a hálózatot a titokzatosság homályából, de híressé is tette. Elmagyarázzuk, hogyan tájékozódhatunk a Weben, hogyan találhatunk meg rajta dolgokat (ami még nem annyira könnyű, mint lennie kéne), hogyan tudunk a Web hálózatán át vásárolni, és hogy hogyan tudjuk feltenni a saját honlapunkat a Webre.

A 4. rész, a „Nélkülözhetetlen Internet" egyéb fontos és hasznos Internet szolgáltatásokat tekint át: az elektronikus levelezésről és csevegésről (chat), vagy a letöltés fortélyairól olvashatunk itt. Megtudhatjuk, hogyan válthatunk elektronikus üzeneteket másokkal, legyenek azok a szomszéd szobában vagy egy másik kontinensen, hogyan kell használni a levelezési listákat, amelyek segítségével kapcsolatot tarthatunk fenn hasonló érdeklődésű emberekkel, és hogyan tölthetünk le mindenfélét a Netről.

Az 5. részben, a „Tízparancsolatok. Kábé."-ben, hasznos tények és fontos információk tömör összefoglalását találjuk (amelyben tehát látszólag azt feltételezzük, hogy a könyv többi része haszontalan tényekkel van tele).

A könyvben használt ikonok

Ahol ez látható, ott valami különösen szakbarbár információ következik, amit át is ugorhatunk. (Másrészről persze lehet, hogy ez is érdekes, mely esetben akár el is olvashatjuk.)

Ez azt jelzi, hogy valami kis ügyes trükköt magyarázunk el, aminek alkalmazásával időt spórolhatunk meg.

Pfuu! Az itt leírtakat a saját kárunkon tanultuk meg. Vigyázzunk, hogy többé ne forduljon elő.

Ez jelzi, hogy a kérdéses részről további, naprakész információt találhatunk a Web-helyünkön. Látható, hogy a könyv él.

Ez olyan forrásokat jelez a World Wide Weben, amiket a Netscape Navigator, a Microsoft Internet Explorer vagy más Web szoftverek segítségével érhetünk el.

Na és akkor most?

Csupán ennyit kell tudnunk, hogy megtegyük az első lépéseket. Ha bármi akadályba ütközünk az Internet használata közben, üssük fel a tartalomjegyzéket vagy a szószedetet. Így vagy egyből meglesz a megoldás, vagy megtudjuk, hova kell fordulnunk szakértői segítségért.

Mivel az Internet immár 30 éve fejlődik, méghozzá elsősorban a meglehetősen „műszaki" beállítottságú embereknek köszönhetően, az egész nem éppen úgy van kitalálva, hogy a normális emberek is könnyen tudják kezelni.

Ne bántson senkit, ha néhány témakörről tájékozódnia kell, mielőtt magabiztosan tudná használni az Internetet. Végtére is, a számítógép-használók nagy többsége soha nem került szembe az Internethez foghatóan összetett dolgokkal.

Visszajelzést is kérnénk

Nagyon örülünk, ha visszajelzéseket kapunk olvasóinktól. Címünk:

IDG Books Worldwide
7260 Shadeland Station
Suite 100
Indianapolis, IN 46256

Még ennél is egyszerűbb elektronikus levelet küldeni az Interneten az *Internet5@gurus.com* címre (barátságos robotunk minden levélre azonnal válaszol; a szerzők is elolvasnak minden levelet, és válaszolnak annyira, amennyire emberileg lehetséges), vagy ha meglátogatjuk ennek a könyvnek a Web-honlapját, melynek címe: *http://net.gurus.com*. Ezeken az elektronikus utakon csak a könyv szerzőivel kerülhetünk kapcsolatba; ezért ha a kiadóhoz vagy más ... *for Dummies* könyv íróihoz szeretnénk eljutni, keressük fel a kiadó Web-helyét: *http://www.dummies.com*, írjunk e-mailt erre a címre: *info@idgbooks.com*, vagy küldjünk hagyományos, papíron írt levelet a fenti címre.

I. rész

Üdvözlet az Interneten

TIZENEGY NAPJA, HOGY BESZERELTÜK, ÉS AZÓTA EGY TAPODTAT NEM MOZDULT ONNAN. FURCSA, HOGY EZT ÚGY HÍVJÁK: „SZÁGULDOZNI AZ INTERNETEN".

Ebben a részben...

Azonnal látható, hogy az Internet csodálatos hely. Mivel tele van számítógépekkel, semmi nem olyan egyszerű, mint amilyennek lennie kéne. Először arról lesz szó, hogy mi az Internet és hogyan lett olyanná, amilyen. Elmondjuk, mi történik ezen a helyen, mit csinálnak itt az emberek és hogy miért lehet érdekes a te számodra is. Különös figyelmet szentelünk az egyéni felhasználókat és a családokat érintő kérdéseknek, a forrásoknak, és vetünk egy rövid pillantást az intranetre, majd az extranetre is, vagyis olyan Internet-technológiákra, melyeket a vállalatok használnak.

1. fejezet

Mi az a Net?

Ebben a fejezetben

- Megtudhatod, mi az Internet
- És ha már itt tartunk: mi a hálózat?
- Mire jó az Internet?
- Vajon biztonságos hely-e az Internet?
- Honnan származik az Internet?

Mi az Internet? A válasz attól függ, kinek tesszük fel a kérdést. Az Internet és azok a technológiák, amelyek lehetővé teszik a működését, olyan gyorsan változnak, hogy senki sem tudja nyomon követni őket. Ebben a fejezetben az alapoknál kezdjük és elmondjuk, mi az Internet és – ami nem kevésbé fontos – milyen változásokon ment át az utóbbi pár évben, hogy átláthassuk, miről is szól ez az egész.

Ha az Internet újdonság a számunkra, és különösen akkor, ha nincs sok tapasztalatunk a számítógépekkel, *legyünk türelmesek*. Az alábbiakban sok, egészen új gondolattal fogunk találkozni. Szánjunk némi időt az olvasásra és az újraolvasásra. Egy egészen új világba lépünk be, aminek megvan a saját nyelve, amihez hozzá kell szokni. Sokan szeretnék gyorsan átfutni az egész könyvet, hogy átfogóbb képük legyen arról, amiről beszélünk. Mások szívesebben rágják át magukat a könyvön oldalról oldalra. Bárhogy csináljuk is, ne felejtsük el, hogy mindez *újdonság* – nem *kell* rögtön érteni az egészet. Még sok tapasztalt Internet felhasználó számára is új világ ez.

Lehet, hogy az Internet akkor is különbözik minden eddigitől, ha az ide belépők régóta használnak számítógépet. Az Internet nem szoftvercsomag, és nem igazán alkalmas a lépésről lépésre haladó magyarázatra, amilyent egy fix programhoz szoktak mellékelni. Sokkal inkább hasonlít egy elképesztő sebességgel alakuló és változó élő szervezetre, mint mondjuk a Microsoft Wordre vagy az Excelre, melyek csendben ücsörögnek a számítógépeden és szépen megvannak maguknak. Ennek ellenére amennyire csak lehet, megpróbálunk lépésről lépésre haladni. Ha technikailag már felkészültünk és van egy kis gyakorlatunk is, az Internet használata pofon egyszerű. Eleinte azonban olykor kissé ijesztő lehet az egész.

Az Internet – más néven a Net – a világ legnagyobb komputerhálózata. „Mi az a hálózat?" – kérdezhetnénk. A következő néhány bekezdést akkor is érdemes elolvasni, ha tudjuk a választ, hiszen így fogunk meggyőződni arról, hogy ugyanazt a nyelvet beszéljük.

Egy komputer*hálózat* lényegében sok-sok számítógép, melyek valami módon össze vannak kapcsolva. Elvben olyasmi ez, mint egy rádió- vagy tévéhálózat, ami összeköt egy csomó rádió- vagy tévéadót, hogy mindegyik tudja sugározni az *X-akták* legújabb epizódját.

Ne vigyük azonban az analógiát túl messzire. A tévéhálózatok egy időben és ugyanazt az információt küldik el az összes tévéállomásnak (ezt hívják úgy, *sugárzási* hálózat); a számítógépes hálózatoknál az egyes üzeneteket általában csak egy bizonyos számítógépnek küldik. Szemben a tévéhálózatokkal, a komputerhálózatok mind kétirányúak: ha az A komputer küld üzenetet a B komputernek, akkor B is tud üzenetet visszaküldeni A-nak.

Vannak olyan számítógép-hálózatok, amelyek egy központi számítógépből és számos távoli állomásból állnak, az utóbbiak a központi gépnek küldik üzeneteiket (például egy repülőjegy-foglalásokat tároló központi komputer, és az ezernyi képernyő és billentyűzet a repülőtereken és utazási irodákban). Más hálózatoknál – ilyen az Internet is – sokkal nagyobb az egyenjogúság, és a hálózat bármely gépének módjában áll kapcsolatba lépni bármelyik másikkal.

Az Internet valójában nem is egy hálózat – inkább hálózatok hálózata, ahol mindegyik rész szabadon kommunikálhat a másikkal. A hálózatok pedig lehetnek hatalmasak és hivatalosak (mint mondjuk az AT&T, a Digital Equipment Corporation vagy a Hewlett Packard cégek rendszerei), lehetnek egészen kicsik és magánjellegűek (mint mondjuk az, amit John a hálószobájában működtet és két használtan vett személyi számítógépből áll) – vagy bármekkorák e két véglet között. Az egyetemek és főiskolák hálózatai már régóta részei az Internetnek, és most már az általános és a középiskolák is csatlakoznak hozzá. Az elmúlt néhány évben az Internet használata olyan tempóban fejlődött, ami csak a televízió 50-es évek eleji terjedéséhez fogható; a Netet jelenlegi becslések szerint 80 millióan használják, az ezredfordulón várható felhasználók száma pedig már 800 millió lesz.

És miért a nagy felhajtás?

Akárhova megyünk, mindenhol a Netről beszélnek – méghozzá olyan természetességgel, mintha a legjobb cimborájukat emlegetnék. Rádióműsorok adják meg az e-mail-címüket, cégek a Web-helyeiket (ami mindig úgy kezdődik, hogy „www" és a mindenhol feltűnő „pont com"-mal végződik – Magyarországon a végződés általában „pont hu" – *a szerk.*), és idegenek azt kérdezik, van-e honlapunk. Mindenki „csatlakozik a hálóhoz" és „hozzáférést épít ki". Vajon ezek az emberek mind ugyanarról a hálózatok hálózatáról beszélnek? Igen, és ez még nem minden.

A hálózatok mérete nagyon sokat számít, mert minél nagyobb egy hálózat, annál többet tud kínálni. Mivel pedig az Internet a világ legnagyobb hálózata, elképesztő mennyiségű információval szolgál.

Az Internet egy új kommunikációs technológia, és olyan hatással van az életünkre, amihez csak a telefon vagy a televízió hatása hasonlítható. Egyesek szerint az információ terjesztésében az Internet a legnagyobb jelentőségű találmány a nyomtatás feltalálása óta. Aki telefont használ, leveleket ír, újságokat és magazinokat olvas, vagy ha bármilyen üzleti tevékenységet vagy kutatást végez, rá fog jönni, hogy az Internet gyökeresen megváltoztathatja az egész életét.

Amikor az emberek manapság az Internetről beszélnek, általában azt említik, hogy mi mindent lehet ott csinálni, mi mindenre bukkantak rá, ki mindenkivel találkoztak. Az Internet nyújtotta lehetőségek olyan tágak, hogy ebben a

fejezetben lehetetlenség lenne minden szolgáltatását részletezni (ehhez nem csak ez a fejezet nem lenne elég, sőt még ez a könyv sem: több ugyanekkora terjedelmű könyvet is megtölthetne a teljes lista), de gyors összefoglalást azért adhatunk:

- ✓ **Elektronikus posta (e-mail):** Kétségkívül az Internet legelterjedtebb szolgáltatása – a világ minden táján élő emberek millióival tarthatunk e-mail-kapcsolatot. Az e-mail-t mindarra használni lehet, amire a hagyományos levelet, a telefaxot, a dokumentumküldő szolgálatot vagy a telefont szokás használni: pletykák, receptek, rémhírek, szerelmes levelek, egyáltalán: bármi létező dolog továbbítható általa. Az elektronikus *levelezési listák* arra jók, hogy beszélgetésbe elegyedjünk azokkal, akiket hasonló dolgok érdekelnek, és hogy ismerkedjünk a Neten keresztül. Az úgynevezett *postaszerverekről* (ezek olyan programok, amelyek automatikusan válaszolnak e-mail üzenetekre) mindenféle információhoz hozzájuthatunk. A 2., 3. és 13. fejezetekben tudhatod meg ennek részleteit.

- ✓ **A World Wide Web:** Amikor valaki azt mondja, hogy szörföl a Neten, akkor azt érti rajta, hogy különböző helyeket látogat meg a földgolyót átszövő (vigyázat, szakkifejezések következnek) multimédia adatbázis hiperrendszerben. A Web, szemben a korábbi Net-szolgáltatásokkal, szöveget, képet, hangot, sőt, még animációt is ötvöz, és egyes pontjai közt a számítógép egerét kattingatva közlekedhetünk. Az újabb és újabb *Web-helyek* (vagyis a Web-oldalak együttesei) gyorsabban szaporodnak, mint a nyulak, szinte minden percben létrejön egy. 1993-ban, amikor ennek a könyvnek az első kiadását írtuk, az Interneten 130 Web-hely létezett. Ma több mint 1,3 millió van, és a statisztikák szerint ez a szám kéthavonta megduplázódik.
  A szoftvert, amit a Weben való navigálásra használnak, *böngésző*nek hívják. Ma a legnépszerűbb böngészők a Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer. Ezekről a 6. és 7. fejezetben olvashatunk.

- ✓ **Csevegés:** Nincs téma a nap alatt, amiről planétánk lakói ne csevegnének egymással. Hogy ezt megtegyék, úgynevezett *chat room*okba, vagy csevegő szobákba mennek be többedmagukkal, vagy esetleg csak kettesben valakivel. Csevegéshez az America Online csevegő rendszert, a CompuServe hasonló programját, vagy az Internet szinte minden használója számára hozzáférhető *Internet Relay Chat (IRC)* nevű szolgáltatást szokás használni. Hogy pontosan hogyan is, azt a 14. fejezetben mondjuk el.

- ✓ **Információgyűjtés:** Sok komputer információs állománya a nagyközönség szabad prédája. Az ilyen fájlok tartalma az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának döntéseitől könyvtárak katalóguscéduláin, régi könyvek szövegein, digitalizált képeken (amelyeknek szinte mindegyike elég szalonképes a családok számára is) keresztül elképesztő mennyiségű, játékokat és operációs rendszereket egyaránt felölelő szoftverekig terjedhet.
  Speciális eszközök, mint amilyenek a keresőgépek és címtárak, segítenek abban, hogy megtaláljuk a minket érdeklő információkat a Neten. Sokan dolgoznak azon, hogy kialakítsák a lehető leggyorsabb és legeszesebb keresőgépeket és a legteljesebb Net indexeket. Ezek közül a két leghaszno-

sabbról, az AltaVistáról és a Yahoo-ról részletesen fogunk szólni. Mint a Bevezetőben említettük, itt-ott Web-ikonokkal fogunk találkozni – ezek olyan információs forrásokat jelölnek, amelyekhez hozzá tudunk férni a Neten. A 15. fejezetben mondjuk el, hogyan kell ezt csinálni.

- ✓ **Elektronikus kereskedelem:** Ez a kifejezés csak egy puccos megjelölése annak, hogyan lehet mindenféle dolgot eladni és venni a Neten keresztül. Ez is olyasmi, amit egyre több ember művel, és mára már létezik az a szoftver is, ami biztonságossá teszi, hogy hitelkártyaszámodat elküldd az eladónak a Neten (még nem mindenütt alkalmazzák!). Vásárolhatunk itt bármit, a könyvtől a mikrosörfőzde-részvényig. Ennek a fejezetnek a későbbi részeiben, illetve a 9. fejezetben tudhatunk meg többet a részletekről.

- ✓ **Intranetek:** A vállalatoknál is rájöttek, hogy ez az Internet egyáltalán nem haszontalan. E-mail- és Web-technológiákat használnak a saját belső hálózataikon – ezt nevezik *intranetnek*. Miután erre rájöttek, gyorsan kieszelték azt is, hogy ugyanezt a rendszert hasznosítani tudják az ellátóikkal, a vásárlóikkal és az üzlettársaikkal való kapcsolataikban is. Tekintve, hogy ez a technológia már nemcsak a cégen belül működik, *extranet*nek is nevezik. Az intranetekről és extranetekről a 2. fejezetben olvashatunk bővebben.

- ✓ **Játékok és pletykák:** Olyan többfelhasználós játék, mint mondjuk a *MUD* (*Multi-User Dimension* vagy *Multi-User Dungeon*) könnyen elrabolhatja az ember összes ébren töltött percét, sőt annál többet is. A MUD-ban megküzdhetünk az ellenfelekkel, akik lehetnek éppen a világ másik felén is. A Weben is számos többfelhasználós játék van, mint például az AlphaWorld.

Igaz történetek

Egy San Diegó-i általános iskola hetedikes diákjai arra használják az Internetet, hogy leveleket és sztorikat váltsanak izraeli gyerekekkel. Bár a foglalatosság célja legfőképp a szórakozás és a barátkozás, egy józanul elemző tanulmány kimutatta, hogy a kölykök sokkal jobban írnak, amikor igazi közönségük van. (Nagy újság.)

A világ sok részén az Internet az információ áramoltatásának leggyorsabb és legbiztosabb módszere. 1991-ben, a szovjet puccs idején a Relcom nevű kis Internet-szolgáltató, finnországi kimenő kapcsolattal, volt az egyetlen megbízható csatorna, ami Moszkvát összekötötte a világgal, mert ebben az időben némák voltak a telefonok és nem jelentek meg újságok. A Relcom tagjai küldték szét azokat a híreket, amelyeket rendes körülmények között az újságok közöltek volna, ők ismertették Borisz Jelcin állásfoglalásait (ismerőseik személyesen juttatták el hozzájuk), és tudatták a világgal megfigyeléseiket Moszkva belvárosában.

Orvoskutatók világszerte arra használják az Internetet, hogy a gyorsan változó adatokról tartsanak fenn adatbázisokat. A betegek pedig az Interneten kommunikálnak egymással, csoportokat hoznak létre és megosztják tapasztalataikat.

Az Internet persze ennél prózaibb dolgokra is felhasználható. Íme néhány példa saját praxisunkból.

Mikor elkezdtük írni az *Internet titkok* című óriáskönyvünket (amit az IDG Books Worldwide, Inc. adott ki), hirdetéseket tettünk közzé a Neten, hogy felajánljuk másoknak a részvétel lehetőségét könyv elkészítésében. A világ minden tájáról kaptunk válaszokat. Néhány szövegjavaslat szerzője azóta jóbarátunk, így most a világ bármely pontján van ismerősünk, akit meglátogathatunk. Ez *mindenkivel* megtörténhet.

Naponta kapunk leveleket a világ minden részéből a *Dummies*-könyvek olvasóitól és gyakran mi vagyunk a címzettjei egyesek első e-mail-jének.

Az Internet szoftverjeinek legjobb forrása maga az Internet. Amint értesülünk egy új szolgáltatásról, néhány perc alatt találhatunk olyan szoftvert, amivel a mi komputerünk is igénybe tudja venni a szolgáltatást (különböző gépeinken a Windows különböző változatai futnak, és ott van a Power Macintosh is), a szoftvert letöltjük, és már el is indíthatjuk. Az Internetről letölthető szoftverek legnagyobb része ingyenes.

Az Internetnek vannak helyi és területi „részlegei". Amikor John el akart adni egy megbízható, de már megfáradt kisteherautót, felrakott az Internetre egy hirdetést egy helyi „eladó" rovatba, és két nap alatt talált vevőt. Margy férje fél órával azután tudta eladni használt komputerét, hogy beírta hirdetését a megfelelő Usenet hírcsoportba.

Miért különbözik ez a médium minden más médiumtól?

Az Internet nem hasonlít egyik kommunikációs közegre sem, amivel eddig találkozhattunk. Az emberek korra, színre, vallásra és nemzetiségre való tekintet nélkül „forgalmazhatnak" itt szabadon gondolatokat, történeteket, adatokat, véleményeket és termékeket.

Mindenki hozzáférhet

Az Internet egyik legcsodálatosabb tulajdonsága az, hogy minden bizonnyal ez a világ legnyitottabb hálózata. Számítógépek ezrei kínálnak szolgáltatásokat, amelyeket mindenki igénybe vehet, akinek van Net hozzáférése. Ez a helyzet igen szokatlan – a legtöbb hálózat komolyan korlátozza a használóit abban, hogy mit tehetnek meg, és különleges feltételek, valamint jelszavak kellenek ahhoz, hogy szolgáltatásaikat valaki élvezhesse. Ez egyáltalán nem jellemző az Internetre. Bár léteznek itt is fizetős szolgáltatások (és mindennap újabbak jönnek létre), sok Internet-szolgáltatás ingyenes. Ha még nincs Internet-hozzáférésünk a munkahelyen, az iskolában, vagy a barátunk padlásán lévő gépen, akkor valószínűleg fizetni kell majd érte valamelyik Internet-szolgáltatónak. Ezekről a 4. fejezetben fogunk szólni.

Politikailag, társadalmilag és vallásilag abszolút korrekt

Egy másik remek tulajdonsága az Internetnek, hogy „társadalmilag rétegzetlen". Más szóval, egyik komputer sem jobb a másiknál, és egyik ember sem jobb a másiknál. Hogy az Interneten kik vagyunk, kizárólag azon múlik, hogy mutatkozunk be a billentyűzeten keresztül. Ha a mondanivalónk alapján mások intelligens, érdekes embernek találnak bennünket, akkor úgy is érezhetjük magunkat. Nem érdekes, ki mennyi idős, hogy néz ki, diák-e, üzletember vagy melós. A fizikai hátrányok sem számítanak – leveleztünk már vakokkal és süketekkel is. Vannak, akik híressé válnak a Net közösségében, vannak, akik hírhedtté, de mindenki csak a saját ügyködése nyomán válik azzá, ami lesz.

A Net előny

Talán már nyilvánvaló számunkra, hogy az Internet annyira gyorsan változik, hogy még alig volt idő felütni az *Internet for Dummies* negyedik kiadását, máris itt van az ötödik. (Az előző kiadásnál is ezt mondtuk persze.) „Elhiggyem, hogy komoly különbség van köztük?" – kérdezhetjük. Mi is megkérdeztük ezt magunktól. A válasz meg, egyébként, egy nagy, visszhangzó „Igen". A különbség a tavalyi kiadáshoz képest *valóban* nagy. Ebben az évben például már azt kell mondanunk, hogy az Internet tökéletesen bevett dolog, és aki még nem látott hozzá, hogy lépést tartson vele, vészes sebességgel válik elmaradottá. Egyre több hír jelenik meg hamarabb az Interneten, mint más médiumban, és a behálózatlanok egyre hátrányosabb helyzetbe kerülnek.

Íme néhány dolog, amire az Internetet használják:

- ✓ **Emberek felkutatása:** Ha elvesztettük a nyomát gyermekkori szerelmünknek, itt a lehetőség, hogy megtaláljuk, éljen bárhol is. Használhatjuk erre valamelyik elektronikus címtárat. A 8. fejezetben találsz erről további részleteket.

Minden kontinens?

Lehetnek olvasók, akik kételkednek abban, hogy az Internet minden kontinensre kiterjed. Hiszen az Antarktisz is kontinens, még ha mások nem is nagyon lakják, mint a pingvinek (akiket pedig tudomásunk szerint nem érdekelnek a számítógép-hálózatok). Vajon odáig is elér az Internet? Igen, elér. Van néhány gép az antarktiszi Murdo Sound Scott Bázisán, amelyek az Új-Zélanddal tartott rádiókapcsolatukon keresztül vannak fenn a Neten. A Déli-sarkon lévő bázisnak állítólag van kapcsolata az Egyesült Államokkal, de nem teszi közzé elektronikus címét.

E könyv írásának idején a bolygó legnagyobb Internet-mentes földdarabja a Falkland-szigetek. (Korábban azt írtuk, hogy az inkriminált hely Új-Guinea, de kaptunk egy e-mailt egy ottani felhasználótól, aki tájékoztatott minket új Internet-szolgáltatójáról.)

- ✓ **Cégek, termékek és szolgáltatások keresése:** Új Sárga Oldalak szolgáltatások teszik lehetővé számunkra, hogy típus szerint keressük ki azt a céget, amelyikre szükségünk van. Sokszor előfordul, hogy az ember valami nagyon konkrét és speciális ajándékot keres. Egy ismerősünk például mindenképpen mackós fülbevalót akart vásárolni, és kutatásai elvezették ahhoz az alaszkai céghez, amelyik szolgálni tudott pont azzal a mütyürrel, amire vágyott.

- ✓ **Kutatás:** Az ügyvédi irodák rájöttek, hogy most szinte ingyen rengeteg információt elérhetnek a Neten, aminek megszerzéséért eddig 600 dolláros órabért fizettek ilyesmire szakosodott magáncégeknek. Ingatlanok értékbecslői az Interneten megtalálható olyan demográfiai adatokat elemzik, amilyen például egy körzet munkanélküliségi aránya. Génkutatók és más tudósok a világ legkülönbözőbb pontjain született napra kész kutatási eredményeket töltenek le. Cégek és induló vállalkozások az Interneten keresztül mérik fel a piaci versenyhelyzetet.

- ✓ **Oktatás:** Iskolai tanárok a bolygó távoli pontjain lévő osztályokkal hangolják össze tanterveiket. Az egyetemisták és családjaik e-mailen tartják a kapcsolatot, hogy halljanak egymásról és hogy spóroljanak a telefonszámlán. A diákok otthoni számítógépeikről végzik kutatásaikat. A legújabb enciklopédiák már mind fenn vannak a hálózaton.

- ✓ **Utazás:** Falvak és városok, régiók és országok egyaránt használják a Webet arra, hogy turista-információkkal szolgáljanak és hirdessék rendezvényeiket. A turisták időjárás-jelentést, menetrendeket és múzeumi nyitvatartási időket tudhatnak meg a Webről.

- ✓ **Marketing és értékesítés:** A szoftvergyártók az Interneten keresztül árulják termékeiket és kínálják a szoftverek frissítéseit. De más cégek is a Neten keresztül adják el a termékeiket. A hálózaton lévő könyvesboltok és lemezboltok lehetővé teszik, hogy a vevők a Neten nézzék végig a kínálatot, válasszák ki, ami megtetszik, sőt, a hálózaton ki is tudják fizetni, amit választottak.

- ✓ **Szerelem:** Vannak, akik szerelmi kalandokra is lelnek a Neten. Magányosok és társkereső Web lapok versengenek a felhasználók kegyeiért. Tévesek azok az Internet-legendák, amelyek szerint a Net-közösség 25 év alatti frusztrált fehér férfiakból áll.

- ✓ **Gyógyítás:** Orvosok és betegek egyaránt a Neten figyelik az orvostudomány legújabb fejleményeit, megosztják egymással gyógyítási és gyógyulási tapasztalataikat, és támogatják egymást az orvosi problémák megoldásában. Tudunk olyan esetekről is, hogy körzeti orvosok e-mailen tartják a kapcsolatot betegeikkel.

- ✓ **Befektetés:** Vannak, akik az Interneten keresztül vásárolnak részvényeket és fektetik be pénzüket. Egyes cégek rákapcsolódnak a hálózatra, és ott értékesítik részvényeiket. A befektetők új vállalkozásokat találnak, a vállalkozások pedig tőkét hajtanak fel a Neten.

- ✓ **Rendezvényszervezés:** Konferenciák és kereskedelmi vásárok szervezőinek tapasztalata szerint a Web a legalkalmasabb hely arra, hogy információkat terjesszenek, résztvevőket hívjanak meg, vagy jelentkezéseket regisztráljanak. Az információkat könnyű rendszeresen frissíteni, a papír- és postaköltség pedig így radikálisan csökkenthető. A hálózaton keresztüli jelentkezéssel megspórolható a helyszíni jelentkezés költsége és a sorban állás nyűge.

- ✓ **Non-profit szervezetek:** A legkülönbözőbb – vallási vagy bármilyen egyéb – közösségek és szervezetek rakják fel Web-lapjaikat a hálózatra, hogy tudassanak másokat a létükről, és új tagokat verbuváljanak.

Elektronikus kereskedelem

Sok új szakzsargon és titokzatos kifejezés hallható manapság, amelyeknek a célja az, hogy teljesen összezavarja az ártatlanokat és megtöltse azok pénztárcáját akik tanácsadóknak adják ki magukat. Hallani „digitális kereskedelemről", „elektronikus kereskedelemről", „digicash-ről" (vagyis digitális készpénzről) és „virtuális csekkekről". Ezekről a témákról egész könyveket írtak. Az egyetlen dolog azonban, amiről tudnunk kell: hogyan vásárolhatunk a Neten. (Ha valakinek az a terve, hogy saját céget alapít, és a Neten keresztül árusít, többet kell tudnia, mint amennyi ebbe a könyvbe belefér.) A 9. fejezetben részletezzük az online vásárlás technikáit.

Az online vásárlás alfája és omegája ez a mondat: *„Írja be a hitelkártyaszámát."* Nem mondjuk azt, hogy nem kell óvatosnak lenni, de tapasztalataink a Neten való vásárlásról az elmúlt év során azt igazolják, hogy nincs komoly ok a félelemre. Miket fizettünk ki így? Könyveket, CD-ket, ruhát, szoftvereket, videokazettákat, enciklopédia-előfizetést. A következőket kell erről tudni.

A biztonságról, általában

Vannak, akik nagyon félnek attól, hogy hitelkártyaszámukat elküldjék az Interneten keresztül. Ismeretes azonban, hogy a hitelkártya-cégek mindenkinél jobban tartanak bármiféle visszaéléstől, történjék az Interneten vagy akárhol máshol. Minden kártyánál meg van határozva az az összeg, ameddig a visszaélésekért mi vagyunk felelősek (vannak olyan kártyák, amelyek esetében egyáltalán nem). Minden nagyobb összegre terjedő visszaélés a hitelkártyacéget károsítja, nem minket. Figyelmeztetni szeretnénk azonban, hogy a *debit* kártyák nem hitelkártyák, még akkor sem, ha rajtuk van a MasterCard vagy a Visa embléma. Ezeket nem védik a hitelkártyáéhoz hasonló szabályok, ezért nem javasoljuk ezek használatát a Neten.

A hitelkártya használatának veszélyei körüli hajcihők (ez is egy szakkifejezés) ellenére egyetlen olyan esetről sem tudunk, hogy elloptak volna hitelkártyaszámot az Interneten való átküldés során. Ezzel szemben viszont nap mint nap kiadjuk a kezünkből magát a hitelkártyát, rajta az aláírásunkkal: a természetben sehol nem található színű overálokba öltözött benzinkutasok, éttermi pincérek vagy bolti eladók kezébe nyomjuk anélkül, hogy eszünkbe jutna,

mit csinálhatnak vele ezek az emberek, mielőtt visszaadják nekünk. Ki szokta ilyenkor rágni a körmét izgalmában? Na ugye.

A lényeg az, hogy ha egyéb célokra nyugodtan használjuk a hitelkártyánkat, akkor nem kell megijedni az internetes alkalmazástól, csak mert ez egy új dolog. A 9. fejezetben lesz szó az internetes vásárlásról.

A biztonságról, konkrétan

Meggátolandó azt, hogy rossz fiúk és lányok elektronikusan kihallgassák, ahogy személyes adataink átzümmögnek az Interneten, lecsórják őket és máshova irányítva befizessék belőlük álmaik utazásának költségeit, számos technika van a Neten keresztül küldött információk kódolására, így ha a gonosztevők elcsípik is az adatokat, nem mennek vele semmire. Az adatok úgy vannak összekeverve, hogy azokat csak a hiteles címzett tudja dekódolni. A szoftvert, ami biztonságosan dolgozza fel az adatokat és elrejti őket az esetleges illetéktelen kíváncsiskodók elől, secure server-nek nevezik. Sok Web-böngésző képes ezek használatára, így az aggodalmaskodók célszerű, ha élnek ezzel a lehetőséggel.

Azokat a szoftvereket, amik a hitelkártyaszámot (vagy bármilyen egyéb információt) kódolás nélkül viszik rá a Netre, *insecure server*nek hívják. Ezek is tökéletesen alkalmasak számos tranzakció elvégzésére, és nem kell használatukat rögtön elvetni. Mindig mérlegeljük, hogy milyen információkat kérnek, és hogy milyen veszélyeket rejt, ha azokat illetéktelenek is látják. Ha úgy érezzük, baj lehet belőle, ragaszkodjunk a biztonságos *secure* szerverhez vagy találjunk valamilyen más módot (például a telefont) dolgaink intézésére.

Néhány gondolat a biztonságról és a személyi adatokról

Az Internet furcsa hely. Bár úgy tűnik, mindenki teljes inkognitóban marad, nem egészen ez a helyzet. Sokaknak olyan Internet-felhasználói neve van, ami hasonlít az igazi nevükre – a nevük vagy a monogramjuk, vagy valami olyan kombináció, amiben a nevük valamely része és az egyetemük vagy cégük neve keveredik. Az ilyen felhasználói neveket elég könnyen vissza lehet vezetni a mögöttük rejtőző emberhez. Manapság azonban az úgynevezett képernyőnevek, illetve a hosszas számsorok (CompuServe) olyan lehetőségek, amelyek mellett a kilétünk felfedése nem szükségszerű, és csak rajtunk múlik.

Attól függően, hogy mit keresünk és mit szeretnénk a Neten, lehet, hogy több felhasználói névre és hozzáférésre lesz szükségünk. Íme néhány jogos indok erre:

- ✓ Szakemberek (mondjuk például orvosok) – több levelezési listán és hírcsoporton is rajta vannak, de nem akarják, hogy szakvéleményeket kérjenek tőlük.

- ✓ Olyan területen akar valaki segítséget kérni, amiről úgy véli, magánügy, és nem akarja, hogy ismertté váljon a neve.

- ✓ Aki egyszerre él üzleti és társadalmi életet a Neten, elképzelhető, hogy nem akarja, hogy ez a két tevékenység keveredjen egymással.

A biztonság mindenekelőtt

Az Internet arctalanságának és anonimitásának is megvannak a hátulütői. Azt javasoljuk, hogy soha ne adjuk meg a teljes nevünket, címünket vagy telefonszámunkat a Neten keresztül másoknak. Különösen akkor gyanakodjunk, ha valaki a jelszavunkat akarja megtudni. Semelyik törvényes intézmény nem kérheti soha a jelszavunkat. Legyünk különösen óvatosak azzal, hogy gyerekekről adjunk információkat. Ne töltsünk ki olyan kérdőíveket a csevegő csatornákon, amik gyerekek nevét, lakhelyét, iskoláját, korát, címét vagy telefonszámát kérdezik.

Bár meglehetősen ritkán, de történtek már szörnyű dolgok azokkal, akik internetes ismeretségeiket a gyakorlatba vitték át. Persze sok csodaszép dolog is történt ilyenkor: legjobb barátaink közül néhányat a Neten keresztül ismertünk meg, és vannak, akik így találtak későbbi házastársukra – nem viccelünk, ez igaz!

Ha mégis úgy döntünk, hogy egy csatornán megismert egyénnel személyesen is találkozunk, legyünk éppoly körültekintőek, mint ha újsághirdetésen keresztül léptünk volna kapcsolatba egymással:

- ✓ Ne beszéljünk meg találkozót addig, amíg többször nem beszéltünk telefonon a másikkal. A személyes találkozóval várjunk egy pár napot, sőt hetet.

- ✓ A találkozót jól kivilágított, mások által is látogatott helyre beszéljük meg.

- ✓ Ha lehetséges, vigyünk magunkkal valakit – ha nem, akkor tudassuk egy ismerősünkkel, hogy hova megyünk, és mit csinálunk. Esetleg ígérjük meg, hogy felhívjuk egy órával a megbeszélt találkozó időpontja után.

- ✓ Ha másik városba utazunk a találkozóra, soha ne szálljunk meg a másik személynél.

Az Internet csodálatos hely, és az egyik legjobb dolog benne az, hogy új ismerősöket és barátokat találhatunk. Csak azért mondtuk el mindezt, hogy az óvatosságról se feledkezzünk meg.

Óvd a személyi jogaidat

Az Egyesült Államokban úgy nő fel az ember, hogy bizonyos dolgokat és magatartásformákat a szabadságot és a személyi jogokat illetően magától értetődőnek tekint. Úgy gondolja, hogy az, hogy kicsoda, hova megy és mit csinál, az csakis az ember saját dolga, ha másoknak nem árt. Nos, úgy tűnik, egy csomó embert nagyon is érdekel, kik vagyunk, hova megyünk (legalábbis a Neten), és különösképpen, hogy miket vásárolunk. Mindezt a nagy érdeklődést az a végtelenül önzetlen, csak-a-mi-érdekeinkkel-törődő szentség törvényesíti, amit *marketing*nek hívnak. Azért szólunk erről, mert esetleg nem mindenkinek tetszik, hogy begyűjtik személyi adatait. A következő két szakaszban magyarázzuk el, mi is történik ebben az ügyben.

Add tovább a sütit

A Web-böngészők, mint mondjuk a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer, kezelni tudnak egy olyan speciális üzenetfajtát, amellyel a Web-helyek számon tartják, hogy mikor jártunk ott. Ezt az információt, aminek neve *cookie*, a saját gépen tárolják, hogy a következő látogatás alkalmával simábban menjenek a dolgok.

Ez az információ ugyan valóban simábbá teheti az érintkezésbe lépést a következő alkalommal, de okozhat problémákat is. Sok *cookie* nagyon is hasznos. Mikor például repülőjegyet foglalunk, a Web-hely a *cookie*-t arra használja, hogy elkülönítse a ránk vonatkozó járatokat. Másrészt viszont tegyük fel, hogy hitelkártyával vásároltunk a Weben, és a *site* megjegyezte a hitelkártyaszámot. Tegyük fel továbbá, hogy ezt az adatot egy munkahelyi számítógépen keresztül adtuk meg, és a következő ember, aki elmegy ugyanarra a Web-helyre, szintén azt a számítógépet használja. Ez a valaki ekkor, elméletben, a mi hitelkártyánkkal vásárolhat. Hoppá.

Lehet, hogy a *cookie-k* kényelmesebbé teszik az életet. El kell döntenünk, hogy így van-e. Minden Web-szerver tud cookie-val szolgálni. Jó, ha tudjuk, hogy létezik ilyen, és mit lehet tenni ellene.

A cookie fájloknak általában a cookie szó benne van a nevében – például cookies.txt vagy MagicCookie. Ki is törölhetjük a cookie fájlt – a böngésző ekkor létrehoz egy újat, ami viszont üres. Az újabb böngészők elmondják mi az a cookie és megkérdezik, hogy elfogadjuk-e úgy, ahogy a szerver kínálja.

A cookie fájlok nem tudnak hozzáférni egyéb adatokhoz a gépünk merevlemezén. Csak olyan információkat tárolnak, amiket a böngésző ad meg nekik. Általános szabályként javasoljuk, hogy ne feledjük – a gépünkre telepített programok esetleg olyat is tesznek, amiről nekünk fogalmunk sincs.

A cookie fájlok mellett az Internet Explorer egy olyan fájlt is létrehoz – az úgynevezett *history* fájlt –, ami számon tartja, hogy merre jártunk a Weben. (Nézzük meg az Internet Explorer mappát, és lesz ott egy History.html.) Ha más is használja azt a gépet, akkor esetleg töröljük ki ezt a fájlt, ha zavar az, hogy más is tudja, milyen helyeken jártunk.

Kódolás és az Elég Jó Védelem

Az Internet nem annyira tartozik csak a magánszférához, mint azt gondolnánk. Amikor otthon ülünk és pötyögtetünk a billentyűkön, aligha támad az az érzésünk, hogy valaki minden mozdulatunkat figyelheti. Ám az információkat egyik gép továbbítja a másiknak, és ha valaki nem sajnálja a fáradságot, megnézheti, mi minden utazik át az áramkörökön. Akár hitelkártyaszámot küldünk, akár egy e-mailt, kellemesebb érzés, ha garantált az adás teljes biztonsága.

A biztonság kódolás révén garantálható. Van ennek neve high-tech nyelven is: *encryption* (titkosítás). Ettől azonban még továbbra sem jelent mást, mint kódolást – mint a filmekben: titkosírás, kémek, titkos üzenetek. Létezik olyan szoftver, aminek segítségével becsomagolhatjuk az üzenetet úgy, hogy csak a címzett tudja kinyitni. Egyesek szerint kódolás nélkül e-mailt küldeni olyan, mintha képeslapot adnánk fel. A kódolás végül is egy virtuális boríték, ami megvédi a levelet a kíváncsi tekintetektől. A gyakorlatban ritkán kódolunk e-maileket, de jó tudni, hogy a lehetőség létezik. Az egyik oka annak, hogy az e-mailt nem szokás kódolni, hogy ez – főleg ezen a szinten – túlságosan körülményes. Ha majd az e-mail-szoftverekbe már be lesz építve a kódolás, sokkal többen fognak úgy dönteni, hogy megéri a fáradságot. Addig is, ha szükségünk van erre a védelemre, tanulmányozzuk a PGP-t, ami a *P*retty *G*ood *P*rivacy (Elég Jó Védelem) rövidítése. Mivel ez a dolog komplikáltabb annál, semhogy itt néhány sorban elmagyarázzuk, ebben a könyvben nem részletezzük. Új és egyre könnyebben kezelhető PGP-verziók szinte minden hónapban megjelennek, s mire ez eljut hozzád, már létezik új PGP a kedvenc e-mail-programodhoz.

Honnan származik az Internet?

Ha nem érdekel a Net-történelem, nyugodtan lépj előre a 2. fejezethez.

Az Internet őse az *ARPANET* volt, az amerikai hadügyminisztérium (az angol rövidítés szerint DOD) által 1969-ben kidolgozott program, aminek egyrészt az volt a célja, hogy kísérletezzenek a megbízható hálózatok létrehozásával, másrészt pedig hogy összekössék a DOD-ot a hadászati kutatásokat végző gyárakkal és azokkal az egyetemekkel, ahol a hadsereg finanszírozta a kutatásokat. (Az *ARPA* sem olyasmi, ami a szemen nő, hanem az Advanced Research Projects Administrations rövidítése, ez pedig a DOD azon osztálya, amelyik felelős a kutatási pénzek szétosztásáért. A zavar további növelése érdekében megemlítjük, hogy ezt az irodát ma *DARPA*-nak hívják: az első D betű a Defense, vagyis a Hadügy rövidítése – csak hogy tévedés ne essék afelől, hogy honnan jön a pénz.) Bár az *ARPA* kis hálózatként indult, három kaliforniai komputert kötött össze egy utah-ival, akkorára nőtt, ami már behálózta a kontinenst.

A biztonságos hálózat kiépítésének fontos része volt a *dinamikus terelés* lehetősége: ha az egyik hálózati kapcsolatot az ellenség támadása megszakítja, az információk forgalma automatikusan átterelődik a hálózat más kapcsolódási útjaira. Szerencsére, a Netet eddig még nem támadta meg az ellenség. Persze az sem kis veszély, ha mondjuk egy útépítés során átvágnak egy kábelt, ezért fontos, hogy a Net földmunkagép-biztos legyen.

Mivel az ARPANET hihetetlen sikereket ért el, az ország összes egyeteme fel akart kerülni rá. Ez azt jelentette, hogy egyre nehezebb volt működtetni az egyetemek által leterhelt ARPANET-et, így az végül is két részre vált:

- ✓ A MILNET-re, amely a katonai helyeket szolgálta ki,
- ✓ és az új, kisebb ARPANET-re, amin a nem katonai helyek voltak.

Ugyanakkor a két hálózat az új IP-technológiának (Internet Protocol) köszönhetően összeköttetésben maradt és a forgalmat egyikről át tudták irányítani a másikra. Minden olyan hálózat, amelyik az Interneten van, „tud IP-ül" és így képes kommunikálni egymással.

Bár csak két hálózattal indult, az IP-t több tízezer hálózat összekapcsolására tervezték. Új az IP-filozófiában, hogy elvileg minden IP-címmel rendelkező számítógép egyenrangú tagja az Internetnek. Lehet, hogy ez mára már megszokottá vált, de annakelőtte egészen más volt a világ. A hálózatok hatalmas központi gépekből és a rájuk kapcsolt butuska terminálokból álltak, amelyek csak a központi géppel tudtak beszélni, egymással nem.

Mindeközben az osztálytermekben

Az 1980-as évektől kezdődően az egyetemeken elkezdték felváltani a néhány úgynevezett *gépmegosztási* rendszert, ami egyszerre szolgált ki több száz felhasználót, egy olyan rendszerrel, ami rengeteg kis, egy-egy ember által használt, asztali *munkaállomás*ból épült fel.

Mivel a felhasználók megszokták a gépmegosztási rendszer előnyeit, mint például a fájlok közös jegyzékét és az e-mailt, meg akarták tartani ugyanezeket a szolgáltatásokat a munkaállomásokon is. (Ugyanakkor persze nagy örömmel mondtak le a gépmegosztási rendszer hátrányairól. Mint egy nagy bölcs mondotta egyszer: „Az a legjobb a munkaállomásokban, hogy az éjszaka közepén sem működnek gyorsabban.")

Tényleg kiállja-e az Internet az ellenség támadását?

Úgy néz ki. 1991-ben az Öböl-háború alatt az amerikai csapatoknak komoly ne-hézséget okozott megbénítani az iraki katonai kommunikációt. Kiderült, hogy az irakiak kereskedelmi hálózatokat használtak az Interneten, és tényleg el tudták kerülni a károkat. Jó tudni, hogy a dolog működik, bár ez esetleg kellemesebb módon is bebizonyosodhatott volna.

A legtöbb új munkaállomás a *UNIX* különböző variációjával futott, egy népszerű (és, a legtöbb változat esetében, teljesen vagy majdnem teljesen ingyenes) operációs szoftverrel, amit az AT&T és a University of California at Berkeley kutatói fejlesztettek ki. A Berkeley szakembereinek kormányszerződése volt a számítógépes hálózatok fejlesztésére, ezért az ő UNIX-verziójukban benne volt az összes szükséges szoftver egy hálózathoz való csatlakozáshoz. Mivel a munkaállomások gyártói szintén elkezdték beépíteni termékeikbe a szükséges hálózati hardvereket, egy működő hálózat létrehozásához már nem volt másra szükség, mint kábelekkel összekötni a munkaállomásokat, ezt pedig az egyetemek nagyon olcsón meg tudták tenni, mert ott a diákokkal végeztetik ezt a munkát.

Így nem csak egy-két, hanem sok száz gép csatlakozhatott az ARPANET-hez egyszerre. Mi több, mivel minden egyes munkaállomás sokkal gyorsabb, mint az 1970-es években egy teljes többfelhasználós rendszer volt, egyetlen munkaállomás képes volt akkora forgalmat átengedni, ami megfullasztotta az egyébként is egyre elavultabb ARPANET-et. Valahol tágítani kellett a rendszeren.

Színre lép a National Science Foundation

A következő lépés az volt, hogy a National Science Foundation (NSF, a Nemzeti Tudományos Alapítvány) úgy döntött, felállít öt szuperkomputert kutatási célokra. (*Szuperkomputer* alatt olyan páratlanul gyors számítógépet kell érteni, aminek csinos kis ára van, mondjuk úgy 10 millió dollár egy darab.) Az NSF azt gondolta, finanszíroz néhány ilyen szupergépet, hogy az ARPANET-et használó kutatók országszerte beküldhessék ide a munkájukat, amit a gép „szuperkomputált" nekik.

Az ARPANET használatára vonatkozó terv különböző – technikai és politikai – okok miatt nem vált be. Az NSF, ami soha nem volt híres arról, hogy szégyenlős lenne, ha politikai birodalom kiépítéséről van szó, ekkor úgy döntött, felállítja a saját, sokkal gyorsabb hálózatát – az NSFNET-et –, hogy összekösse a szuperkomputer-központokat. Ezután kiépített egy csomó helyi hálózatot is, ami összekapcsolta az egyes régiók felhasználóit, és ezeket a helyi hálózatokat mind az NSFNET-en keresztül kapcsolták össze.

Az NSFNET úgy működött, mint a kisangyal. 1990-re már akkora forgalom ment át az ARPANET-ről az NSFNET-re, hogy közel 20 év működés után az ARPANET haszontalanná vált és fel is számolták. Az NSFNET által fenntartandó szuperkomputer-központokról azonban kiderült, hogy van velük egy kis bibi: a szuperkomputerek közül néhány nem működött, amik meg működtek, azoknak a használata annyira drágának bizonyult, hogy a legtöbb potenciális üzletfél úgy döntött, számára épp olyan jól megteszi néhány nagy teljesítményű munkaállomás is. Szerencsére mire a szuperkomputer ideje lejárt, az NSFNET már annyira benne volt az Internetben, hogy annak ellenére is tovább élt, hogy eredeti célja már megszűnt. 1994-re több hatalmas kereskedelmi Internet-hálózat alakult ki az Interneten belül, amelyek közül néhányat olyan ismerős szervezetek üzemeltettek, mint az IBM vagy a Sprint, míg másokat olyan speciális Internet-társaságok, mint a PSI vagy az Altranet. Az NSFNET-et leépítették, és forgalmát átvették a kereskedelmi hálózatok.

Amíg az NSFNET csak olyan forgalmat engedélyezett, aminek a kutatáshoz és az oktatáshoz volt köze, addig a kereskedelmi IP hálózati szolgáltatásokat minden legális célra lehet használni. A kereskedelmi hálózatok ugyanúgy kapcsolódnak a regionális hálózatokhoz, ahogy az NSFNET is tette, és direkt kapcsolatot szolgáltatnak ezekhez ügyfeleik számára is.

Az Egyesült Államokon kívül is sok országban megjelentek az IP hálózatok, amelyeket vagy a helyi telefontársaságok tartanak fenn, vagy független regionális vagy nemzeti szolgáltatók. Az első nemzetközi kapcsolatok 1973-ban jöttek létre Angliával és Norvégiával. Szinte mindegyik ország közvetett vagy közvetlen kapcsolatban áll valamelyik amerikai hálózattal, ami azt jelenti, hogy mindegyik meg tudja osztani forgalmát mindegyik másikkal.

Az *Internet* kifejezés először 1982-ben jelent meg, mikor a DARPA beindította az Internet Protocolt (IP).

2. fejezet

Külső hálók, belső hálók és röplabdahálók

Ebben a fejezetben

- Elmondjuk, mi az a belső háló, vagyis intranet
- Mi az a külső háló, vagyis extranet?
- Mi az a röplabdaháló, más néven sportfelszerelés? (Sajnos, erről nem lesz módunk beszélni.)

Mára sokan rájöttek, hogy ez az Internet-dolog mennyire menő, és sok okos ember kezdte el felhasználni mindazt, ami menő benne: munkába állította a munkahelyén és a cégeket összekötő magánhálózatokban. Igazuk is van. Az alábbiakban adunk néhány formális definíciót, hogy ne tudjanak zavarba hozni senkit a szakzsargonnal lövöldöző cybersznobok, illetve, hogy akinek kedve szottyan, maga is lövöldözhessen másokra némi szakzsargonnal.

Az intranetek és hasznuk

Intranet? Biztos, hogy jól van ez leírva? Biztos. Most, hogy már mindenki ismeri az *Internet*et, feltalálták az *intranetet* is, ami ugyanaz, csak más. Az elgondolás egyszerű: vegyük az összes dögös technológiát, amit az elmúlt húsz évben kifejlesztettek az Internet számára, és alkalmazzuk a saját cégünkön belül, a cég külön bejáratú hálózatában.

Az intranet, konkrétabban, nem más mint egy halom szolgáltatás, mint amilyenek a Web-lapok, amikhez csak az adott szervezeten belülről lehet hozzáférni. A World Wide Web az Interneten sok tízezer úgynevezett *Web-server* segítségével működik (magyarul olyan számítógépeken keresztül, amelyek a Web-lapokat tárolják) – ezeken keresztül kínálja a Web-lapokat a nagyközönségnek. Az *intranet* egy szervezet belső hálózatában működik néhány Web-szerveren keresztül, amelyek a szervezethez tartozóknak kínálják a Web-lapokat. Az intranet tehát olyan, mint egy magán-World Wide Web – angol szóösszetételben Organization Wide Web, ami kiad egy újabb csodás betűszót: oww!

Bárki lehet intranet-konzultáns!

A számítógépipar egyik íratlan szabálya szerint konzultáns az, aki legalább 80 kilométerre dolgozik otthonától. Bár az útiköltséget nem tudjuk biztosítani, itt van néhány szakszó, amik jól jöhetnek, ha intranet-szakértőnek akarja valaki feltüntetni magát (ha biztosra akarunk menni, próbáljuk meg egy mondatba belezsúfolni az összest).

- ✓ **Ügyfél/szerver:** Ez egy olyan komputerrendszer, amelyikben az egyik program, az „ügyfél", a mi gépünkön fut, hogy közvetlenül tudjunk vele dolgozni, egy másik pedig, a „szerver", egy másik gépen kezeli az összes fontos adatot – a két gépet komputerhálózat kapcsolja össze. Bár az Internet mindig is így működött, a nagybani kereskedelmi adatfeldolgozók fifikája kellett ahhoz a felfedezéshez, hogy ebből pénzt is lehessen csinálni.

- ✓ **Nyilvános adatbázis** (Database Publishing – DP): Azt a folyamatot jelöli, melynek során a korábban páncélszekrényekbe és adatbázisokba zárt információkat, amiket csak néhány igazgató és bennfentes láthatott, nyilvánossá tesznek a cégen belül, sőt azon kívül is. A DP sokkal könnyebbé teszi az alkalmazottak munkáját, de idegesíti az igazgatókat. („Ha tudnak mindent, amit én tudok, meddig maradok itt állásban?")

- ✓ **Leegyszerűsítés** (Drill down): Ez azt jelenti, amikor valaminek az összes komplikált, de fontos részletét eltávolítjuk és mondanivalónkat lecsupaszítjuk egy-két egyszerű gondolatra, amit az ügyfél is megért.

- ✓ **Örökség:** Olyasmi, ami már rég idejétmúlt, de még fontos. Általában *rendszerörökség*ről van szó, vagyis olyan komputerrendszerről, amit az elmúlt 20 év során építgettek fel, de mindenki, aki még emlékszik arra, hogy eredetileg hogy is rakták össze, már rég nyugdíjba ment.

- ✓ **Middleware:** Olyan szoftver, ami összeköt két szoftverdarabot amikről senki soha nem gondolta volna, hogy valaha össze kell kötni, most mégis együtt működnek. Az *Apollo 13* című filmben van egy jelenet, amikor tönkremennek a parancsnoki fülke levegőtisztító berendezései, és kénytelenek a holdkabin légtisztítóját használni, csakhogy az egészen más alakú, ezért szigetelőszalagból, drótokból meg még isten tudja miből összeeszkábálnak valamit, hogy be lehessen illeszteni a régi helyére az oda nem illő masinát. Az eszkábálmány egy middleware.

- ✓ **Platform:** Az az alap komputerhardver vagy -szoftver, amin egy rendszer fut. „Netscape platformot célzunk meg a Windows 95 Pentium platformon."

- ✓ **Megoldás** (Solution): Szoftvercsomag vagy hardver- és szoftverkombináció, ami csinál valamit – lehetőleg minél drágább szoftvercsomag vagy -kombináció.

Olyan nagy ügy?

Bizonyos értelemben az intranet nem különösebben érdekes dolog, mert minden, ami egy intraneten megtehető, azt már rég csinálják az Interneten. A cégünk egyes részlegei Web-lapokat készítenek, amiket a cég más részlegei láthatnak. Ez nem nagy ügy.

Az intranetek viszont igenis lehetnek egészen nagy ügyek. Sok (ha nem is a legtöbb) vállalatnál a céget érintő fontos információk tömege van nagy ósdi

mainframe-ek nagy ósdi adatbázisaiba vagy mikrokomputerekbe zárva. Ezek az információk nagyon hasznosak lennének a cég dolgozói számára, ha hozzáférhetnének. Az információknak további hegyei állnak táblázatkezelő fájlokban és a cégen belül szétszórt szövegszerkesztők fájljaiban különböző alkalmazottak íróasztalain. Az intranet megoldást nyújt arra, hogy ezek az elzárt adatok a cég többi dolgozója számára is hozzáférhetővé váljanak.

Ha a cég munkatársainak már van némi alapvető internetes szoftverje az intranetjén, különös tekintettel a Web-böngészőre, amit a 6. és 7. fejezetben tárgyalunk, már meglepően könnyű olyan összekötő szoftvert írni (más néven middleware-t, mint azt fent említettük), aminek segítségével a korábban elzárt adatok hozzáférhetővé válnak. Sokan arról számoltak be, hogy az intranettel hetek vagy hónapok alatt tudnak előásni olyan adatokat, amiket a korábbi szoftverekkel hónapok vagy évek alatt lehetett csak előkeríteni. Hallottunk már olyanról is, amikor olcsón és gyorsan kis, de nagyon hasznos intraneteket építettek ki néhány kallódó asztali gépből.

Ha egy szervezetnek már megvan az intranetje – a saját Web-szervere és néhány Web-lapja – akkor a szervezeten belül bárki meg tudja nézni a Web-lapokat egy böngésző segítségével. Termékinformációk, munkaerő-információk és még sok egyéb dolog egyszerre csak könnyen megtalálható, elolvasható és kinyomtatható az intraneten.

Az intranetek használata

Csak a szervezet munkatársainak képzelete szab határt annak, hogy mi mindenre használja egy cég az intranetet. (Tisztában vagyunk azzal, hogy ez a határ egyes cégek esetében komolyabb hátráltató tényező, mint másoknál, de mi azért optimisták vagyunk.) Íme néhány példa (a *dőlt betűs* szavakat a fenti kitérőben definiáltuk).

- ✓ Majdnem minden papíron küldött üzenet hatékonyabban cirkuláltatható a cégen belül e-mail vagy Web-lap formájában. Ez a módszer nem csak papírt takarít meg, de könnyebbé teszi az információk hozzáférhetőségét és tárolását is, valamint így mindenki naprakészebb lehet.

- ✓ Azok a hatalmas, poros vállalati kézikönyvek, amik a felső polcokon rohadnak csendben, vagy ha egyenetlen a padló, akkor az asztalod lába alá vannak gyűrve, sokkal jobban működnek Web-lapok formájában. Könnyebb így bármit megtalálni bennük. Mi több, olyan gyakran frissíthető fel, amilyen gyakran csak szükséges, és így mindenki azonnal hozzáférhet a legfrissebb változathoz.

- ✓ Katalógusokat, alkatrészlistákat és hasonlókat viszonylag könnyen fel lehet rakni a Webre a *nyilvános adatbázis* segítségével, vagyis azzal a technikával, ami automatikusan olyan Web-lapokat hoz létre, amik tárolják a *rendszerörökség*ben felhalmozódott információkat.

- ✓ Ha többen dolgoznak egy munkán, azzal, hogy a vonatkozó információkat felteszik a Webre, elérik, hogy minden munkatárs láthassa, hol tart a munka egésze, és folyamatosan frissítheti az adatokat a részmunkák állása

szerint. Némi Web-alkalmazás használatával, amit John egy délután alatt ütött össze, e könyv három szerzője és szerkesztői, akik négy különböző államban élnek, könnyedén tudták követni munka közben, hogy hol is tart a könyv egésze, és így mindannyian mindig körülbelül ugyanabba az irányba tudtuk továbbhaladni, mint a többiek.

- ✓ Ha a cégnek van multimédia-technikája, akkor most már az animáció, a videó és a hang mind felkerülhetnek az asztali gépekre. Valamivel kevésbé látványosak, de sokkal hasznosabbak azok az új integrált intranettermékek, amelyek segítségével e-mailekbe olyan „élő" kapcsolatokat írhatunk be, amikre ráklikkelve a címzett egyből a Web- helyedre mehet. Így küldhetünk olyan üzeneteket, amelyek mindenféle egyéb anyagokra utalnak úgy, hogy az olvasónak csak rá kell klikkelni a hivatkozásra.

Mindent összevéve tehát azt láthatjuk, hogy ez a technológia mindkét irányba hat. Amint az Internet-technológiák, különösen az e-mail és a Web-technológia, összekapcsolódnak a hagyományos adatbázisokkal, azok a módszerek, amelyekkel a vállalatok az információkat áramoltatják és kezelik, teljesen átalakulnak. Az emlékeztető jegyzettömbök kábé olyan gyakoriak lesznek nemsokára, mint amilyen az IBM Selectric, és a hatalmas, fém adatlaptároló szekrények sokkal lassabban fognak megtelni.

Extra, extranet, netnet

Amiről tudjuk, hogy érdemes csinálni, azt többféle módon is megtehetjük. Kezdjük az Internettel – vigyük be a cégbe – csináljunk intranetet – vigyük az intranetet a cégen kívülre – és, voila, van egy extranetünk. Nem mintha ez valami *extra* dolog lenne: az *extra* itt azt jelenti, hogy „külső, valamin kívüli", mint a földön*kívüli* E.T., aki ugyebár *Extra*Terrestrial.

Íme az ötlet: most, hogy már sikeresen használnak Internet-technológiákat (a böngészőket, Web-lapokat, e-mailt) a cégeken *belül*, a következő logikus lépésnek tűnik a belső hálózatok kiterjesztése úgy, hogy azok magukba foglalják a cég ügyfeleit, üzlettársait és ellátóit. Mikor az intranetek túlléptek egy vállalat keretein és egyéb szervezetekre is kiterjedtek, akkor jött valami zseni és kiötlött egy új szakszót: ez az extranet. Csakúgy, mint az intranetek esetében, ez is ugyanaz a technológia, csak másképpen használják.

Nem is annyira érdektelen

Megint feltehetnénk a kérdést, hogy ez miért érdekes. Nos, az Internet-technológiák átalakítják a világot. Például odáig juthatnak a dolgok, hogy kedvenc vállalatunkkal a Neten keresztül lépünk kapcsolatba ahelyett, hogy felvennénk a telefont. Az eszesebb cégek sorban rájönnek, hogy lefaraghatnak az ügyfélszolgálat, a marketing és az eladási akciók költségeiből, ha Internet-technológiákat használnak. Az alábbiak közül sok mindenről gondolhatjuk azt, hogy semmiben sem különbözik az Internettől. Az azonban, ami összeköti

a kérdéses Internet-helyet a céggel vagy cégekkel, amik a tranzakcióinkat intézik, valójában egy extranet – azaz a belső rendszerek összekapcsolódása a külvilággal.

Hányféleképpen is?

Az alábbiakban felsoroljuk az extranet használatának néhány módját. Csak a képzelet szab határt a listának, de mi egy ponton azért abbahagyjuk a felsorolást.

- ✓ Hírlevelek, sajtóközlemények, felhívások, és minden olyasmi, amit egy cég „snail mail" (vagyis hagyományos, borítékot és bélyeget igénylő levél) vagy fax révén küldene ki, azt most mind e-mailen lehet elküldeni, vagy fel lehet tenni egy Web-lapra.

- ✓ Katalógusokat és brosúrákat lehet feltenni a Webre, ami radikálisan csökkenti a nyomdaköltségeket és lehetővé teszi az anyag folyamatos frissítését.

- ✓ Az ügyfelek itt küldhetik el és követhetik nyomon megrendeléseiket.

- ✓ A gyakran feltett kérdésekre adandó válaszokat közzé lehet tenni a Weben, hogy elkerüljük az állandó telefonhívásokat.

Miért nem mondunk többet az intranetekről és extranetekről?

Mivel nincs alapvető különbség az intranetek, az extranetek és *az* Internet között, nem fecsegünk róluk tovább. Minél többet használjuk ezeket a technológiákat, annál inkább el fogjuk várni mindenkitől a környezetünkben, hogy ők is tanulják végre meg és kezdjék el használni őket. Vegyünk nekik egy könyvet. Az Internet és a Web-technológiák nagyon hasonlítanak a telefonhoz: sokkal hasznosabbak akkor, amikor mindenkinek van vonala és használja is.

3. fejezet

A Net, a gyerek és a szülő

Ebben a fejezetben

- Fő témánk az Internet és a család élete, vagyis hogyan válhat hasznunkra a Net
- Néhány aggodalom
- Tanácsok az Internet használatáról szülőknek
- Levelezési listák és Web-helyek gyerekeknek
- Segítség a problémás gyerekek szüleinek
- Az Internet az iskolákban

Amikor több mint egymillió gyerek kalandozik már a Neten, és amikor az előrejelzések szerint az ezredfordulóra már több mint hétmillióra fog nőni ez a szám, úgy gondoljuk, nagyon fontos beszélni a családi Internet-használatról. Magától értetődik, hogy akit ez a kérdés nem érint, nyugodtan lépjen tovább a következő fejezethez.

Mi értelme van?

A legtöbb szülő megpróbálja értelmezni az Internetet abból a szempontból, hogy mit is jelent a saját és a család életében. Bár erre senkinek nincs végleges válasza, annyit mindenképpen megtehetünk, hogy elmondjuk, mik a legfőbb kérdések, milyen előnyöket látunk megvalósulni, és milyen problémákkal kell szembenézni e kérdés kapcsán.

Mit lehet nyerni?

Még csak most kezdjük felfedezni azt a milliónyi módot, ahogyan az Internet a családi életben is izgalmas lehet. Íme néhány ezek közül:

- ✓ Minden elképzelhető témában találunk információkat.
- ✓ Személyes kapcsolatokat kínál új emberekkel és kultúrákkal.
- ✓ Segít fejleszteni az olvasási, írási, kutatási és a nyelvi készségeket.
- ✓ Támogatást nyújthat a speciális igényekkel rendelkező családoknak.
- ✓ Izgalmasan új közeget teremt a művészi önkifejezésnek.

Nem minden csodálatos, ami új, és nem minden új csodálatos. A gyerekekről szólva persze nem általánosíthatunk: nem mindegy például, hogy óvodás vagy gimnazista korú gyerekekről van-e szó. Aminek van értelme az egyik korcsoport esetében, az gyakorta már nem áll egy másikra. Ennek a résznek a hátralévő bekezdéseiben azt tárgyaljuk, hogy mit jelent az Internet különböző korcsoportok számára.

Az Internet kisgyerekeknek

Először is el kell mondanunk, hogy nézetünk szerint egyrészt a gyerekek nem felnőttek, másrészt pedig a gyerekek jobb tanárok, mint a számítógépek. A mi gyerekeink közül egyik sem nézi a kereskedelmi tévéadók műsorait. Most, hogy beszámoltunk elveinkről, talán már kitalálható, mit fogunk mondani ezek után: nem pártoljuk azt, hogy egy kisgyerek rátapadjon a képernyőre. Mennyire kicsi az a „kisgyerek"? Szerintünk, aki hétévesnél fiatalabb, az kisgyerek. Sok nevelő szerint a tizenegy év alatti gyerekek számára káros a felügyelet nélküli komputerhasználat. Véleményünk szerint a gyerekeknek annyi emberi figyelmet kell kapniuk, amennyi csak lehetséges, és nem gondoljuk azt, hogy a számítógép jó baby-sitter volna. Kiskorukban a gyerekeknek jobbat tesz, ha fákkal, labdákkal, gyurmával, zsírkrétával, festékkel, sárral, és más gyerekekkel játszanak.

Ha pedig ennek ellenére is hagyjuk, hogy a kisgyermek az Internettel szórakozzon, akkor előáll még az a probléma is, hogy az olvasni nem tudók aligha találnak ott maguknak bármit is.

Az Internet a K-12-nek

A *K-12* az Egyesült Államokban az óvoda és a főiskola közötti oktatási időszak egészét jelöli. Meglehetősen tág kategória, ez kétségtelen. Azért használjuk itt mégis, mert sok hírcsoport és levelezési lista használja a K-12 megjelölést, és úgy tűnik, sokak számára jelent ez a kategória közös nevezőt. Szerintünk az Internet-hozzáférés valamivel idősebb gyerek számára lehet megfelelő dolog, mondjuk úgy a negyedik, ötödik osztályosoktól felfelé, de ez is nehezen általánosítható.

Az Internet fantasztikus módja annak, hogy kijjebb toljuk az iskola falait. A Net összeköttetést teremt más iskolákkal, könyvtárakkal, kutatási forrásokkal, múzeumokkal és más emberekkel. Barangolhatunk a Louvre-ban (címe: *http://mistral.culture.fr/louvre*), megnézhetjük a sixtusi kápolnát, gyakorolhatjuk nyelvtudásunkat, új zenéket és új embereket ismerhetünk meg.

Léteznek iskolai programok, mint amilyen például a Global Schoolhouse, ezeknek a segítségével a világ minden táján élő gyerekek összefoghatnak és közösen dolgozhatnak mindenféle feladatokon. Az első, egy éven át tartó globális tanuló program több mint 10 000 diákot vonzott 30 ország 360 iskolájából. A második Cybertalálkozón (1997-ben) 30 000 diák jött össze 37 ország 500 iskolájából!

Bárki küldhet e-mailt a Global Schoolhouse címére: helper@gsn.org, és az alapítvány Web-lapja is megtekinthető: *http://www.gsn.org*. (A 6. fejezetben magyarázzuk el ezeket a furcsa kinézetű címeket – onnan ugorjunk majd visz-

sza ide, hogy világossá váljék, mi is ez.) A Global Schoolhouse Web-helyéről tucatnyi levelezési listára iratkozhatunk fel. Ha nincs Web-hozzáférésünk, a Global Watch levelezési listájára tudunk feliratkozni (a 13. fejezetben találhatóak az ide vonatkozó részletek) úgy, hogy e-mailezünk a lists@gsn.org címre, és levelünkbe beírjuk azt a sort, hogy: subscribe global – watch.

Az egyetem és a Net

Bár az Internet már régóta otthon van az egyetemeken, az, ami a World Wide Weben történik, mindenki számára új. Az a rengeteg inspiráció és fáradozás, amivel az önkéntesek információkat osztanak meg a világgal, elsősorban az egyetemektől származik – azoktól a diákoktól és oktatóktól, akik látják, a tanulás micsoda potenciálja rejlik az Internetben.

Sok egyetem ingyenes vagy nagyon olcsó Internet-hozzáférést kínál a diákoknak és az oktatóknak.

Az Internet (és konkrétabban az e-mail) kiváló módja annak, hogy az otthontól távol tanuló diák és családja kapcsolatban maradjon. Sokkal olcsóbb, mint állandóan hazatelefonálgatni, és sokkal egyszerűbb, mint a menetrendekkel való zsonglőrködés. A levelek továbbítása révén a tágabb családdal is könnyű fenntartani a kapcsolatot. Felfigyeltünk egy másik meglepő előnyre is: tapasztalatunk szerint kevesebb a családi veszekedés, amikor a családtagok e-mailen kommunikálnak egymással. Ha az embernek van ideje végiggondolni, hogy mit fog mondani, az valahogy mindig jobban sül el.

Munkakeresés a Neten

A Net döbbenetesen jó eszköz arra, hogy munkát találjunk. Különösen diákok számára alkalmas módszer ez, mert hatékonyan és gazdaságosan lehet alapos keresést végezni. Megjeleníthetjük a szakmai önéletrajzunkat a Neten a leendő alkalmazók számára. Megnézhetjük a Monsterboardot, ami a munkahelyekkel kapcsolatos információk hatalmas gyűjteménye, és ahol szakterület, földrajzi terület és még egy csomó egyéb kritérium szerint tudunk tájékozódni. A Monsterboard ezen a címen található: *http://www.monster.com/*. A cégeken is végigzongorázhatunk, hogy eldöntsük, melyiknél dolgoznánk szívesen.

Ismerd meg az egyetemeket a Netről

A legtöbb egyetemnek és főiskolának van, vagy nagyon hamarosan lesz, Web-lapja. A Yahoo (ez egy Web-katalógus, amiről a 8. fejezetben fogunk részletesen szólni) több ezer iskolát tartalmaz. Felülről indulva, az Education (oktatás) alatt klikkeljünk rá a Higher Education és Campus Tours (felsőoktatás és kampusz túrák) sorokra. Ha van már némi tapasztalatunk az Internet kezelésében, megismerhetjük az egyes professzorokat és kurzusokat is, és eldönthetjük, miket és kiket találunk kedvünkre valónak.

A vállalatok tapasztalata szerint a tehetségek megtalálásának hatékony és gazdaságos módja a Neten állásokat hirdetni. Nézzük meg a minket érdeklő cégek honlapjait, és keressük meg, hol vannak üresedések. Sok egyetemnek és főiskolának van pályaválasztási tanácsadó honlapja, amik közül sok a Weben egy helyre van összegyűjtve. Utasítsuk a kereső gépet, hogy találjon pályaválasztási honlapokat („career office home pages"), ahol az egyetemek és főiskolák listáit országrészek szerinti csoportosításban kapjuk meg.

Amikor a Net iskola

Nem túlzás azt állítani, hogy sokak jóval többet tanulnak a Netről, mint amennyit valaha megtudtak a világról az iskolában. Bár sok tényezőt kell itt persze figyelembe venni, az egyik ezek közül a motiváció, amit a Net értelemszerűen megkövetel, a motivált a tanulás pedig sokkal nagyobb öröm. A Net olyannyira azonos lehetőségeket kínál mindenkinek, hogy azt el sem tudják képzelni azok, akik leragadnak a fizikai világban. Nyitva áll mindenki számára, színre, testmagasságra, vallásra, fizimiskára való tekintet nélkül. Azok, akik eddig testi hátrányaik, anyagi helyzetük, vagy lakhelyük miatt nem részesülhettek oktatásban, a Netet fantasztikus, lendületes, az életüket megváltoztató élménynek fogják találni.

Túl a már meglévő informális oktatáson, különböző szervezetek szorgosan dolgoznak azon, hogy hivatalos Internet-főiskolákat is létrehozzanak. Az Athena Virtual Online Universityt (VOU) 1995 tavaszán alapították. Bár még nincs akkreditálva, indulásakor azonban egyik egyetem sem volt, tehát ez nem sokat jelent. További információk erről a következő címen találhatóak: *http://www.athena.edu/*. A Globewide Network Academy volt talán a világ első teljesen virtuális oktatási intézménye (címe: *http://www.gnacademy.org:8001/uu-gna*) .

A legfőbb aggály

A szülők Internetet érintő aggodalmainak listáján az első dolog feltétlenül az, hogy a gyerekek hozzáférhetnek olyan anyagokhoz, amik egyáltalán nem gyerekeknek valók. Ez az aggodalom teljesen jogos. Ahogy múlik az idő, úgy nő a Neten rohamos mértékben a jó dolgok mellett a nagyon is rázós dolgok száma. Nincs egyszerű válaszunk a problémára. Egy dolog a napnál is világosabb: a szülőknek ismerniük *kell* az Internetet. Figyelembe véve az oktatás mai irányait és a felső helyekről érkező utasításokat, a *gyerekek ki lesznek téve* a hálózatnak. (Ha Gore amerikai alelnök elképzelései megvalósulnak, az ezredfordulóra minden amerikai iskola be fog kapcsolódni az Internetbe.)

Azok a szülők, akik veszik a fáradságot, hogy megtanulják az Internet használatát, általában értik egyrészt azt, hogy a veszély nem olyan nagy, mint azt egyesek sugallják. Szülők, akik már gondolkodtak a dolog tágabb összefüggésein is, inkább azért aggódnak, mert látják, hogy az Internet-ellenes érzületek és a túlzások komolyan veszélyeztetik a szólásszabadságot, és ez maga is fenyegető veszély a gyerek számára. Másrészt azonban valóban nagyon sok szemét van a Neten, ezért a szülők bekapcsolódása nélkülözhetetlen. A család

lehetséges stratégiáiról egy kicsit később fogunk szólni ebben a részben. Akit érdekel ez a kérdéskör, feliratkozhat a CACI (Children Accessing Controversial Information – Gyerekek hozzáférése kérdéses információkhoz) levelezési listájára úgy, hogy e-mailt küld a majordomo@cyngus.com címre és a levél szövegébe beleírja, hogy subscribe caci. (Az e-mail küldésről a 11. fejezetben fogunk beszélni.)

Egy másik probléma, ami előkerülhet és amire a szülőknek figyelniük *kellene*, még akkor is, ha ennek a kérdésnek nincs akkora publicitása, az az, hogy marketing szervezetek gyerekeket választanak tevékenységük célpontjául. A felső és közép- jövedelmi kategóriába tartozó családok gyermekeit tartják a legjobb piacnak, és a Netet pedig újabb módszernek arra, hogy meghódítsák ezt a célközönséget.

Tudni kell, hogy agyafúrt marketingesek már kidolgozták azokat a „srácnyelven" beszélő, elbűvölő és magukkal ragadó szoftvereket, amelyeknek a segítségével jobban el tudják csábítani a gyerekeinket. Vicces, ismerős rajzfilmfigurák csacsognak a képernyőn stratégiailag fontos marketing információkról a saját otthonunkban. Tisztában kell lenni ezzel a helyzettel, és meg kell tanítani a gyerekeket, mit kell tenniük, ha valaki személyi adatokat kér tőlük a Neten.

Nyomatékosan javasoljuk minden magánembernek aki magáncélra használja a Netet (szemben az üzletemberekkel, akik üzleti célra használják), hogy ne használják a teljes vagy igazi nevüket, és hogy soha ne szolgáltassanak ki neveket, címeket, telefonszámokat, társadalombiztosítási számokat vagy számlainformációkat – mint például a jelszót – senkinek, aki a Neten ilyesmi iránt érdeklődik. Különösen megszívlelendő ez a tanács akkor, ha valaki arra hivatkozik, hogy hivatalos helyről írva kér információkat. Így történt ez az AOL használóival, akik villámleveleket kaptak, és abban valakik azt állították, hogy az AOL technikai karbantartói és a felhasználók jelszavaira van szükségük.

Ilyen dolgokat soha nem kérdez az, aki valóban hivatalos helyről ír.

Sajnálatos módon azt is meg kell említenünk, hogy az utóbbi időben sok szeméttől dagadó e-maillel találkoztunk. Szerintünk ez a helyzet csak romlani fog az idő múlásával, hacsak valaki ki nem talál egy hatékony módszert a megengedhetetlen e-mailek kezelésére. Megint csak azt tudjuk tanácsolni, hogy a szülők legyenek tisztában az Internettel és azzal, hogy mi mindent csinálhat ott egy gyerek, és tanítsa meg rá, hogyan kell reagálni.

Szülői kíséret szükséges

Szülők, pedagógusok és a szólásszabadsággal foglalkozó jogászok mind egyetértenek abban, hogy semmi nem pótolja a szülői kíséretet az Internethozzáférés kérdésében. Csakúgy, ahogy a szülők azt szeretnék, hogy a gyerek jó könyveket olvasson és minőségi filmeket nézzen, arra is törekedni kell, hogy a Neten ugyancsak a jó dolgokat találja meg. Ha vesszük a fáradságot, hogy ezeket a gyermekkel együtt találjuk meg, akkor nem csak az élményt tudjuk majd megosztani vele, de módunk lesz olyan értékítélettel és ítélőképességgel is felruházni, amire a gyerekeknek az élet minden területén egyébként is szükségük van.

A jó dolgok túlsúlyban vannak a rossz dolgokkal szemben. Naponta dolgoznak ki új szoftvereket, amelyek segítenek a szülőknek és tanároknak abban, hogy a Net értéktelen forrásait anélkül szűrjék ki, hogy kinyitnák Pandora szelencéjét. Ne felejtsük el azonban, hogy egyik gyerek sem olyan, mint a másik, és ami megfelelő lehet más gyerekeknek, az lehet, hogy a mi gyerekünknek nem az, és fordítva. Mindig magunknak kell eldöntenünk, mi a megengedhető és mi nem.

Érdemes házi szabályokat felállítani a család Net-használatáról. Jelöljük ki azokat a területeket, amik még bejárhatóak, és azokat, amelyek tilosak, korlátozzuk a Neten tölthető időt, és nagyon egyértelműen határozzuk meg, milyen információkat adhatnak ki a Neten a gyerekek. Az Internet használata, a tévénézéshez hasonlóan, magányos tevékenység, ezért külön erőfeszítést igényel, hogy megszabjuk a határokat és közben megadjuk a gyereknek a szabadságot, hogy felfedezze magának a cybervilágot. Vannak családok, akik nem a gyerekszobába, hanem a nappaliba teszik a számítógépet. Mindenesetre bárhol van is a lakásban a gép, gyakran pillantsunk rá a képernyőre, és ne használjuk a komputert pótmamának.

Egyértelmű szabályokat kell adni a gyerekeknek arra, hogy kivel beszélhetnek és találkozhatnak a Neten. Soha ne hagyjuk, hogy a gyerek egyedül menjen el először találkozni egy cyberbaráttal. Figyeljük a részletezett telefonszámlát, nincsenek-e rajta szokatlan hívások.

Korlátozások

Most, hogy a legtöbb Internet-ellátó egységáron kínálja szolgáltatásait, a pénztárcánk már nem korlátozza az Internet-használatot. Ha nem hagyjuk, hogy a gyerek éjt nappallá téve bámulja a tévét, akkor azt se hagyjuk, hogy korlátlan mennyiségű időt töltsön a számítógép előtt. Ne dőljünk be annak, hogy csak mert valami számítógépen van, attól már oktató jellegű is. Erről az a rajzfilm jut eszünkbe, ahol a szülők arról álmodoznak, hogy az újságot olvasva az „időszaki munkák" rovatban olyan hirdetésre bukkannak, amelyik 70 000 dollárt ígér Nintendo játékosoknak. Mindenki ismer olyan gyermekeket, akiket beszippant a képernyő. Ne hagyjuk, hogy a mi kölykeinkkel ez történjék!

Az osztályzások osztályzása

Több olyan terv is készült már, ami az Internet-anyagok olyan osztályozására tett javaslatot, mint ami a filmek esetében érvényesül (18 éven aluliaknak nem ajánlott ... stb.). De ki fogja osztályozni az anyagokat, és kinek az osztályzataiban bízzunk? Vajon egy Web-lap vagy más hálózati anyag legjobb elbírálója az, aki létrehozza? Aligha. Vannak Internet-szoftver tervezők, akik módot adnak arra, hogy egy harmadik személy osztályozza a programot, így az osztályzat alapján eldönthetjük, hogy szükségünk van-e erre az anyagra vagy sem, de az osztályzók elvei nem biztos, hogy megegyeznek a mi véleményünkkel.

A World Wide Web Consortium (W3C) megpróbál úgy reagálni a hozzáférések korlátozásához, hogy az még ne váljék cenzúrává, és ezért kidolgozott egy

olyan normarendszert, amelynek mentén egy harmadik fél osztályozni tudja az anyagokat. Ennek a normarendszernek a neve PICS (Platform for Internet Content Selection – Internet-tartalom szelektáló platform), ami az alábbi Web-címen tekinthető meg:

http://www.wellesley.edu/CS/JimMillerTalk/9601PICS/slidel.html

Vagy tájékozódhatunk a PICS-ről a W3C Web-lapján is:

http://www.w3.org/PICS

Más, még kifejlesztés alatt álló szoftverek lehetővé teszik a szülők számára, hogy saját kritériumaik szerint korlátozzák a Net-hozzáférést. Például ha egy szülő mélyen helyteleníti a varacskos disznókat és a spárgát, akkor lesz módja kiiktatni minden anyagot ezekről a témákról. Némiképp realisztikusabb példával élve: a szülők kiszűrhetnek minden anyagot, amiben mondjuk erőszakról van szó, de közben engedhetik a hozzáférést a szexuális érintkezés útján terjedő betegségekről szóló orvosi információkhoz.

A fogyasztó döntése

Mivel a szülők fizetnek az Internet-szolgáltatásokért, azok a szolgáltatók, akik versenyképesek akarnak maradni, úgy küzdenek meg a pénzért, hogy olyan módszereket alkotnak, amelyekkel a szülők kontrollálhatják az Internet-hozzáférést. Az America Online például lehetővé teszi, hogy meggátoljuk a belépést olyan csevegőszobákba, amelyeknek a témaköreit nem tartjuk megfelelőnek gyerekek számára, és hogy kulcsszavak megadásával korlátozzuk a hozzáférést a hírcsoportokhoz és vitacsoportokhoz. A szülői korlátozás lehetősége nem jár pluszköltségekkel a felhasználók számára. A Web-tévé lehetővé teszi, hogy az előfizető korlátozza azokat az anyagokat, amelyeket családtagjai megnézhetnek.

Szoftverőrségek

Egyre több olyan szoftver jelenik meg a piacon, amely úgy segít a szülőknek a hozzáférés vagy a monitorhasználat korlátozásában, hogy rögzíti és így ellenőrizhetővé teszi a használati tevékenység körét. Ha ilyen rendszer mellett döntünk, akkor se felejtsük el, hogy ezek nem helyettesítik a szülő személyes részvételét a gyermek Internet-élményeiben. Az említett programok nem csinálnak egyebet, mint hogy kulcsszavak és előre megadott rendszerlisták szerint kiszűrik mindazt, ami a program írói szerint kifogásolható anyagokat tartalmaz. Persze, egyik sem mondja meg pontosan, mi az, amit kiiktatnak, és egyáltalán nem biztos, hogy a saját elgondolásunk arról, ami kifogásolható és ami nem, éppen egybeesik a programírókéval. Egyesek szerint, ha olyan politikai tartalmú helyeket szűr ki egy program, ami nem egyezik a programíró saját nézeteivel, akkor a szoftverőrség valójában politikai agitációt fejt ki.

Megvásárlásuk előtt is ki tudjuk próbálni a szoftverszűrő csomagokat, ha letöltjük a Webről a próbaváltozatot. (A 6. és 7. fejezetben lesz szó a Weben való navigálásról, ott mondjuk el, hogyan kell ezt csinálni.) Íme néhány szűrő program:

✓ SurfWatch a Spyglasstól

Telefon: 888-6SPYGLASS (888-667-9452)
E-mail: *info@surfwatch.com*
URL: *http://www.surfwatch.com/*

Ez a program létezik Windowsra és Macintoshra is. A SurfWatch olyan hírcsoportokat szűr ki, amelyekről valószínűsíthető, hogy explicit szexuális anyagot tartalmaznak és meggátolja a komputert abban, hogy bizonyos Web, FTP, Gopher és chat helyeket feldolgozzon.

✓ Net Nanny, a Net Nanny Software International, Inc.-től

Telepfon: 1-800-349-7177
E-mail: *netnanny@netnanny.com*
URL: *http://www.netnanny.com/*

Ez a PC-kre alapozott termék figyeli a PC-n végzett összes műveletet, történjék az a Neten vagy azon kívül. A szülő (vagy a munkáltató, vagy a tanár) határozza meg azt a listát, amiből kiválogathatjuk, hogy milyen témákat nem tűrünk meg a saját házunkban. A Net Nanny listázza az összes felhasználói lépést, így ellenőrizhető, mi mindent csinált a gyerek a Neten.

✓ Cybersitter, a Solid Oak Software, Inc.-től

Telefon: 1-800-388-2761
E-mail: *info@solidoak.com*
URL: *http://www.solidoak.com/cysitter.htm*

Ez olyan Windowsra alapozott Internet-szűrőprogram, ami Web-helyeket és hírcsoportokat tud letiltani, valamint e-maileket szűr. A Cybersitter is számon tartja, hogy a felhasználó milyen Web-helyeken járt.

Az emberiség által ismert összes szűrőprogram részletes leírásaiért és további hasznos tanácsokért arról, hogy hogyan tudjuk megvédeni a gyerekeket, forduljunk a következő címhez:

http://www.smartparent.com/.

Internet-források gyerekeknek

Nyilván nem lep meg senkit, ha azt mondjuk, hogy az Internet tele van gyerekeknek (na és persze felnőtteknek) készült dolgokkal. Miután öt év alatt ötször írtuk meg ezt a könyvet, megtanultuk, hogy nincs illékonyabb dolog egy Net-címnél. Annak érdekében, hogy az erre vonatkozó információk ne avuljanak

el, a gyerekeknek szánt Web-helyek listáját felraktuk a könyv Web-lapjára, ahol frissen tudjuk tartani az adatokat, és ahol el is férnek – mert hogy arra nincs elég hely, hogy a teljes listát itt leírjuk. A Web-lapról egyenesen el tudunk menni a forrásokhoz, és ígérjük, hogy annyira naprakészen tartjuk a listát, amennyire csak lehet.

Akit ez érdekel, keresse fel a *http://net.gurus.com/kids* címet, és egy klikkelésnyi távolságba kerül az alább leírt Web-helyektől.

Levelezési listák szülőknek és gyerekeknek

A 13. fejezetben írjuk le, hogyan kell előfizetni a levelezési listákra. Sok, gyerekeknek és gyerekekről szóló levelezési lista szerepel a Web-lapunkon is.

Web-helyek gyerekeknek

Oké, itt az ideje, hogy bevalljuk: a Web-helyek a legmenőbb dolgok a világon a szeletelt kenyér feltalálása óta. Web-lapunkról mindenki a világ legkülönbözőbb gyerekeknek szánt Web-helyeire kapcsolódhat. Ahhoz, hogy valaki eljusson ezekre a helyekre, tudnia kell egy böngészőt használni, mondjuk a Netscape Navigatort, a Microsoft Internet Explorert vagy a Lynxet. A könyv I2. fejezetében mondjuk el, hogy ezt hogy kell csinálni.

Még egy utolsó figyelmeztetés: amikor szórakozni akarunk, azt hisszük, hogy a színeken és a grafikán múlik minden. Ha sok időt töltünk a Neten, egy idő után senkit sem fog kielégíteni a csak szövegből álló felhasználói felület. Ahhoz, hogy a Web legjavát élvezhessük, színes monitorra és olyan Net-kapcsolatra lesz szükségünk, ami grafikákat is tud. Ha még nincs meg ez a felszerelésünk, akkor is érdemes megnézni ezeket a helyeket, de jó tudni, hogy technikai korlátok esetén a szövegre alapozódó levelezési listák és hírcsoportok nyújtanak több élvezetet, mert ezeknél nem a külcsín, hanem a tartalom a fontos.

Segítség problémás gyerekek szüleinek

Az egyik legmélyebb és legszívmelengetőbb emberi élmény, amit a Neten tapasztalni lehet, hogy vadidegen emberek önzetlen segítséget adnak egymásnak. Szinte átértelmezik az emberi törődés fogalmát az egymás között formálódó hihetetlenül erős kapcsolatok, amelyek révén az emberek megosztják egymással élményeiket, küzdelmeiket, erényeiket és reményeiket. Mindenkit, aki valamilyen problémával küzd, bátorítunk arra, hogy keresse a gondokban osztozni hajlandó társait. Saját gondjainkkal kapcsolatos levelezési listákon és hírcsoportokban való részvételünk tapasztalatai alapján ösztönzünk lelkesen mindenkit arra, hogy nézze meg, mit is tehet a saját ügyében a Neten. A dolgot lehet teljes anonimitásban csinálni. Megtehetjük azt is, hogy sokáig csak figyeljük, mit csinálnak mások, és tanulunk belőle, vagy egyből belevethetjük magunkat a közösségbe és kérhetünk segítséget másoktól.

Persze arra is figyelmeztetünk mindenkit, hogy például nem csak orvosok adnak egészségügyi tanácsokat. Az ismerős szakembereket is be kell vonni a

folyamatba. Sokan kaptak azonban jelentős segítséget olyanoktól, akik hasonló cipőben jártak, és sokunk számára ez döntőnek bizonyult egy probléma megoldásában.

A Web-helyünkön felsorolunk néhány levelezési listát és vitacsoportot. Szinte biztos, hogy létezik a Neten olyan lista vagy csoport, ami megfelel az olvasó igényeinek vagy érdeklődésének – függetlenül attól, hogy nálunk szerepel-e vagy sem – és új csoportok majdnem hogy naponta jönnek létre. Ha valamelyik kereskedelmi szolgáltatót használjuk, mint például az America Online-t vagy a CompuServe-öt, akkor ezeknél is szoktak lenni speciális fórumok, amelyek érdeklődésre tarthatnak számot.

A levelezési listák közül némelyik nem is levelezési, hanem társalgási lista, ahol szabadon csapongó beszélgetéseket folytathatunk. Van, ahol irányítottak a beszélgetések, máshol pedig tudományos eszmecserék zajlanak. A lista nevéből nem mindig derül ki, milyen jellegű a beszélgetés a résztvevők között. Ha a név alapján a lista vagy csoport érdekesnek tűnik, iratkozzunk fel, és nézzük meg, mi is történik ott. Ha nem tetszik, könnyedén visszavonhatjuk a jelentkezést.

Az Internet az iskolákban

Az iskolákban vég nélküli viták folynak arról, biztosítsanak-e Internet-hozzáférést a diákoknak. A tanárok és a szülők érvei gyakorta körbe-körbe forognak, és meglepő tájékozatlanságról tanúskodnak. Ezekről a vitákról is jó minél többet megtudni és részt venni bennük – na persze főleg akkor, ha közben az Internetről is minél többet igyekszünk megtudni. Minél többet tudunk róla, annál sikeresebben érvelhetünk az iskolai Internet-hozzáférés mellett.

Bard Williams *The Internet for Teachers* (Az Internet tanároknak – szintén az IDG Books Worldwide Inc. kiadása) című remek könyvéből megtudható, mit lehet nyerni az Internet iskolai alkalmazásával, és felfegyverezhetjük magunkat azokkal az érvekkel és információkkal, melyek segítségével szembeszállhatunk a cinikusok hadával – köztük tanárokkal, egyéb iskolai illetékesekkel és más szülőkkel. A könyv a nevelők és tanárok szempontjából mutatja be a Netet, és elmondja, miben áll a fontossága, hogyan kell használni, és hol lehet oktatással kapcsolatos forrásokat találni. Bár a könyv a tanárokhoz szól, nagy haszonnal forgathatják szülők is.

Szerződéses feltételek

Nagyon sok okos gyerek van. Az okos gyerekek pedig megtalálják a módját a szabályok kijátszásának, és arra is rájönnek, hogyan kell kicselezni az ő „védelmükre" kidolgozott szoftverrendszereket. Sok intézménynél hatékony módszernek bizonyult az, hogy olyan szerződéseket kötnek, amelyek részletezik, mely források használata megengedett, s melyek nem. Azok a diákok, akik megszegik a szerződést, elvesztik Internet-hozzáférésüket vagy géphasználati jogukat.

Véleményünk szerint ez helyes megközelítése a problémának. A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyerekek ügyesebbek és jobban motiváltak, ha arra

kerül a sor, hogy kitalálják, hogyan kell betörni rendszerekbe, vagy kijátszani azokat – arról nem is beszélve, hogy több idejük is van ilyesmire, mint a felnőtteknek. A szerződéses rendszer arra ösztönzi őket, hogy termékenyebb dolgokkal töltsék az idejüket, mint az elektronikus zárak feltörése.

Ipari cybervédelem

Nemcsak az iskolákban próbálják korlátozni az Internet-hozzáférést. Vannak cégek, ahol attól tartanak, hogy az alkalmazottak saját érdeklődésük szerint és szórakozásukra használják a Netet munkaidőben, és ezért olyan szoftverek használatát vezetik be, amik arra korlátozzák a felhasználók lehetőségeit, amit az alkalmazók megfelelőnek tartanak. Bár a mi tapasztalatunk az, hogy a leginkább kreatív és termékeny munkahelyeken a legkisebbek a korlátozások, erről mindenkinek a saját tapasztalatai alapján kell megbizonyosodnia.

A SmartFilter olyan intézményi szoftver, amely megjegyzi a meglátogatott Net-helyeket és megakadályozza a hozzáférést a Net-helyek bizonyos kategóriáihoz. Megvásárolható a Secure Computing Corp.-tól:

Telefon: 800-379-4944
E-mail: *info@smartfilter.com*
URL: *http://www.smartfilter.com/*

II. rész

Internet, érkezem!

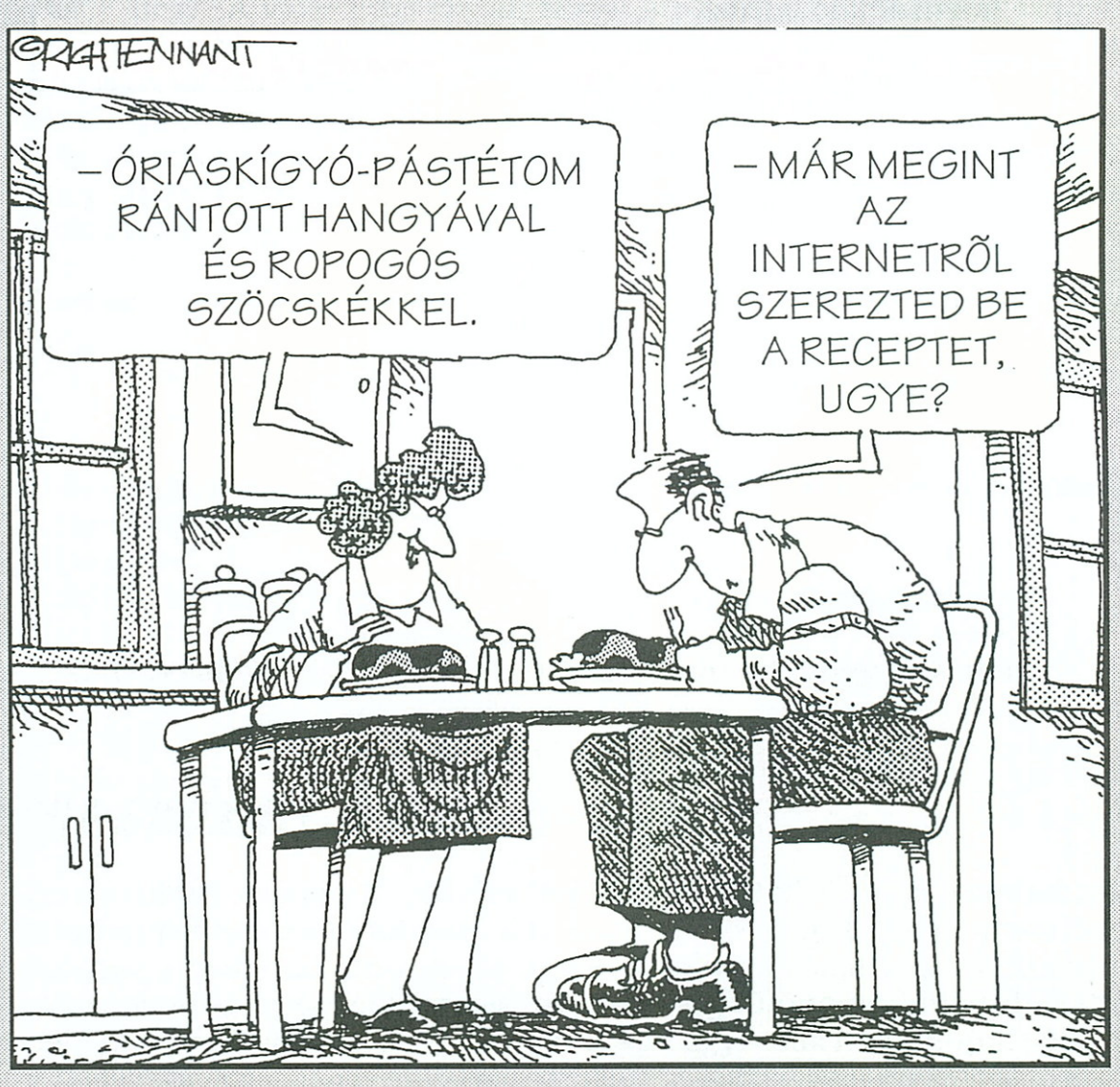

Ebben a részben...

Már csak az a kérdés, hogyan kezdjünk hozzá, ha készen állunk a nagy kalandra. Az Internet használatának talán a legnehezebb része maga a csatlakozás. Itt abban fogunk segíteni, hogy mindenki el tudja dönteni, milyen Internet-szolgáltatások felelnek meg leginkább a személyes igényeinek, és elmondjuk, hogyan kell csatlakozni a hálózathoz.

4. fejezet

Az Internet-szolgáltatások kiválasztása

Ebben a fejezetben

- Csatlakozni szeretnénk a Nethez
- Hogyan tudhatjuk meg, hogy rajta vagyunk-e már az Interneten?
- A Net-számlák megismerése
- Honnan kérjünk számlát?
- Milyen szoftverekre van szükség?

„Oké – szól most az olvasó –, hogyan kell akkor csatlakoznom az Internethez?" A válasz persze az, hogy „attól függ". Az Internet nem egyetlen hálózat, hanem 100 000 hálózat összekötve, ahol mindegyik hálózatnak megvannak a saját szabályai és eljárásai, közülük bármelyikről elérhetjük az Internetet. Könyvünk korábbi kiadásainak olvasói könyörögtek (mást is tettek még, de mivel ez könyv családcentrikus, nem minden tűri a nyomdafestéket), hogy lépéről lépésre írjuk le, hogyan kell csatlakozni, ezért most megpróbálunk a lehető legrészletesebbek lenni.

Ezek az alapvető első lépések:

1. **Gondoljuk végig, milyen számítógépet tudunk használni vagy beszerezni.**

2. **Tudjuk meg, hogy milyen fajta Internet-kapcsolatok elérhetőek ott, ahol lakunk.**

3. **Gondoljuk végig, mennyit vagyunk hajlandóak fizetni.**

4. **Hozzuk létre a kapcsolatot, és döntsük el, hogy tetszik-e.**

Kell egy számítógép

Erre szoktuk mondani: „elengedhetetlen feltétel". Bár az Internet világában minden rohamosan változik, a fenti tétel ma is igaz. Az Internet komputerhálózat, ezért csak komputeren keresztül lehet csatlakozni hozzá. Ugyanakkor azonban a számítógépek ma már a legkülönbözőbb álruhákat öltik, és nem elképzelhetetlen, hogy otthon is van egy, csak nem tudjuk róla, hogy az.

És ha nincs?

Ha valakinek nincs számítógépe, akkor is van még néhány lehetőség. Ha van számítógép a munkahelyünkön, különösen ha olyan, ami már tud elektronikus postát kezelni, lehetséges, hogy van Internet-csatlakozása (lásd a következő oldalon, a „Ki van rajta az Interneten?" című betétet).

További lehetőség a csatlakozásra a helyi főiskola, felnőttoktatási központ vagy gimnázium. Ezeken a helyeken gyakran tartanak olcsó gyorstalpaló kurzusokat, ahol bevezetnek az Internet rejtelmeibe. Ezt hallva persze lehet, hogy akad, aki felvonja a szemöldökét: „Miféle vacak könyv az, amelyik azt tanácsolja, hogy menjek el egy tanfolyamra?" Nos, két dolog is fontos lehet, amit egy tanfolyam megadhat, de egy könyv soha: egyrészt élőben láthatjuk, milyen az Internet, másrészt beszélhetünk olyan szakemberrel, aki járatos a helyi Internet-ellátottság kérdéseiben. Természetesen anélkül is tudunk csatlakozni a Nethez, hogy órákat vennénk (végül is mi sem jártunk tanfolyamra) – ezzel együtt azonban, ha indítanak a környéken olcsó tanfolyamot, nem árt beiratkozni.

Gombamód szaporodnak a cyberkávéházak is. Ma már úgy is szörfölhetünk a Neten, hogy közben a kedvenc italunkat szopogatjuk és megosztjuk cyberkalandjainkat kávéházi ismerőseinkkel. Ha bele akar valaki kóstolni az Internetbe, mielőtt felszereléseket vásárolna, a cyberkávéházak nagyon jó helyek erre. Aki úgy dönt, kipróbálja a cyberkávéházakat, lapozza fel a 19. fejezetet, ott szólunk az itteni illemszabályokról.

Ha van

Oké, szóval van számítógép (vagy nemsokára lesz). Az egyik lehetőségünk ekkor (nevezzük ezt a zavarodott elméjűek vagy a megszállottak lehetőségének), hogy hálózati kábelekkel szőjük be a lakást – természetesen jól összeragasztva szigetelőszalagokkal –, felmászunk a háztetőre, ahol rádióantennákat szerelünk fel, és telepakoljuk a padlást mindenféle zümmögő dobozzal, amelyekben az előbbieknél kisebb zümmögő dobozok találhatóak. Bár ez a módszer is hozhat sikert (John már nemegyszer szerelt össze hasonlót), az ilyesmit kedvelő megszállottak bizonyára el sem olvassák ezt a könyvet.

Egy másik – a bevett, normális – eljárás az, hogy számítógépet és telefonvonalat használunk. Az utóbbin betelefonálunk egy Internet-szolgáltatóhoz, ahol a megszállottak már mindent összeszereltek nekünk. Margy ezt a módszert kedveli.

Az elegáns eljárás, ami ugyan még nem mindenki számára elérhető, a modemkábel használata. A helyi kábeltársaság beállít mindenféle menő felszereléssel és hozzáköti a számítógépet egy nagy sebességű csatlakozáshoz, mi pedig hátradőlünk és nézzük. Carol ezt a módszert kedveli a legjobban.

Ki van rajta az Interneten?

Akinek módja van számítógépet vagy egy számítógép-terminált használni, lehet, hogy már rajta is van az Interneten. Íme néhány módszer arra, hogyan bizonyosodhatunk meg erről.

Ha van hozzáférésünk valamelyik online szolgáltatónál, mint amilyen például a CompuServe, az America Online (AOL), a Prodigy, a Microsoft Network (MSN) vagy az MCI Mail, már van kapcsolatunk az Internethez. Legalább leveleket tudunk küldeni, és vannak szolgáltatók, akik az Internet-kapcsolatok szinte teljes skáláját biztosítják.

Ha a cégünknél vagy az iskolában van belső e-mail rendszer, könnyen lehet, hogy csatlakoztatva van az Internethez. Kérdezzük meg erről a helyi e-mail szakértőt.

Ha a cég vagy az iskola működtet belső számítógép rendszert, előfordulhat, hogy közvetve vagy közvetlenül az is kapcsolódik az Internethez, akár csak e-mail céljából, akár egyéb szolgáltatásokat is nyújtva. A munkaállomások hálózatai általában ugyanolyan hálózati rendszert használnak, mint az Internet, így a csatlakozás technikailag igen egyszerű. A PC-k és a Macintoshok hálózatai eltérő hálózati rendszert használnak (leggyakrabban Novel Netware-t vagy AppleTalk-ot), ezért ezekben a esetekben valamivel nehezebb a csatlakozás, de nem lehetetlen, hogy a hálózat működtetői hozzákapcsolják a rendszert az Internethez.

Legyünk normálisak

Ahhoz, hogy a normális, bevett módszert alkalmazzuk, négy dologra van szükség:

- ✓ Egy számítógépre
- ✓ Egy modemre, ami beköti a számítógépet a telefonvonalba
- ✓ Hozzáférésre egy Internet-szolgáltatónál, hogy legyen a modemnek hova telefonálnia
- ✓ Szoftverre, amivel a számítógéped működni tud

Most ezeket fogjuk sorban áttekinteni.

Bármilyen számítógép megteszi

Sok vita folyt a különböző komputerek előnyeiről és hátrányairól. Mi ezt most nem játsszuk el (de ha fizet valaki egy sört, munka után szívesen beülünk vele valahova megvitatni a kérdést). Tulajdonképpen bármilyen 1980 után gyártott személyi számítógép alkalmas legalábbis valamiféle kapcsolat megteremtésére, még ha igaz is, hogy egyes komputerekkel ez könnyebben megy, mint másokkal. Ha komolyan gondoljuk, hogy komputert vásárolunk, azt tanácsoljuk, hogy mindenképpen új típust vegyünk, vagy legalábbis olyat, ami nem

régebbi egy évnél. Az új gépekbe már be vannak építve az Internet-szoftverek, és a legújabb Web-technológiához szükséges beállítások. Ha régi komputert veszünk, sokkal több energiát és időt, a végösszegében pedig nem kevesebb pénzt fogunk áldozni csak arra, hogy egyáltalán működtetni tudjuk. Hacsak tehát nem az a helyzet, hogy valakinek már van egy ilyen régi gépe, szerintünk akkor jár az ember a legjobban, ha egy vadonatújat vesz. Az új gépekhez egyre olcsóbban hozzá lehet jutni, és 1000 dollárért vagy még kevesebbért (magyar forintban számolva körülbelül 150-200 ezer forintért – *a szerk.*) már egészen remek komputereket lehet venni.

A legnépszerűbb számítógépek a Macintosh vagy IBM-kompatíbilis gépek, amelyeken Windows fut. E két típus bármelyikéhez megkapható a legmenőbb Internet-csatlakozás (az úgynevezett PPP csatlakozás), ami lehetővé teszi, hogy a legszebb mutass-rá-és-klikkelj programokat használjuk ahhoz, hogy képekhez, hanganyagokhoz, sőt még filmekhez is hozzáférhessünk a Neten.

Bármilyen másfajta számítógépen lehet csak-szöveg Internet-kapcsolatokat létesíteni, ami ugyan nem olyan csicsás és dögös, de azért teljesen megfelelő a Neten való szörfölésre és egy csomó hasznos tényked ésre.

Modemre fel!

A *modem* az a dolog, ami rákapcsolja a számítógépedet a telefonvonalra. Mivel az Internethez általában telefonvonalon keresztül csatlakozunk, szükség van egy modemre. A modemek a legkülönbözőbb méretűek és alakúak lehetnek. Van olyan, amelyik külön doboz, ezeket nevezzük *külső modem*nek, zsinór köti össze őket az egyik oldalon a komputerrel, a másikon a telefonvonallal. Van olyan is, amelyik be van szerelve a komputerbe, és csak egy zsinórja létezik, amivel a telefonvonalhoz csatlakozik. A legújabb pedig már hitelkártya-méretű kis vacak, s a mi dolgunk beilleszteni a számítógép oldalába. (Ez utóbbiakat is kábel köti össze a telefonnal – úgy látszik, a modemvilágban is van, ami sosem változik.)

A fizikai méretek változataihoz hasonlóan váltakoznak a modemek belső tulajdonságai is. Működési sebességük például (vagyis annak a sebessége, hogy milyen gyorsan tudja a számítógépből jövő adatokat a modem beletömni a telefonvonalba) 2400 bit per másodperctől (e mértékegység rövidítése bps., amit tévesen baums-nak szokás nevezni) 33 000, sőt 56 000 bps-ig is terjedhet. (Ezeket a nagy számokat gyakran rövidítik 33K- vagy 56K-nak, ilyenkor elhagyják a bps jelzést.) Egyes modemek telefaxként is tudnak működni, mások nem. Vannak olyanok is, amelyeknek további egzotikus tulajdonságai vannak, mint amilyen a beépített üzenetrögzítő.

Az utóbbi tíz évben gyártott modemek szinte bármelyike megfelel az első lépések megtételéhez az Interneten, és az elmúlt egy-két évben gyártott számítógépek legtöbbjében már van beépített modem is. Ha valakinek van már modemje, használja egészséggel, de ha még nincs, érdemes a leggyorsabbat megvenni, olyan gyorsat, amilyet csak meg tudunk engedni magunknak. Legalább 14 400 bps-t tudjon. Ne feledjünk venni olyan kábelt, amivel hozzá tudjuk kapcsolni a modemet komputerünkhöz, és ügyeljünk arra, hogy a dugója belemenjen a gépünkbe – a számítógép hátulján általában három különböző csatlakozó található.

A laptop számítógépek tulajdonosainak: Ha a gépen van egy hitelkártya méretű PC kártya nyílás, érdemes az ebbe a nyílásba illeszkedő PC kártya modemet venni, hogy ne kelljen egy külön modemet cipelni, mikor magunkkal visszük valahova a laptopot. Igaz, hogy többe kerül, de megéri.

Fertőző-e a normál terminál program?

Ahhoz, hogy mások számítógépét használhassuk, vagyis hogy azokhoz kapcsolódni tudjunk, szükségünk van valamilyen szoftverre, ami illeszkedik a modemünkhöz. A legtöbb Net-szolgáltató mellékel vagy árul szoftvereket Windowsra és Macintoshra. Ha másfajta gépünk van, vagy valami nagyon egyszerűt akarunk, használhatjuk azokat a szimplább szoftvereket, amelyeket a komputerrel vagy a modemmel együtt adnak.

Az egyszerűbb szoftver neve *terminál-emulációs szoftver*, mert ez a program azt szimulálja, hogy a komputerünk az egyik terminálja (vagyis billentyűzetből és csak szövegre alkalmas képernyőből álló kapcsolt gépe) annak a másik, távoli komputernek, amihez kapcsolódunk.

Akik Windows 95-öt vagy 98-at használnak, használhatják a HyperTerminált, a Windows 95-tel jár. Akinek Windows 3.1 szoftvere van, a Windows Terminált tudja használni, ami meglehetősen kezdetleges, de azért használható terminál emulátor és a Windows 3.1 szokásos része. A Macintosh használók általában mellékelt lemezen kapnak terminál programot a modemükhöz.

Azoknak a Macintosh- és Windows-használóknak a kedvéért, akik a terminál emulátornál valamivel dögösebbet szeretnének, még vissza fogunk térni a szoftverekhez, de előbb az Internet-szolgáltatókról szólunk, mert a szoftverünknek egyeznie kell a szolgáltató rendszerével.

A szolgáltatók

Az Internet-szolgáltató (meglepő módon) Internet-kapcsolattal lát el bennünket, ha befizetjük azt a pénzt, amivel bejelentkezhetünk hozzá. A komputer és modem használatával lehet bekapcsolódni a szolgáltató rendszerébe, onnantól pedig már az ellátó intézi és kezeli az Internet-csatlakozás további részleteit.

Választhatunk (egy újabb meglepetés) számos Internet-szolgáltató közül – különbség a felhasználás egyszerűségében, a szolgáltatások skálájában és az árban van közöttük.

A jó öreg kereskedelmi szolgáltatók

Választhatunk nagy, kereskedelmi szolgáltatókat, mint amilyen az America Online (AOL) vagy a Microsoft Network (MSN). Mindegyiknek megvan a saját szoftvercsomagja, amit lefuttathatunk a komputeren és ami így hozzákapcsol minket ahhoz a szolgáltatóhoz. Az AOL különböző csomagokat ad Windowsra, Macintoshra és még DOS-ra is. Az AOL azt igényli, hogy az ő szoftverjét használjuk, az MNS pedig azt, hogy Windows 95-öt vagy 98-at.

Íme néhány hasznos dolog, amit a nagy kereskedelmi szolgáltatók nyújtanak:

- ✓ Viszonylag könnyű csatlakozni hozzájuk és használni őket.
- ✓ Azt állítják, hogy sok segítőkész munkatársuk várja a telefonhívásunkat, amikor elakadunk. (A mi tapasztalataink nem feltétlenül támasztják alá ezt az állítást.)
- ✓ Puccos képernyő- és egérorientált programokat kínálnak, hogy könnyebben használhassuk őket.
- ✓ Védjegyezett szolgáltatásokat és információkat nyújtanak, amelyekhez máshol a Neten nem tudnánk hozzáférni (bár igaz az is, hogy sok olyan anyag, amiket csak ezeken a szolgáltatásokon keresztül lehetett elérni, ma már átment a Net közterületeire).
- ✓ Sokuk módot ad arra, hogy korlátozzuk a gyerekek által hozzáférhető anyagokat.

És íme néhány hátránya a nagy kereskedelmi szolgáltatóknak:

- ✓ Csak azok az Internet-szolgáltatások lesznek elérhetőek, amelyeket ők nyújtanak. Ha valami másra lenne szükségünk, pechünk van.
- ✓ Körülményessé, esetenként lehetetlenné teszik, hogy az Internet vitatott területeire eljuthassunk. (Persze vannak, akik szerint ez inkább előny, semmint hátrány.)

A 4.1. ábra azt mutatja, hogy néz ki a képernyőn egy tipikus AOL csatlakozás.

Az Internet, a teljes Internet, és semmi más, csak az Internet

A következő szolgáltató típus, amiről beszélnünk kell, az úgynevezett *Internet service provider* (gyakori rövidítéssel ISP, mert mi, komputer őrültek egyszerűen imádjuk a HBR-t, a Három Betűs Rövidítéseket – magyarul az ISP nem egyéb, mint Internet-hozzáférés szolgáltató). Az ISP nagyon hasonlít a kereskedelmi szolgáltatókhoz, ám fontos különbség, hogy ezeknek az elsődleges dolga, hogy embereket kapcsoljanak rá az Internetre. Szinte mindegyik ISP ugyanattól a maroknyi gyártótól vásárolja a felszereléseket és a szoftvereket, ezért a szolgáltatásaik, amiket kínálnak, alig különböznek. Ami mégis különbséget tesz az ISP-k között, az az ár, a szerviz és a megbízhatóság. Úgy érdemes elgondolkodni ezen, mintha két hasonló autó között kellene dönteni, de a vásárláskor az autók közötti különbség éppen olyan fontos, mint az, hogy melyik helyi kereskedőnél vesszük meg,

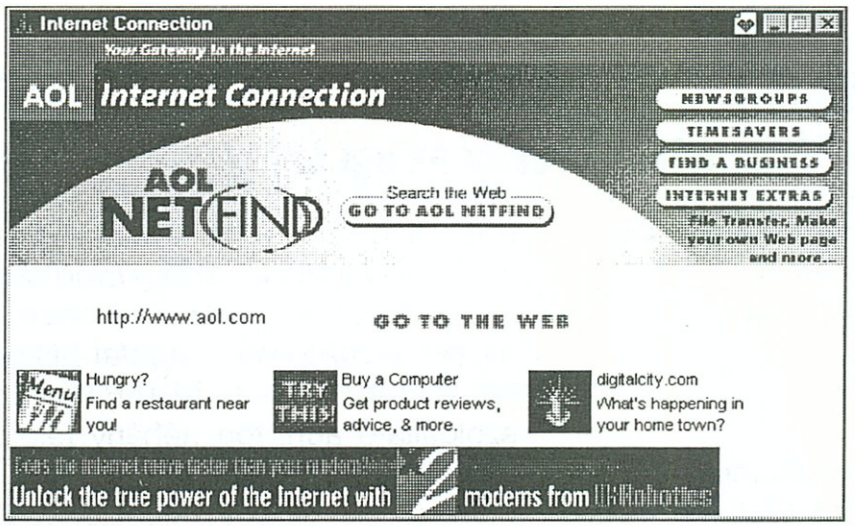

4.1. ábra Képernyőn az America Online.

Az ISP-k két különböző fajta hozzáférést kínálnak: az egyik neve PPP, a másiké „shell" (vagyis „kagyló"). A legtöbb ISP mindkét típust fel tudja ajánlani, bár a shell-hozzáférés kihalófélben lévő állat. Van olyan ISP, amelyik mindkét hozzáférési módot biztosítja, és van olyan, ahol azt kérik, hogy válasszunk.

A PPP

Az Internet-csatlakozás újabb típusát *PPP-hozzáférés*nek hívják. (Ennek egy korábbi változata, a SLIP, a PPP-hez nagyon hasonlóan működik, de ma már mindenhol PPP-t kínálnak, mert sokkal megbízhatóbbnak bizonyult.) Amikor PPP-vel csatlakozunk a szolgáltatóhoz, a komputer az Internet részévé válik. Amit begépelünk, azt egyenesen a gépen futó programokba gépeljük be, a programok pedig a Neten hajtják végre azt, amire kitalálták őket.

A legnagyobb előnye ennek a hozzáférési módnak, hogy a gépen futó programok használni tudnak mindent, amit a számítógép tud: grafikákat tudnak rajzolni, ablakokat tudnak megjeleníteni, hanganyagokat tudnak lejátszani, reagálnak az egér kattintásaira, és egyáltalán elvégeznek mindent, amit ma egy modern komputerprogram el tud végezni. Ha olyan rendszerünk van, ami több programot is képes egyszerre futtatni, mint például a Windows vagy a Macintosh, akkor több Internet-szolgáltatást kezelhetünk egyszerre, és ez nagyon hasznos lehet. Például hírt kaphatunk a World Wide Web valamelyik új, menő honlapjáról, miközben olvassuk az elektronikus postát. Egyből átválthatunk a böngészőre (ez valószínűleg a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer lesz), megnézhetjük a honlapot, majd visszamehetünk az e-mail programhoz és folytathatjuk az olvasást ott, ahol abbahagytuk. A legtöbb e-mail-program kiemeli az URL-eket (vagyis a Web-címeket) és lehetővé teszi, hogy egyből a böngészőre váltsunk át, csak rá kell kattintani az URL-re az e-mail szövegében.

A PPP-hozzáférés másik nagy előnye, hogy nem vagyunk az Internet-szolgáltató nyújtotta programokra korlátozva. Letölthetünk új Internet-programokat a Netről, és egyből használni is tudjuk őket – a szolgáltató csak mint adatáramoltató szerepel a mi gépünk és az Internet között.

A PPP hátránya, hogy valamivel nehezebb összeszerelni, mert ehhez egy Internet-hozzáférési csomagot kell betölteni és beállítani a gépen. (Az 5. fejezetben mondjuk el, hogyan kell PPP-hozzáférést létrehozni.)

Mennyibe kerül ez az egész?

Rengeteg pénzt el lehet költeni az Internet-csatlakozásra. Vagy megoldható szinte teljesen ingyen is. Íme néhány dolog, amire érdemes figyelni.

Szolgáltatói díjak

Az árak nagyon eltérőek lehetnek. Vannak szolgáltatók, ahol óránkénti díjat számolnak, másoknál havi átalánydíj van. Sok helyen ezt a két módszert kombinálják: havi díj ellenében kapunk egy meghatározott mennyiségű időt, amit az Interneten tölthetünk, és ha ezt túllépjük, a plusz órákért óránkénti díjat kell fizetni. Ha olyan szolgáltatót választunk, ahol adnak valamennyi időt ingyen is, talán érdemes tudni, hogy egyes tanulmányok szerint az átlagos Internet-használat tizennyolc óra havonta.

Vannak szolgáltatók, akik magasabb díjakat számolnak napközben, mint éjszaka vagy hétvégén, de számuk egyre csökken.

Ha a gyerekek rendszeres Net-használókká válnak, azt fogjuk észrevenni, hogy az idő mintha megállna, amikor fent vagyunk a hálózaton. Sokkal több időt töltünk ott, mint gondolnánk. Ha nem átalánydíjat fizetünk, nagy meglepetések érhetnek, amikor megjön a telefonszámla – akkor is, ha azt tervezzük, hogy naponta csak néhány percet fogunk a hálózaton tölteni.

Telefondíjak

Ha nem óvatos az ember, többet fog fizetni a telefonhívásokért, mint amennyit fizet a szolgáltatásokért. Mit tegyünk, hogy ezt megelőzzük? Amikor bejelentkezünk egy szolgáltatóhoz, megadjuk a gépünknek a telefonszámot, amit az felhív. *Ha egy mód van rá, olyan szolgáltatót keressünk, akinek a száma ingyen hívható vagy legalábbis helyi hívással elérhető.* Ha helyi ISP-t használunk, a szolgáltató adni fog néhány telefonszámot, amiket használhatunk.

Végül pedig egy valós történet, amit az egyik olvasónk írt meg nekünk, hogy figyelmeztethessünk másokat is bizonyos veszélyekre. Az illető új számítógépet vásárolt, amelybe be voltak építve az Internet-szoftverek. Amikor elindította a programot, a szoftver felajánlotta, hogy keres neki olyan hozzáférést, amelyet helyi hívásokkal elérhet. Olvasónk begépelte az irányítószámát és a telefonszámának első három jegyét, hogy segítse a keresést. A szoftver talált is egy számot és automatikusan beállította a programot, hogy azonnal tárcsázhasson is. Nem volt ok kételkedni a gép szavában, mikor jelezte, hogy talált egy helyi elérhetőségű számot. Olvasónk csak akkor jött rá, hogy talán hiba volt hitelt adni a gépnek, amikor kapott egy 500 dolláros telefonszámlát. Elkerülendő a hasonló megrázkódtatást: ha mi is arra hagyatkozunk, hogy az Internet-szolgáltató szoftverje keressen hozzáférési számot, ellenőrizzük, hova is tartozik az a szám. Mindig meg kell ezt tennünk, mielőtt hagynánk, hogy a komputer felhívja az általa ajánlott számot. Járjunk utána, valóban látezik-e szolgáltató a környéken (hogy ezt miként tehetjük meg, később magyarázzuk el). Az sem árt, ha megbizonyosodunk a távolsági hívások percenkénti telefondíjáról.

A kagyló íze

A régebbi típusú ISP számla neve *UNIX shell-hozzáférés*. Bár kevésbé rugalmas, mint a másik típus, sokkal könnyebb létrehozni. A shell-hozzáféréshez nincs szükség más szoftverre, mint egy terminál emulátorra.

A shell-hozzáférésnél a szolgáltató komputere lesz az Internet része, a miénk nem. Amikor csatlakozunk a szolgáltatóhoz, UNIX-parancsokat adunk neki, hogy milyen Internet- vagy egyéb műveleteket hajtson végre. *Shell*-nek azt a programot hívják, ami a szolgáltató gépén fut, fogadja a parancsainkat és reagál rájuk. A shell és azok a programok, amiket számunkra a shell lefuttat, visszajuttatnak a mi számítógépünkre különböző szövegeket, és ezek megjelennek a képernyőnkön.

A shell-hozzáférést nyújtó szolgáltatók szinte kivétel nélkül a UNIX-rendszer szoftverjeinek valamelyik verzióját használják, például a Linuxot, ezért végső soron nem árt, ha az ember tud valamit a UNIX-rendszerekről is.

A sávszélesség szépségei

A kalandkedvelők körében, még ha most csak technikai kalandokra gondolunk is, szükség lehet az elérhető leggyorsabb Internet-csatlakozásra, hogy csicsás grafikákkal szórakozhassanak, hang- és videoanyagokat tölthessenek le. A grafikák, a videó és a hang mind információnak tekinthető. Bitekből állnak össze – iszonyú mennyiségű bitből, sokkal többből, mint amennyit a legtöbb telefonos kapcsolat kezelni képes. A nagy sebességű kapcsolatok nagyon nagy *sávszélességgel* dolgoznak. Ez a szó azt jelenti, hogy egy bizonyos idő alatt mekkora adatmennyiséget lehet a hálózaton továbbítani. Jó hír, hogy a nagy sávszélességű, vagyis nagy sebességű kapcsolatok egyre inkább elérhetővé és kifizethetővé válnak egyszerű halandók számára is.

ISDN, ADSL és egyéb káromkodások

A telefonvezetékek, amelyek a lakások és a telefontársaság között feszülnek, kábé 1900 óta lényegében ugyanazzal a technikával működnek. A technoló- giával nincs is semmi baj a hangátvitelben, továbbra is alkalmas mondjuk pizzarendelésre, de hagy némi kívánnivalót maga után, amikor Internet-adatok átviteléről van szó. Az 1980-as évek elején az AT&T kifejlesztette a telefon-technológia új generációját, az ISDN-t (állítólag ez a betűszó annak a rövidítése, hogy „I Still Don't Know" – „Még mindig nem értem" –, más feltevések szerint pedig annak, hogy „Improvement Subscribers Don't Need" – vagyis „Fejlesztés, amire az előfizetőknek semmi szüksége"). Az ISDN a már meglévő telefonvezetékeket használja (és ez nem lényegtelen, mert a telefontársaságoknak úgy 100 millió vezetéke van felszerelve), de a vezeték két végére felszerelt kis dobozzal lehetővé teszi, hogy a régi *analóg* adatok helyett *digitális* adatok átvitelére is alkalmasak legyenek. Ezzel a megoldással az ISDN-vonal 128 Kbitet tud másodpercenként átengedni, ami tekintélyes fejlődés a régi vonalak 33 K vagy 56 K teljesítményéhez képest.

Bár az ötlet remek volt, a telefontársaságok sajnos teljesen elpuskázták az ISDN elterjedésének lehetőségét. Egyrészt, az ISDN felszerelése valami elképesztően komplikált, annyira, hogy már hallottunk olyan telekommunikációs szakemberről is, aki képtelen volt a helyi telefontársaságnál olyan munkatársat találni, aki tudta volna, hogy kell beszerelni a dolgokat. Másrészt, az ISDN a legtöbb helyen túlságosan drága: New Yorkban például az ISDN kétszer annyiba kerül, mint egy normál vonal, és minden hívás, még a helyi hívások is,

többletköltséggel járnak. Mindezek miatt, véleményünk szerint, az ISDN nem éri meg a fáradságot, hacsak nincs olyan Internet-szolgáltató, aki elrendezi számunkra az ISDN-kapcsolat részleteit és ismeri azokat a varázsszavakat, amelyeket a telefontársaságokra kell ráolvasni a használat előtti költségek elkergetése végett (ilyen varázsszó például a multilokációs centrex).

Várjunk egy percet! Az ISDN az 1970-es évek komputer-technológiáját használja, azóta pedig már egy cseppet változtak a dolgok. Ma már létezik ADSL, SDSL és HDSL is (a DSL a Digital Subscriber Loop, azaz a Digitális Előfizetői Hurok rövidítése, a négybetűs betűszavak első betűje pedig csak variációk egy témára). Ezek is ugyanazt a két telefonkábelt használják, mint az ISDN, de nem nyomorult kis 128 000 bitet továbbítanak másodpercenként, hanem két, három, vagy akár öt *milliót* is, és az 1990-es évek technológiáit használják fel. Az ADSL azt ígérte, hogy tud majd utasításra videót is szolgáltatni, de amikor az ügyfelek valóban kérték is a videót, örömmel tettek eleget a kérésnek azon a módon, hogy bekapcsolták a kábeltévét vagy leszaladtak a videókölcsönzőbe egy filmért. Az ADSL mára már újjászületett és egyike a nagy sebességű Internet-kapuknak.

A telefontársaságok az ADSL-indítási stratégiáik tervezésének még mindig csak korai fázisában tartanak (ami magyarul annyit tesz, hogy gőzük sincs, mikor és hogyan kínálják fel az ADSL-t, ezért egyelőre kísérleteznek.) Annyit azonban tudnak, hogy hamarosan tenniük kell valamit, különben a kábeltévécégek elhalásszák előlük az összes Internet-ügyfelet.

Válasszunk ISP-t

Ha eldöntöttük, hogy ISP-t fogunk használni, már csak azt kell eldönteni, *melyiket*. A kérdés nem könnyű, mert több ezer ISP közül választhatunk. Ha a helyi könyvtáron vagy egy baráton keresztül van már Internet-hozzáférésünk, megtalálhatunk jó néhányat közülük e könyv Web-lapján:

http://net.gurus.com/isp

Diákoknak

A legtöbb főiskola és egyetem szolgál valamiféle Internet-hozzáféréssel a diákok számára. Az persze, hogy a hozzáférések melyik módját kínálják, váltakozik. Vannak esetek, amikor csak néhány szövegterminál van felállítva a kampusz egyik eldugott sarkában.

Máshol teljes telefonos Internet-szolgáltatások működnek, ami olyan, mintha egy kereskedelmi szolgáltatót alkalmaznának. Egyes egyetemek már megtették a nagy ugrást, és közvetlen Internet-kapcsolatokat építettek ki valamennyi kollégiumi szobában.

Az Internet-hozzáférés mindegyik esetben vagy nagyon olcsó, vagy teljesen ingyenes. A diákoknak és az egyetemi és főiskolai alkalmazottaknak érdemes utánajárni, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésükre, mielőtt máshova fordulnának. Vannak olyan pontjai a világnak, ahol olcsóbb beiratkozni egy egyetemre, mint távolsági Internet-hozzáférést fizetni.

Egyes intézmények a volt diákok számára is hozzáférhetővé teszik a rendszert. Ha egykori iskolánk közelében lakunk, ennek is érdemes utánajárni.

Érdemes arra törekedni, hogy helyi ISP-t válasszunk. Az áraik versenyképesebbek, mint az országosaknak, s mert adott földrajzi helyhez kötődnek, gyakran kínálnak az ott lakók érdeklődésére különösen számot tartó helyi anyagokat. A döntéshez érdemes figyelembe venni az alábbi tényezőket:

- ✓ **Ár:** érdeklődjük meg az időkorlátozás nélküli árakat, vagy az időkorlátozással járó árengedményeket, ha sokat akarjuk használni az Internetet.
- ✓ **Segítség:** mielőtt döntünk, beszéljünk a felhasználóknak segítséget nyújtó személyzettel. Véleményünk szerint az ilyen segítség akkor működik jól, ha 24 órán keresztül vehető igénybe, és, ami még ennél is fontosabb, ha a személyzet nem gondolja, hogy kérdéseink egy idiótától származnak, és meg is tudják válaszolni őket (az utóbbit nem lehet biztosra venni).
- ✓ **Forgalom:** tapasztaljuk ki, hogy milyen gyorsan működik a rendszer a csúcsidőben, és hogy milyen gyakran kapunk foglalt jelzést.
- ✓ **Modemsebesség:** Egyes szolgáltatók régóta nem fejlesztették tovább felszereléseiket. Semmire sem megyünk egy gyors modemmel, ha a szolgáltató modemjei lassabbak.

Hogyan találjunk helyi szolgáltatót

A szolgáltató kiválasztásánál fontos tényező a telefonhasználat ára, mert általában hosszú hívásokról van szó, amikor az ember Internet-rendszereket tárcsáz fel. Olyan szolgáltatót érdemes keresni, amelyiket helyi hívással el tudunk érni.

Néhány tipp arra, hogy hogyan tudunk hozzánk közel lévő szolgáltatót találni:

- ✓ Nézzük meg a helyi gazdasági szaklapok vagy más újságok hirdetéseit, hátha reklámozza magát valami helyi Internet-hozzáférés.
- ✓ Kérdezzünk rá a dologra a helyi könyvtárban az ottani számítógépes szakembereknél.
- ✓ Nézzük meg a helyi Sárga Oldalak „Internet-szolgáltatások" címszavát.
- ✓ Használjuk a barátunk Internet-hozzáférését, vagy egy próba-hozzáférést egy kereskedelmi szolgáltatónál ahhoz, hogy felmenjünk a World Wide Webre. Ott indítsunk el egy keresést „Internet-szolgáltatók" címen. Számos listát fogunk kapni, ahol kiböngészhetjük, melyik van közel az otthonunkhoz.
- ✓ Kérdezzük meg a környékbeli ismerősöket, mit használnak, és elégedettek-e vele.

Sok városban létezik úgynevezett *freenet* (tudomásunk szerint Magyarországon freenet még nem működik – *a szerk.*), ez olyan helyi számítógéprendszert jelent, ami általában kapcsolódik az Internethez. A freenetek (vagyis ingyenes

rendszerek) majdnem mindenhol valóban ingyenesek is (bár nem fogják elutasítani, ha felkínálunk nekik némi pénzt támogatásul). Ha ismerünk valakit, akinek már van hozzáférése a Webhez, talán rá tudjuk beszélni, hogy nézze meg nekünk a következő Web-helyet, ahol megtalálható a világ számos freenetjének a listája:

http://www.genealogy.org/NGS/netguide/freenets.html

Előfizetés

A telefonon elérhető szolgáltatók közül sokan két számot is megadnak: az egyiken modem, a másikon emberi hang válaszol. Aki még új az „iparban" (és sokan *évekig* újak vagyunk, úgyhogy ezt nem kell sértésnek venni), az véleményünk szerint jól teszi, ha előbb egy emberi lénnyel beszél, hogy némi útmutatást kapjon. Ekkor ugyanis megvan a lehetőség, hogy kérdéseket tegyünk fel, mi több, a személyes kapcsolat valamelyest enyhíti az első lépéssel járó jeges rémületet is. Ha PPP-hozzáférésre jelentkezünk be (és a kezdők túlnyomó többsége okosan ezt teszi), mondjuk el a szolgáltatónak, milyen szoftvereket készülünk használni, és kérdezzük meg, hogy ők milyen szoftverekkel tudnak ellátni. Ha nem kapunk értelmes válaszokat, vagy ha úgy érzzük, hogy akivel beszélünk, rémesen unja az ügyfelek kérdéseit, akkor inkább keressünk más szolgáltatót.

Aki már vén róka a szakmában vagy aki szívesebben beszélget gépekkel, az állítsa össze a kommunikációs szoftvert, ami feltárcsázza a szolgáltató modemjét, és kövesse a képernyőn megjelenő utasításokat. Ha a modem a jó számot hívja, és mégsem kapunk semmi értelmezhető utasítást a képernyőn, akkor próbálkozzunk az élő vonallal, tudjuk meg a vonal másik végén ülő élőlénytől, hogy rendben vannak-e a modem beállításai, és szerezzünk további hasznos információkat a szolgáltatótól, akinek épp pénzt készülünk fizetni.

A bejelentkezéshez általában szükség van arra, hogy megadjuk a nevünket, címünket és telefonszámunkat, valamint valami olyan adatot, aminek alapján fizettetni tudnak velünk, például közölnünk kell a hitelkártyaszámunkat. A hozzáférést gyakran azonnal megadják, de van olyan eset is, amikor a szolgáltató előbb ellenőrzi, valóban az-e az ügyfél, akinek mondja magát. (Magyarországon általában írásos szerződést kötnek, s utána lehet a szolgáltatást igénybe venni. – *A szerk.*)

Vissza a szoftverekhez

Az Internethez való csatlakozás módja nagyban befolyásolja, hogy milyen szoftverekre lesz szükségünk.

Kereskedelmi szolgáltatók

Szinte mindegyik kereskedelmi szolgáltató (pl. America Online, CompuServe, Microsoft Network vagy a Prodigy) ad programlemezeket, rajtuk azzal a szoftverrel, ami az adott rendszerhez szükséges. Néhányuk, így például a Compu-

Serve, még mindig kínál szövegalapú hozzáféréseket, amihez terminál-emulátor szoftver szükséges. (A hazai szolgáltatók ehhez hasonló szolgáltatásokat kínálnak. – *A szerk.*)

PPP-hozzáférés

Ha ISP-t használunk PPP-hozzáféréssel, PPP-szoftverekre lesz szükség. Ha a szolgáltató nem kínál fel szoftvereket, számos egyéb lehetőség áll rendelkezésre:

- ✓ A Windows 95 és 98 már eleve fel van szerelve a megfelelő PPP-szoftverrel. A neve Dial-Up Network, és az 5. fejezetben mondjuk el, hogyan kell beüzemelni. A Windows 95 és 98 képes SLIP-kapcsolatot teremteni, de megkíméli magát egy esetleges fejfájástól, ha inkább PPP-hozzáférést kér az ISP-től.

- ✓ A Windows 3.1 alatt a legnépszerűbb csatlakozási szoftver a Trumpet Winsock. Ez shareware, így sok szolgáltató lemezen kínálja fel ügyfeleinek ezt a programot. (A legtöbb azonban sajnos elfelejti megemlíteni, hogy ha a szoftvert a lemezről használjuk, akkor fizetni kell érte a program tasmániai kidolgozójának.)

- ✓ Ha Macintosht használunk, a legtöbb szükséges Internet-szoftver (igazi nevén MacTCP) standard része a System7-nek. Ami hiányzik: a telefonos hozzáférés szoftverjei és alkalmazásai, melyeket a legtöbb ISP felkínál az ügyfeleknek, illetve több internetes könyv lemezmellékleten közöl.

- ✓ Ha Linuxot használunk, vagy olyan munkaállomást, ami a UNIX valamelyik verziójával fut, minden szükséges szoftver a standard rendszer része.

Shell hozzáférés

Ha a shell hozzáférést választjuk, *terminál emulátor*t kell használni: vagyis olyan szoftvert, amitől a komputer úgy viselkedik, mintha nem volna más, mint az ISP komputeréhez csatlakozó képernyő és billentyűzet. Bár ez az eljárás általában nem igényel sok ismeretet és nem érdemel sok mérlegelést, az 5. fejezetben, az „A UNIX használata" című betétben elmondjuk, mit kell tudni róla.

Le s föl az információs sztrádán

Ha a számítógép, amit használunk, már csatlakoztatva van a hálózathoz, valószínűleg ismerősek számunkra az olyan fogalmak, mint a felhasználói azonosító és a login név. Ha nem, akkor most elmondjuk, mit kell tudni róluk.

Százmillió ember van rajta a Neten. Nyilván mindenki örülne, ha a többi 99 999 999 felhasználó nem tudna turkálni a fájljaiban és e-mail üzenetei között. Hogy így legyen, bármelyik szolgáltatót vesszük igénybe, alá kell vetni magunkat egy biztonsági eljárásnak, bizonyítandó, hogy azonosak vagyunk önmagunkkal.

Milyen sokk a WinSock?

Nem sokk, mert nem úgy kell kiejteni. A Winsock a *Win*dows *sock*ets rövidítése. Története valahogy úgy kezdődött, hogy a PC-hálózatok sötét középkorában, valamikor 1990 táján több különböző szoftverforgalmazó kínált PC Internet-csomagokat. Mindegyik csomag tartalmazott olyan funkciókat, melyeknek a segítségével az emberek meg tudják írni maguknak azt az Internet-alkalmazást, amelyik illeszkedik a kereskedő által kínált csomaghoz.

Apróbb részleteiben sajnos mindegyik forgalmazó csomagja különbözött a másikétól: habár funkcionálisan mindegyik ugyanazt csinálta, az alkalmazás, ami jó volt az egyikre, nem volt jó a másikra. Egyes forgalmazók azzal dicsekedtek, hogy négy-öt más forgalmazó csomagjához kompatibilis könyvtárakat hoztak létre, így azok a programok is működtethetők, amelyek más forgalmazók könyvtárait használják. (A helyzet hasonló volt ahhoz, amivel Európában az elektronikus berendezések esetében találkozhatunk: bár az áramerősség mindenhol egyezik, a dugók sok helyütt eltérnek. Ha elviszünk mondjuk egy angol varrógépet Franciaországba, nem fogjuk tudni használni adapteres csatlakozó nélkül.)

1991-ben az összes nagy cég arra készült, hogy elkészítse a Windows Internet-csomagot. Egy szép napon összegyűltek egy kereskedelmi vásáron, és kidolgozták a csomag standard funkcióit. Mindegyik Internet-szoftvert készítő cég, még a Microsoft is, beleegyezett a standard Windows *socket*, vagyis a WinSock alkalmazásába. (*Socket*-nek azért hívják, mert ez volt a neve annak az elterjedt UNIX-csomagnak, amin a program alapult.)

A gyakorlatban tehát bármelyik Windows Internet-alkalmazás, ami WinSockot használ (akár kereskedelmi, akár shareware, akár ingyenes szoftver), működni fog bármelyik Windows Internet-csomaggal. A szoftverfejlesztés történetében a kompatibilitás ilyen foka világcsúcs – reménykedjünk, hogy ami történt, csak további hasonló fejlemények előhírnöke.

Aláírná itt, kérem?

A szolgáltatók szeretnék tudni, ki mindenki van rajta a rendszeren. Annak érdekében, hogy számon tudják tartani a felhasználókat, úgynevezett *account*-ot adnak mindenkinek. Az *account* része a felhasználó neve és a titkos jelszava.

Az *account* neve általában ugyanaz, mint a felhasználói (login) azonosító. Ennek a névnek egyedinek kell lennie, azaz el kell térnie a szolgáltató minden más felhasználójának nevétől.

A jelszónak nem szabad valamilyen köznapi, könnyen kitalálható szónak lennie. Tartózkodjunk a nevektől és születésnapoktól, hacsak nem keverjük jól össze a betűket és a számokat. Úgy hallottuk, hogy a világon a legelterjedtebb jelszó a Susan. A legokosabb, ha a jelszót a betűk és a számok kombinációjából állítjuk össze, hogy a szótárakat használó betörők ne találják meg egy zsebszótár szólistájában. Semmi érdek nem fűződik ahhoz, hogy idegenek használják az accountunkat, a jelszó pedig a legfőbb védelmünk. Nálunk az szokás, hogy ismeretlen orvosi szakkifejezéseket használunk jelszónak, egyké betűt nagybetűvel írunk és még néhány számjegyet is beszúrunk valahova.

Kérjük, ne nyúljon a kristályokhoz

Amikor már ott tartunk, hogy elkezdjük felkutatni az Internetet, sok távoli és nem-is-olyan-távoli földre eljuthatunk számos idegen komputer segítségével. Ezeken a komputereken olyan információkat is tárolnak, melyekhez minden Jóska-Pista hozzáférhet, de van rajtuk egy csomó más dolog is, voltaképpen az, amire ezeket a gépeket használják. Az eszünkbe kell vésnünk: ezekhez a dolgokhoz semmi közünk.

Megvédendő az információkat a kukkolók, a tudatlanok és a gonoszok elől, létrehozták az engedélyezés igen összetett rendszerét, az *access controlt* (vagyis a hozzáférési kontrollt), ami meghatározza, hogy ki mit csinálhat mivel. Az Internethez csatolt gépeken minden adatfájl vagy egyéb forrás tartalmaz egy sor parancsot. Gyakori például, hogy bárkinek engedélyezik a fájl megtekintését, de az illető állományt csak a tulajdonosa változtathatja meg. A magánjellegűbb adatok esetében a megtekintésből is kizárhatják a látogatót. Amikor a Neten kóborolunk, találkozhatunk olyan forrásokkal, ahol látjuk ugyan az állományok nevét, de megnézni nem tudjuk őket – ez csak annyit jelent, hogy az engedélyezési parancs *ránk* nem terjed ki. Nem kell megsértődni miatta.

Ha információt teszünk fel egy hálózatosított rendszerre, bizonyára hasonló módon akarjuk megvédeni. A hétköznapi felhasználókat így ki lehet zárni a védett területekről, de tudnunk kell, hogy a rendszerkezelők és néha az eszesebb betörők ki tudják játszani az engedélyeket. Ha valami egészen bizalmas információt különleges okok folytán mindenképp fenn akarunk tartani a Neten, azt javasoljuk, tudjuk meg, hogyan kell az adatokat úgy kódolni, hogy ne lehessen őket dekódolni az általunk használt dekódolási kulcs nélkül. Az immár híressé vált korábbi, az *E-mail kezdőknek* című könyvünkben (szintén az IDG Books Worldwide, Inc. kiadása) elmagyaráztuk, hogyan kell kódolni az e-mail üzeneteket.

Hogyan kell abbahagyni?

Ha már rámegyünk az Internetre, egyúttal abba a nehéz helyzetbe is hozzuk magunkat, hogy egyszer ki kell majd szállni a hálózatból. Ezt lehet többékevésbé nagyvonalúan csinálni – és persze minél messzebb kalandoztunk, annál több rendszerből kell kilépnünk.

Ha a modemes, betelefonálós módszert használjuk, megtehetjük, hogy egyszerűen kiadjuk a telefonálás befejezésére utasító parancsot a terminál programban. Szebb és illedelmesebb módja azonban az elköszönésnek elbúcsúzni mindenkitől, akihez beköszöntünk. A baj az, hogy nem minden komputer ugyanazon a nyelven köszön el.

Létezik néhány általánosan használt parancssor a kilépésre, ezeket soroljuk fel az alábbiakban. Ha egyik sem működik, próbálkozzunk a **help** begépelésével, hátha ad valamilyen tippet a rendszerhez. Ha ez sem működne, egyszerűen csak tetessük le a telefont a terminál programmal, és ne gondoljunk többet a gonddal.

- ✓ Kattintsunk a „Disconnect" gombra azon a programon, amihez csatlakoztunk.
- ✓ Válasszuk a FILE – DISCONNECT opciót a menüsorból.
- ✓ Gépeljük be azt, hogy **exit** vagy **logout**, vagy **bye**.
- ✓ Nyomjuk le a Ctrl+D gombkombinációt (ez igen népszerű a mindig szabatos UNIX-rendszereken).

Ha PPP-hozzáférést használunk, könnyen lehet, hogy egy csomó programot futtatunk egyszerre, köztük a Web-böngészőt és az e-mail programot. Mindezek közül azonban csak az egyik köt össze minket az Internettel, és ez az, amelyikkel beszélni kell, amikor el akarunk búcsúzni.

Tűzfal

A nagy cégeknél sok PC tele van tömködve Internet-szoftverekkel és olyan hálózatokhoz csatlakozik, amelyek részei az Internetnek, ezért ha ilyen gépekhez férhetünk hozzá, egyszerűen csak be kell indítanunk a programot, és már rajta is vagyunk a Neten. Ugyebár ez igen egyszerű. Nem egészen?

A nagy vállalatok (nem minden ok nélkül) néha aggódnak, hogy bizalmas üzleti információk szivároghatnak ki a Neten keresztül. Ezért úgynevezett *firewall system*-et (tűzfal-rendszert) helyeznek a cég hálózata és a külvilág közé, ami korlátozhatja, hogy kívülről hogyan lehet hozzáférni a belső rendszerhez.

Mivel a tűzfal-rendszer mind a belső hálózathoz, mind az Internethez hozzá van kapcsolva, a kettő közötti egész forgalomnak azon kell áthaladnia. A tűzfal speciális programozásával meghatározható, hogy a belső rendszer és a külvilág között milyen lehet a kapcsolat, és az is, hogy ki szabályozhatja azt.

A gyakorlatban bármilyen Internet-szolgáltatást használhatunk, ami a cégen belül egyáltalán létezik. Ami azonban a külső rendszerek szolgáltatásait illeti, közülük csak azokat fogjuk tudni használni, amiket a tűzfal-rendszer átenged. A legtöbb külső szolgáltatás – távoli gépekbe való becsatlakozás, fájlok másolása egyik komputerről a másikra, e-mailezés – valószínűleg hozzáférhető marad, még ha a szükséges eljárások, melyekben ilyenkor egy úgynevezett *proxy server* is részt vesz, bonyolultabbak, mint ahogy ebben a könyvben leírtuk.

Gyakran előbb a tűzfal-rendszerbe kell becsatlakozni, és csak onnan tudunk kilépni a külvilágba. A cég rendszerén kívülről szinte lehetetlen hozzájutni belső információkhoz és szolgáltatásokhoz (mert hát épp ez a tűzfal célja). A legrémesebben aggodalmas cégeket leszámítva, az e-mailezés mindkét irányba korlátozások nélkül folytatható.

Érdemes tehát tudni, hogy mielőtt külső szolgáltatásokat vennénk igénybe (leszámítva az e-mailt), előbb engedélyeznie kell tűzfal-rendszernek a használatot.

5. fejezet

Csatlakozás az Internethez

Ebben a fejezetben

- Megtudhatjuk, mi a PPP és miért érdekes számunkra
- Mi szükséges ahhoz, hogy csatlakozzunk az Internethez?
- Csatlakozás Windows 95-ről és 98-ról
- Csatlakozás Windows 3.1-ről
- Csatlakozás Macintoshról
- Internet-szolgáltatók itthon

Ha csatlakozni akarunk az Internethez, két – vagy szerencsés esetben, három – választásunk van:

- ✓ **1. választás: Jó ötlet előfizetni egy online-szolgáltatásra, mint amilyen például az America Online**. Az online-szolgáltatásokat viszonylag könnyű használni, és jól szervezett az információszolgáltatásuk. Ugyanakkor azonban általában nem kínálják fel az Internet-szolgáltatások teljes skáláját. Ha nem korlátlan időre számított átalánydíjjal dolgoznak, akkor ráadásul elég drága is lehet, amikor a szolgáltatást havonta néhány óránál többet használod. Mivel a kereslet nagyobb, mint amit a szolgáltatók el tudnak látni, a hozzáférés néha igen lassú.

- ✓ **2. választás: Az sem rossz ötlet, ha valaki az Internet-ellátóhoz iratkozik fel és Internet-számlát nyit**. Manapság a legtöbb ellátó PPP-számlákat kínál (megígérjük, hogy néhány bekezdéssel később megint elmagyarázzuk, hogy mi ez). Sok ellátó továbbra is nyújt UNIX shell számlákat, vagy shell és PPP-számlát egyszerre. A PPP-vel tudod használni az összes menő új programot, mint amilyen például a Netscape Navigator, a Microsoft Internet Explorer és az Eudora. Szerencsére a legtöbb ellátónál ma már villámgyors, automatikus feliratkozási programok vannak, így legalább olyan könnyű a használatuk, mint annak, amit az America Online kínál.

- ✓ **3. választás (szerencsés esetben): A kábeles hozzáférés.** Azért mondjuk, hogy „szerencsés esetben", mert a kábeles hozzáférés ma még nem tartozik az általánosan elérhető lehetőségek közé. Ha azonban a környéken elérhető, nincs más teendőnk, mint felhívni a kábeltársaságot, és kihívni tőlük valakit, aki berak egy hálózati kártyát a komputerünkbe és beköt néhány kábelt a lakásban (ha nincs valakinél már eleve kábeltévé). Ha valaki ezt a megoldást választja, nyugodtan át is ugorhatja e fejezet hátralévő részeit. Nincs szükség hozzá telefonra, modemre vagy tévére.

Ha az America Online használata érdekel valakit, az ugorjon előre a fejezet közepéhez. Először ugyanis az Igazi Módszert fogjuk elmagyarázni: az egyszerű becsületes Internet-számlát. Ami nem is akármilyen számla, hanem PPP-számla, vagyis olyan, amivel az összes menő program használható. Adunk néhány tippet azoknak is, akik UNIX-shell számlát szeretnének használni, elmondjuk, hova kell fordulniuk, akik ezt komolyan is gondolják.

Ha valakinek nincs számítógépe, és nem is tervezi, hogy vesz egyet, akkor is van módja az Internetet használni. A fejezet utolsó részében a Web-tévéről fogunk szólni, arról a mütyürről, ami a televízió-készüléken keresztül kapcsol hozzá az Internethez.

PPP (és a SLIP)

A legokosabb azzal kezdeni, hogy elmagyarázzuk, mi az a PPP, és annak ma már korszerűtlen elődje, a SLIP. Íme a három érthetetlen betűszó, amiket ismerni kell:

- ✓ *PPP (Point-to-Point Protocol)*: Ennek az eljárásnak a segítségével a számítógépünk nem terminálként csatlakozik az Internethez, hanem mint a hálózat önálló tagja, legalábbis addig, amíg a számítógép telefonos kapcsolatban van az Internet ellátójával.

- ✓ *SLIP (Serial Line Internet Protocol)*: Az előbbinek egy régebbi verziója.

- ✓ *CSLIP (Compressed SLIP)*: Ez pedig a SLIP egy sokkal gyorsabb változata.

Mivel a három protokoll nagyon hasonlít egymásra és lényegében ugyanazt a funkciót látja el, ezentúl csak mint PPP-ről beszélünk róluk. Mind a három az IP (Internet Protocol) verziója, ami pedig egyik alapeleme a TCP/IP-nek (Transmission Control Protocol/Internet Protocol), azaz annak az eljárásnak, aminek a segítségével az Internet összes számítógépe kommunikál egymással. Mind a három nagyon jó kis dolog, mert sok hálózati művelet sokkal könnyebben elvégezhető, hiszen a saját gépünk része a Netnek, nem pedig csak egy másik, nagyobb gép terminájaként működik – és így a saját gépünkön futó hang-, grafikai vagy animációs programok sokkal többet tudnak, mint amire egy terminál képes.

A programok a mi kezünkben vannak

A PPP-számla használatához kétfajta programra van szükség:

- ✓ **Arra a programra, ami csatlakoztat:** Ennek a hivatalos neve *TCP/IP stack* (TCP/IP csomag), bár az egyszerű halandók általában csak Internet-tárcsázó programnak szokták hívni. A Windows 95 és 98 eleve tartalmaz ilyet, Dial-Up Networking néven. Aki Windows 3.1-et használ, annak be kell szereznie a saját tárcsázó programját – a „Csatlakozás Windows 3.1-gyel" részben mondjuk el részletesen, hogyan. Ha Windowst használunk, az Inter-

net-tárcsázó program egy Winsock.dll. nevű fájllal jön. A Macintoshokban az alapvető TCP/IP cuccok MacTCP néven a System 7-be vannak beépítve. Ekkor azonban még szükség van egy MacPPP-re is, hogy kezelje a telefonos tárcsázást. (Az új Macintoshokban az Internet-csatlakozáshoz szükséges program már eleve installálva van.)

- ✓ **Azokra a programokra, amelyek a különböző Internet-szolgáltatások használatához szükségesek:** elérhetővé teszik az e-mailt, a Webet és az Interneten lévő információkat. Ezek *client program* (ügyfél program) néven ismertek, mert egy kétrészes stratégia részei: a program egyik része a mi komputerünkön fut, a másik, az úgynevezett *szerver program* pedig az ellátó gépein és más, fogadó számítógépeken. Az e-mail-program arra jó, hogy elektronikus leveleket küldhessünk és kaphassunk, a Web-böngésző arra, hogy szörfölhessünk a Weben, a hírolvasó program pedig, hogy a Usenet hírcsoportokat olvashassuk, de beszerezhetünk olyan programot is, így például a Netscape Navigatort, ami mindháromra képes. Ha valaki Windowst használ, bármilyen *Winsock-kompatíbilis* program (vagyis bármilyen program, amely működik az Internet tárcsázó program részét képező Winsock.dll. fájllal) használható. Ha valakinek Macintosha van, akkor bármelyik MacTCP-kompatíbilis program meg fog felelni.

Menő programok

Minden menő Internet-program, amikről eddig hallottál vagy Winsock-, vagy MacTCP-kompatíbilisek, és sok közülük Windowson és Macen egyaránt működik. Íme néhány híres program, amik futtathatóak a Windows 95-ön, Windows 3.1-en és Macintoshon is:

- ✓ **Netscape Navigator és Microsoft Internet Explorer:** Az első a világ legnépszerűbb Web-böngészője, a második pedig a Microsoft válasza a Netscape-re (a 6. és 7. fejezetben mondjuk el, hogyan kell őket használni).

- ✓ **RealAudio és Shockwave:** Ezeknek a programoknak, és még sok egyéb remek programnak a futtatásához Netscape Navigatorra vagy Microsoft Internet Explorerre van szükség (lásd a 7. fejezetet).

- ✓ **Eudora:** Az egyik legnépszerűbb e-mail program. A Pegasus és a Microsoft Internet Mail is kiváló e-mail csomag, és szintén megvan az az előnyük, hogy ingyenesek (a 11. és 12. fejezetben mondjuk el, hogyan kell ezeket használni).

- ✓ **Free Agent (Windowsra) és Newswatcher (Macintoshra):** Ezekkel a programokkal a Usenet hírcsoportjait lehet elérni; a már említett Web-helyünkön további információk találhatóak a hírcsoportokról:

http://net.gurus.com/usenet

✓ **mIRC (Windowsra) és Ircle (Macintoshra):** Ezeknek a programoknak a segítségével részesülhetünk az Internet Relay Chat (IRC, vagyis a csevegés) örömeiben, azaz virtuális, valós vagy lila ködben úszó társalgások folytathatók sok mindenkivel egyszerre. A 14. fejezetben többet is mondunk ezekről a programokról, vagy a *http://net.gurus.com/irc* címen elérhető Web-lapunkon is találhat bárki további információkat.

A PPP csatlakozásokat nagyon egyszerű használni, de ha az Internet-szolgáltató nem kínál valami egyszerű, automatikus előfizetési programot, néha cseles lehet létrehozni a csatlakozást. Mi több, a csatlakozás maga lehet Internet-kalandjaink egyik legkomplikáltabb része. A TCP/IP szoftver installálása és beindítása azzal a következménnyel jár, hogy mindenféle ijesztő számsorból álló Internet-címeket, gazdagépeket és kommunikációs portokat kell megadni. Éppen ezért nem árt, ha a szolgáltatónk segítőkész és rendelkezésünkre is áll, amikor megakadunk – ha nem ilyen, akkor érdemesebb másik szolgáltatóhoz fordulni. (*Egy tipp:* keressünk meg valakit, aki kb. 12 vagy 16 éves – ha legyőzzük kezdeti szégyenlősségünket, ettől a korcsoporttól sok segítséget kaphatunk, mert általában mindent tudnak, amit kell, és nagyon türelmesek az emberrel.)

Mivel mindegyik szolgáltató egy kicsit más, mint a többi, nem tudunk lépésről lépésre haladó utasításokat adni mindenkinek. Elmondjuk viszont a szokásos teendőket, elmagyarázzuk a szakkifejezéseket, és áttekintjük az egész folyamatot. Ha valaki ezt az egészet túlságosan borzalmasnak találja, és nem talál senkit, aki végigcsinálná helyette, vagy egyáltalán semmi kedve az egészhez, annak sem kell elkeserednie. Ebben az esetben is forduljunk a szolgáltatókhoz, vagy kérjünk olyan hozzáférési lehetőséget, amivel automatikus előfizetési program is jár.

Csatlakozás

Nahát, akkor itt az ideje nekivágni. Milyen teendőink vannak? Milyen hardverre és szoftverre lesz szükség?

Megvan mindenünk hozzá?

A Neten való száguldozáshoz a következő hardverekre van szükség:

✓ **A modem, ami a számítógépet a telefonvonalhoz köti:** Minél gyorsabb a modem, annál jobb. Próbáljunk olyan modemet beszerezni, ami 14,4 Kbps (bit per másodperc) sebességgel tud beszélni, de persze a 28,8 vagy az 56 Kbps még sokkal jobb. Máskülönben csigalassúsággal haladhatnak majd a dolgok.

✓ **A telefonvonal (gondoljuk, senkit nem lep meg, hogy erre is szükség lesz):** Győződjünk meg arról, hogy senki nem akar épp felhívni bennünket, mikor csatlakozni akarunk, mert egy beérkező hívás megszakíthatja az Internet-kapcsolatot.

Ha olyan szerencsések vagyunk, hogy kábelen is elérhető számunkra az Internet, akkor telefonvonalra sincs szükség, csak a kábelre, amit a kábeltársaság biztosít.

✓ **A számítógép, amin futnak a Winsock- vagy MacTCP-kompatíbilis programok:** Bármilyen Macintosh, vagy más olyan gép, amin Windows 3.1, vagy Windows 95 vagy 98 fut, megteszi. Érdemes azonban tudni, hogy a World Wide Web tele van olyan grafikával, amely sok helyet foglal el a merevlemezen. A teljes élvezethez ezért érdemes olyan gépre szert tenni, aminek a régi gépekénél – a minimálisnál – több memóriája van, és amin bőven van hely. Mielőtt egy régebbi gép memóriájának megnövelése mellett döntenénk, érdemes megtudni, milyen vadi új dolgok vannak a boltokban, mert könnyen lehet, hogy többe kerül a régi gép felturbózása, mint egy új megvásárlása.

Az általános PPP-helyzet

A következő lépéseket kell követni ahhoz, hogy a Windows PC-t beállítsuk a PPP- kapcsolatra:

1. **Kérjünk PPP-kapcsolatot a helyi szolgáltatótól.**
   A 4. fejezetben beszélünk arról, mit érdemes figyelembe venni a szolgáltató kiválasztásakor.

2. **Töltsük be az alapvető TCP/IP szoftvert a számítógépbe vagy lemezről vagy modemen keresztül:**
   Használjuk a szoftvert, amit a PPP-szolgáltató ad, ha ad ilyet, ha pedig nem, akkor kérjünk meg valakit, hogy töltse le nekünk az Internetről egy floppylemezre. Egyes szolgáltatók postán elküldik a programot lemezen, vagy azt tanácsolják, hogy szerezzünk be egy olyan könyvet, amibe mellékelnek programokat.
   A fejezet későbbi részeiben szólunk a Windows 95, 98, 3.1 és a Macintoshhoz való TCP/IP és tárcsázó programokról.

3. **Ha nincs szerencsénk, be kell írnunk vagy ezer beállítási paramétert:**
   Az Internet-szolgáltató (ha biztosított szoftvert) vagy a szoftver eladója megadja az utasításokat, hogy hova mit kell begépelni. Szerencsés esetben a szoftvernek van automatikus konfigurációs programja, ami magától beállítja a legtöbb, vagy akár az összes paramétert is. Az itt következő részben elmondjuk mindazt, amit tudunk a paraméterekről, amikkel az ember ekkor találkozhat.

4. **Indítsuk el a TCP/IP-programot, és szórakozzunk vele, amíg el nem kezd működni:**
   Aggodalomra nincs ok: olyan is van, hogy elsőre működik. Ha mégsem, hívjuk fel a szolgáltatót, és kérjünk segítséget. Igaz, ha csak egy telefonvonal van a házban, elég nyűgös megszakítani a kapcsolatot és feltelefonálni a szolgáltatót. Együttérzésünkön kívül azonban mással nem biztathatunk senkit – tudjuk, ennek nem így kellene lenni, és talán eljön majd az a szép nap, amikor nem lesz ennyire körülményes.

Érdemes a számla megnyitásakor megkérni az Internet-szolgáltatót, hogy adjon csatlakozási szoftvereket. A legtöbb szolgáltató biztosít egy lemezt mindenféle, freeware és shareware programokkal, melyek a Nethez való csatlakozást segítik, és amelyekhez instrukciókat is mellékelnek.

Sok titokzatos szám

A TCP/IP-program rengeteg ijesztő kinézetű technikai információt tartalmaz. Bár elméletben ezekre soha többé nem lesz szükségünk, ha a PPP-kapcsolatot beüzemeltük, véleményünk szerint azért nem haszontalan, ha kéznél vannak, különösen akkor, ha az szolgáltatóhoz kell fordulni segítségért. Az 5.1. táblázat ilyen információkat tartalmaz – megéri kitölteni a saját adatainkkal (kivéve persze a jelszót: azt soha ne írjuk le, csak jól jegyezzük meg).

5.1. táblázat **Információk a PPP-számláról**

Az adat	A jellemzés	Példa
Domainnév	Az Internet-szolgáltató domainjének neve. Úgy néz ki, mint egy Internet cím utolsó része, és általában .net-re vagy .com-ra végződik (legalábbis az USA-ban – Magyarországon .hu-ra).	matav.hu
Kommunikációs port	A kommunikációs port a saját PC-nken, amihez a modem csatlakozik, általában COM1 vagy COM2 névre hallgat. (A Macintosh használóknak nem kell ezzel törődni.) A modem még akkor is csatlakozik egy porthoz, ha be van szerelve a gépbe, és ez nem tűnik fel.	COM1
Modemsebesség	A legnagyobb sebesség, amivel a mi és az Internet-szolgáltatónk modemje működni képes. Ha például egy 28,8 vagy 33,6 Kbps sebességű modemet használunk, de az Internet-szolgáltató modemje csak 28,8 Kbps sebességet tud kezelni, akkor 28,8 Kbps-t írjunk be. És fordítva, ha a modemünk mondjuk csak 14,4 Kbps-t tud (ami elég lassúnak fog tűnni, ha már meglesz a kapcsolat), 14,4 Kbps-t gépeljünk be.	28,8K

Az adat	A jellemzés	Példa
Modem	Ez az adat arra vonatkozik, milyen fajta modemet használunk. A legtöbb tárcsázóprogram-csomagnak csak halvány fogalmai vannak a különböző típusú modemek észleleteiről. A szokásos PC típusú modem valószínűleg épp eléggé hasonlít a Hayes modellhez, hogy becsapja a programokat, amiket használunk.	Hayes
Telefonszám	A szám, amit az Internet-szolgáltató eléréséhez kell hívni, épp úgy, mintha kézzel tárcsáznánk. Sok modemen van hangszóró, hogy hallható legyen a tárcsahang. Ez elég hasznos, mert tudhatjuk, sikerült-e külső vonalat kapnunk, amikor erre van szükség	06,51201201
Felhasználói azonosító	Az Internet-szolgáltatónál levő hozzáférésünk azonosítója, másképpen login név.	aszabo
Felhasználói jelszó	A számlához tartozó jelszó	45tibet93
Indítási parancs	A parancs, amit az Internet-szolgáltatónak kell használnia, amikor betelefonálunk. Gyakran a szolgáltató adja meg. A legtöbb szolgáltató azonban a PPP-csatlakozásokat a bejelentkezéskor azonnal létrehozza, ezért könnyen lehet, hogy indítási parancsra nem is lesz szükség	
DNS	A számokból álló Internet-címe annak a komputernek, ami át tudja fordítani a szokásos címeket a numerikus megfelelőjükké (tehát például azt, hogy net.gurus.net azzá, hogy 205.238.207.74). Az Internet-szolgáltató megadja ezt a címet.	145.236.224.248
Felhasználói felület fajtája	fésznek, amit az szolgáltató használ. Három lehetőség van: PPP, CSLIP, SLIP. Van olyan TCP/IP csomag, amelyik nem tudja mind a hármat kezelni. Ha a szoftverünk és a szolgáltatónk tud PPP-t kezelni, használjuk ezt; a következő választás a CSLIP, a legkevésbé javasolt (de még mindig elfogadható) opció a SLIP.	A pontos típusa annak az inter- PPI

5.1. táblázat (folytatás)

Az adat	A jellemzés	Példa
A gépünk neve	A mi számítógépünk neve. Igaz, hogy nem minden szolgáltató ad minden felhasználó gépének külön nevet, ha a miénk mégis ezt teszi, érdemes valami könnyen leírható, rövid és kedves nevet adni	pisti
A saját numerikus Internet-címünk	A PC-nk saját, számokból álló Internet-címe. Bár a szám a saját komputerünké, az Internet-szolgáltató adja meg. Van olyan szolgáltató, amelyik minden hívásnál új számot ad, nem nyújt állandó számot.	123.45.67.89

Honnan jön ez a rengeteg szoftver?

A TCP/IP-programot, ami PPP-számlán keresztül csatlakoztat az Internethez, több helyről is be lehet szerezni:

- ✓ **Tartalmazhatja az operációs rendszer.** A Windows 95 és 98 már tartalmazza az összes szoftvert, ami egy PPP-kapcsolathoz szükséges. A MacOS újabb változataiba is be van minden építve.

- ✓ **Az Internet-szolgáltató felkínálhatja őket lemezen.** Ha az Internet-szolgáltatónk ad szoftvereket, semmi okunk rá, hogy ne használjuk őket. Ekkor ha segítséget kérünk a szolgáltatótól, meg fogja tudni mondani, mit tegyünk (legalábbis reménykedhetünk benne). Érdemes tudni, hogy a szoftver, amit a szolgáltató ad, minden bizonnyal shareware – ami azt jelenti, hogy ha használjuk, erkölcsi kényszert érezhetünk arra, hogy felkínáljunk egy kisebb összeget a program szerzőjének, aki jó esetben a világ másik végén él, mondjuk Tasmániában.

- ✓ **Meg is lehet vásárolni**. Ha valaki Netscape Navigatort vesz a boltban, akkor a programmal (ami egy Web-böngésző) együtt kap TCP/IP- és tárcsázó programot is.

- ✓ **Rávehetünk valakit, hogy töltse le nekünk az Internetről.** Ha van olyan ismerősünk, akinek már van Internet-hozzáférése, próbáljuk rávenni, hogy töltse le nekünk a programokat, amikre szükségünk van, vegye át egy floppylemezre, és nyújtsa át nekünk. Aztán hívjuk meg az illetőt egy sörre.

A fejezet további részéből mindenki megtudhatja, milyen programokra van szüksége, attól függően, hogy ki milyen operációs rendszert használ (Windows 3.1-et Windows 95-öt vagy 98-at, vagy Macintosht).

A programok otthona

Mivel mostantól kezdve elkezdjük megtölteni a komputer merevlemezét hálózati szoftverekkel, érdemes létrehozni egy külön mappát, ahova ezeket pakolhatjuk. A mappa lehet az otthona azoknak a programoknak, amiknek megszerzését ebben a fejezetben javasoltuk, és annak a sok egyéb hasznos kis programnak is, amiket a későbbiekben töltünk majd le magunknak a Netről.

A Windows 95 vagy 98 rendszereken ezt így kell csinálni: indítsuk el a Saját gépet vagy az Intézőt, menjünk át a Program Files mappába és válasszuk az Új dokumentum parancsot a Fájl menüsorból.

A Windows 3.1-ben indítsuk el a Programkezelőt, menjünk be abba a könyvtárba, ahol az új alkönyvtárt létre akarjuk hozni (a könyvtár valószínűleg a gyökér lesz, vagyis a C:\, és itt létesítünk egy helyet), válasszuk a Fájl menüsorban az Új könyvtár parancsot.

Macintoshon válasszuk a New folder parancsot a File menüből.

Ha még nincs a gépen olyan mappa vagy directory, ami átmenetileg tárolja a fájlokat, érdemes létrehozni egyet, mert szükség lesz rá akkor is, amikor installáljuk az Internetről letöltött szoftvereket. A PC-ken ezeket a mappákat érdemes C:\temp.-nek elnevezni.

Csatlakozás Windows 98-ról

Ha esetleg nem mondtuk volna, van egy jó hírünk: a Windows 98-ba be van építve az összes szoftver, ami a PPP-számlán keresztüli Internet-csatlakozáshoz szükséges, nem kell mást használni, mint a Dial-Up network programot. Szintén be van építve az automatikus előfizetői program, ami azonnal összeköt több Internet-szolgáltatóval. Ahhoz, hogy hozzáférést nyissunk, vagy hogy egy már meglévő kapcsolatot használjunk ezeknél a szolgáltatóknál, klikkeljünk a Start gombra és válasszuk a Programs – Online services (Programok – Online szolgáltatók) parancsokat, majd válasszuk ki a kívánt szolgáltatót.

Ha valaki olyat akarna használni, amire nincs automatikus feliratkozó program (és a szolgáltató nem küldött ilyet CD-n), akkor az használja az Internet Connection Wizardot (Internet-kapcsolat Varázslót), ami úgy fogja konfigurálni a Dial-Up Networking programot, hogy az működjön az adott hozzáférési lehetőséggel. A Wizard beindításához klikkeljünk a Start gombra, és válasszuk a Programs – Internet Explorer/Connection Wizard parancsokat. Mikor ez kész, kapunk egy Dial-Up Networking (Hálózati hívó) ikont (és opciót a Programs menüsorban) a választott Internet-szolgáltató számára. A kapcsolathoz futtassuk le a Dial-Up Networking programot és kattintsunk a Connect gombra.

A Windows 98 minden bizonnyal a Microsoft Internet Explorert tartalmazza, ami egy kiváló Web-böngésző (a 6. fejezetben mondjuk el, hogyan kell használni). Az Outlook Express is része a Windows 98-nak, ami pedig egy jó e-mail-program – az erre vonatkozó útmutatásokat a 11. fejezetben adjuk meg.

Bár az Internet Explorer és az Outlook Express részei a Windows 98-nak, aki jobban kedveli a Netscape Navigatort, az Eudorát, vagy más Winsock programokat, azokat is mind használhatja.

Csatlakozás Windows 95-ről

A Windows 95-nek is része a Dial-Up Networking, és – leszámítva a program legelső elkészült verzióját – az Internet Setup Wizard is be van építve, aminek segítségével úgy konfigurálható a Dial-Up Networking, hogy működjön a hozzáférésünkkel. Elindítani így kell: kattintsunk a Start gombra, majd válasszuk a Programs (Programok) – Accessories (Kellékek)/ Internet Tools (Internet-eszközök) – Internet Setup Wizard (Indulás az Internetre / Internet-csatlakozás varázsló) parancsokat. (Ha itt nem akadunk rá a Wizardra, nézzük végig a Programs menüt, valahol meglesz.). Amikor a Wizard utasításait követjük, azokra az adatokra lesz szükségünk, amiket az 5.1. táblázatban részleteztünk. Amint ez kész, kapunk egy Dial-Up Networking ikont (és az ehhez tartozó opciót a Programs menüben) a választott Internet-szolgáltató számára. A kapcsolódáshoz indítsuk be a Dial-Up Networking programot és kattintsunk a Connect gombra.

A Windows 95-be is be van építve a Microsoft Internet Explorer (lásd a 7. fejezetet), valamint a Microsoft Exchange – utóbbi egy olyan e-mail program, amit mi magunk mindig is meglehetősen zavarosnak találtunk. Ha valaki Explorer 3.0 verziót kap a programjával, javasoljuk, hogy töltse le ennek egy modernebb változatát, mint ahogy egy jobb e-mail-program – mint amilyen például az Eudora Light – letöltése is jó ötlet. A 15. fejezetben mondjuk el, hogyan kell programokat letölteni és installálni, a 11. fejezetben pedig részletezzük az Eudora Light működését.

Csatlakozás Windows 3.1-ről

A Windows 3.1-be nincsenek beépítve azok a szoftverek, amik a PPP-számlához való csatlakozáshoz szükségesek. A legtöbb Internet-szolgáltató ad egy példányt a Trumpet Winsock shareware TCP/IP csomagból, vagy a Shiva TCP/IP csomagból, amit a Netscape-pel együtt kap az ember. Azért választották a Trumpet Winsockot, mert ez ingyen hozzáférhető shareware. Gyakorta adnak egy példányt az Eudora Lightból is, ami az ingyenes változata a népszerű Eudora e-mail-programnak, és néha Netscape Navigatort is kínálnak.

Néhány szolgáltató automatikus feliratkozási programot ad az ügyfeleinek – ezt teszik például az olyan nagy amerikai szolgáltatók, mint az AT&T WorldNet, a Concentric és mások, és ez lényegesen megkönnyíti dolgunkat. Ha nem biztosítanak programot, a szolgáltató részletes útmutatást kell hogy adjon az installálás és a konfiguráció lépéseiről, ebben az esetben azonban készüljünk fel arra, hogy sok időt fogunk eltölteni telefonálgatással a szoftver beállításakor.

Miután beállítottuk a Trumpet Winsockot, kapunk egy Trumpet ikont a Windows valamelyik program-csoportjában. Kattintsunk kétszer erre az ikonra, és kövessük az Internet-szolgáltató által megadott instrukciókat.

A szolgáltató kellett hogy adjon minimálisan egy e-mail programot és egy Web-böngészőt. Ha ez a Netscape Navigator (2.0-s verzió vagy annál újabb), akkor már van egy kiváló ingyenes Web-böngésző és egy elfogadható e-mail- és hírolvasó program a gépen. Mivel a Microsoft Internet Explorer is ingyenes és fut Windows 3.1-en is, könnyen lehet, hogy a szolgáltató ezt a programot adja, és vele az Outlook Express nevű e-mail-programot. A könyv más részeiben elmondjuk, hogyan kell ezeket a programokat használni.

Csatlakozás Macintoshról

A Mac használóknak már rendelkezésére áll a legtöbb szoftver, ami a csatlakozáshoz szükséges, mert a System 8 be van építve a MacTCP-be. Ha régebbi a gép, érdemes kiterjeszteni a kapacitását, hogy futhasson rajta a System 8. Szükség van még egy Mac TCP/IP modemprogramra is, mint amilyen például a MacSLIP, a MacPPP vagy az InterSLIP, amelyek közül valamelyiket az Internet-szolgáltató minden bizonnyal felkínálja. (Ha mégsem, nagyon érdemes elgondolkozni azon, hogy inkább olyan szolgáltatóhoz forduljunk, akinek van valami fogalma a Macintoshokról, máskülönben soha nem fogunk segítséget kapni, amikor valami problémába ütközünk.) Az újabb Mac típusokba a modemszoftver már eleve installálva van.

A UNIX használata

Az Internet hajnalán, még a Netscape vagy az America Online előtti időkben, sőt még a World Wide Web előtt (nem tudjuk, lesz-e, aki ilyen távoli múltat is fel tud idézni – 1989-ről beszélünk), az Internet elszánt felfedezői UNIX gépeket voltak kénytelenek használni. A UNIX egy operációs rendszer, ami legtisztább formájában úgy működik, hogy mindenféle titokzatos, rövid, de teljességgel megjegyezhetetlen parancsokat kell begépelni ahhoz, hogy rávegyük bármilyen művelet elvégzésére. Bár a UNIX igen erőteljes rendszer, és a programozók imádják is, a földi halandóknak az a tapasztalata, hogy használni nagyon körülményes. Mivel azonban a legtöbb számítógép az Interneten UNIX-szal működik, a korai internetezőknek nem volt választásuk. A UNIX-hozzáférést más néven Shell accountnak is nevezik, a UNIX azon részének neve után, ami hallgat a parancsainkra.

Mielőtt a PPP futótűzként terjedt el a világban, a UNIX-helyek könnyen hozzáférhetőek voltak. A legtöbb Internet-szolgáltató ma is tud ilyet nyújtani, ha valaki kifejezetten ezt igényli. Sőt, vannak szolgáltatók, akik ingyen biztosítanak UNIX-hozzáférést, ha valaki PPP-hozzáférést nyit.

A UNIX egyik nagy előnye, hogy nincs szükség mindenféle puccos programra ahhoz, hogy csatlakozzunk. Semmi egyéb nem kell hozzá, mint egy terminál emulátor program, ami tárcsáz, és úgy tesz, mintha a vonal másik végén lévő UNIX-komputer egyik terminálja lenne. Szinte mindegyik számítógépben van terminál emulátor program: a Windows 3.1-ben ez a Windows Terminal, a Windows 95- és 98-ban a Hyper terminal, a Macintoshban pedig a MacTerminal.

Amikor UNIX-ot használunk, minden program, amit beindítunk (kivéve a terminál emulátor programot) az Internet-szolgáltató komputerén fut, és nem a miénken.

Az e-mailünk elolvasásához UNIX e-mail-programot kell futtatni az Internet-szolgáltató gépén – a legnépszerűbb neve **Pine**, amit a 11. fejezetben fogunk ismertetni. A Weben való keresgéléshez UNIX-böngészőt kell használni, általában a **Lynx** nevűt, amit a 6. fejezetben mutatunk be. A Usenet hírcsoportok olvasásához UNIX-hírolvasó programot kell használni – ilyen például a **trn** vagy a **tin**. Mivel ezek a programok nem ikonokkal és nem egérrel működnek, aki ezt használja, kénytelen megtanulni egy csomó egyszavas parancsot.

Internet-szolgáltatók

Jó tudni, hogy néhány nagy hazai Internet-szolgáltató egyáltalán nem nyújt bérszolgáltatást. Ők tulajdonképpen közszolgáltatók. Így például a Magyarországon elsőként megalakult **Hungarnet** feladata az óriási egyetemi-főiskolai hálózat működtetése. A nem régiben létrejött **Sulinet** pedig a közoktatás bővülő hálózata számára biztosít Internet-hozzáférést és tartalomszolgáltatást.

A magánszféra – mintegy hetvenre tehető – Internet-szolgáltatójának kínálatát a saját Web-oldalaikon vagy a hirdetésekben tanulmányozhatjuk részletesebben. Néhányukról közre adunk azért egy listát, felsorolva a különböző szolgáltatás-fajtákat és áraikat. Minthogy ezek elég gyakran változnak – mi sem vállalunk értük garanciát –, érdemes közvetlen kapcsolatba lépni velük, és érdeklődni érvényes konstrukcióik díjairól (megadjuk a telefonszámaikat, e-mail-címüket és Internet-elérésüket is). Még egyszer felhívjuk a figyelmet a minőség fontosságára, ami közvetlen érdeklődéssel sem mindig deríthető ki. Nem árt tehát személyes információkat is gyűjteni, megkérdezni ismerőseinket, barátainkat: ha van Internet-hozzáférésük, milyen tapasztalatokat szereztek a saját szolgáltatójukkal kapcsolatban.

Következzenek tehát az Internet-szolgáltatók és -szolgáltatások.

✓ **Alba Internet Kft.**
8000 Székesfehérvár, Gyümölcs u. 36–40. * Telefon: 06-22 315-300/111 * Fax: 06-22 345-196 * *alba@mail.alba.hu* * *http://www.alba.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: kapcsolt vonalon „A" díjcsomag 1500 Ft/hó, 15 Ft/perc, „B" díjcsomag 6000 Ft/hó, korlátlan hozzáféréssel, használati díj nincs. Megjegyzés: www-lapok szerkesztése és publikálása, www-szerver üzemeltetése. Web-lapok tárolása: 1000 Ft/MB/hó (min. 3 MB).

✓ **Balatel Telekommunikációs Szolgáltató Rt.**
8600 Siófok, Somogyi Béla u. 4. * Telefon: 06-84 312-252, 06-84 317-772 (Internet ügyfélszolgálat) * Fax: 06-84 311-124 * *info@balatel.hu* * *http://www.balatel.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés (MATÁV-viszonteladó), tartalomszolgáltatás. Árak: az Internet-hozzáférés árai megegyeznek a MATÁV mindenkori áraival. WWW-szerver bérlet: 1000 Ft/MB/hó (min. 3 MB), WWW-szerver üzemeltetése: 30 000 Ft/hó (csak havi díj van). Egyedi megállapodás alapján: Web-design, interaktív Web-szolgáltatások programozása, multimédia, intranet-rendszerek tervezése, kivitelezése. Internet-olvasóterem Siófok központjában. Internet-oktatás.

✓ **CENTEL Közép-Európai Távközlési Szolgáltató Kft.**
1023 Budapest, Levél u. 2. * Telefon: 457-0057 * Videotelefon: 457-0059 * *centel@mail.datanet.hu* * *http://www.datanet.hu/centel* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: a DataNet árai érvényesek, de az első hónap ingyenes. Megjegyzés: Internet-szakta-

nácsadás és oktatás, WWW-lapok szerkesztése, információkeresés, illetve marketingkampány az Interneten.

✓ **DataNet Távközlési Rt.**
1016 Budapest, Naphegy tér 8. * Telefon: 458-5858 * Fax: 458-5800 * *info@datanet.hu* * *http://www.datanet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-szolgáltatás és tartalomszolgáltatás. Árak kapcsolt vonalon: „Cirkáló" 6000 Ft/hó (korlátlan, teljes körű hozzáférés); „Surf" 4800 Ft/hó (korlátlan hozzáférés), „Katamarán" 3000 Ft/hó (hétvégi és éjszakai használat), „Pillangó" 1500 Ft/hó és 2 óra felett 15 Ft/perc. Internet Globál – helyi hívással a világ 700 városából: 1000 Ft/hó. Lokális hálózatok részére teljes körű korlátlan hozzáférés: 20 000 Ft/hó és egyszeri 20 000 Ft. ISDN-csatlakozás: „kiscsomag": 20 000 Ft/hó, 100 Ft/MB; „nagycsomag": 60 000 Ft/hó, 80 Ft/BD. WWW-szerver üzemeltetés: 30 000 Ft/hó. Domainnév-regisztrálás 10 000 Ft, havi díj 4000 Ft. Bérelt vonali szolgáltatás 50 000–200 000 Ft/hó, forgalmi díj 40–100 Ft/MB, díjmentes forgalmak: 200 MB–3 GB.

✓ **E-NET Hungary**
1016 Budapest, Naphegy tér 8. * Telefon: 214-3074 * Fax: 202-6250 * *e-net@enet.hu* * *http://www.enet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak 1. előfizetési díj: 2000 Ft/hó, tovább óránként: 250 Ft/óra; 2. előfizetési díj: 4000 Ft/hó (ebben 25 óra használat), a további órák: 500 Ft/óra; 3. előfizetési díj: 9000 Ft/hó = korlátlan idejű felhasználás és 1 home page tervezése, szolgáltatása. Bérelt vonalon az egyszeri díj: 100 000 Ft + 75 000 Ft/hó a havi előfizetés. Megjegyzés: Web-lapok tervezése, karbantartása, szolgáltatása, html-programozás. Irányár: home page tervezése 1000 Ft, további oldalak 500 Ft/lap. Cyber Café (VIII., Baross u. 30. nyitva H–P: 13–20 óra), Internet-hozzáférés: 400 Ft/fél óra. Internet-oktatás; kedvezményes előfizetési lehetőségek, bónuszrendszer.

✓ **Elender Computer Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
Iroda: 1134 Budapest, Váci út 37. * Telefon: 465-7800 * Fax: 465-7899 * *info@elender.hu* * *http://www.elender.hu* * Bemutatóterem: 1087 Budapest, Hungária krt. 8. A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: privát: 2000 Ft/hó (ebben 10 óra használat); alap: 3000 Ft/hó (ebben 20 óra használat); extra: 5000 Ft/hó, korlátlan idejű felhasználás. Bérelt vonali szolgáltatás alapdíj: 40 000 Ft/hó, forgalmi díj: 1 GB alatt 80 Ft/MB, 1–3 GB között 50 Ft/MB, 3 GB fölött 30 Ft/MB. ISDN-csatlakozás alapdíj: 10 000 Ft/hó, forgalmi díj: 80 Ft/MB. (A bérelt vonali és az ISDN-szolgáltatásnál csak a felhasználó felé irányuló adatforgalmat számlázzák.) Vállalati felhasználók részére komplett megoldások, kedvezmények. Tartalomszolgáltatás: Web-marketing, design, alkalmazás-fejlesztés, multimédia, önálló Web-stúdió (telefon: 465-7830). Domainnév-regisztrálás: 3000 Ft, fenntartás 2000 Ft/hó. Web-szerver elhelyezés: 15 000 Ft, fenntartás 25 000 Ft/hó.

✓ **EUnet Magyarország Kft.**
1035 Budapest, Miklós tér 1. * Telefon: 250-9300 * Fax: 250-9339 * *info@eunet.hu* * *http://www.eunet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű

Internet-hozzáférés. Árak: levelezés: 4000 Ft/hó (ebben 1 MB forgalom) + forgalmi díj. Levelezési listák előfizetése tetszőleges számban: 4000 Ft/hó. Egy felhasználó csatlakozása: 4000 Ft/hó (ebben 1 óra használat) + forgalmi díj. Helyi hálózat csatlakozása: 10 000 Ft/hó + forgalmi díj. Forgalmi díj az átvitt adatmennyiségtől és a napszaktól függően: 36–300 Ft/MB/hó (0–99 MB 180/300 Ft, 100–399 MB 150/250 Ft, 400 MB–3 GB 60/100 Ft, 3 GB fölött 36/60 Ft, éjszakai/nappali díjszabás: 20:00–8:00/8:00–20:00 óra között). Megjegyzés: Web-lapok készítése, karbantartása, frissítése; részletes árlista a cég home page-én. Helyszíni installálás, konfigurálás. Állandó és kihelyezett tanfolyami oktatás. EUnet Traveller: Európából bárhonnan elérhető itthoni account regisztrációs díja: 39,95 USD (ebben 90 perc használat), ezen felül 0,14 USD/perc.

✓ **IBM Magyarországi Kft. IBM Global Network csoport**
1118 Budapest, Ménesi út 22. * Telefon: 372-1179* Fax: 186-9265 * *atibm2bp@ibmmail.com* * *http://www.ibm.net* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak: egyszeri belépési díj: 2500 Ft, korlátlan idejű hozzáférés 6000 Ft/hó (ugyanez hitelkártyával fizetve 25 USD/hó), havi 5 óra forgalom hitelkártyával fizetve 15 USD/hó, efölött 2,5 USD/óra. Bérelt vonalon: egyszeri díj: 95 000 Ft + 175 000 Ft/hó havi előfizetés.

✓ **IDG Magyarország iNteRNeTTo Szerkesztőség**
1017 Budapest, Márvány u. 17. * Telefon: 156-2582 * Fax: 156-9773 * *nyiro@internetto.hu* * *http://www.idg.hu/internetto/* * A szolgáltatás jellege: tartalomszolgáltatás. Megjegyzés: hirdetési lehetőség: 9500 Ft/hét. Homepage elkészítése: szerkezet kialakítása, első változat elkészítése: 60 000 Ft; installálás a szerverre, szükséges programok elkészítése (CGI) 30 000 Ft; frissítés: 5000 Ft/lap; Java-program applikálása: 6000 Ft; Java-program fejlesztése: 20 000 Ft.

✓ **Internet Hungary Kft.**
1027 Budapest, Csalogány u. 23–25. * Telefon/Fax: 213-2023, 215-4543 * *info@hungary.net* * *http://www.hungary.net* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: korlátlan idejű eléréssel a teljes körű szolgáltatás előfizetése: 6000 Ft/hó. Korlátozott elérés (levelezés, levelezési listák, az Internet Hungary ftp és Web-szerverének használata): 1200 Ft/hó (ebben napi 20 perc használat), ezen felül 7 Ft/perc. Csak levelezés cégek számára (korlátlan számú e-mail-címmel): 6000 Ft/hó, letöltés: 30 Ft/perc. Bérelt vonalon: egyszeri díj: 75 000 Ft, 1. csomag havi díj: 120 000 Ft (egyéb költség nincs); 2. csomag havi díj: 8000 Ft, óradíj 8–17 óra között: 1000 Ft/ó, 17–8 óra között: 500 Ft/óra. Megjegyzés: Web-lapok tervezése, kivitelezése és szolgáltatása: 1000 Ft A/4 oldalanként (de minimum 3000 Ft). Autóforgalmi adatbázis szolgáltatása: *http://www.hungary.net/auto*; Ingatlanforgalmi adatbázis szolgáltatása: *http://www.hungary.net/estate*

✓ **iSYS Hungary Kft.**
1051 Budapest, Sas u. 9. * Telefon: 266-6090 * Fax: 266-6131 * *info@isys.hu* * *http://www.isys.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak: „A" csomag: csúcsidőben 600 Ft/óra, este 400 Ft/óra, éjszaka

200 Ft/óra. „B" csomag: 10 óra 4000 Ft, 20 óra 7000 Ft, 30 óra 10 000 Ft, 40 óra 12 000 Ft. „C" csomag (korlátlan hozzáférés) egy gép/hálózat számára: 15 000/25 000 Ft/hó; este 7000 Ft/hó, éjszaka 2000 Ft/hó. Bérelt vonalon a sávszélességtől és egyéb tényezőktől függően változnak az árak, a részletes árlistát lásd a home page-en.

✓ **Magnet 2000 Rt.**
1132. Budapest, Victor Hugo 18–22. * Telefon: 270-6416 * *support@magnet.hu* * *http://www.magnet.hu* * A szolgáltatás jellege: e-mail. Árak: belépési díj: 3000 Ft, havi előfizetés (korlátlan hozzáférés): 1875 Ft, kedvezményes díj (csoportos előfizetés): 1250 Ft. (Az árak tartalmazzák az áfát.)

✓ **Magyar Távközlési Részvénytársaság Internet Értékesítési Osztály**
1138 Budapest, Váci út 178. * Telefon: 06-80 42-00-42 * Fax: 458-0584 * *sales@mail.matav.hu* * *http://www.matav.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű hozzáférés és tartalomszolgáltatás. Árak: peering 5000 Ft/hó; teljes körű Internet-hozzáférés kapcsolt telefonvonalon: START 1000 Ft/hó (ebben 5 óra) 5 óra felett 300 Ft/óra, HOBBY 2000 Ft/hó (ebben 10 óra), 10 óra felett 300 Ft/óra, tárterület 1000 Ft/hó/MB, PROFI 5000 Ft/hó (ebben korlátlan hozzáférés) és tárterület 1000 Ft/hó/MB. Éves díj korlátlan hozzáféréssel 44 000 Ft, tárterület 1000 FT/hó/MB. Teljes – kapcsolt vonali jellegű – ISDN PPP-hozzáférés, e-mail, www, ftp stb.: 8000 Ft/csatorna + 75 Ft/MB, tárterület 1000 Ft/hó/MB. Bérelt vonali jellegű szolgáltatás ISDN-hozzáféréssel: 15 000 Ft/csatorna és forgalomtól függő havi díj. Fix IP-cím kapcsolt vonali hozzáféréssel: 4000 Ft/cím. egyedi e-mail-cím: 1000 Ft/hó, tárterület 2 MB felett 1000 Ft/MB. Csoportos e-mail: 4000 Ft/hó, tárterület 4 MB felett 1000 Ft/MB. WWW-szolgáltatások, Internet-tanfolyam. Megjegyzés: A további szolgáltatásokról és árakról bármely ügyfélszolgálati irodában készséggel nyújtanak felvilágosítást.

✓ **Middle Europe Networks Kft. (CompuServe Hungary)**
1022 Budapest, Bég u. 3–5. * Telefon/Fax: 212-4612, 212-0639, * 175-6483 * *71333.2033@compuserve.com* * *http://www.compuserve.com* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak: a belépés és az első 10 óra ingyenes; tagdíj: 9,95 USD/hó; kapcsolattartási díj: az első 5 óra díjmentes, a 6. órától 2,95 USD/óra. Nagyfogyasztóknak szuper árkategória: tagdíj: 24,95 USD/hó; kapcsolattartási díj: az első 20 óra díjmentes, a 21. órától 1,95 USD/óra. (Az első hónap után automatikusan átállhat a szuper kategóriára a GO CHOICES parancs megadásával.)

✓ **Pannon GSM**
1134 Budapest, Váci út 37. * Telefon: 270-4100 * Fax: 270-4110 * *httpadm@www.pgsm.hu* * *http://www.pgsm.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés Árak: egyszeri díj: 18 000 Ft, havi előfizetés: 4000 Ft/hó, e-mail-cím: 1200 Ft/hó. A kapcsolattartási díj megegyezik a mobil hívás díjával. 7800 Ft/hó belföldi forgalom fölött 27–30% kedvezmény.

✓ **Pronet Professional Internet Services**
1053 Budapest, Magyar u. 11. * Telefon: 266-7039 * Fax: 267-6114 * *info@pronet.hu* * *http://www.pronet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-

hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: havi rendszerű előfizetések: 5 óra/hó: 1800 Ft, korlátlan Internet-hozzáférés 6000 Ft/hó. Hosszú távú előfizetési formák: 6 hónapos előfizetésnél 28 800 Ft (4800 Ft/hó), 1 éves előfizetés esetén: 46 800 Ft (3900 Ft/hó), 2 éves előfizetés esetén: 69 120 Ft. (2880 Ft/hó). Hosszú távú előfizetés esetén 1 MB ingyenes tárolási hely biztosítása a Web-szerveren. Web-lapok készítése egyedi árajánlat alapján. Domainnév-regisztráció: egyszeri díj: 7000 Ft.

✓ **Qwerty Computer Kft.**
1111 Budapest, Bartók Béla u. 14. * Telefon: 466-9377 * Fax: 385-2687 * FaxInfo: 466-8292 * *qwerty@qwerty.hu* * *http://www.qwerty.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak: egyéni igényeknek megfelelő, többféle díjcsomag.

✓ **Szab-I-Net Kht.**
4400 Nyíregyháza, Vay Ádám krt. 4–6/306. * Telefon: 06-42 402-600, 06-40 200-003 (kék szám) * Fax: 06-42 402-615 * *http://www.szabinet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű hozzáférés kábeltévén keresztül. Árak 1000–75 000 Ft/hó, dial-up és bérelt vonalas kapcsolat (bővebben lásd a home page-en). Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből helyi hívási díjszabással érhető el. Megjegyzés: Web-lapok készítése és szolgáltatása egyedi árajánlat alapján; Internet-oktatás.

✓ **TiszaNet Adatkommunikációs Kft.**
6724 Szeged, Bakay N. u. 48. * Telefon/Fax: 06-62 402-444, 06-20 393-366 * *erdelyi@tiszanet.hu* * *http://www.tiszanet.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak megegyeznek a Matáv mindenkori áraival.

✓ **TITÁSZ On-line Tiszántúli Áramszolgáltató Rt.**
4024 Debrecen, Kossuth Lajos u. 41. * Telefon: 06-52 410-011 * Fax: 06-52 414-031 * *http://www.titasz.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés, tartalomszolgáltatás. Árak: terminálelérés (shell) alapdíj 1000 Ft/hó, kapcsolattartási díj 120 Ft/óra. Felhasználási idő szerinti számlázás: alapdíj 3000 Ft/hó (ebben 2 óra ingyen), ezen felül az első 24 óra 300 Ft/óra, a további idő 150 Ft/óra. Forgalomfüggő számlázás: 8000 Ft/hó/login-név, 400 Ft/hó/levelezési cím, adatforgalmi díj 1 GB-ig 100 Ft/MB, 1 GB fölött 50 Ft/MB. Nagyfelhasználóknak X.25-ös és bérelt vonalas szolgáltatások, a részletes árlista a home page-en. Megjegyzés: home page felvétele 2000 Ft, 1 MB információ tárolása 800 Ft/hó. Home page tervezése és elhelyezése 10 000 Ft (ebben 1 hónapig a tárolás ingyenes). WWW-szerver üzemeltetése 20 000 Ft egyszeri díj, 25 000 Ft/hó havi díj.

✓ **Westel Rádiótelefon Kft.**
1033 Budapest, Huszti út 32. * Telefon: 265-8200 * Fax: 466-6138 * *postmaster@westel.hu* * *http://www.westel.hu* * A szolgáltatás jellege: teljes körű Internet-hozzáférés. Árak: belépési díj: 960 Ft; az Internet-szolgáltatásért további díjat nem számítanak fel, a kapcsolattartási díj megegyezik a mobil eszközök hívásdíjával.

III. rész

Web-mánia

Ebben a részben...

Elszáll minden kétségünk afelől, hogy a Web a legdögösebb hely a Neten. Sokak számára a Web egyenlő az Internettel. Elmondjuk, mi is a Web, és hogyan kell ott tájékozódni. Adunk egy csomó remek tippet, hogy mindenki meg is tudja találni, amit keres. Beiktattunk egy fejezetet a vásárlásról is, hogy mindenki teljes önbizalommal költekezhessen a Weben, és egy másik fejezetet arról, hogyan kell honlapot készíteni, hogy az ember maga is „rajta lehessen a Weben".

6. fejezet

A Wad, Világraszóló, Wiszontagságos WEB

Ebben a fejezetben

- Azonnal egy meghökkentő kérdés: hyper kicsoda?
- Mi az az URL?
- Bevezetés a Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer világába
- A Web-szörfölés alapjai
- Web-szörfölés a grafikusan hátrányos helyzetűeknek – élet a Lynx-szel

Manapság legalább annyit hallani a *Web*ről, mint a *Net*ről. Bár a World Wide Web és az Internet két különböző dolog, elég sok közük van egymáshoz. A World Wide Web (amit egyszerűen csak Webnek hívunk, mert lusták vagyunk mindig kiírni mind a három szót) mintegy az Internet „tetején" csücsül. Az Internet-hálózat ugyan a Web leglényege, a Web maga mégis egy kicsit más.

Jó, jó, de mégis, akkor mi ez az egész pontosan? A Web egyfajta ötvözete a könyvtáraknak, televízióknak, számítógépes hálózatoknak és telefonoknak – mindez egyszerre, de valójában egyik sem.

A Web valójában számtalan, egymással a világ minden pontjáról összekapcsolt és információkat hordozó Web-„lap" összessége. A lapok lehetnek szöveg, grafika, audio- és videoklippek, animációk és sok minden egyéb kombinációi (a „sok minden egyebet" azért nem definiáljuk, mert minden nap jelennek meg új dolgok, ötletek és megoldások a Weben). Ami a Web-lapokat igazán izgalmassá teszi az az, hogy úgynevezett *hyperlinkeket* (ez nem nagyon link embereket jelent, hanem hiperhivatkozásokat, ugrópontokat) tartalmaznak. Mindegyik ugrópont egy újabb Web-laphoz vezet, és mikor rákattintunk egy ilyesmire, a böngésző megkeresi a lapot, amihez az vezet. (Mindenki őrizze meg hidegvérét – néhány oldalon belül elmagyarázzuk azt is, mi az a böngésző. Addig elég úgy gondolni rá, mint arra a programra, ami képes a Weben kavarni.)

Mindegyik lap, amit a böngésző megtalál, tartalmazhat több további ugrópontot is, amik további Web-lapokra visznek el. A világ bármely pontján lévő Web-lapok összeköthetőek ily módon, ezért ha valaki elindul a Weben, egyhamar azt találhatja, hogy Szingapúrtól Calgaryig, Sydneytől Buenos Airesig pörgeti a lapokat, és méghozzá gyorsabban, mint hogy azt tudná mondani, „bakfitty". Az, hogy milyen gyorsan tudunk eljutni egyik lapról a másikra, sok mindenen múlhat, és minderről a következő fejezetben fogunk szólni. Elméletben azonban – és a világ sok helyén ez már majdnem a gyakorlat is – csak néhány másodperc távolságra vagyunk a világ bármely Web-helyétől.

Honnan származik a Web?

A World Wide Webet 1989-ben találták fel, a genfi Particle Physics Lab-ben, Svájcban (ami lehet, hogy nem épp az a hely, ahonnan a számítástechnika forradalmát várnánk, de hát mégis így történt). A feltaláló egy brit kutató, Tim Berners-Lee, aki ma a World Wide Web Consortium (W3) igazgatója – ez a szervezet határozza meg a normákat és gyakorol némi laza felügyeletet a Web fejlődése fölött. Tim egy csodálatosan okos és szorgalmas ember, és egyáltalán, az egyik legremekebb fickó, akivel találkoztunk. (Margy a vasárnapi iskolából ismeri – lehet, hogy ez valóban épületes elfoglaltság?)

Tim a következő dolgokat találta fel: a *HTTP*-t (*Hypertext Transport Protocol*), vagyis azt, ahogyan a Web-böngésző kommunikálni tud a Web-szerverrel; a *HTML*-t (*Hypertext Markup Language*), vagyis azt a nyelvet, amin a Web-lapokat írják; és a *URL*-t (*Uniform Resource Locators*), vagyis azokat a kódokat, amikkel a Web-lapokat és egyéb információkat a Neten azonosítani lehet. Úgy képzelte el a Webet, mint ahol mindenki közzétehet és olvashat információkat a Neten, és a korai Web böngészőknek olyan szerkesztő programjaik voltak, amikkel majdnem ugyanolyan könnyen lehetett Web-lapot létrehozni, mint elolvasni.

A Web kialakulásáról és a World Wide Web Consortium munkájáról további információk találhatóak az intézmény Web-lapján:

http://www.w3.org.

Az interlinkeknek ezt a rendszerét, vagyis a dokumentumok ilyen szövevényes összekapcsolódását, *hypertext*nek (hiperszövegnek) nevezik.

A hypertext – ez a kulcsszó, mert ez a dolog működteti a Webet – egyike azoknak a viszonylag egyszerű ötleteknek, amiknek a hatása sokkal nagyobb lett, mint azt bárki gondolta volna.

Nyomuljunk Hyperben – az alapvetések

Ha egyszer az ember már átlátja a Web alapvető szerkezetét, sokkal könnyebben tudja használni és találhat ki egyéb módokat arra, ahogyan még használni lehetne. A *Hypertext* egy módja az információk olyan összekapcsolásának, aminek révén – legalábbis elméletben – könnyű megtalálni mindent, amit keresünk. A hagyományos könyvtárakban (akár olyanban, ahol a könyvespolcon, akár olyanban, ahol katalógusban vagy számítógépen kell keresnünk a könyveket) az információk viszonylag önkényesen vannak elrendezve, mondjuk alfabetikus sorrendben, vagy a Dewey számrendszer szerint. Ez az elrendezés semmit nem mond arról, hogy az egyes adatok ilyen kapcsolatban vannak egymással. A hypertext világában az információk az egymáshoz való viszonyuk alapján vannak elrendezve. Az pedig, hogy az információknak milyen egyéb információkhoz van köze gyakran fontosabb is, mint maga az adat.

A hypertext azt is lehetővé teszi, hogy ugyanazt az információhalmazt egyszerre több módon is csoportosítsuk. A hagyományos könyvtárakban egy könyv egyszerre csak egy polcon lehet: például egy mentálhigiéniáról szóló

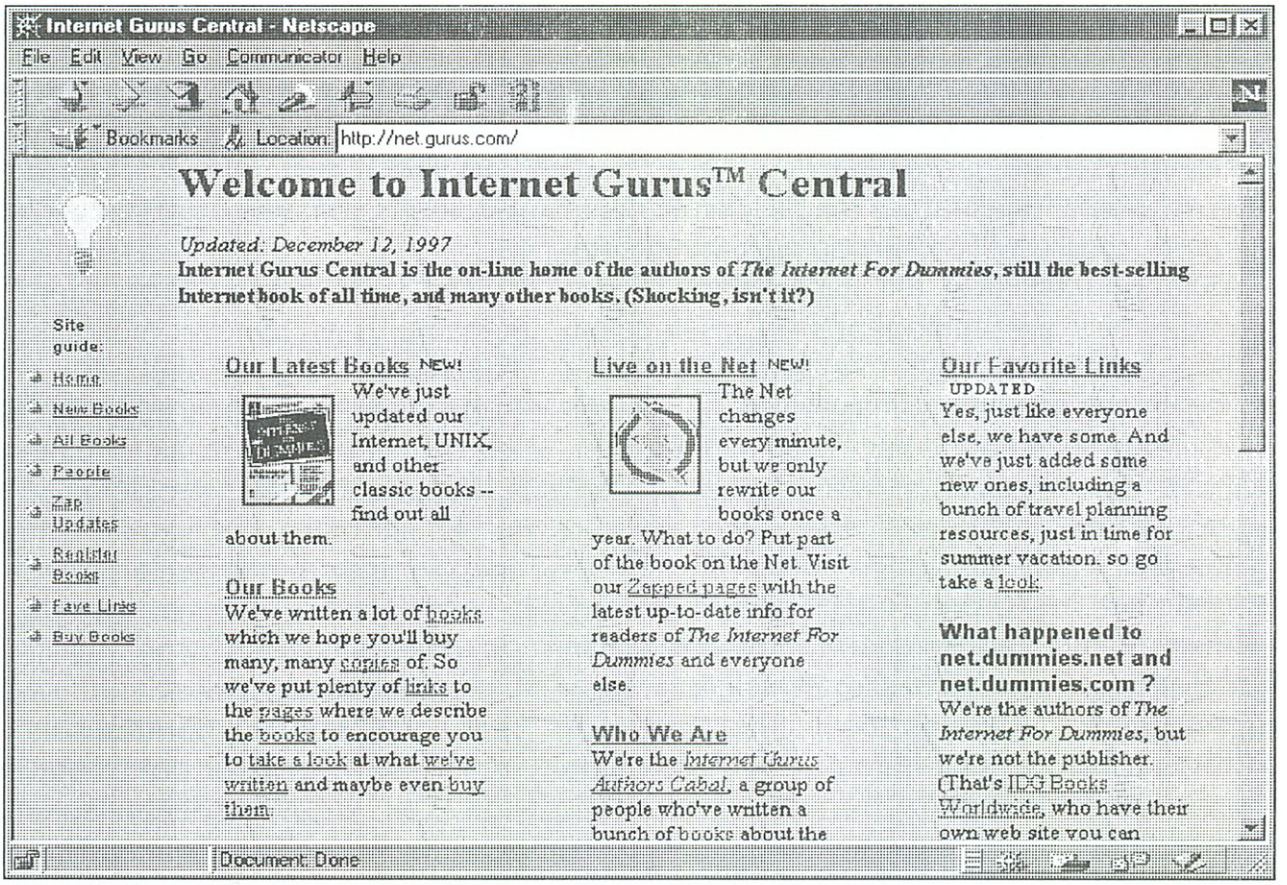

6.1. ábra. Mindegyik aláhúzott sor egy hiperhivatkozás egy másik Web-lapra

könyv vagy az orvostudomány, vagy a pszichológia kategóriában szerepel, és nem lehet egyszerre mind a két helyen. A hypertextnek nincsenek ilyen korlátai, mert semmi akadálya annak, hogy ugyanahhoz a dokumentumhoz vezessen ugrópont orvostudományi és pszichológiai témáktól egyaránt.

Tegyük fel mondjuk, hogy valakit az érdekel, hogy mi minden befolyásolt egy történelmi személyiséget. Elkezdhetjük a kutatást az alapvető életrajzi adatoknál: mikor és hol született, kik voltak a szülei, milyen vallású volt, és hasonló információk fognak érdekelni. Mindegyik itt talált adatnak utána lehet menni, például megnézzük, milyen egyéb események történtek abban az időben a világnak azon a pontján, mik történtek a világ más pontjain ekkor, vagy hogy milyen hatással volt rá a vallása. Ahogy mindezeket az információkat és a köztük lévő kapcsolatokat összerakjuk, lassan kirajzolódik előttünk egy olyan kép, ami sokkal összetettebb annál, mint amit csak nevek és dátumok sorából raknánk össze.

A hypertext-rendszer lehetővé teszi, hogy összefüggéseket teremtsünk az adatok között, aminek révén pedig sokkal könnyebb a további vonatkozó információkat megtalálni. Ahogy összerakjuk az összefüggéseket az egyes információk között, felsejlik a háló, amit az egyes adatok közti kapcsolatok (hiperhivatkozások) hoznak létre. A Webben az az elképesztő, hogy a földgolyó minden pontjáról származó adatokat köt össze, a legkülönbözőbb gépeken és adatbázisokban tárolt információkat szinte sehol meg nem szakadó hálóvá szövi (katalóguscédulákkal ezt a bravúrt nemigen lehetne megcsinálni). Célszerű úgy elképzelni az egészet, mintha egy hihetetlenül nagy, de nagyon barátságos földönkívüli százlábúval lenne dolgunk, aminek minden porcikája információból áll.

Hypertext: visszaemlékezés

John azt írja:
A hypertext fogalmát, és magát a kifejezést is 1969 körül egy Ted Nelson nevű híres komputer guru találta ki, aki már legalább 25 éve foglalkozik a számítógépek és az irodalom kapcsolatával – vagyis már akkor is, amikor a legtöbbek szerint ostobaság volt azt gondolni, hogy ilyen kapcsolat egyáltalán létezhet. Húsz évvel ezelőtt azt állította, hogy el fog jönni a nap, amikor az emberek majd kis bőrtárcákban hordják a zsebükben a számítógépeiket. 1970-ben Ted azt mondta nekem, hogy nemsokára mindannyiunk íróasztalán olcsó monitorokkal felszerelt kis gépek lesznek, amiken elképesztő grafikus hypertext-rendszerek fognak futni. „Áá," mondtam neki, „a hypertexthez mainframe kell, hatalmas memóriával és nagy felbontású képernyővel." Persze mindkettőnknek igaza volt, ma az íróasztalainkon olyan kis gépek vannak, amik sokkal gyorsabbak, mint az 1970-es évek mainframe-jei és sokkal több memóriájuk és sokkal jobb képernyőik vannak.

Az évek során több különböző hypertext-kutatási programot bonyolítottak le, köztük a Brown University programját (aminek Ted is munkatársa volt), és a Stanford Research Institute-ét. (Ami valószínűleg a számítástechnika történetének legnagyobb hatású munkája volt, hisz itt dolgozták ki a legördülő ablakok szisztémáját, és itt találták fel az egeret is.)

Ted saját hypertext-rendszere, a Project Xanadu, úgy 15 éve működik különböző finanszírozók égisze alatt, és a munkatársak közül is sokan megmaradtak a rendszer mellett és tovább dolgoznak tökéletesítésén. Ez a project több olyan problémával is foglalkozik, amikkel más rendszerek nem. Így például Ted kidolgozta, hogyan lehet fizetni azoknak a szerzőknek, akik a hypertext-rendszer dokumentumait és programjait írják, még akkor is, ha egy dokumentum egyes részei más dokumentumokból kapcsokon keresztül épülnek be, további dokumentumok pedig már szinte teljesen csak mások munkájának a gyűjteményei. Egy évtizede hallom minden évben, hogy a Xanadu, újabban pedig a Xanadu Light nevű, az új szoftvereket is felhasználó modernebb verzió, hamarosan a piacra kerül. Remélem, ebben az évben igazuk is lesz.

Margy hozzáteszi:
Most, hogy a World Wide Web elérhetővé tette a hypertext egy korlátozott változatát a nagyközönség számára, Ted terve az, hogy a Xanaduhoz hasonló rendszereket épít a Weben. Érdemes nyitva tartani a szemünket.

A másik nagyon fontos dolog a Webbel kapcsolatban az, hogy az információk könnyen lekereshetőek rajta. Például kábé tíz másodperc leforgása alatt megkaphatjuk a listáját az összes, a *baromfi* szót tartalmazó Web-lapnak. Az ugrópontokat követve a lista mindegyik Web-lapját megnézhetjük, hogy megtaláljuk, melyiken vannak azok az információk, amikre szükségünk van.

Nevezd meg a lapot

A hypertext egy klassz dolog – mi ezt valljuk, egyelőre elég ennyit tudni róla. Van azonban még egy alapvető fogalom, amit ismerni kell, mielőtt nekimegyünk a Webnek. Minden Web-lapnak van egy címe, egy kódja, ami alapján meg lehet találni, és egy neve, amit a böngészők ki tudnak szúrni. A szoftver-

tervezés nagyjai ezt a nevet *URL*-nek keresztelték, teljes nevén *Uniform Research Locator*nek. Minden Web-laphoz tartozik URL. Azok a különböző karaktersorok, amik úgy kezdődnek, hogy http:// vagy úgy, hogy www., mind URL-ek. Van, aki kiejti az összes betűt („U-R-L", hogy azt ne mondjuk, „juárel"), és van aki úgy kezeli, mintha egy szó lenne („URL") – de ez persze teljesen mindegy, a választás a szív joga. Ennyi ismerettel pedig most már neki is lehet vágni a Webnek.

Böngészők

Most, hogy már mindent tudunk a Webről, nyilván mindenki ég a vágytól, hogy maga is kipróbálja. Ehhez azonban szükség van egy böngészőre, vagyis arra a szoftverre, ami megkeresi és megjeleníti nekünk a képernyőn a Weblapokat. Szerencsére, akinek van Internet hozzáférése, annak minden bizonnyal már böngészője is van. Az ISP szinte biztos, hogy ezt a programot is biztosította, és a többi szoftverrel együtt már installáltuk is. Ha valakinek még sincs böngészője, vagy inkább Netscape Navigatort vagy Microsoft Internet Explorert szeretne (vagy, ami a legvalószínűbb, akinek ezek közül megvan az egyik, de ki szeretné próbálni a másikat is), azokat „A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer beszerzése és telepítése" című részhez tanácsoljuk, ami ennek a fejezetnek a végén található.

Most, hogy a Webnek nagyobb a sajtója, mint az egész Internetnek együttvéve, mindenki Web böngészőt akar írni. Itt a három legnépszerűbbet fogjuk ismertetni: a Netscape Navigatort, a világ legnépszerűbb grafikus browserjét, a Microsoft Internet Explorert, ami a Microsoft válasza a Netscape-re, és a Lynxet, a UNIX-os szövegalapú böngészőt.

Ha valakinek valamilyen más böngészője van, vagy America Online vagy CompuServe szoftvert használ, akkor sem kell kétségbe esni, mert szinte minden, amit a Netscape Navigatorról és a Microsoft Internet Explorerről fogunk mondani, érvényes lesz ezekre is. A 16. fejezetben írjuk le, hogyan kell beszerezni és telepíteni a Netscape Navigatort és a Microsoft Internet Explorert. Ezeknek a szolgáltatóknak a használata esetében – ha van olyan, aki máshonnan kezdené meg az ismerkedést – lapozzon előbb oda, és utána folytassa innen az olvasást.

Böngészőháború

Talán már mindenki unja hallgatni, hogy micsoda háború dúl a Netscape, az Internet „legmenőbb alkalmazása", és a Microsoft Explorer között, ami pedig a Netscape-et próbálja kiirtani. Ebben a fejezetben mindkettő használatát elmagyarázzuk. Nem foglalunk állást ebben a vitában, mert szerintünk mindkettő jól működik, és hasonlítanak is annyira egymáshoz, hogy ha valamit kifogásolunk az egyikben, az valószínűleg igaz lesz a másikra is.

Akinek PPP hozzáférése van és aki valamelyik online szolgáltatónál fizet elő, annak rendelkezésére állnak a menő Web-browserek, a Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer.

A URL hercege

A World Wide Web egyik célja az, hogy összekösse az ismert univerzumban létező összes információt, az Interneten meglévő adatoktól elindulva, és onnan tovább haladva. (Ezt a kijelentést egyesek talán túlzásnak fogják találni, de szerintünk nem az.)

A bolygó feletti uralom egyik kulcsa az, hogy mindennek (legalábbis mindennek, ami Web forrás lehet) nevet adjunk, méghozzá valami következetes elnevezést, hogy függetlenül attól, hogy mire utal egy hypertext hivatkozás, a Web-browser meg tudja találni, és tudja, mit kell vele csinálnia.

Itt van például egy jellegzetes URL, a 6.1. ábrán bemutatott Web-lap igazi neve:

http://net.gurus.com/index.phtml

A URL első része, a szó a kettőspont előtt, a *scheme*, vagyis séma, ami azt mondja meg, hogy a böngésző hogyan tud eljutni a forráshoz. Bár tíz ilyen séma létezik, magasan a leggyakoribb a *HTTP*, vagyis a *Hypertext Transfer Protocol*, ami a Web vele született átviteli technikája. (Ne keverjük össze a HTTP-t a HTML-lel – az előbbi az a technika, amivel a lapok utaznak a Neten, az utóbbi pedig a lapok belső kódja, amiről a 7. fejezetben lesz szó.)

Bár a URL többi része azon múlik, milyen sémát használunk, a legtöbb séma nyelvtani szabályai következetesek. A kettőspontot két dőlt vonal követi (mindig előre dőlnek, soha nem hátrafelé), ami után a fogadó komputer neve jön, ahol a forrás található – a példánkban ez a *net.gurus.com*. Ezután jön egy újabb dőlt vonal, és az *elérési út*, ami megadja a forrás nevét a fogadó komputeren – a példában ez az index.phtml nevű fájl.

A Web URL-ek néha megengednek még néhány opcionális részletet is. Ezek közt szerepelhet például a *kapu (port) szám*, ami azt adja meg, hogy a fogadó gépen futó programok közül melyik kezelje a kérést. A szám a fogadó név mögötti kettőspont után áll, így:

http://net.gurus.com:80/index.phtml

Mivel a standard http-szám a 80, ha ezt a portot keressük (és általában ez a helyzet), akkor ez ki is hagyható. Végül, a Web URL-nek lehet egy *kereső rész* is a végén, egy kérdőjel után, így:

http://net.gurus.com:80/index.phtml?plug

Bár nem minden Web-lapnak lehet kereső része, azokon, ahol van, ez azt mondja meg a fogadó gépnek, hogy mit keressen. (Ritkán van, hogy nekünk magunkak kelljen beírni a kereső részt – általában a Web-lapok kitöltendő mezői szerkesztik meg nekünk.)

További hasznos URL sémák a *mailto*, az *ftp* és a *file*. A mailto-URL így néz ki:

mailto:internet5@gurus.com

Vagyis, ez egy e-mail-cím. Amikor mailto-URL-t választunk a Netscape Navigatorban, megjelenik egy ablak, amibe beírhatunk egy e-mail üzenetet a URL címre. A Microsoft Internet Explorernél, ha a mailto-URL-re kattintunk, akkor elindul az Outlook Express program, vagy bármelyik másik beállított levelezési program. (Az Outlook Expresst a 11. fejezetben ismertetjük.) A mailto-URL-t általában arra szokás használni, hogy üzenetet küldjünk a Web-lap tulajdonosának.

Az ftp-vel kezdődő URL arra való, hogy az Interneten lévő FTP-szerverről fájlokat töltsünk le. (A 12. fejezetben szólunk részletesebben az FTP-szerverekről.) Az ftp URL így néz ki:

ftp://ftp.netscape5.com/navigator/3.0/mac/README.TXT

A két dőlt vonal utáni rész az FTP-szerver neve (ebben a példában *ftp.netscape5.com*). Az URL többi része a letöltendő fájlhoz vezető út neve.

A file URL megjelöl egy fájlt a komputerünkön. Így néz ki:

file:///C|/www/index.htm

Egy Windows vagy DOS gépen ez a sor azt a Web-lapot jelöli, ami a C:\www\index.htm fájlban van tárolva. A kettőspontból itt függőleges vonal lesz (mert a kettőspont az URL-ben mást jelent), és a dőlt vonalak az ellenkező irányba dőlnek. A file URL-ek arra valóak, hogy grafikus fájlokat nézzünk meg, amiknek .gif és .jpg fájlnév kiterjesztésük van, vagy arra, hogy megnézzünk egy Web-lapot, amit most írtunk és betettük egy fájlba a merevlemezen.

Akinek UNIX shell hozzáférése van, az csukja be a szemét, és ne is gondoljon a továbbiakban a sok szép képre, amiket a képernyőkön lehet látni. Sok program azonban szerencsére többé-kevésbé ugyanazokat tudja, mint a Netscape – ilyen a Lynx is, ami remekül működik a szövegalapú telefonos csatlakozások esetében. Aki ebben a cipőben jár, az keresse meg az „Élet a Lynxszel" című fejezetet, vagy keressen magának egy PPP hozzáférést.

Szörfölés a Netscape Navigatorral és a Microsoft Internet Explorerrel

Amikor beindítjuk a Netscape Navigatort, egy ahhoz hasonló képernyőt kapunk, mint ami a 6.1. ábrán látható. A Microsoft Internet Explorer fizimiskáját a 6.2. ábra mutatja be. Az, hogy induláskor melyik lapot kapjuk a képernyőn, attól függ, hogy hogy van a böngésző beállítva – sok szolgáltató olyan böngészőt ad, ami induláskor mindig a szolgáltató honlapját hozza be.

Az ablak tetején egy csomó gombot találunk, és a Netscape esetében az úgynevezett Location (hely), az Internet Explorer esetében az Address (cím) sort, amiben a képernyőn lévő lap URL-je áll. (A Netscape ezt a szövegmezőt néha Netsite-nak nevezi, a Microsoft pedig néha Shortcutnak.) Tudni kell, hogy a URL-ek fontos részei a Web-mágiának, mert ezek azok a titkos kódok, amik megnevezik a Web-lapjait. A részleteket lásd a fenti, „A URL hercege" című betétben.

Ide-oda

Az elsődleges képesség, amire szükség van (ha nem sértő, hogy képességként jellemzünk egy olyan feladatot, mint az egérrel való kattintgatás), hogy tudjuk, hogyan jutunk el egyik Web-lapról a másikra.

Nagyon könnyű: csak rá kell kattintani valamelyik érdekesnek tűnő ugrópontra. Az aláhúzott és kékkel írt szövegek, valamint a kék szegélyű képek mind ilyenek. (Bár ezek színe lehet más is, nemcsak kék, attól függően, hogy a lap szerkesztője milyen látványvilágot akar létrehozni, az aláhúzás mindig

ugrópontot jelöl, kivéve, ha a lap készítője elkövette azt az őrültséget, hogy aláhúzással emelt ki szavakat). Könnyen látható, hogy mikor rámutatunk az egérrel egy ugrópontra, mutatója kis nyílból (vagy bármi egyébből) egy kis kézzé változik. Ha valaki bizonytalan, hogy egy sor ugrópont-e vagy sem, nyugodtan kattintson rá, mert ha mégsem az, ezzel nem okoz semmi kárt. (Mint a legtöbb programban, itt is csak annyi történik ha nem igazi kapocsra kattintunk, hogy az egér kijelöli a szövegrészt, amire rákattintottunk.)

Visszavonulás!

A Web-browserek emlékeznek az utolsó néhány meglátogatott lapra, ezért ha olyan hivatkozásokat követünk, amiről kiderül, hogy nem is tetszik igazán, könnyen vissza tudunk ugrani az előző lapra. Amikor vissza akarunk menni, kattintsunk a Back (Vissza) gombra (a művelet ikonja egy balra mutató nyíl), vagy nyomjuk meg az Alt+ billentyűkombinációt.

Kalandozás a térképen

Vannak olyan képes ugrópontok, amiket TérKépnek (*image map*) neveznek – a 6.3. ábra közepén látható például egy ilyen. A szokásos ugrópontoknál teljesen mindegy, hogy az ugrópont-felület melyik részére kattintunk, ezeknél viszont nem. Az ábrán látható kattintható kép jellegzetes példa – értelemszerűen arra a részére kell kattintani, ami a minket érdeklő információt mutatja. Van olyan TérKép is, ami valóban térkép: az Egyesült Államok térképe látható például a Népesség Nyilvántartási Iroda Web-lapján, amin arra az államra kell kattintani, melyet meg akarunk nézni.

Ahogy az egérrel mozgatjuk a kurzort a Web-lapon, a képernyő alján apró betűkkel megjelenik annak a hivatkozásnak a címe, amihez csatlakozunk. A Netscape Navigator a kiválasztott lap URL-jét, a Microsoft Internet Explorer pedig annak a komputernek és azon belül annak a fájlnak a nevét mutatja, ahol a Web-lapot tárolják. Ha kattintható képről van szó, a Netscape Navigator a URL után egy kérdőjelet ír ki és két számot, amik az X és Y koordinátái annak a helynek, ahova a TérKépen mutattunk. A számok nem kell, hogy érdekeljenek minket (a Web szerver feladata, hogy értelmezze őket) – arra viszont talán jók, hogy ha két számot látunk, amik úgy változnak, ahogy a kurzort mozgatjuk, akkor tudhatjuk, hogy TérKépen vagyunk.

Utazgatás

Manapság már mindenkinek, és mindenki kutyájának és macskájának van Web-lapja. A *honlap* a fő Web-lapja egy személynek vagy szervezetnek. A 10. fejezetben mondjuk el, hogyan kell ilyet létrehozni magunknak. (Érdemes továbbá ez ügyben megnézni a http://users.aimnet.com/~carver/cindy.html címet.) A cégek hirdetik a honlapjaikat, ismerősök pedig e-mailekben számolnak be egymásnak a menő honlapokról, amiket találtak. Ha találkozunk egy URL-el, amit szeretnénk megnézni, a következő a teendő:

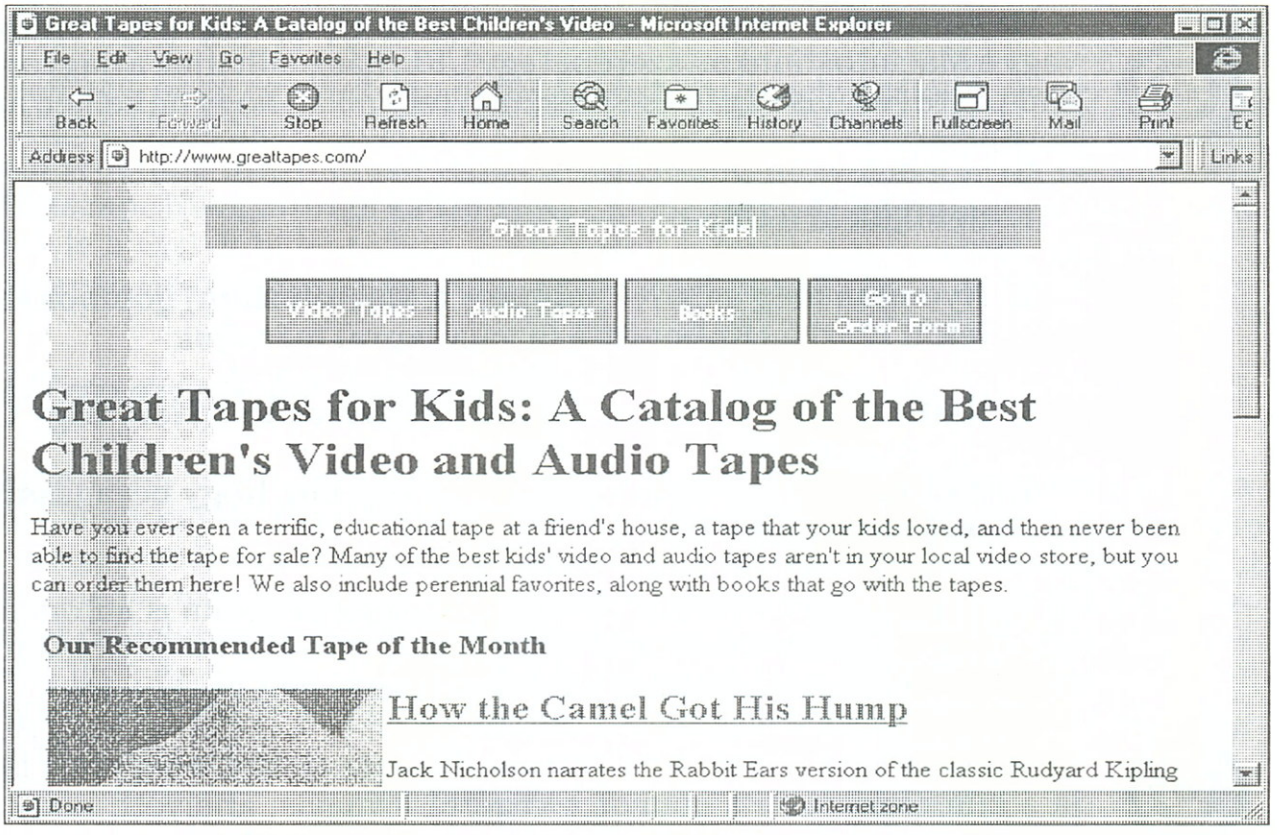

6.2. ábra. Egy tipikus Web-lap az Internet Explorerben

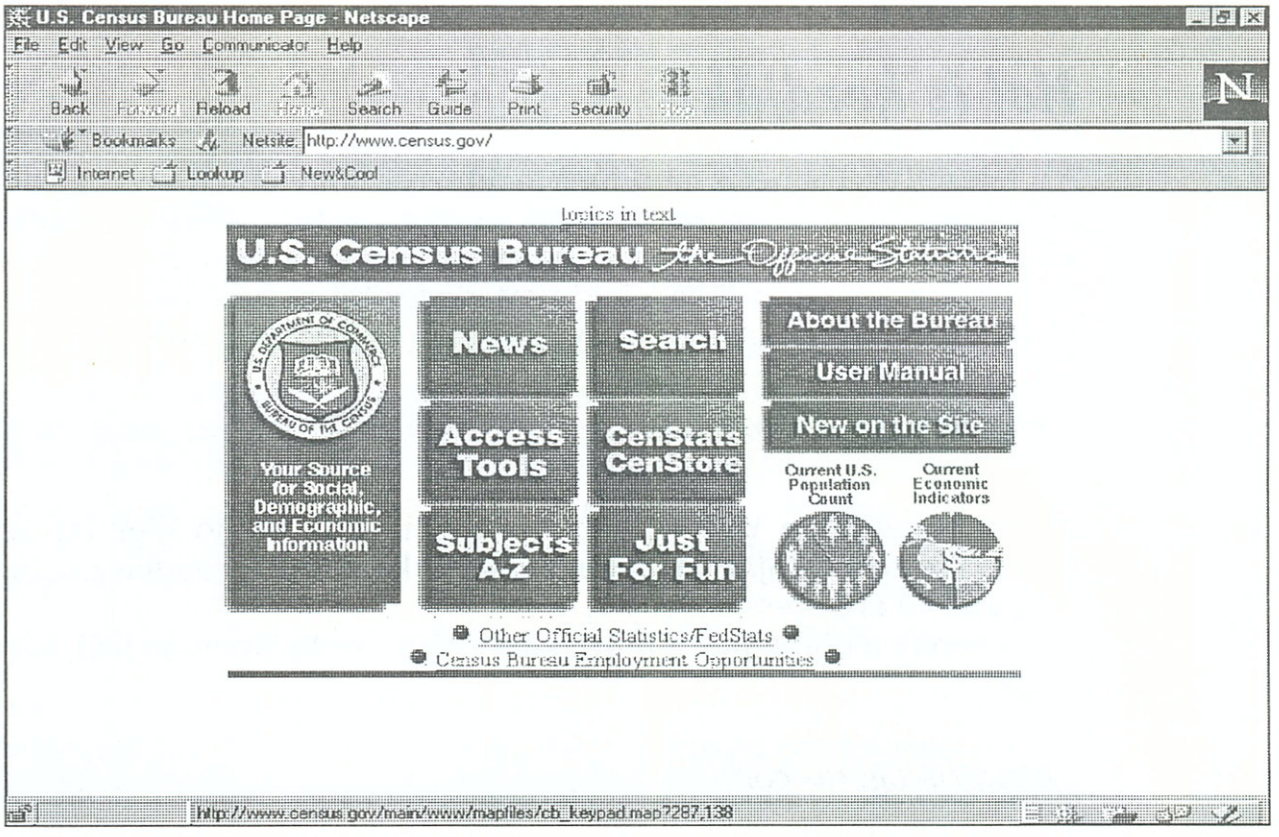

6.3. ábra. Az USA Népesség-nyilvántartó Központja

1. **Kattintsunk a Location vagy Address (Hely vagy Cím) szövegmezőbe a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer ablak tetején**

2. **Írjuk be a URL-t**
   A URL valahogy így fog kinézni: *http://net.gurus.com/*.

3. **Nyomjuk le az Entert**

Ha e-mailen, a Usenet hírekben, vagy bárhol máshol a Windows PC-nken vagy a Macintoshunkon szerepel egy URL, használhatjuk a hagyományos cut-and-paste (vagyis vágás-és-ragasztás) technikát, hogy ne kelljen az URL-t újra begépelni:

1. **Jelöljük ki a URL-t**
2. **Nyomjuk meg a Ctrl+C (alma+V a Macintoshon) gombokat, hogy a kijelölt részt a clipboardra (a vágólapra) másoljuk**
3. **Kattintsunk a Location vagy Address mezőbe (Hely vagy Cím)**
4. **Nyomjuk meg a Ctrl+V (alma+V a Mac-en), hogy beragasszuk a URL-t, majd nyomjunk Entert**

Az Eudora újabb változatai és sok más e-mail program is automatikusan kiemeli az e-mailekben szereplő URL-eket. A Web-lap megnyitásához nem kell mást tenni, mint rákattintani a kiemelt részre.

A http:// rész kihagyható a URL-ből, amikor a Location vagy Address rubrikába írjuk be a címet. Aki Netscape-et használ, az a www részt is lehagyhatja a cím elejéről és a com-ot a végéről – vagyis, ahelyett, hogy azt írnánk, *http://www.idgbooks.com*, elég annyi, hogy *idgbooks*.

Hol is kezdjük?

A 8. fejezetben többet is mondunk majd arról, hogyan kell a Weben dolgokat megtalálni. Egyenlőre csak arról szólunk, hogy jó hozzákezdeni az egészhez: menjünk a Yahoo! lapra. (Igen, ennek a Web-lapnak a nevében felkiáltó jel van – nagyon izgi, de mi a továbbiakban elhagyjuk, mert idegesítőnek találjuk.) Magyarul, írjuk be a következő URL-t a Location vagy Address (Hely vagy Cím) mezőbe:

```
http://www.yahoo.com
```

Ezzel eljutunk a Yahoo Web-lapra, ami több millió Web-lap téma szerint csoportosított listáját tartalmazza. Ha itt kezdünk el szaglászni, biztosan találunk valami érdekeset.

Ha ennek a könyvnek a felfrissített részeire kíváncsi valaki, keresse fel ezt az URL-t:

```
http://net.gurus.com
```

Innen el lehet jutni a könyveinkről szóló laphoz (csak követni kell az ugrópontokat), ahol is már csak ki kell választani az *Internet for Dummies*, 5. Kiadás hivatkozást. Ha bármi friss hírünk van az Internetről, vagy újabb adataink vagy javításaink ezzel a könyvvel kapcsolatban, azok ott mind megtalálhatóak. Ha valaki hibát talál a könyvben, vagy bármi más megjegyzése van, e-mailezzen nekünk az *internet5@gurus.com* címre.

Furcsa ez a lap

Van úgy, hogy egy Web-lap betöltés közben összekuszálódik – vagy akkor, ha megszakítjuk menet közben a kapcsolatot (amit a Stop gombra való kattintással tehetünk meg). Utasíthatjuk a böngészőt, hogy ismét hívja be a lapot: a Netscape Navigatornél kattintsunk a Reload (Újratöltés) gombra, vagy nyomjuk le a Ctrl+R billentyűket. A Microsoft Internet Explorernél, kattintsunk a Refresh (felfrissítés) gombra, vagy nyomjuk le az F5-öt.

Vigyenek ki innen!

Előbb vagy utóbb még a legelszántabb Web-szörfölőnek is szünetet kell tartania, hogy egyen, vagy hogy engedjen a test egyéb követeléseinek. A Netscape Navigatorból és a Microsoft Internet Explorerből ugyanúgy kell kilépni, mint bármelyik más Windows vagy Mac programból: válasszuk a File ⇨ Exit parancsot (meglepve tapasztaltuk, hogy az a parancs a Windows Internet Exploreren így néz ki: File ⇨ Close), vagy nyomjuk meg az Alt+F4 billentyűket. A Windows 95 és 98 esetében elég csak rákattintani a Close gombra az ablakok jobb-felső sarkában.

A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer nem rohannak sehova

Amikor a Netscape Navigator beharangozta a 3.0 verziót, felméréseket tett közzé, melyek szerint ez a program 200 százalékkal gyorsabb, mint a rivális Microsoft Internet Explorer. A Microsoft a saját felméréseivel és tesztjeivel reagált. Mindkét program 4.0 verziója azonban még mindig elég lassú. Ez a versengés eléggé hasonlít arra, mintha a világ legsoványabb vízilovának címéért folyna: mind a kettő nagy és lassú.

A programok két különböző problémával küzdenek a lassúság terén. Az egyik az, hogy a puccos multimédia képernyők előállításához rengeteg adatra van szükség, ami azt jelenti, hogy nagyon lassú őket átküldeni a hálózatokon. A másik gond az, hogy mind a kettő, ha egy számítástechnikai szakkifejezéssel élünk, disznó. (Azaz: lassú, rengeteg memóriát zabál és egyre kövérebb. Bár ezek még így sem annyira disznószerűek, mint más Net-browserek.) Az általános tapasztalat szerint 486/33MHz komputerre van szükség 8 Megabytos RAM-mal ahhoz, hogy elfogadható teljesítményt kapjunk. És ha valakinek ekkora gépe van, a mi tapasztalataink szerint, még akkor is rengeteg időt tölt el mind a két program azzal, hogy a winchestert tekergetik. A 32 Mbyte-os Pentiummal már elfogadható, de még mindig nem lélegzetelállító a sebességük.

Van néhány eljárás, amivel fel lehet gyorsítani a Netscape Navigatort és a Microsoft Internet Explorert, amiket a 7. fejezetben fogunk ismertetni (ez a mi kis cselünk, amivel elérjük, hogy az olvasók ne tegyék le a könyvet).

A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer beszerzése és telepítése

Szerencsés esetben a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer már installálva is van a gépünkön. A két program annyira hasonló, hogy ha valakinek megvan az egyik, annak azt tanácsoljuk, tartsa meg (legalábbis egyelőre). Szerencsétlen esetben egyik program sincs rajta a gépünkön, de aggodalomra nincs ok, mert mind a kettő könnyen beszerezhető és telepíthető.

A Netscape Navigator több változatban létezik: van Windows 3.1-es (a 16 bites változat), Windows 95-ös (a 32 bites változat), Mac, és sok UNIX munkaállomásra készült változata. Ezen kívül megkapható a Netscape Communicator programcsomagban is (a levelező programokról a 11. fejezetben lesz szó). A Netscape Navigator 4.0 változatban Web-lap szerkesztő is van, arra az esetre, ha saját Web-lapot akarna valaki létrehozni. (A 10. fejezetben mondjuk el, hogyan kell Web-lapot szerkeszteni.)

Bár az Internet Explorer eredetileg csak Windows 95-re készült, a Microsoft azóta kidolgozta a Windows 3.1-es és a Mac változatot, és készített néhány UNIX verziót is.

Még ha van is már mindenkinek példánya a Netscape Navigatorból vagy a Microsoft Internet Explorerből, kb. 20 percenként jelennek meg fejlesztett változatok, és nem árt tudni, hogyan lehet a meglévő példányt felturbózni, mert az új verziók néha kijavítják a korábbi tervezések hibáit és ennyiben persze jobbak. A teendők igen egyszerűek.

1. **Szerezzünk be egy példányt a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer installációs csomagból és tegyük fel a komputerünkre**

2. **Csomagoljuk ki az installációs csomagot**

3. **Installáljuk a szoftvert**

Persze mivel számítógépekkel kell mindezt végigcsinálni, mindegyik lépés egy kicsit komplikáltabb, mint amilyennek lennie kéne.

A programcsomag beszerzése

Valószínű, hogy az Internet szolgáltatónk adott egy példányt lemezen a Netscape Navigatorból vagy a Microsoft Internet Explorerből. Az Internet szolgáltatók telepítő csomagja ugyanis általában tartalmazza ezeket a programokat a CD-ROM-on.

Mivel az Internet Explorer része a Windows 95-nek és 98-nak, lehet, hogy sokaknak már meg is van, bár az is könnyen lehet, hogy ez már egy kicsit elavult verzió lesz. A Microsoft kezdettől ingyen osztogatja az Internet Explorert, ezért a régebbi változatokat könnyű felfrissíteni. (Az Internet Explorerben sok hibát lehet találni, de az árát nem kifogásolhatjuk, hacsak nem tartjuk ellenszenvesnek a szoftver monopóliumokat.)

A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer a Netről is letölthető. Ha hozzáférünk valamelyik Net-böngészőhöz, érdemes megnézni a következő címek valamelyikét:

- ✓ **TUCOWS (The Ultimate Collection of Internet Software, vagyis az Internet szoftverek nagy gyűjteménye):**

  http://www.tucows.com

- ✓ **The Consummate Winsock Applications (vagyis a Teljes Winsock alkalmazások) lap:**

  http://www.cws.internet.com

- ✓ **Netscape honlap (a Netscape-hez):**

  http://home.netscape.com

- ✓ **Microsoft honlap (az Internet Explorerhez):**

  http://www.microsoft.com

Menjünk ezeknek a lapoknak valamelyikére és ott kövessük az utasításokat, amik segítenek megtalálni és letölteni a programot. A 15. fejezetben további információk találhatóak arról, hogyan kell fájlokat letölteni az Internetről.

További lehetőség az, hogy besétálunk egy boltba és megvesszük a Netscape-et – itt kapunk hozzá engedélyt, és használati utasítást is.

Hazaértünk – csomagoljunk ki és installáljunk

Ha már megvan a program, még ki kell csomagolni és installálni kell. Ha floppy lemezen vagy CD-ROM-on szereztük be a Netscape Navigatort vagy a Microsoft Internet Explorert, akkor csak kövessük az instrukciókat, amiket mellékelve megkaptunk. Ha a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer fájl megvan a kemény lemezen, kövessük az ott található utasításokat (feltéve persze, hogy Windows 3.1-et vagy Windows 95-öt használunk). A Macintoshhasználók ugorjanak a fejezet végén található tippekhez – a Mac-re installálni még ennél is könnyebb.

Elkerülendő, hogy a felhasználók túl könnyen megértsenek valamit, a Microsoft a Windows 95-ön és 98-on mappának (*folder*) nevezte el azt, amit a Windows 3.1-en *directory*nak (könyvtár) hívnak. Mi itt követjük a hivatalos új kifejezést: aki Windows 3.1-et használ, tegyen úgy, mintha a könyvtár szót olvasná ott, ahol *mappa* áll.

1. **Hozzunk létre egy \Inst nevű mappát**
   Ez a mappa csak az installálásra szolgál – nem ez lesz a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer állandó lakhelye. A Windows 3.1-en a File Managerben (File kezelőben) válasszuk a File – Create Directory (*könyvtár létrehozása*) parancsokat. A Windows 95-ön és 98-on a Sajátgépen (My Computer) vagy az Exploreren belül válasszuk a File – New – Folder parancsokat.

2. **Tegyük a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer fájlt ebbe a mappába**
   A Netscape Navigatoron ennek a fájlnak a neve N16-tal vagy N32-vel kezdődik, a Microsoft Internet Exploreren pedig úgy, hogy MSIE, bár nemrégiben letöltöttünk egyet, ami úgy kezdődött, hogy DLMIN30.exe, szóval az ember soha nem lehet biztos semmiben. Egyszerűen csak vigyük át a fájlt a Fájl Kezelőbe, a Sajátgépre, vagy a Windows Explorerre.

3. **A fájl tartalmaz egy programot – ezt futtassuk most le**
   A fájlból – mint a szörnyek az ember belsejéből a *Nyolcadik utas a halálban* – ekkor egy csomó kisfájl búvik elő. (Szaknyelven ezt úgy hívják, *self-extracting archive*, önkioldó archívum.) Bár több módja is van a program lefuttatásának, a legegyszerűbb az, ha kétszer rákattintunk a fájlnévre a Fájl Kezelőben, a Sajátgépben vagy az Explorerben.
   Mind a két program újabb verziói egyből nekilátnak az installálásnak – aki lát egy ablakot, amiben elmondják, hogyan kell installálni a Microsoft Internet Explorert, az ugorjon az 5. lépéshez.
   Ellenkező esetben, most már van több tucat fájlunk az \Inst mappában, köztük egy, amit úgy hívnak, hogy Setup.exe.

4. **Futassuk a Setup.exe fájlt**
   A set up program, ami ugyanis erre való, ekkor elkezdi a Netscape Navigatort vagy a Microsoft Internet Explorert gépünkre telepíteni.

5. **Kövessük a képernyőn megjelenő utasításokat**
   Bár az installációs program feltesz egy csomó kérdést, az előre beállított válaszok általában használhatóak. Ha a Microsoft Internet Explorer megkérdezi, hogy akarunk-e választani opcionális elemeket, válaszoljunk Igennel, majd válasszuk ki azokat az opcionális programokat, amiket telepíteni akarunk. (Ezek közt lehet az Internet Mail, a Microsoft e-mail programja – részletek erről a 11. fejezetben találhatóak.)
   A Microsoft Internet Explorer installációs programja valójában csak egy „csonk", aminek a működéséhez az kell, hogy miközben a programot futtatjuk, éljen a Net-kapcsolatunk, mert itt az történik, hogy az installáló össze-vissza rohangál a Neten és begyűjti magának a program többi szükséges részét. Az installációs program kábé 400 kilobájt, ezért két-három perc alatt letölthető – mikor azonban nekikezd installálni legalább 13 megabájtot kell letöltenie, ami néhány óráig is eltart. Nem rossz ötlet beindítani a programot, és elmenni egy pizzáért (sőt, jó sok pizzáért).
   Amikor a Microsoft Internet Explorer telepítve van, lehet, hogy újra kell indítani a komputert – ha ez a helyzet, a gép felajánlja, hogy újraindítja

magát. Válaszoljunk Igennel, hacsak nem dolgozunk éppen valami máson is – mely esetben előbb fejezzük be a folyamatban lévő dolgokat, és aztán indítsuk újra a gépet.

6. **Csatlakozzunk az Internet szolgáltatóhoz (ha még nem léptünk be)**
   Az első dolog, amit az új böngésző meg szeretne tenni, az az, hogy behív egy Web-lapot, úgyhogy jobban tesszük, ha csatlakozunk az Internethez.

7. **Próbáljuk ki a Netscape Navigatort vagy a Microsoft Internet Explorert**
   Kattintsunk a szép új ikonunkra (amit vagy „Netscape Navigatornak", vagy „The Internetnek" hívnak, böngészőtől függően).
   Amikor először futtatjuk a Netscape Navigatort, egy csomó jogi feltétel jelenik meg a képernyőn. Ha eleget tudunk ezeknek tenni (sokan képesek rá), kattintsunk a megfelelő helyre, hogy jelezzük a feltételek elfogadását. A Netscape Navigator ekkor elindul. Lehet, hogy ekkor majd a Netscape Web-lapjához fog csatlakozni, hogy regisztrálhassuk a Netscape Navigator példányunkat – kövessük a program utasításait.
   Amikor a Microsoft Internet Explorert először futtatjuk, a program gyakran az Internet Connection Wizardot (Internet-kapcsolatteremtő varázslót) indítja be, ami felkínálja segítségét az Internethez való csatlakozásban. Ha ez történik, kövessük a képernyőn megjelenő utasításokat. Ha már van működő Internet csatlakozásunk, a program arra is ad lehetőséget, hogy ezt közöljük vele.

8. **Ha tetszik a program, töröljük az \Inst mappát**
   Nincs szükség többé az installációs fájlokra, és egy csomó helyet foglalnak el.

Mac felhasználók, figyelem: A Macre vonatkozó installációs tanácsok majdnem pontosan egyeznek a fentiekkel. Ha a Netről töltjük le a programot, és ha szerencsénk van, a böngésző már mint működtethető program fog megjelenni a letöltési fájlban. Kattintsunk rá, és kövessük az installálási instrukcióit. Az is lehet, hogy a program StuffIt fájlként fog megérkezni, ami kicsomagolja önmagát, ha gépünkön van StuffIt.

Ha valaki a Netscape Navigator egy régebbi verzióját cseréli újabbra, az új változat installálható úgy, hogy elfoglalja a régi helyét. Amikor a telepítő program megkérdezi, hogy kicserélje-e a netscape.ini fájlt, válaszoljunk Nemmel, hogy megmaradjanak a már meglévő Netscape beállítások.

Élet a Lynx-szel

A Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer használatához PPP kapcsolatra van szükség. És mi van akkor, ha valakinek csak egy UNIX shell áll rendelkezésére? Aki egér-mentes életet él, a Lynx használatával azért még egészen komoly sportteljesítményekre lehet képes ha szörfölni akar a Weben.

Mivel a Lynx szövegalapú böngésző, vannak dolgok, amiket nem tud: például képeket megjeleníteni, audio- és videoklippeket lejátszani, vagy mozgó üzeneteket futtatni a képernyő alján (ez utóbbi hátrány egyenesen előny). Ezeken a korlátokon belül azonban nagyon jó kis program ez.

Mi több, éppen mivel hogy a Lynx szövegalapú böngésző, sokkal gyorsabb, mint a grafikus kollegái, szóval azért van minek örülni. Ha pedig valaki gyengén látó, egyenesen szüksége van a Lynxre, mert vannak speciális programjai, amik felnagyítják vagy esetleg hangosan felolvassák a Web-lapok szövegeit.

Minden UNIX shell gépen kell, hogy legyen Lynx, mert ez a program ingyenes. Elindításához gépeljük be a **lynx** szót a UNIX shell parancssorba. Ekkor elindul a program, és megjelenít a képernyőn egy honlapot – 6.4. ábrán látható, hogy is néz ez ki (ez ugyanaz a Web-lap, mint ami a 6.3. ábrán látható, csak Lynx változatban).

Mivel a legtöbb szöveges képernyő nem tud aláhúzásokat produkálni, a linkeket arról ismerhetjük fel, hogy negatívban jelennek meg (nem fekete betűk fehér háttéren, hanem fehér betűk fekete háttéren). Zárójelbe tett szövegrészek, vagy az [IMAGE] szó akkor jelennek meg, ha azon a helyen egyébként egy kép állna. Az aktuális ugrópont a képernyőn mindig más színnel jelenik meg. (A mi képernyőnkön például inkább sárgában, mint fehérben, amit nemigen lehet látni a fekete-fehér képernyőkön. Ezt megoldandó, használjuk a képzeletünket vagy szaladjunk le az írószerbe egy kihúzóért.) A Lynx gondosan segítő (help) információkat ír az utolsó két sorba, hogy könnyebben menjenek a dolgok.

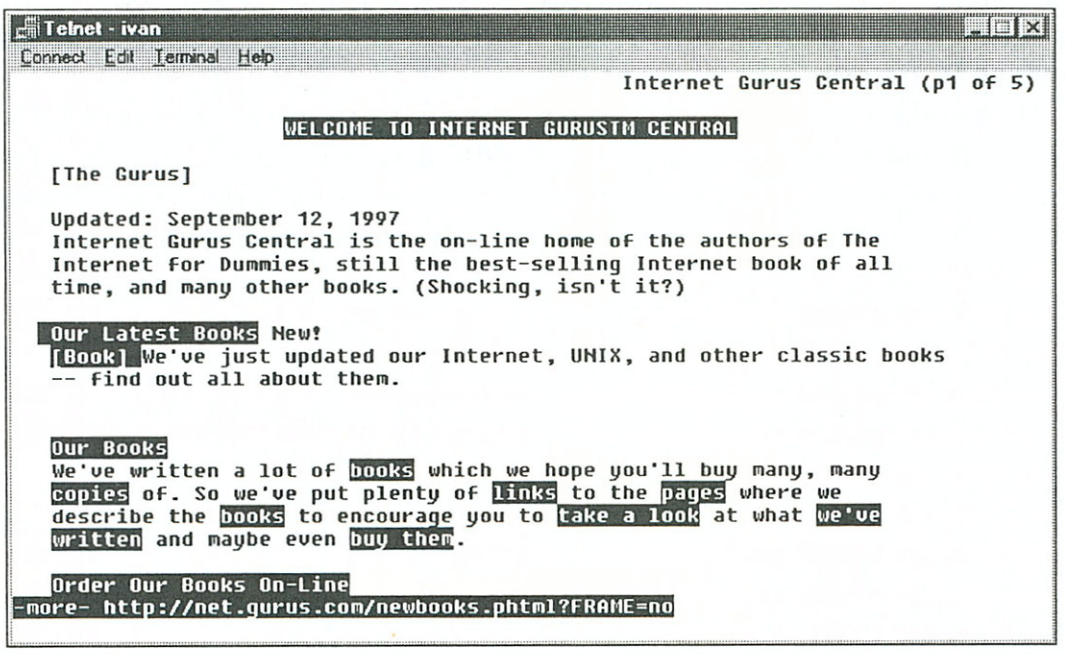

6.4. ábra. Láss csodát, nincsenek képek!

Hogyan mozogjunk?

Majdnem mindegyik Lynx parancs csak egyetlen billentyű leütését igényli. A nyílbillentyűkkel tudunk az adott lapon mozogni. Ha a lap nagyobb, mint ami egy képernyőre ráfér, akkor mindig magától mozog tovább arra, amerre haladunk. Az adott lap következő képernyőjére úgy mehetünk át, hogy megnyomjuk a szóköz- vagy a plusz billentyűt.

A le- és felfelé mutató nyilakkal haladhatunk egyik ugrópontról a másikra, még akkor is, ha ezek egymás mellett vannak ugyanabban a sorban. Például, ha mondjuk ezek a sorok vannak a képernyőn:

Híres filozófusok:
[Moe] [Larry] [Curly] [Socrates]

Ha a Larry szó van kijelölve, a felfelé mutató nyíllal mehetünk át a Moe-ra és a lefelé mutatóval a Curlyre. Az oldalirányba mutató nyilak más feladatot látnak el, mint ahogy az rögvest ki fog derülni.

Miután kijelöltünk egy ugrópontot, nyomjuk meg a jobbra mutató nyilat vagy az Entert ahhoz, hogy követhessük azt. (A jobbra mutató nyil a rákattintás megfelelője a Lynxben.) Miután a Lynx behozta az új lapot, ismét a nyilakat használhatjuk arra, hogy mozogjunk rajta. Balra mutató nyíl: visszatérhetünk az előző laphoz. Ha többször nyomjuk meg a balra nyilat, több lapot haladunk visszafelé.

A Lynx bizonyos dolgokra képtelen, elsősorban például kattintható képek kezelésére. Bár megmondja nekünk, hol vannak a lapon képek, mivel azonban nem látjuk őket, és mivel nincs egerünk, nem is tudunk rájuk kattintani. Szerencsére minden intelligensen megszerkesztett Web-lap, amin van TérKép, kínál valamilyen egyéb lehetőséget, hogy eljuthassunk ugyanazokra a helyekre. Vagy találunk hiperszöveges kapcsokat a kép alatt, vagy az egyes esetekben lesz ilyesmi: „Kattints ide, ha meg akarod kapni ennek a lapnak a szöveges változatát." A Lynx pedig egy szép, tiszta, képmentes lappal fog előállni, amiről könnyen dolgozhatunk tovább.

Ha egy konkrét URL-hez akarunk eljutni, gépeljük be azt, hogy **g** (a *go-to* parancs rövidítése), majd üssük be a URL-t a Lynx parancssorába, végül nyomjuk le az Entert

Búcsú a Lynxtől

Mikor be akarjuk fejezni a Lynxelést, írjuk be, hogy **q** (a *quit* parancs rövidítése). A Lynx ekkor megkérdezi, hogy biztosan ki akarunk-e lépni – ha a válaszunk igen, üssük be a **y**-t.

Ez minden?

Természetesen nem. A Lynx még nagyon sok mindent tud ezen kívül – mint minden modern komputer program, ez is nagyon sokoldalú. Szinte mindegyik billentyű leütése jelent valamilyen parancsot a Lynxben (a 7. fejezetben szólunk még néhányról). Az induláshoz azonban a nyilak kezelése és a g és q parancsok ismerete elegendő.

7. fejezet

Web-birkózások

Ebben a fejezetben

- Kapunk néhány ötletet arra nézve, hogy ne felejtsük el a kedvelt Web-helyeket
- Hogyan tehető gyorsabbá a Web
- Hogyan szabadíthatunk fel némi helyet a képernyőn
- Web űrlapok kitöltése
- Hogyan mentsünk meg Web-lapokat az örökkévalóságnak
- Hogyan csinálhatunk egy dolognál többet egyszerre
- Hogyan nyomtathatunk ki dolgokat a Webről
- A plug-in csatlakozás

Most, hogy az alapvető tájékozódásra már képesek vagyunk a Weben, itt az ideje néhány viszonylag magasabb szintű ismeret elsajátításának is, amitől sec perc alatt wén Webes rókának érezhetjük majd magunkat. Ne feledjük, hogy a Netscape Navigatoron, a Microsoft Internet Exploreren és a Lynxen kívül más browserek is léteznek. Az, aki valami mást használ, szintén hasznosnak fogja találni az alább tárgyalandó böngészői tulajdonságokat. Érdemes mindent kipróbálni – ez a legjobb módja annak, hogy megtudjuk, mik a lehetőségek. Persze ha valakinek rendelkezésére áll egy kézikönyv vagy *online help* szolgáltatás, az akár ezekhez is fordulhat, de minek lemondani némi szórakozásról?

Kedvencek

A Weben valóban nagyon sok menő hely van, érdemes meglátogatni őket. Lesznek olyanok is, amiket újra és újra kedvünk lesz felkeresni. Szerencsére minden jó böngésző tervezője gondolt erre, és megteremtette a módját, hogy ne kelljen lemásolni és minden alkalommal újra begépelni a kedvenc helyeink hosszú URL-jeit.

Bár a megoldás neve változik, az ötlet nagyon egyszerű: a böngésző lehetővé teszi, hogy megjelöljünk helyeket és ezeknek a URL-jét hozzáadja egy listához. Később, amikor erre a helyre akarunk visszatérni, csak behívjuk a listát és kiválasztjuk a hely URL-jét. A Netscape Navigator *könyvjelzőnek* (bookmark) nevezi ezeket, a Microsoft Internet Explorer pedig *kedvenceknek* (favorites).

A könyvjelzők kezelésének két általános módja van. Az egyik az, hogy úgy tekintjük, mintha egy menüvel lenne dolgunk, és a böngésző menüsorából kiválaszthatjuk az egyes könyvjelzőket. A másik az, hogy egy címlistaként kezeljük, és így mehetünk el a kívánt lapra. A Lynx az utóbbi módszert használja.

A Netscape Navigator, ami legjobb példája a szoftvertervezés „Nagy Terjengős Paca-féle" megközelítésének, mindkét módszert használja. A Microsoft Internet Explorer egy harmadik utat választ: a kívánt Web-lapokat hozzáadja a kedvenc helyeket tároló mappához.

Megjelölés a Netscape Navigatorban

A Netscape Navigator könyvjelzői a Könyvjelzők (Bookmarks) menü alatt rejteznek. A Netscape Navigator 3.0 által megjelenített Web-lap megjelöléséhez a következőt kell tenni: válasszuk a Bookmarks ⇨ Add Bookmark parancsokat, vagy nyomjuk meg a Ctrl+D billentyűkombinációt. A Netscape 4.0 verzióban válasszuk a Communicator ⇨ Bookmarks ⇨ Add Bookmark parancsokat, vagy nyomjuk meg a Ctrl+D-t. A könyvjelzők mint bejegyzések jelennek meg a Könyvjelzők menüben (a Netscape 3.0-ban), vagy abban a menüben, ami akkor jelenik meg, ha rákattintunk a Location mezőtől balra található Bookmarks Quick File gombra (a Netscape 4.0-ban). A könyvjelzett listán lévő lapokhoz úgy juthatunk el, ha kiválasztjuk ebből a menüből a kívánt bejegyzést.

Az átlag felhasználó esetében a könyvjelző menü az idők során egyre hosszabb lesz, és előbb csak lemászik a képernyőről, majd már a földre is lelóg, ami nemcsak nem szép látvány, de nem is higiénikus. Szerencsére van módja annak, hogy a menüt ennél kezelhetőbb formára pofozzuk (igen, ez is szakszó). Válasszuk a Bookmarks ⇨ Go To Bookmarks parancsokat (a Netscape 3.0-ban), vagy a Communicator ⇨ Bookmarks ⇨ Edit Bookmarks parancsokat (a Netscape 4.0-ban), vagy nyomjuk le a Ctrl+B billentyűket (ez mindkét verzióban működik), hogy megjelenítsük a Könyvjelző ablakot – a 7.1. ábrán látható, hogy ez hogyan is néz ki.

Mivel mindezek könyvjelzők, „élő" kapcsolatok, csak rájuk kell kattintani, hogy eljussunk az adott címekre. (Ez az ablak nyitva is hagyható, miközben a Weben császkálunk a böngésző főablakában.) Hozzáadhatunk elválasztó vonalakat és almenüket is annak érdekében, hogy a könyvjelzőket jobban el tudjuk rendezni és az egyes menük kevésbé váljanak kezelhetetlenné. Az almenük úgy néznek ki, mintha mappák volnának a Könyvjelzők ablakban.

Elválasztó vonalat úgy tudunk beszúrni, hogy a Netscape 4.0 Könyvjelzők ablakában kiválasztjuk a File ⇨ New Separator parancsokat, az almenü létrehozásához pedig a File ⇨ New Folder parancsokat használjuk. (A Netscape arra fog kérni, hogy gépeljünk be egy nevet az almenünek, mielőtt létrehozná a mappát.) A könyvjelzőket, elválasztóvonalakat és mappákat oda cipelhetjük át a Könyvjelzők ablakban, ahova akarjuk. Ha egy mappa almenüjébe akarunk tenni egy dokumentumot, csak vigyük oda az egérrel, ha pedig meg akarjuk jeleníteni vagy el akarunk tenni egy almenüt, csak kattintsunk kétszer a mappára. Mivel minden változtatás, amit végrehajtunk a Könyvjelzők ablakban, azonnal megjelenik a Könyvjelzők menüben is, könnyen el lehet szórakozni a rendezgetéssel, amíg el nem érünk egy kielégítő állapotot.

Amikor készen vagyunk a könyvjelzőkkel való szórakozással, válasszuk a File ⇨ Close parancsokat, vagy üssük le a Ctrl+W billentyűket a Könyvjelzők ablak bezárásához.

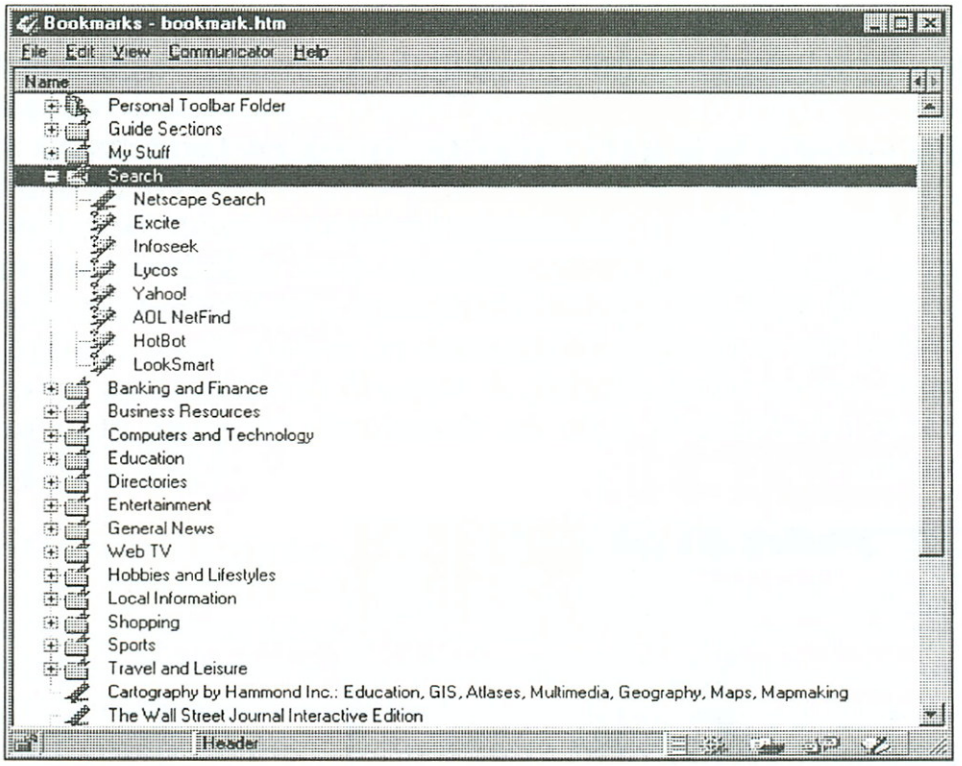

7.1. ábra. Web-címek a Netscape Navigator Könyvjelzők ablakában

A Netscape Navigatornak van egy olyan remek kis funkciója is, ami lehetővé teszi, hogy megnézzük, a könyvjelző listán lévő dokumentumok közül melyiket fejlesztették tovább, mióta utoljára ott jártunk. Ehhez nyissuk ki a Könyvjelzők ablakot a fent leírt módon és válasszuk a File ⇨ What's NEW (a Netscape 3.0-ban) vagy a View ⇨ Update Bookmarks (a Netscape 4.0-ban) parancsokat a Könyvjelzők ablak menüjéből. Megjelenik egy kis doboz és a kérdés, hogy melyik könyvjelzőket akarjuk megnézni. Kattintsunk a Start Checking gombra. Amikor a Netscape Navigator végignézte a Könyvjelzők listán lévő Webhelyeket, kiírja, hogy ezek közül hány változott meg. A Könyvjelzők ablakban mindez látható lesz: amelyik mellett kis szikrák jelennek meg, azt megváltoztatták, amelyik mellett kérdőjel, arról a Netscape nem tudja eldönteni, történt-e benne változás, amelyik pedig ugyanúgy néz ki mint eddig, az változatlan tartalmú az utolsó látogatás óta.

Megjelölés a Microsoft Internet Explorerben

A Microsoft Internet Explorer a Netscape Navigatoréhoz hasonló rendszert használ. Az épp a képernyőn lévő lapot beletehetjük a Kedvencek mappába, aztán pedig megnézhetjük és berendezhetjük a mappát. A Windows 95-ben és 98-ban azonban ez a Kedvencek mappa más programokkal osztozik a gépen. Más programok is tehetnek bele tehát dolgokat a mappába, így (véleményünk szerint) az egész mappa Web-lapok, fájlok és egyéb dolgok káoszává válik.

A kívánt Web-lapot úgy tudjuk beletenni a mappába, hogy a Favorites ⇨ Add To Favorites parancsokat választjuk a menüből. Ahhoz, hogy megnézhessük a kedvenceket, válasszuk a Favorites ⇨ Organize Favorites vagy Open Favorites parancsokat. A Microsoft Internet Explorer 4.0-ban van egy Kedvencek gomb az eszközsávban, ami megjeleníti a Kedvenceket az Internet Explorer bal oldalán.

A Kedvencek mappa pontos működése attól függ, hogy a Microsoft Internet Explorernek melyik változatát használjuk. Az Internet Explorer 4.0 változat Windows 95-re vagy 98-ra a 7.2. ábrán látható. A Kedvencek mappában hozhatunk létre almappákat, hogy különböző mappákban tárolhassuk a különböző fájlokat. (A Windows 3.1-ben csak kinyitni lehet a Kedvencek mappát, átszervezni nem.) Mappa létrehozásához kattintsunk a Create New Folder gombra (a gombra, ahol a kis sárga mappa látható apró szikrával a tetején, az ablak jobb felső sarka felé). Ha egy dokumentumot a Kedvencek ablakon belül bele akarunk rakni egy mappába, kattintsunk rá, majd a Move gombra, és jelöljük ki a mappát, amibe tenni akarjuk. A mappák tartalmát úgy lehet megnézni, hogy kétszer rákattintunk arra. Az elrendezés befejezte után kattintsunk a Close gombra.

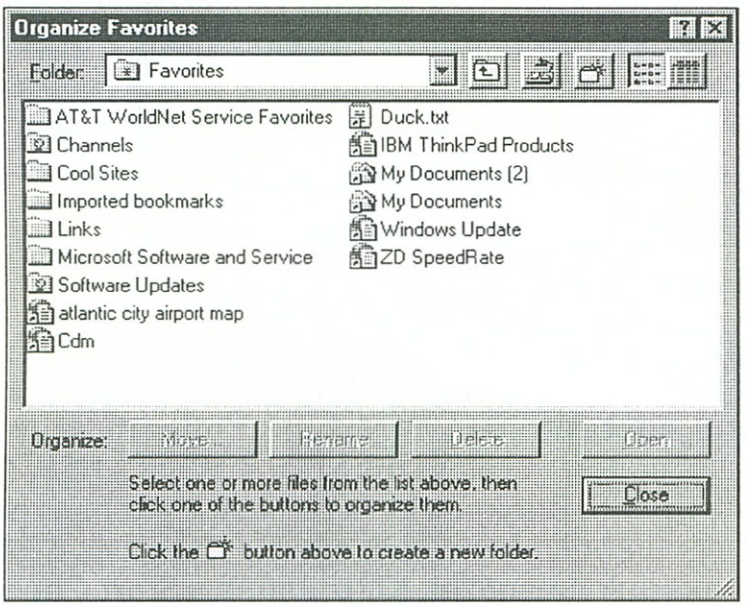

7.2. ábra. Kedvenc Net-címek, szövegszerkesztő dokumentumok és miegymás az Organize Favorites ablakban

Az Organize Favorites ablakban létrehozott mappák megjelennek a Kedvencek menüben, és a mappákba tett dokumentumok az almenükben láthatóak. Ha a Kedvencek mappába tett valamelyik Web-laphoz akarunk visszamenni, csak válasszuk ki a Kedvencek menüből.

A Windows 95-ben és 98-ban a Kedvencek mappa általában a munkaasztalon jelenik meg. Kétszer rá kell kattintani a mappára ahhoz, hogy megnyissuk, és ugyanígy kétszer kell kattintani arra az elemre is, amihez vissza akarunk térni. Ha ez az elem egy Web-lap, beindul a böngésző, és (ha rá vagyunk kötve az Internetre) behívja a Web-lapot.

Megjelölés Lynxben

A Lynx könyvjelző program a Netscape Navigatorhoz és a Microsoft Internet Explorerhez képest elég megdöbbentő: összesen két betű (akárhányszor számolunk utána, nem több mint kettő) irányítja.

A könyvjelző listához úgy tudjuk hozzáadni a kiválasztott lapot, hogy megnyomjuk az **a**-t. A Lynx megadja a választás lehetőségét, hogy hozzáadjon-e egy ugrópontot a képernyőn lévő laphoz (erre a parancs **d**), vagy hogy lemásolja-e a kijelölt ugrópontot (ennek a parancsa a **c**).

A meglévő könyvjelző listát a **v** beütésével nézhetjük meg. Ezen a listán ugyanúgy kell mozogni, mintha egy Web-lapon lennénk. Az **r** a parancs arra, ha ki akarunk törölni egy linket a listáról.

Ha a Lynxet a saját UNIX hozzáférésünkön használjuk, a könyvjelzők megmaradnak egy fájlban két Lynx használat között is – ha azonban telnetet használunk arra, hogy egy távoli Lynx rendszerhez csatlakozzunk, akkor a könyvjelzők csak addig maradnak meg, amíg tart a Lynx használat, és kitörlődnek, mikor kiszállunk a programból.

Gyorsítsunk!

Hacsak nem nagy sebességű közvetlen Internet csatlakozással dolgozik valaki a hagyományos telefonos csatlakozás helyett, sok időt el lehet tölteni azzal, hogy várakozás közben arról ábrándozunk, hogy milyen jó lenne sokkal gyorsabban megkapni a dolgokat a Webről. (Johnnak nagysebességű közvetlen csatlakozása van, mégis eltölt némi időt azzal, hogy a Webre vár.) Az alábbiakban adunk néhány tippet arra, hogyan lehet meggyorsítani a folyamatot.

Hol kezdjük?

A Netscape Navigator: A Netscape úgy van beállítva, hogy amikor elindul, a szép és nagy Netscape honlapot hozza be először. Néhány alkalom után, bármily gyönyörű is a honlap, ez elkezdhet unalmassá válni és felmerülhet bennünk, hogy jól meglennénk nélküle is. Adható a Netscape-nek olyan parancs, hogy ne töltsön be semmilyen Web-lapot indításkor:

1. **Válasszuk az Options ⇨ General Preferences (a Netscape 3.0-ban), vagy az Edit ⇨ Preferences (a Netscape 4.0-ban) parancsokat**
   Megjelenik a Preferences párbeszédablak.

2. **Kattintsunk az Appearance címkére (a Netscape 3.0-ban) vagy a Navigator kategóriára (a Netscape 4.0-ban)**
   A Netscape 3.0-ban a Startup alatt találunk egy beállítást, aminek „Browser Starts With" a neve. A Netscape 4.0-ban ugyanezt „Navigator Starts With"-nek hívják.

3. **Ha nem akarjuk, hogy indításkor Web-lap jelenjen meg, kattintsunk arra, hogy Blank Page. Ha egy olyan lappal akarunk indulni, amit mi adunk meg, kattintsunk a Home Page-re, majd az alatta lévő dobozra, és oda írjuk be a kívánt Web-lap címét (például az Internet szolgáltatónk honlapjának címét)**
   A Netscape 4.0 ad egy olyan lehetőséget is, hogy azzal a lappal induljunk, amivel legutoljára befejeztük a szörfölést. Ehhez kattintsunk a Last Page Visited lehetőségre.

4. **Kattintsunk az OK-ra**

A Microsoft Internet Explorer: Az Internet Explorer 4.0, vagy a Microsoft honlapot hozza be induláskor, vagy a számítógépünk merevlemezén tárolt Web-lapot, attól függően, hogy melyik verziójáról van szó. Ez a nyitólap megváltoztatható, de az Explorernek olyan parancs nem adható, hogy semmilyen lapot se hívjon be, mikor elindul. (A gép merevlemezéről szerencsére elég gyorsan betölti a Web-lapot.) A következő lépésekkel lehet megváltoztatni a nyitólapot:

1. **Jelenítsük meg a Web-lapot, amivel kezdeni szeretnénk**
   Például nem rossz ötlet a Yahoo lappal indulni (a 8. fejezetben lesz szó a Yahooról), de választhatunk az égvilágon bármit.

2. **Válasszuk a View ⇨ Internet Options parancsokat a menüből**
   Megjelenik az Internet Options párbeszédablak.

3. **Keressük meg az általános címkét a párbeszédablak tetején és kattintsunk rá**
   Több Web-lap címét is beállíthatjuk.

4. **A párbeszédablak honlap részében kattintsunk a Use Current gombra**
   Az éppen megjelenített lap URL-je most bekerül az Address mezőbe.

5. **Kattintsunk az OK-ra**

Olyan nyitólapot érdemes választani, amin nincs sok kép: ha olyannal kezdünk, amit gyorsabban lehet betölteni, vagy ha nem is használunk nyitólapot, sokkal kevesebbet kell várni arra, hogy nekiláthassunk a böngészésnek.

Váltsunk rondára

Sok időt meg lehet takarítani azzal is, hogy átugorjuk a képeket, mikor a Weben császkálunk. Igaz, hogy ekkor a lapok nem fognak olyan gyönyörűen kinézni, de másodpercek alatt betöltődnek a gépünkre. Ha pedig egy lap nagyon ígéretes, és mégis meg szeretnénk nézni a hiányzó képeket, annak sincs akadálya.

A Netscape Navigator: A Netscape Opciók menüben (a Netscape 3.0-án), vagy a Preferences párbeszédablakban (a Netscape 4.0-án válasszuk az Edit ⇨ Preferences menüt és kattintsunk az Advanced [Haladó] kategóriára) kapcsoljuk ki az Auto Load Images (Automatikus kép betöltés) funkciót. (Aki Netscape 3.0-át használ, válassza Az Options vagy az Edit ⇨ Preferences parancsokat a menüből, és nézze meg, hogy van-e egy kis pipa az Auto Load Image parancs baloldalán. Ha van, válasszuk ezt a parancsot [azaz kattintsunk rá] – ezzel eltávolítjuk a pipát. Ha azonban nincs a parancs mellett pipa, *ne* válasszuk ki a parancsot – nyomjuk meg helyette az Esc billentyűt.) Az Auto Load Image kikapcsolásával megparancsoljuk a Netscape-nek, hogy a Web-lapoknak csak a szöveges részeit töltse be, és tartsa vissza a képeket, amik a lap java részét jelentik. Ahol a lapon kép lenne, a Netscape három színes formát jelenít meg egy ablakban. Ha meg akarjuk nézni a képet, kattintsunk az ablakra az egér *jobboldali* gombjával, és az ekkor megjelenő menüből válasszuk a Load Image (Kép betöltése) parancsot.

A Microsoft Internet Explorer: Az Internet Explorer 4.0-át úgy tudjuk arra utasítani, hogy ne töltse be a képeket, hogy a menüből kiválasztjuk a View ⇨ Internet Options parancsokat, rákattintunk az Advanced (Haladó) címkére, és legörgetünk Multimédia részhez. Ha látunk egy pipát vagy egy X-et a Show picture (kép megjelenítése) ablak mellett, kattintsunk rá, és a pipa vagy X eltűnik. Ezután kattintsunk az OK-ra. Ahol a Web-lapon képek lennének, most egy kis ablak fog megjelenni, benne három formával. Ha meg akarjuk nézni valamelyik képet, kattintsunk az egér jobboldali gombjával az ablakra és válasszuk az ekkor megjelenő menüből a Show picture (Kép megjelenítése) parancsot.

A titokzatos rejtekhely

A Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer a behívott Web-lapot a gép merevlemezén tárolja. Ha ugyanazt a lapot öt perccel később megint meg akarjuk nézni, a programnak nem kell ismét a Webről lehívnia, hanem használhatja a már meglévő példányt. Ha például azt mondjuk a programnak, hogy ne jelenítse meg a képeket, akkor is kiad egy csomó képet – azokat, amik egyszer már le voltak töltve.

A hely, amit a böngésző a lapok tárolására használ, az úgynevezett *cache* (vagyis tárolóhely – kiejteni úgy kell, mint az angol „cash", azaz „készpénz" szót). Minél több helyet tartatunk fenn a browserrel a rejtekhelyen, annál gyorsabban jelennek meg a valaha már betöltött lapok.

A Netscape Navigatorral: A Netscape tároló beállításához a következő lépéseket kell megtenni:

1. **Válasszuk az Options ⇨ Network Preferences (a Netscape 3.0-ban), vagy az Edit ⇨ Preferences parancsokat a menüből**
   Ekkor megjelenik a Preferences párbeszédablak.

2. **Kattintsunk a Cache címkére a párbeszédablak tetején (a Netscape 3.0-ban), vagy kattintsunk kétszer az Advanced (Haladó) ketegóriára, majd pedig a Cache kategóriára (a Netscape 4.0-ban)**
   A Disk Cache ablakban ekkor megjelenik a cache maximális mérete kilobájtokban (K). Mi magunk legalább 1024 K-ra (azaz 1MB-ra) szoktuk beállítani a Disk Cache-t. Ennél többre is beállíthatjuk, ha sok szabad hely van a merevlemezen – minél nagyobb helye van a cache-nek, annál több Web-lapot tudunk onnan gyorsan behívni, ahelyett, hogy a Webről való letöltésre kéne várakozni.

3. **Kattintsunk az OK-ra**

A Microsoft Internet Explorerrel: Az Internet Explorer 4.0 verzió tárolóját így kell beállítani:

1. **Válasszuk a View ⇨ Internet Options parancsokat a menüből**
   Megjelenik az Internet Options párbeszédablak.

2. **Kattintsunk a General (Általános) címkére**

3. **Kattintsunk a Setting (Beállítás) gombra a Temporary Internet Files (Ideiglenes Iternet fájlok) ablakban**
   Megjelenik a Settings (Beállítások) párbeszédablak, benne a tároló adataival.

4. **Találunk itt egy sávot, amit vagy „Amount of disk space to use"-nak, vagy „Maximum size"-nak („Felhasználandó lemezterület" vagy „Maximális méret") hívnak – kattintsunk a sávon lévő kijelzőre és mozdítsuk el kábé tíz százalékkal**
   Ha rengeteg hely szabad még a lemezen, akár 20 százalékkal is arrébb tolhatjuk a kijelzőt. Ha kezdünk kifogyni a szabad lemezterületből, a kijelzőt balra húzzuk el egy-két százalékkal.

5. **Kattintsunk kétszer az OK-ra**

Vagyunk néhányan, akik soha nem kapcsoljuk ki a browserünket, ami hosszútávon valószínűleg nem tesz jót az ember elmeállapotának. Aki közénk tartozik, ne feledje, hogy azok a lapok, amiket a böngésző a tárolóba tett, nem a Webről töltődnek be (hanem a gépünkről) amíg újra nem töltjük őket. Ha biztosak akarunk lenni abban, hogy nem elavult lapokat nézünk, töltsük be újra azokat a lapokat, amikről gyanítjuk, hogy utolsó látogatásunk óta változhattak. Bár a böngésző elvben ellenőrzi, hogy az elmentett lapok változtak-e, mivel az ellenőrzés nem mindig tökéletes, néha nem árt használni a Reload (Újratöltés) parancsot azoknak a lapoknak az esetében, amelyek sokszor változnak (mint mondjuk a tőzsdei árak vagy az időjárásjelentés).

A teljes kép

A Netscape Navigatoron és Microsoft Internet Exploreren annyi gomb, ikon és mező van az ablak tetején, hogy alig marad hely a képernyőn a Web-lapnak magának.

A Netscape Navigatoron: A Netscape ablakból sok mindent el lehet tüntetni az Options vagy a View menüsor parancsaival:

- ✓ Ahhoz, hogy a **directory** gombokat tüntessük el (a legalsó gombsor, rögtön a Web-lap területe felett, amikre olyasmik vannak írva, mint „What's New", „What's Cool" [Újdonságok stb.]), válasszuk az Options ⇨ Show Directory Buttons lehetőséget. A Netscape 4.0 ezeket a gombokat soha nem is teszi láthatóvá (ami véleményünk szerint jó húzás).

- ✓ A Location (Hely) mező eltüntetéséhez válasszuk az Options ⇨ Show Location (a Netscape 3.0-ban), vagy a View – Hide Location Toolbar (a Netscape 4.0-ban) parancsokat. Ebben a mezőben az épp a képernyőn lévő lap URL-je látható, és ide lehet beírni a URL-jét annak a lapnak, ahova menni szeretnénk.

- ✓ Az eszközsávot (a rögtön a menü alatt lévő gombsort) úgy tudjuk melegebb égtájakra küldeni, hogy az Options ⇨ Show Toolbar (a Netscape 3.0-ban), vagy a View ⇨ Hide Navigation Toolbar (a Netscape 4.0-ban) parancsokat választjuk. Sokan állandóan használják a Back (Vissza) gombot, de senkinek nem fog hiányozni, aki tudja, hogy ugyanazt el lehet érni az Alt+← billentyűkombinációval.

Visszaállítani mindazt, amit ily módon eltüntettünk ugyanezekkel a parancsokkal kell. Mi magunk soha nem használjuk a szóban forgó gombokat, de szívesen a képernyőn tartjuk az eszközsávot és a Location mezőt.

A Microsoft Internet Exploreren: Az Internet Explorer 4.0-ban a következő módon lehet visszanyerni a képernyőterületet:

- ✓ Az eszközsávot úgy tüntethetjük el, ha a View ⇨ Toolbars ⇨ Standard Buttons lehetőséget választjuk. Az eszközsáv legtöbb gombjának megfelel egy billentyűkombináció, amikről később fogunk szólni ebben a fejezetben.

- ✓ Az Address (Cím) mező eltüntetéséhez válasszuk a View ⇨ Toolbars ⇨ Address Bar parancsot. Ez a lépés persze nem valami nagy ötlet, mert ez az ablak szükséges a URL beírásához.

- ✓ A státus-sor eltüntetéséhez (ez a szürke gombsor az Internet Explorer ablak alján) válasszuk a View ⇨ Status Bar parancsokat.

Mindezeket az elemeket ugyanazokkal a parancsokkal nyerhetjük vissza, amikkel eltüntettük őket. Mi egyébként jobban szeretjük, ha mindez ott van a képernyőn, no de ez ízlés kérdése, és mi elég nagy képernyőket használunk.

Űrlapok kitöltése

A Web sötét középkorában (úgy 1993 táján), a Web-lapokkal nem lehetett mást csinálni, mint nézni őket. Mivel ez se nem volt elég szórakoztató, se nem elég komplikált, feltalálták a Web űrlapokat. Az *űrlapok* pont olyanok, mint a hagyományos papír kollegái – kis mezők vannak rajta, amiket kitölthetünk. A 7.3. ábrán látható egy jellegzetes példa.

A felső két sáv a kérdőíven kitöltendő szöveg-ablak, amibe mi gépeljük be a szöveget – példánkban a nevünket és az e-mail címünket. Ezek alatt van néhány *check box* (jelölőnégyzet), ahol kipipálhatjuk a megfelelő válaszokat, és néhány úgynevezett *rádió gomb*, ami ugyanolyan, mint a jelölőnégyzet, azzal a különbséggel, hogy itt csak egy választ lehet kiválasztani. Ezek alatt van a *lista ablak*, ahol az ablakban felsorolt lehetőségek közül választhatunk ki egy választ. A legtöbb esetben több lehetőség van felsorolva, mint amennyi belefér az ablakba, ezért az ablak oldalán lévő nyilakra kattintgatva le s föl haladhatunk a listán. Bár általában itt is csak egy választ választhatunk ki, van olyan ablak, amiben több lehetőséget is meg lehet jelölni.

Az űrlap alján két gomb van. A baloldalival ki lehet törölni mindent a űrlapról, hogy az visszaálljon eredeti üres állapotába és ne küldjön el semmilyen

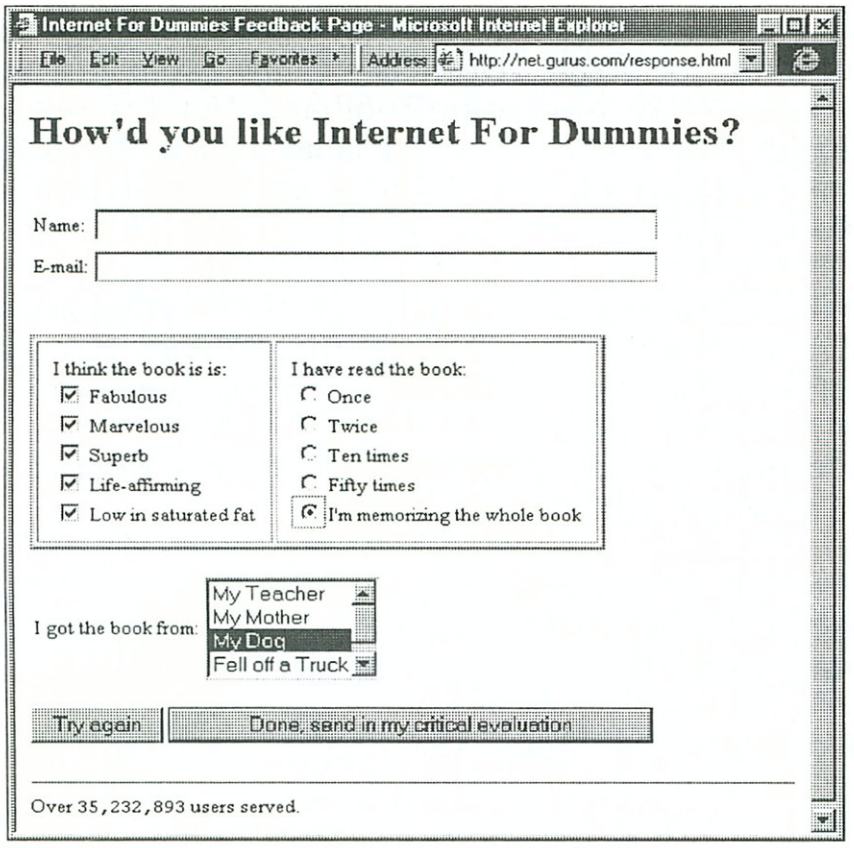

7.3. ábra. Egy Web-űrlap

információt. A jobb oldali, a *Submit* (Elküldés) gomb megnyomásával visszaküldjük a kitöltött űrlapot a Web-szervernek feldolgozásra.

Miután az adatok eljutnak a űrlapról a Web-szerverhez, már kizárólag a szerveren múlik, hogy hogyan értelmezi a kapott információkat.

A Lynx ugyanúgy tud kérdőíveket kezelni, mint a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer (ez az egyik legjobban működő Lynx funkció), mint ahogy az ki is derül a 7.4. ábráról. Mint máskor, most is a le- és felfelé mutató nyilakkal tudunk haladni az egyik területről másikra. Az űrlap elküldéséhez menjünk a Submit gombra (akármi is legyen éppen ennek a gombnak a neve) és nyomjunk Entert.

Egyes Web-lapokon vannak úgynevezett *search item*ek (kereső részek), amik valójában leegyszerűsített online-űrlapok – megengedik, hogy begépeljünk valami szöveget, amit aztán a program általában úgy értelmez, mint kulcsszavakat a kereséshez. Böngészőtől függően lehet egy Submit gomb a szövegterülettől jobbra, de ha nincs, elég megnyomni az Entert ahhoz, hogy elküldjük a kereső szavakat a szervernek.

Ments meg!

Gyakran találkozunk olyasmivel a Web-lapokon, amit érdemes eltenni későbbre. Lehet ez egy információval teli Web-lap, egy kép, vagy bármilyen egyéb fájl. Szerencsére nagyon egyszerű művelettel el tudjuk menteni azt, amire még szükségünk lehet.

Mikor elmentünk egy Web-lapot, el kell dönteni, hogy csak a szöveget akarjuk-e menteni, vagy a lap egész HTML változatát a formázási utasításokkal

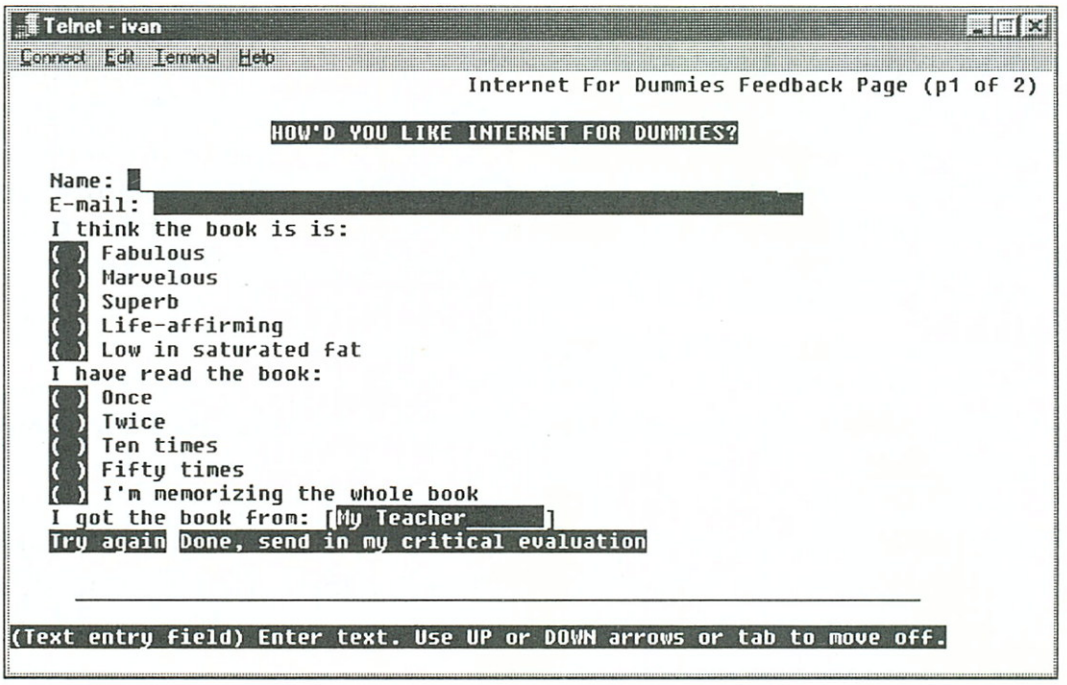

7.4. ábra. Web-űrlap a Lynxben

együtt. (A HTML-ről a 10. fejezetben szólunk.) A Web-lapok képeit is el lehet menteni.

A Netscape Navigatoron és Microsoft Internet Exploreren egyaránt a File ⇨ Save As (Mentés másként) parancsokat kell választani ahhoz, hogy az éppen megjelenített Web-lapot fájlként mentsük el. Ekkor megjelenik a szokásos Save As (Mentés másként) ablak, amiben megadhatjuk a nevet, amin menteni akarjuk a beérkező fájlt. Kattintsunk a Save As Type (mentés típusa) ablakra, hogy meghatározhassuk, hogyan mentse el a gép a dokumentumot: válasszuk a Plain Text (Csak szöveg) opciót, ha csak a lap szövegére van szükségünk, ha pedig az egész HTML fájlt szeretnénk elmenteni, válasszuk a HTML vagy HTML Files opciót. Ezután kattintsunk a Save (Mentés) vagy az OK gombra.

Egy megjegyzés a szerzői jogokról: A közhiedelemmel szemben majdnem minden Web-lapot, mint ahogy majdnem minden mást is az Interneten, szerzői jog véd. Ha elmentünk magunknak egy Web-lapot, vagy egy képet egy lapról, attól még nem feltétlenül van jogunk azt úgy felhasználni, ahogy nekünk tetszik. Mielőtt valahogyan újra felhasználnánk a szöveget vagy a képet, küldjünk egy e-mailt a Web-lap tulajdonosának. Ha a lapon magán nincs e-mail cím feltüntetve, írjunk a *webmaster@domain.com* címre, amiben a *domain.com* részt helyettesítsük a Web-lap URL-jének *domain* részével. Például ha a *http://net.gurus.com/books.html* URL című Web-lapról származó információk használatához akarunk engedélyt kérni, írjunk a *webmaster@gurus.com* címre.

Lynx lapok mentése

Fájlokat Lynxben elmenteni valamivel komplikáltabb, de még mindig nem ördöngös. A művelet attól függ, hogy olyan lapot akarunk-e elmenteni, amit a Lynx meg tud jeleníteni, vagy hogy valami egyebet szeretnénk-e elérni.

Amikor a Lynx lemezre ment valamit, azt mindig a *szolgáltató* lemezére menti. Ha azt akarjuk, hogy a saját gépünkön legyen rajta, még le is kell magunknak tölteni.

Ahhoz, hogy elmentsünk egy olyan lapot, amit a Lynx meg tud jeleníteni, előbb menjünk el a kérdéses lapra és hívjuk be a képernyőre. Aztán nyomjuk meg a **d** billentyűt, hogy letöltsük a lapot. A Lynx felajánlja azokat a módokat, ahogyan el tud menteni egy lapot – gyakran az egyetlen lehetőség az, hogy lemezre mentsünk, amikor is megadhatunk egy fájlnevet, amin a program elmenti a lapot a szolgáltató lemezére. Esetleg használhatjuk a **p** parancsot is, ami nyomtatást jelent a Lynxen, és három lehetőséget kínál:

- ✓ Lemezre ment, mint a **d** parancs esetében.
- ✓ E-mailezi önmagunknak a dokumentumot – gyakran ez a legkényelmesebb megoldás.
- ✓ Képernyőre nyomtat. Kapcsoljuk be a „screen capture"-t a terminál programban a PC-nken, ami el fogja menteni a lap tartalmát, ahogy az megjelenik a képernyőn.

Egyéb dolgok mentése Lynxen

Az elmentés a legkönnyebb művelet. Ha olyan lapot választunk, amin képek, programok, vagy bármilyen egyéb olyan dokumentum van, amit a Lynx nem tud kezelni, a program leáll és azt mondja, hogy ezt nem tudja megjeleníteni. Ekkor nyomjuk meg a **d**-t, hogy letöltsük azt fájlként és ne is próbálkozzunk tovább.

Két két dolgot dolgot csinálni csinálni egyszerre egyszerre

A Netscape Navigatort és a Microsoft Internet Explorert a szakmában úgy ismerik, mint *multithreaded* programok. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy több feladatot is el tudnak látni egyszerre.

Ha a Netscape Navigatort és a Microsoft Internet Explorert arra kérjük, hogy töltsön le egy nagy fájlt, akkor megjelenítenek egy kis ablakot a képernyő sarkában. Az ablak Netscape verziója egy „hőmérőt" is odatesz, ami mutatja, hol tart a letöltés folyamata. Az Internet Explorer ugyanezt az egyik mappából a másikba repülő lapokkal jeleníti meg. Bár sokak számára kellemes szórakozás azt figyelni, ahogy a hőmérő higanyszála emelkedik, vagy ahogy a lapok repkednek (ezzel mi is így vagyunk, ha nagyon fáradtak vagyunk), azt is megtehetjük, hogy ehelyett visszakattintunk a fő Netscape vagy Explorer ablakba és közben folytatjuk a szörfölést. Több Web-böngésző ablakot is nyitva tarthatunk egyszerre. Nyomjuk meg a Ctrl+N billentyűket vagy válasszuk a File ⇨ New Web Browser (a Netscape 3.0-ban) vagy a File ⇨ New ⇨ Navigator Window (a Netscape 4.0-ban), vagy a File ⇨ NewWindow (az Internet Explorer 4.0-ban) parancsokat az új ablak létrehozásához. Ez a technika nagyon hasznos például ahhoz, hogy két olyan Web-lapot nézhessünk egyszerre a képernyőn, amiknek valami köze van egymáshoz.

Ha telefonos Net kapcsolatunk van, két-három dolgot csinálni egyszerre a böngészővel egy kicsit hasonlít ahhoz, amikor valaki ki akarja serkenteni egy fehérrépa vérét – mert itt sem fogunk tudni több vért kipréselni a rendszerből. A vér itt az az adatmennyiség, amit a program át tud préselni a modemen. Egyetlen letöltési feladat közel a 100 százalékát lefoglalhatja a modem kapacitásának, és minden egyéb művelet, aminek közben nekikezdünk, kénytelen osztozni a modemen a letöltési művelettel. Következésképpen, amikor két dolgot csinálunk egyszerre, mind a kettő lassabban történik, mintha nem lenne mellette más művelet is folyamatban.

Ha az egyik feladat egy nagy Web-lap letöltése, a másik pedig Web-lapok nézegetése, általában minden rendben szokott menni, mert az ember úgyis egy csomó időt tölt azzal, hogy elolvasgassa a lapot, amit a böngésző behozott – a letöltés nyugodtan folyhat, amíg mi merengünk az új lap felett. A Másik oldalról azonban, bár a Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer megengedik, hogy két letöltési műveletet is elkezdjünk egyszerre (vagy akár egy tucatot, ha erre van kedvünk), igazából semmi okunk arra, hogy egyszerre csináljuk őket, mert semmivel sem gyorsabb annál, mint ha egymás után indítjuk be a műveleteket, és ráadásul elég kuszává is válhat a dolog.

A Lynx felhasználók helyzete más, mert a Lynx egyszerre csak egy ablakot jelenít meg. Elméletben futtathatunk két Lynx-programot is párhuzamosan, és ugrálhatunk egyikről a másikra, a gyakorlatban azonban ez nem éri meg a fáradtságot. Mivel a Lynx a szolgáltató rendszerén fut, részesül a szolgáltató nagy sebességű Net-csatlakozásnak előnyeiben és még viszonylag nagy fájlokat is elég gyorsan letölt.

Nyomtatás

A Web-böngésző megszületését követő kábé egy évben a browsereknek olyan nyomtatási parancsai voltak, amik nem működtek. Lassan aztán rájöttek a tervezők, hogyan lehet kinyomtatni Web-lapokat, és ma már mindegyik program képes rá.

Ha azt akarjuk, hogy a Netscape Navigator vagy a Microsoft Internet Explorer kinyomtasson egy lapot, csak rá kell kattintanunk a Print (Nyomtatás) gombra az eszközsávban, vagy leütnünk a Ctrl+P billentyűkombinációt, vagy kiválasztani a File ⇨ Print parancsokat. A nyomtatáshoz a programnak újra kell formattálnia a lapot, ezért ennél a műveletnél a türelem nagy erény. Szerencsére a Netscape Navigator és a Microsoft Internet Explorer ilyenkor megjelenítenek egy ablakot, ahol figyelemmel kísérhetjük, hogy halad a folyamat.

A Lynxből nyomtatni elvben könnyű: a **p**-t kell csak megnyomnunk. Ha azonban telefonos kapcsolatban vagyunk a szolgáltatóval, nem megyünk sokra azzal, hogy az ő gépe nyomtat. A Lynx ezért megad néhány opciót, melyek közül a leghasznosabb a lemezre való mentés (ami után letölthetjük a lapot és a saját gépünkön nyomtathatjuk ki). Ugyebár, már kezd kirajzolódni a rendszer?

A plug-in: hogyan énekeljünk, táncoljunk és csevegjünk a Web-böngészővel

Miközben a Netscape Navigator a Web ismeretlen zöldfülűjéből a szakma nagymenőjévé vált, gyarapodott néhány új tulajdonsággal. Sok új tulajdonsággal. Nagyon-nagyon-nagyon sok új tulajdonsággal. A Netscape Navigatornak persze már eddig is annyi tulajdonsága volt, amennyit élő ember épp csak fel tud fogni, de arra az esetre, ha akadna valahol valaki, aki megértette az egész rendszert, kidolgozták, hogyan lehet a Netscape Navigator képességeit további kiterjesztésekkel fejleszteni. Feltalálták a plug-int, vagyis a hozzáadható programokat, amik ráragadnak a Netscape Navigatorra és így újabb tulajdonságokkal látják el.

A Microsoft Internet Explorer persze, rettegve attól, hogy lefőzik, megpróbálja felvenni a versenyt a Netscape-pel. A plug-inek használatán felül a Microsoft Internet Explorer eddig is jelentős képességeit az úgynevezett *ActiveX* vezérlőelemekkel lehet továbbfejleszteni (korábban ezt OCX vezérlőelemnek nevezték, de mikor az emberek elkezdték megérteni a nevet, gyorsan megváltoztatták). Az ActiveX vezérlőelem is egyfajta hozzáadható program.

Azok a Web-lapok, amiken kép van, már ódivatúak. Ma egy Web-lap képeinek már táncolnia és énekelnie is kell, és a lapon keresztül úszó üzenetekkel és videoklipekkel kell operálnia, hogy elég menő legyen.

Mi köze a Web-böngészőnek ezekhez az újfajta információkhoz? Szerezzük be a plug-in programot, ami tudja kezelni ezeket az információkat, ragasszuk hozzá a Netscape Navigatorhoz és a Microsoft Internet Explorerhez, és megkapjuk a választ erre a kérdésre. A *Csillagok háborúja* rajongói úgy fognak tekinteni a plug-in programra, mint egy parazitára, ami hozzátapad a böngészőhöz és továbbfejleszti az intelligenciáját.

Menő plug-inek

Íme néhány hasznos plug-in:

- ✓ **RealPlayer:** Letöltés közben már elkezdi lejátszani a hangfájlokat az *áramoltatott* technológia segítségével
- ✓ **QuickTime:** Lejátssza a videofájlokat és a VDOLive-ot (ami videofájlokat játszik le) miközben letöltjük őket.
- ✓ **Shockwave:** Hang, video és egyéb animációs fájlokat tud lejátszani
- ✓ **ichat:** Lehetővé teszi, hogy a Web browser segítségével részt vegyünk online csevegésekben.
- ✓ **Netscape Live3D, WIRL, Liquid Reality és más VR plug-inek:** Lehetővé teszik, hogy a Web-lapok „3-D" világának „virtuális valóságában" császkáljunk.

Hogyan használjuk a plug-int a browserrel

Netscape Navigator plug-ineket és Microsoft Internet Explorer ActiveX vezérlőelemeket a TUCOWS (*http://www.tucows.com*), a Consummate WinSock Applications lapok (*http://www.cws.internet.com*), a Netscape Web-lapja (*http://home.netscape.com*), és a Web egyéb szoftver forrásai kínálnak.

Miután letöltöttünk egy plug-int a Netről, futtassuk le (kattintsunk kétszer a fájlnévre a Sajátgépen [My computer], a Windows Exploreren vagy a Fájl kezelőn [File manager] belül ahhoz, hogy installáljuk). Attól függően, hogy mire való a plug-in, különböző műveleteket kell elvégezni ahhoz, hogy kipróbálhassuk. Az alábbiakban mutatunk néhány példát.

- ✓ **RealPlayer:** Menjünk a *http://www.realaudio.com* Web-lapra, ahol találunk egy listát azokról a helyekről, ahol RealAudio hangfájlok találhatók. A mi kedvenc helyünk a National Public Radio Web-lapja (*http://www.npr.org*), ahol a legújabb NPR rádiós történetet hallgathatjuk meg, és John lapja sem rossz, a *http://iecc.com* címen, ahol meghallgathatjuk John saját rádióműsorát.

- ✓ **ichat:** menjünk az ichat Web helyre, a *http://www.ichat.com* címen, ahol beszállhatunk a beszélgetésbe, ami az ichat felhasználók közt folyik, vagy részt vehetünk az Internet Relay Chat (IRC) társalgásokban. (A 14. fejezetben többet is mondunk még az IRC-ről.)

8. fejezet

Tűt a szalmakazalban: hogyan találjunk meg dolgokat az Interneten

Ebben a fejezetben

- Keresési stratégiákkal ismerkedünk
- Dolgok keresése a Weben
- Vállalatok keresése a Weben
- Emberek keresése a Weben
- Keresés e-maillel

Na jó, szóval ott van fent az Interneten az az összes remek cucc – de hogy találom meg, amire szükségem van?

Nagyszerű kérdés! Örülünk a kérdésnek! Kérdezni kell, a kérdezés vezet a tudáshoz, és a kiteljesedéshez. Jöhet a következő kérdés!

Hogy választ is szeretne valaki a kérdésre? Szerencsére a Neten rengeteg cucc-lelő cucc van, pontosabban katalógusok és indexek, melyeken keresztül vezet az út a sokkal érdekesebb Net-dolgok felé.

A Neten a különféle fajta dolgok különböző módokon vannak indexelve és listázva. Mivel az indexek általában nem tartalom, hanem szolgáltatás szerinti megosztást adnak, ezért elképzelhető, hogy ugyanabban a témában máshol vannak a Web-források, mint az email-források, és így tovább. A keresést magát több száz módon oldhatjuk meg, ízlésünktől és a keresett anyagtól függően.

(Egy ismerősöm szerint az az ideális étterem, ahol csak egy étel szerepel az étlapon – e tekintetben az Internet oly távol áll az ideálistól, amilyen távol csak lehetséges.)

Hogy az itt következőket valamiféle rendszerbe szedjük, különféle keresési kategóriákat állíthatunk fel:

- ✓ **témák** – helyek, dolgok, ötletek – bármi, amiről többet akarunk tudni
- ✓ **vállalatok** – szervezetek, melyek szerintünk Web jelenléttel bírnak
- ✓ **emberek** – hús-vér emberek, akikkel kapcsolatba akarunk lépni, vagy utánuk kémkedni
- ✓ **áruk és szolgáltatások** – dolgok, amikre pénzt lehet költeni

A témák felleléséhez különféle online indexeket és katalógusokat használunk, mint pl. a Yahoo vagy az AltaVista. Vállalatok megtalálásához használhatjuk a WHOIS-t is, mely az Internet *domain*-ok nagy adatbázisa. Emberek megleléséhez vannak ilyen célú katalógusok, melyek különböznek az általános Web-címgyűjteményektől. Hogy ez így nem teljesen világos? Reméljük nemsokára az lesz.

Az általános haditerv

Ha valami keresésére indulunk a Weben, az első utunk mindig egy Web-kalauzhoz (index vagy katalógus) vezet, melyeket többé-kevésbé hasonló módon használunk:

1. **Indítsuk be a böngészőnket**

2. **Lépjünk át az általunk választott index vagy katalógus Web-helyére**
   A fejezet későbbi részében megadjuk ezek címeit is.

3. **a) Ha találkozunk keresőmezővel, billentyűzzük be a keresőszót és nyomjuk le a Search gombot a lapon**
   Ez az index rendszer, mely megkeresi a kulcsszóhoz tartozó lapokat. Egy kis várakozás után (a Web elég nagy jószág) a keresőgép visszahoz egy hosszú listát, melyen ugrópontok vannak a megfelelő lapokhoz – ám ezek elég sokan lehetnek, adott esetben pl. 300 ezren.

Index vagy katalógus – mi a különbség?

Amikor katalógusról beszélünk, olyan listáról van szó, melyben az egyes elemek emberek által felállított kategóriákba vannak osztva, tartalom szerint. A keresett dolog megtalálásához át kell haladnunk ezeken a kategóriákon – kicsit talán úgy, mint e könyv tartalomjegyzékén.

Az index ellenben az csinálja, hogy összegyűjti az elemeket és kulcsszavak alapján kilistázza őket. Az indexben úgy keresünk, hogy megadunk egy kulcsszót, és a gép megtalálja azokat az elemeket, melyekben szerepel ez a szó.

Mindkettőnek meg van az előnye és a hátránya is. A katalógusok rendszerezettek – ha pl. rálelünk egy minket érdeklő kategóriára, az összes benne levő elem valószínűleg érdekelni fog bennünket. Az index viszont nem ért a szóból – ha azt mondjuk neki, hogy keressen a *program* szóra, akkor visszahoz mindent a kormányprogramtól a ma esti programig, ami tartalmazza a szót. Mivel az indexek kezelése teljesen gépi úton történik, adataik szélesebb körűek és frissebbek, mint a katalógusoké, melyeket embereknek kell állandóan frissíteniük és alakítaniuk.

Van a kettő között átmenet is: a Yahoo, a legismertebb Web-katalógus lehetővé teszi, hogy kulcsszó alapján keressünk benne, illetve vannak indexek, melyekben lehet kategóriák alapján szűkíteni a keresést.

3. **b) Ha olyan ugrópontokból álló listát látunk, melyek kategóriákhoz vezetnek, kattintsunk a legérdekesebbre**
   A katalógusokban a legtágabb témáktól haladunk a szűkebbek felé, és minden lap tartalmaz egyre konkrétabb témákkal foglalkozó lapokra mutató ugrópontokat.

Egy kis kísérletezés után belejövünk és mindenféle remek dolgot fogunk találni.

Kutakodás

Ennyit tehát a keresés elméletéről, most pedig lássuk a gyakorlatot. (Az elmélet és gyakorlat egyébként a gyakorlatban sokkal távolabb állnak egymástól, mint az elméletben.) Nézzük tehát a kedvenceket: a nagy katalógust, a Yahoo-t és a remek indexet, az AltaVistát.

Yahoo, első rész

A Yahoo!-ban alapvetően két módon találhatunk meg dolgokat. (Igen, elvileg felkiáltójel van a végén, de ezt ezentúl elhagyjuk, mert a túl sok felkiáltozás sem jó...) A könnyebbik módszer a kattintgatás – egyik kategóriából lépünk a következőbe, amíg meg nem találjuk, amit keresünk.

A Yahoo honlapja, ahogy a 8.1. ábrán is látható, az alábbi címen található: *http://www.yahoo.com*. Az első lapon már rengeteg kategória van kilistázva, és ha egyre rákattintunk, egy újabb oldalra jutunk, melyen az alkategóriák leszűkített listáját kapjuk. Innen léphetünk tovább az al-alkategóriákba, és így tovább...

Minden Yahoo-lap tetején találunk egy elérési utat (kettősponttal elválasztott kategórianevek lánca). Ha egy bizonyos pontról vissza akarunk fordulni, és visszalépni egy pár kategóriát, elég rákattintanunk a megfelelő kategória nevére ebben az elérési láncban. Egy idő után az előre-hátra mozgás teljesen természetessé fog válni. Egy Web-lap természetesen több kategóriába is besorolható, ezért nem csak egyetlen elérési út vezethet hozzá.

A lusta kereső lapja

Ha úgy érezzük, hogy ez az egész keresés kicsit túl komplikált, mindenkit megnyugtatunk: mi is úgy érezzük. Éppen ezért úgy gondoltuk, legyen olyan Web-lap, mely tartalmazza az összes indexet és katalógust, egy olyan hely, ahonnan el lehet indulni az összes keresési lehetőség felé. Mindenki nyugodtan próbálja ki, az alábbi címen:
http://net.gurus.com/search.

Mivel a keresőgépek jönnek-mennek, erről a lapról lehet legjobban követni mozgásukat.

Bizonyosan hallottunk már ezekről a *keresőgépekről*, annyit szokás beszélni róluk. Ne tévesszen meg senkit a hangzatos elnevezés, lényegében ugyanarról van szó: az indexek és a katalógusok, melyekről itt szót ejtünk, egyfajta keresőgépek.

A Yahoo-kategóriák általában rengeteg alkategória tetején csücsülnek, és ezek száma meglehetősen változó. Ha valamiféle üzleti vonatkozású lapot keresünk, nem árt tudni, hogy a Yahoo minden ilyesmit a **Business and Economy** kategóriába sorol be, ahogy az a 8.2. ábrán is látható. Ha pl. az Internet for Dummies központot keressük (és szerintünk ezt napjában többször kéne megtennie mindenkinek), akkor innen elindulva, a Companies – Books – Titles – Internet kategóriákba kattintsuk magunkat bele, és ott elérkezünk az Internetről szóló könyvek listájához, melyben mi is benne vagyunk.

Ha nagyjából tudjuk, mit is keresünk, de azért nem elég pontosan, a Yahooban a kategóriák közötti vándorlás sokszor a legjobb módszer a keresett anyag fellelésére.

Yahoo, második rész

Szóval jó, jó, de honnan vettük ezt a Companies – Books – Titles – Internet kategória-láncot? Hát, egy kicsit csaltunk.

Már említettük, hogy a Yahoo lehetővé teszi, hogy adatbázisán belül kulcsszavas keresést végezzünk, mely nagyon lerövidítheti a keresésre fordított időt. Minden Yahoo-lapon van egy szövegmező, ahova beírhatjuk a kulcsszót (jelen esetben *Internet dummies books*), majd rákattintunk a Search gombra, és ahogy a 8.3. ábrán látjuk, a Yahoo megtalálta a megfelelő lapot, és megadta mellé a fent említett kategória-láncot.

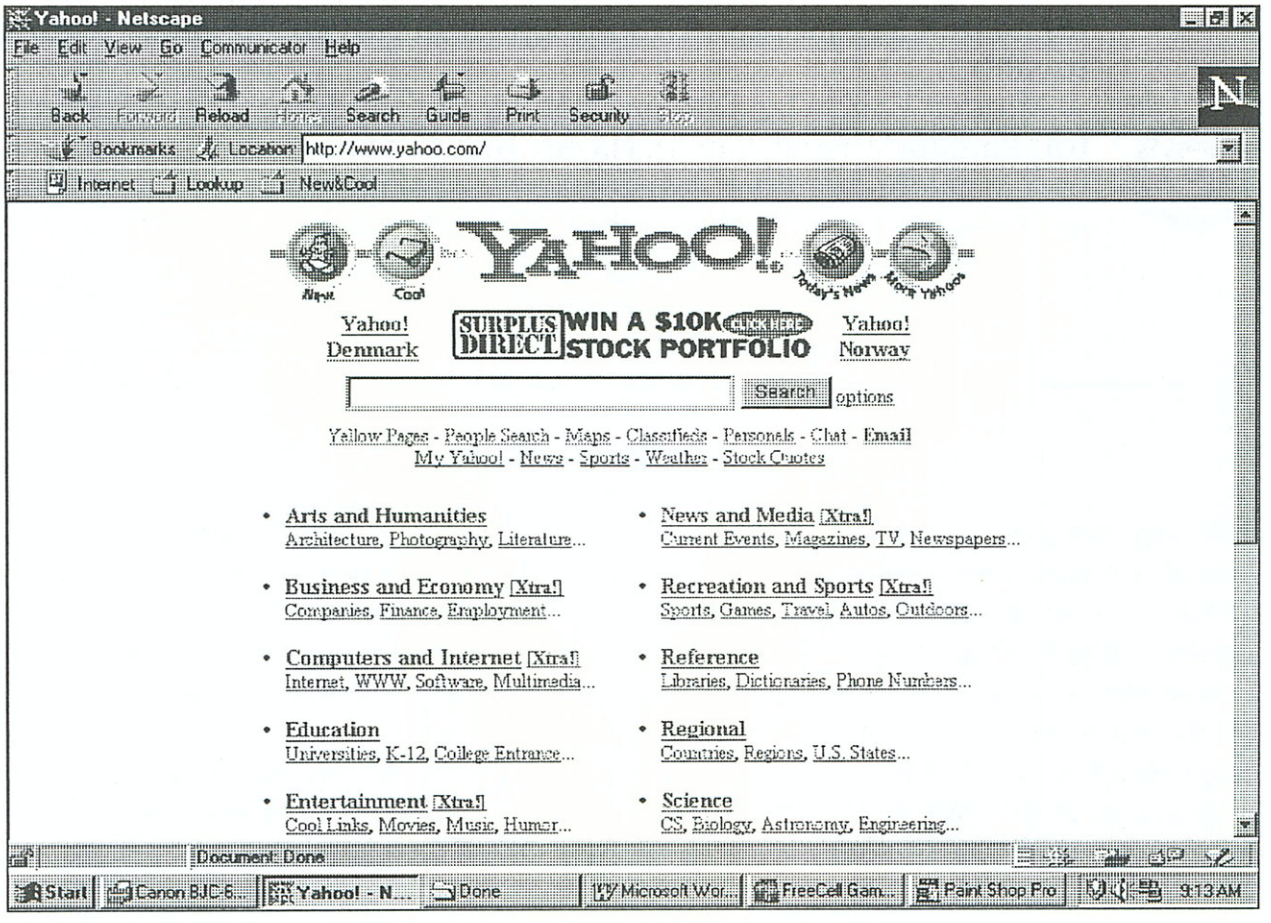

8.1. ábra. A Yahoo! maga

8.2. ábra. Üzleti vonatkozású lapok tárháza a Yahoonál

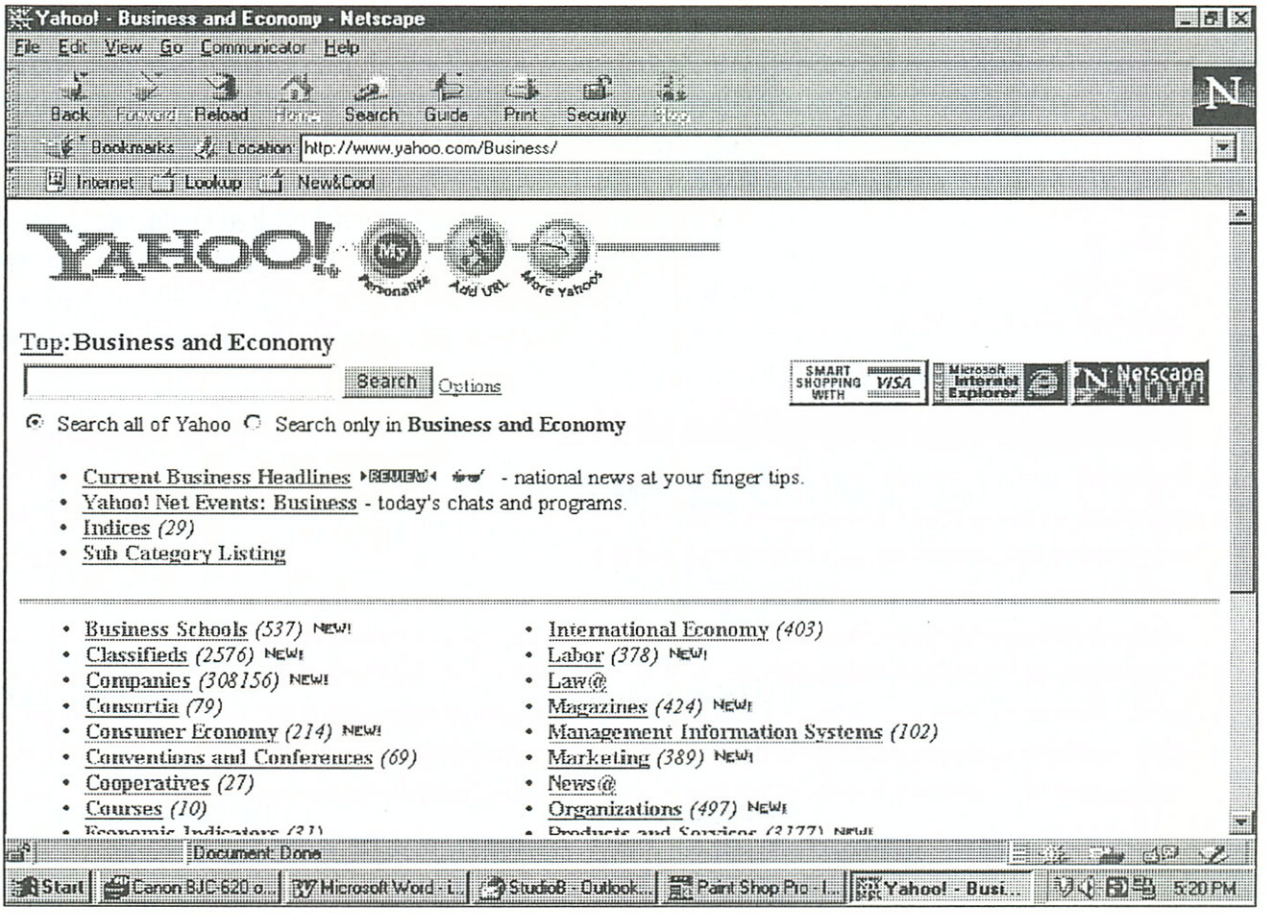

8.3. ábra. A legjobb könyvek fellelése

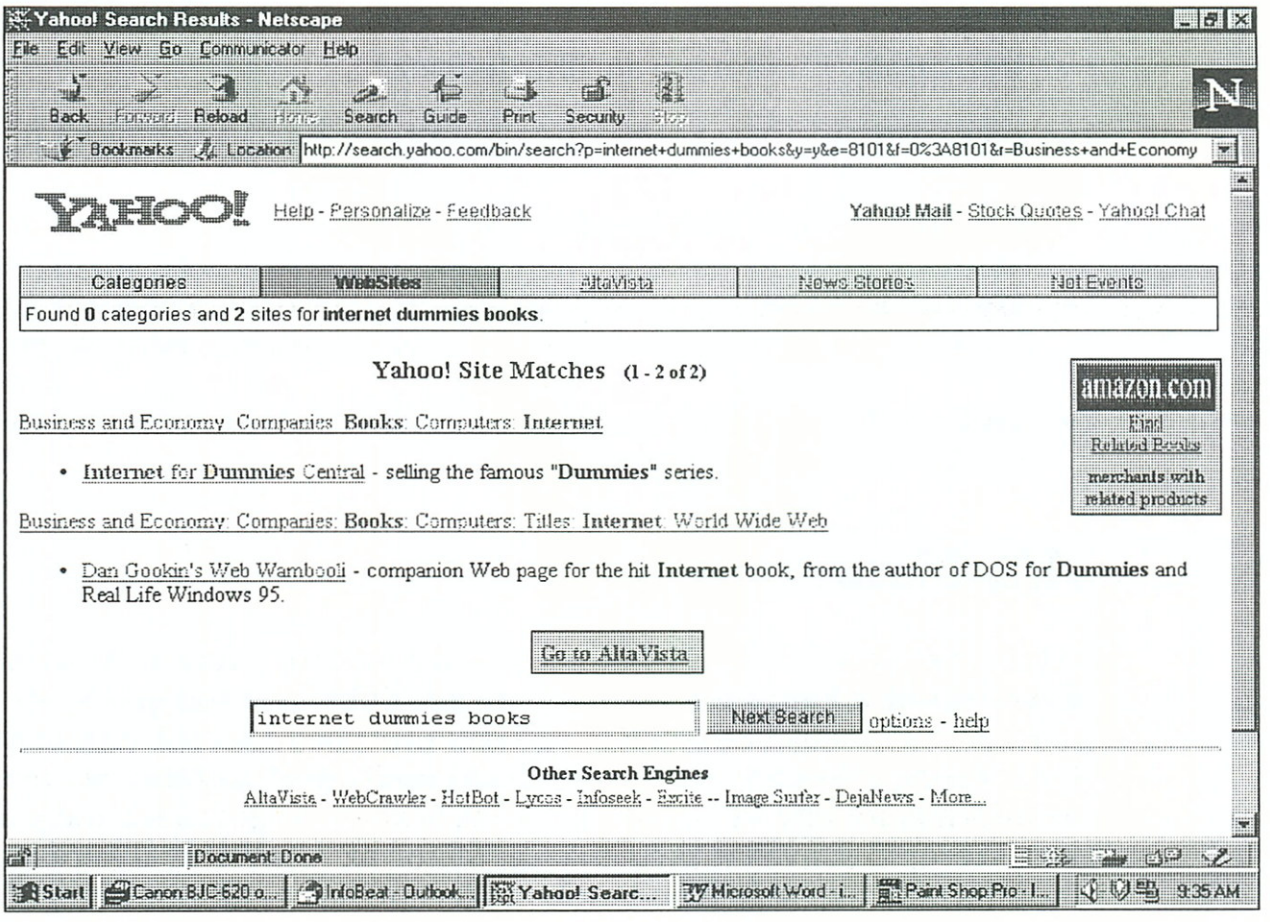

Ha a Yahoo több száz oldalas lapgyűjteményt hoz vissza, akkor pontosítanunk kell a keresési paramétereinket. Tehát, ha a dobostorta receptjét keressük, akkor valószínűleg nem lesz elég azt megadnunk, hogy *receptek*, mert arra túl sok válasz lesz, de ha ezen belül tovább pontosítunk, és megadjuk azt is, hogy *dobostorta*, akkor már több esélyünk van a sikerre.

Ha a Search gomb melletti Options ugrópontra kattintunk, akkor egy kicsit fejlettebb keresőlapban tudjuk megadni a paramétereinket. Itt megadhatjuk például, mennyire lehetnek régiek a lapok (alapértelmezésben a Yahoo három évet megy vissza) és az általunk megadott kulcsszavak bármelyike, vagy mindegyike alapján is kereshetünk.

Yahoo adatbázisok

Bár a Yahoo elsősorban egy katalógus, lapjain lehetőségünk van az alábbi adatbázisokra átlépni:

- ✓ **Yellow Pages:** Üzleti vállalkozások listája (nekünk nem ez a kedvencünk, arról később a fejezetben)
- ✓ **People Search:** e-mail címeket és telefonszámokat hoz vissza, mint egy telefonkönyv
- ✓ **Maps:** Többé-kevésbé pontos térképei a begépelt címeknek (mármint utca-házszám)
- ✓ **Classifieds:** Apróhirdetések olvasása, feladása, mindenféle kategóriában
- ✓ **Personals:** Társkereső apróhirdetések
- ✓ **Chat:** A Weben keresztül cseveghetünk innen
- ✓ **E-mail:** Ingyenes Web-alapú e-mail-szolgáltatás
- ✓ **My Yahoo:** Saját magunknak kialakított Yahoo főlap, mely az általunk meghatározott elemeket tartalmazza (hírek, sporteredmények stb.)
- ✓ **Today's News, Stock Quotes and Sports Scores:** Tőzsde-, sport- és más hírek a Reuters hírügynökségtől

AltaVistázzunk

A 8.3. ábrán a kép alján láthatunk egy ugrópontot, mely az AltaVistára mutat. Egyetértünk a Yahooval: az AltaVista a legjobb keresőgép a Neten.

Az AltaVistának van egy Robogó (scooter) nevű kis robotja, mely szakadatlan bolyong a Weben, és visszaküldi ide, amit látott, az AltaVista pedig mindezt az információt egy irtózatos méretű indexben dolgozza fel, mely a Web-lapokon szereplő szavakat tartalmazza. Mikor az AltaVistával keresünk, az megmondja nekünk, mely Web-lapokon szerepelnek az általunk megadott szavak.

Az AltaVista index és nem katalógus. Ennek a jó oldala az, hogy a Yahoonál kb. **tízszer** több lapot tartalmaz, a rossz oldala pedig, hogy nem olyan könnyű megtalálni, amire vágyunk. Bármit is keressünk, az első alkalommal valószínűleg vagy 15 ezer lapot fogunk visszakapni. Ám ha belejövünk a keresés trükkjeibe, ezt a számot azért komolyan le tudjuk csökkenteni egy kis idő után.

Az AltaVista használatához szükség van némi gondolatolvasó képességre, hiszen ki kell találnunk mely szavaknak kell megjelennie a keresett Web-lapokon. Ez néha egyszerű: a dobostorta esetében jó sikerrel kecsegtet a *dobostorta* mint keresőszó. Ugyanakkor, ha azt akarjuk megtudni, mi Németország fővárosa, nehezebb dolgunk lesz (A *Germany, capital* keresés pl. sok bankinformációt fog visszahozni).

Most, hogy mindenki megfelelően elcsüggedt, próbáljunk keresni is az AltaVistával. Írjuk be a címet *http://altavista.digital.com* (Az AltaVistát a Digital nevű számítástechnikai cég üzemelteti) és a 8.4. ábrán látható lapra érkezünk.

A lényeg az, hogy megtaláljuk a legmegfelelőbb keresőszót, amely a legpontosabb eredményeket fogja szállítani. Ezért természetesen minél konkrétabb ez a szó, annál jobb eredményre számíthatunk – az AltaVista persze magától is kiszűri az olyan lehetetlenül sokszor előforduló szavakat, mint az *and, of, the* vagy az *e-mail*. Ezekkel ne is próbálkozzunk. Ha viszont olyan konkrét paramétert adunk meg, mint a *key lime pie* akkor a 8.5. ábrán látható listát kapjuk.

Elvileg elképzelhető, hogy eltérés lesz az ábra és a képernyőnk között, mert mi Compact módozatban listáztattunk az AltaVistával, nem pedig a Standarddal (méghozzá úgy, hogy a keresés előtt a Preferences-re kattintva ezt állítottuk be), azért, hogy a példa ráférjen az itt látható lapra.

Az első lapon már láthatunk egész jó recepteket, melyből jó kis floridai citromtortát lehet készíteni. Azt is látjuk, hogy 500 ezer megfelelést hozott vissza a gép – természetesen ebből nem akarunk többet megnézni, mint mondjuk az első két lapot. A következő lista szemügyre vételéhez kattintsunk a Nextre.

AltaVista-tippek

A Yahooval ellentétben az AltaVista több lehetőséget kínál fel arra, hogy pontosítsuk a keresési paramétereinket. Minden egyes keresés után a megjelenő lapon még ott van a beírt kulcsszó, hogy azt bármikor módosítsuk és pontosítsuk a kutatást. Egy pár ilyen hasznos módosítás:

- ✓ használjunk csupa kis betűt. A tulajdonneveket kezdjük nagy betűvel (Elvis). Soha ne írjunk csupa nagy betűvel.

- ✓ ha két szó együvé tartozik, idézőjellel kössük őket össze („Elvis Presley") Ha ezt tettük volna a *key lime pie* esetében, a félmillió helyett csak háromezer címet kaptunk volna.

- ✓ Tegyünk plusz vagy mínusz jelet azok elé a szavak elé, amelyeknek meg *kell*, vagy *nem szabad* megjelenniük. Az *+Elvis +Costello -Presley* keresés például kiszűri a klasszikus Elvist.

A legfontosabb ok, amiért nem találunk valamit

Hát, legalábbis a mi esetünkben mindenképpen az – a helyesírás. Ha a keresőgép egy kulcsszóra nem talál semmit, akkor ellenőrizzük, jól írtuk-e be a szót. Ha Internet helyett *Interen*tet pötyögünk be, akkor maximum olyan szerzők Web-lapjait találjuk meg, akik szintén nem tudnak helyesen írni.

Végre együtt: AltaVista és Yahoo

Teljesen helyénvaló elképzelés az, hogy először a Yahoo katalógusában próbáljunk megtalálni valamit, és ha nem megy, lépjünk tovább az AltaVistára. Ez annyira logikusnak tetszik, hogy a Yahooban és az AltaVistánál is rájöttek erre, és leegyszerűsítették ennek kivitelezését.

Ha alaposabban szemügyre vesszük a 8.3. ábrát, meglátjuk, hogy a Yahoo által felkínált címek lapjain ott van egy-egy AltaVista-ugrópont is. Ha ezekre rákattintunk, az AltaVista keresőgépe felhasználja a Yahoo-ba bevitt keresőszavainkat és visszahozza nekünk a kívánt eredményt. Mivel ez a Yahoo-AltaVista szolgáltatás, az eredmények külalakja el fog térni attól, amit az AltaVistában kapnánk, de a különbség csak formai, egyébként ugyanazokat a lapokat kapjuk meg kilistázva.

A 404-es átok

Sokkal, sokkal többször mint szeretnénk, egy ugrópontra való kattintás a Yahooból nem egy új Web-lapra, hanem az átkos **404 Not Found** típusú üzenethez vezet. Valamit elrontottunk? Egyáltalán nem – csupán arról van szó, hogy a Web-lapok vándormadarak, költöznek, utaznak, megszűnnek stb. Sajnos a keresőgépek nem igazán állnak a helyzet magaslatán, és nem szabadulnak meg az elavult címektől.

Az automata indexek, mint a Lycos vagy az AltaVista jobbak ebben a tekintetben mint például a Yahoo, mert a robotok újra ellátogatnak az indexelt helyekre, és felfrissítik az információt. Ennek ellenére hónapok telhetnek el úgy, hogy az indexben benne marad a halott cím. De hát ebben is hasonlít a cybertér a vadnyugathoz – poroszkál az ember a lován a sivatag szélén és szemügyre veszi a nap- szítta csontvázakat az ösvény mentén.

AltaVista-apróságok

Az AltaVista-keresést megkönnyítik az alábbi lehetőségek:

- ✓ A Web mellett kereshetünk a Useneten is, a hírcsoportok iszonyú mennyiségű gyűjteményében. Nem kell mást tennünk, mint a Search the Web lehetőséget egy kattintással átállítjuk Search Usenetre és ha a keresett téma szóba került az utóbbi időben valamelyik vitacsoportban, akkor eredményes is lesz a keresés.

- ✓ A keresés eredményének kilistázását befolyásolhatjuk azzal, hogy a Preferences menüben a Compact vagy a Detailed lehetőséget választjuk. Az előbbi minden fellelt Web-lapot egy sorban jelenít meg, míg a második lehetőség minden lapnak kb. három sort szán. Az AltaVista Standard alapbeállítása úgy működik, hogy Usenet keresés esetén az eredményeket kompakt, Web-keresés esetén pedig részletes formában jeleníti meg. Mivel a kompakt verzióban rövidebb szöveg jelenik meg, így betöltése is gyorsabb lesz, ezért ha valaki lassú, telefonos kapcsolattal rendelkezik, pénzt és időt takaríthat meg ily módon. A Usenet keresések esetén a kompakt verzió nyilvánvalóan sokkal hasznosabb.

De ki fizet mindezért?

Mármint ezekért a nagyszerű keresőrendszerekért?

Egyetlen kivétellel mindegyiket a reklámok tartják el. A Yahoo, a Lycos és a többi keresőhely minden egyes Web-lapján hirdetések tömkelegével találkozhatunk. Elvileg a reklámok fizetnek min-denért, de a valóságban azonban a független rendszerek, mint az Excite, a Lycos, az Infoseek és a Yahoo hatalmas pénzeket vesztettek az utóbbi időben – sok millió dollárt. Szerencséjükre, mikor az Internet-befektetési láz tetőzött 1996-ban, mindegyikőjük megjelent a tőzs-dén a részvényeivel, és ebből egyelőre még meg tudnak élni, amíg rá nem jönnek, hogyan is tudnának nyereségesek lenni. Az America Online-hoz tartozó WebCrawler 1996–97-ben 500 milliót veszített, bár nehéz elképzelni, hogyan csinálták.

A kivétel az AltaVista, mely eredetileg egy kutatási project volt és a Digital Equipment Corporation (DEC) munkaállomásait volt hivatva tesztelni. A próbák sikeresek voltak, és a DEC elhatározta, hogy az AltaVistából licencelhető terméket csinál, melyet más keresőrendszerek is felhasználnak. Voltak, akik azt gondolták, hogy az AltaVista is megjelenik a tőzsdén (ha már a Yahoo, az Infoseek és a többiek ott vannak...) de ez nem következett be eddig. Azért az AltaVista sem kerüli a népszerűséget, pláne az ezzel járó reklámlehetőséget és az ebből befolyó dollárokat.

Mindenesetre általános vélemény, hogy a keresőrendszerekben üzleti okokból nagy változások lesznek – lesz, amelyik teljesen eltűnik, lesznek olyanok, melyek összeolvadnak. A témáról többet a *http://net.gurus.com/search* címen tudhatunk meg.

És a többiek

Ha kibámészkodtuk magunkat a Yahoon és az AltaVistán, nem árt meglátogatni a többieket is, ha csak az összehasonlítás kedvéért is.

WebCrawler

http://www.webcrawler.com

Az AltaVistához hasonlóan, a WebCrawler is egy olyan keresőrendszer, amely a Neten bolyongva az összes útjába eső Web-lapot feldolgozza és indexeli. Bár a WebCrawler az America Online tulajdona, használata nyitva áll mindenki előtt. Az AltaVista alternatívája.

Infoseek

http://www.infoseek.com

Ez is egy AltaVistához hasonló index, mely keresőszavak alapján talál meg Web-lapokat. Van itt egy hasznos Web-lap katalógus, illetve a Web és a Usenet mellett keresni lehet a Reuters híreiben is.

Excite

http://www.excite.com

Ez is egy index, azzal a különbséggel, hogy „fogalmi keresést" lehet végezni, ami azt jelenti, hogy az Excite olyan, elvileg a témához tartozó Web-lapokat is megtalál, amelyben nem, vagy nem úgy szerepel a keresőszó, ahogy megadtuk. Ez egy hasznos vonás lehet, bár tapasztalatunk szerint nem jelent igazi különbséget. Emellett hasznos szekciók vannak még itt, telefonkönyvek, Web-lap kritikák stb.

HotBot

http://www.hotbot.com

Az AltaVistához hasonló index. Mivel a Wired magazinhoz tartozik, ezért látványban követi annak stílusát, és akinek érzékeny a szeme, talán napszemüveggel próbálkozhat ezeken a rikító színekkel nyakon öntött lapokon.

Lycos

http://www.lycos.com

Az AltaVistához hasonló index, mely eredetileg egy kutatási program részeként indult a Carnegie Mellon egyetemen, majd áthajózott a kereskedelmi szektorba. Említésre méltó a Top 5% Web Sites katalógusuk. Bár a Lycos veterán a témában, az AltaVista jobb keresőgép, a Yahoo pedig jobb katalógus nála.

Northern Light

http://www.northernlight.com

Itt a keresést egyrészt a Weben, másrészt az itteni Special Collection gyűjteményben tudjuk elvégezni. Ez utóbbi a Northern Light saját, kereskedelmi adatbázisa, aminek használatáért fizetni kell – persze a Weben azért ingyen kutathatunk.

További Web-kalauzok

Sok más Web-kalauz található a Neten, némelyek teljesen specializáltak, mint pl. a feminista kalauz a *http://www.femina.com* címen.

Ha belépünk a Yahooba és követjük a Computers – WWW – Searching The Web kategórialáncot, elérünk a kalauzok és keresőszolgálatok gyűjteményéhez.

Hogyan találhatunk meg cégeket?

Elsősorban természetesen úgy, hogy a cég nevét használjuk keresőszóként, akár a Yahooban, akár az AltaVistában. Emellett vannak olyan helyek is, melyek sok üzleti vonatkozású infomációval szolgálhatnak.

WHOIS

http://www.internic.net/wp/whois.html

Minden regisztrált Internet domain rendelkezik egy tulajdonossal és kapcsolatokkal. A WHOIS lehetővé teszi, hogy ebben az adatbázisban keressünk. Bár létezik több WHOIS program is, a legegyszerűbb, ha a fenti címen ellátogatunk a honlapjára.

Ha ott vagyunk, ki kell választanunk, melyik WHOIS szervert akarjuk használni és meg kell adnunk a keresési paramétereket. A WHOIS két szerverrel rendelkezik, az egyik az amerikai katonai címeket tartja nyilván, a másik az összes többit. Alapértelmezésben mindkettőt használja, és ez általában így jól is működik.

A Search mezőbe be kell írnunk a cégnek, hálózatnak, vagy személynek a nevét, és rákattinthatunk a Search gombra. Kis szerencsével visszakapunk egy megfelelő elemet – bár általában egy lista lesz a keresés eredménye, amelyből ki kell választanunk a megfelelőt. Ha az IBM.com-ot adtuk meg keresőszóként, az alábbi eredményt kapjuk:

International Business Machines (IBM-DOM) IBM.com
International Business Machines (IBM4-HST) IBM.com

Két jelöltet talált: az IBM.com domaint és egy olyan komputert, melynek a neve éppen IBM.com. A zárójelben lévő kód egy ugrópont a bővebb információ felé és ahol ott áll a dom, feltételezhető, hogy az az IBM hivatalos *domain*-je. Ha oda kattintunk, megkapjuk a cég nevét, valamint a domainért felelős személy e-mail címét.

Ez a személy egy olyan nagyvállalatnál mint az IBM, valószínűleg a rendszergazda, de kisebb cégeknél egy olyasvalaki is lehet, aki adott esetben megválaszol egy olyan udvarias kérdést, hogy „meg tudná-e mondani az értékesítő osztály e-mail címét?" vagy „megmondaná-e, hogy Kovács Péter úr itt dolgozik még?"

Hoover

http://www.hoovers.com

Amíg a WHOIS információt szolgáltat egy cég Internetes kapcsolatáról, nem sok adatot közöl magáról a cégről. A Hoover's egy üzleti információs cég, mely adatbázisait eddig papíron, majd most már a Neten is terjeszti. Van előfizetéses szolgáltatása is, mely az ingyenesnél jóval nagyobb mennyiségű adatot bocsát az érdeklődők részére az adott cégekről.

Edgar

http://edgar.sec.gov
http://www.edgar-online.com

Az amerikai Securities and Exchanges Commission (SEC), ami a részvény- és értékpapírpiacot szabályozza, rendelkezik egy Edgar nevű rendszerrel, mely minden olyan pénzügyi információt tartalmaz, melyet a cégeknek az állam rendelkezésére kell bocsátania. Bár a laikus számára mindez leginkább száraz pénzügyi duma, meg lehet itt tudni olyan érdekes dolgokat is, mint pl. hogy mennyit keres Bill Gates.

A .gov végződésű Web-helyet közvetlenül a SEC üzemelteti, míg a privát helyet egy független társaság, a Cybernet Data Systems Inc. Bár a két helyen nagyjából ugyanaz az információ lelhető fel, az Edgar Online bizonyos szolgáltatásokat kínál fel, alacsony áron (5 dollár havonként) mint pl. automatikus e-mail értesítés, ha a minket érdeklő cégről újabb információ érkezik be. Az Edgar össze van kapcsolva a Hoover's Web-hellyel, és egyikből szabadon tudunk a másikba átlépni.

Üzleti adatok a Neten

Egy pár kiindulópont üzleti vonatkozású információ megtalálásához:

Companies Online

http://www.CompaniesOnline.com

A Dun & Bradstreet és a Lycos közös vállalkozása – beírjuk a minket érdeklő cég nevét, és megkapjuk a keresett információt.

Inc. Magazine

http://www.inc.com
http://www.inc.com/500

Az Inc. magazine a kisebb, de nagy iramban növekvő üzleti vállalkozásokkal foglalkozik – erre utal a címben az 500-as szám – mely minden évben az ebben a kategóriában az Inc. által legjobbnak ítélt félezer céget tartalmazza.

Yellow Pages

http://www.bigyellow.com
http://yp.gte.net
http://www.swithcboard.com
http://www.ab2.com (American Yellow Pages)

Ezek leginkább amerikai cégek címeit és elérhetőségét tartalmazzák.

Hogyan találjunk meg személyeket?

Talán nehezen hihető, de személyeket rendkívül könnyű megtalálni a Neten. Kétfajta, egymást némileg átfedő „emberkereső" rendszer van a Neten: az egyik az e-mail és Web-címeket tudja megtalálni, a másik fajta telefonszámokat és postacímeket keres.

Mivel az utóbbiakat telefonkönyvekből állítják össze, az illetőnek benne kell lennie az adott telefonkönyvben, majd ennek a telefonkönyvnek fent kell lennie a Neten, mely esetben akár sikerrel kecsegtethet a keresés.

E-mail és Web-címeket tulajdonképpen nem nehéz megtalálni, ám mivel nincs központosított Internet Címtár a Hálózaton, ezért az egyének címeit a keresőgépek e-mail üzenetek, Usenet postázások és más források alapján próbálják megtudni. Mivel a különféle keresőgépek más és más szisztémát használnak erre, ha valakit nem találunk az egyik rendszerben, még jó eséllyel fordulhatunk egy másikhoz vagy harmadikhoz.

Persze kevés egyszerűbb dolog van, mint felhívni az illetőt és megkérdezni az e-mail címét. Ha valakiről azt akarjuk megtudni, van-e Web-helye, név szerint keressünk rá az AltaVistában. (Egyébként is érdekes megtudni, milyen „híresek" vagyunk: írjuk be saját nevünket az AltaVistába, és nézzük meg, mit kapunk vissza.)

Yahoo People Search

http://www.yahoo.com/search/people

A Yahoo rendelkezik egy olyan rendszerrel, mely telefonszámokat és címeket tud keresni. Ez egyébként ugyanaz a rendszer, mint az alább említésre kerülő Four11, csak yahoo-szerű felülettel.

Four11

http://www.four11.com

Szintén telefonszámok, postacímek és e-mail címek fellelésére alkalmas.

American Directory Assistance

http://www.ab2.com

Természetesen itt amerikai címek szerepelnek. Ha ilyenre vágyunk, a fenti URL címen kattintsunk az American Directory Assistance lehetőségre.

WhoWhere

http://www.whowhere.com

A WhoWhere egy e-mail címtár. Általában nagyobb sikerrel kereshetünk a Four11-ben, mint itt, de ne feledjük, hogy vannak olyan személyek, akik címe csak itt szerepel és másutt nem.

Canada 411

http://www.canada411.sympatico.ca

Ez egy nagy telefonkönyv, melyben az összes kanadai telefonszám megtalálható (Alberta és Saskatchewan tartományok kivételével).

Bigfoot

http://www.bogfoot.com

A keresési lehetőségek mellett van egy olyan szolgáltatásuk is, mellyel ingyenes, egész életre szóló e-mail címet szerezhetünk: a Bigfoot továbbítja az itteni címünkre érkezett postát az éppen aktuális e-mail címünkre.

Levelezőlisták

A 13. fejezetben részletesebben is foglalkozunk ezzel a fontos hálózati erőforrással.

Most pedig elő a pénztárcákkal...

Mára már az összes index és katalógus tartalmaz lapjain vásárlási információkat. Van olyan is, amelyet direkt a VISA szponzorál. A lényeg az, hogy a Weben ma már mindenféle vásárlási lehetőség van – erről szólunk részletesebben a következő fejezetben.

Tíz perc alatt megtalálom!

Doug Hacker nevű barátunk azzal szeret hencegni, hogy minden tényszerű kérdésre választ tud találni a Neten 10 percen belül. Valaki megkérte, hogy találjon meg egy Duke Ellington lemezen szereplő idézetet, melynek címét is elfelejtette. Doug megszerezte az idézetet egy órán belül, de ő maga csak öt percet töltött kereséssel. Hogy hogyan? Öt perc alatt talált egy Duke Ellingtonnal foglalkozó levelezőlistát, feladta rá a kérdést és egy óra múlva valaki el is küldte a kérdésre a választ. Tanulság: minél jobban ismerjük a Netet, annál kevesebb idő alatt tudjuk beszerezni a szükséges információkat.

9. fejezet

Vásárolni – de nem a végkimerülésig

Ebben a fejezetben

- Mi is feltesszük a kérdést: miért vásároljunk a hálózaton?
- Hitelkártya vagy mégse?
- A vásárlás lépései
- Merre találunk jegyeket, értékpapírokat, könyveket, ruhákat, és amit megkívánunk.

Ha valaki krónikus álmatlanságban szenved, és éppen ezért követi a számítástechnikai szakma kiadványait, az már rengeteget hallott a hálózati vásárlásról. És nem véletlenül, hiszen valóban igaz, hogy ma már gyakorlatilag majdnem mindent meg lehet vásárolni a Weben keresztül. Mi mindenesetre már mindenfélét vásároltunk ily módon, repülőjegytől kezdve komputer alkatrészekig, és lám, még mindig itt vagyunk ...

Miért vásároljunk a hálózaton?

Ugyanazért, amiért esetleg katalógusból vásárolunk. Egyrészt, mert olyan dolgokat találunk így, melyeket nehéz lenne lakóhelyünkön beszerezni, ráadásul általában kevesebbet is kell fizetnünk érte. Nem is beszélve arról, hogy a hálózaton soha nincsen záróra. Bár a legtöbb elektronikus áruház az USA-ban van, egyre nő az azon kívüli vásárlási lehetőségek száma.

Az elektronikus boltok között is vannak jobbak és rosszabbak, kedvező, vagy kevésbé kedvező árakkal. Azért, ha egy jobb küllemű boltban megtaláljuk azt amit kerestünk, ráadásul jó áron, nyugodtan vegyük meg.

A hitelkártya kérdés

Mivel fizetünk az elektronikus áruházban? Ugyanazzal, amivel már egyre inkább a konkrét dimenzióban is: hitelkártyával.

De hát nem hihetetlenül, szörnyen veszélyes hitelkártyaszámunkat a cybertér hullámaira bíznunk? Nos... nem.

A legtöbben attól tartanak, hogy a hálózat mélyén ott bujkálnak a bűnözők mindenféle hi-tech kémeszközzel és nyakon csípik hitelkártyájuk számát, ahogy az felkerül a Hálózatra. Mi évek óta tanulmányozzuk az erről szóló je-

lentéseket, és amennyire ezt meg lehet állapítani, ilyesmi egyszerűen nem létezik.

Először is a legtöbb elektronikus áruház titkosítja a gépünk és az ő szerverük között bonyolódó információcserét (a Netscape-ben ezt a bal alsó sarokban megjelenő kulcs szimbólum jelzi). Másrészt az Interneten minden másodpercben tengernyi információ ömlik végig, és ebből kikapni egy hitelkártyaszámot szinte lehetetlen vállalkozás.

A hitelkártya mindenképpen egy kockázatos dolog – mégis odaadjuk az éttermben a pincérnek, aki eltűnik vele, és fogalmunk sincs róla, hogy mit is csinál vele, amíg nem látjuk. Ennél az sem kockázatosabb, ha az Interneten keresztül elküldjük a számot egy elektronikus áruháznak – már csak azért sem, mert a hitelkártyaszám lopásnak a hálózati pecázásnál *sokkal, de sokkal* egyszerűbb módszerei is vannak, aki ebben utazik, az nem számítógépekkel pocsékolja idejét.

Végül pedig akkor sincsen különösebb gond, ha ezek után sem vagyunk hajlandóak hálózatosítani hitelkártyánkat, hisz a legtöbb elektronikus eladó lehetővé teszi, hogy magát a számot a megrendelés után, telefonon közöljük velük.

Gyerünk a boltba

Általában kétféle vásárlási élményünk lehet a Weben – a vásárlókosaras és az anélküli. Az utóbbiban általában egyenként kell megrendelnünk a kívánt árut, vagy egy űrlapon felsorolni mindegyiket. A vásárlókosaras rendszer úgy működik, hogy a megkívánt árut „beletesszük" kosarunkba, és tovább böngészünk. Majd mikor befejeztük a vásárlást, együtt kifizetjük a kosárban lévő árut a „kasszánál" – persze amíg ki nem fizettük, tetszés szerint tehetünk több árut a kosárba, vagy ha meggondoltuk magunkat, vissza is adhatjuk őket – és még vissza sem kell tennünk őket a polcra.

Egyszerű vásárlás

A példa kedvéért nézzük meg, hogyan fest egy egyszerű online vásárlás. Látogassunk el a Great Tapes for Kids Web-helyre, ahol gyermekek számára lehet audio- és videokazettákat, valamint könyveket vásárolni.

Ahogy a 9.1. ábrán is látható, el kell mennünk a *http://www.greattapes.com* címre, ahol is találkozunk egy vásárlási ajánlattal, valamint a különböző helyekre vezető ugrópontokkal.

Miután eldöntöttük, mit is szeretnénk vásárolni, rá kell kattintanunk az Order Form gombra. Erre megjelenik egy megrendelőlap (lásd 9.2. ábra) melyen az itt kapható összes áru fel van tüntetve. Ahogy végigmegyünk a listán, megadhatjuk, hogy az illető árúból milyen mennyiséget szeretnénk rendelni. A lista alján (9.3. ábra) ki kell tölteni a ránk vonatkozó adatlapot. Ha nem akarjuk beírni hitelkártyaszámunkat, akkor hagyjuk azt üresen, hisz mint említettük, az üzletek telefonon keresztül is felveszik a rendeléshez szükséges hitelkártyaszámot. Ezután rá kell kattintanunk a SEND ORDER gombra, és el is küldtük rendelésünket. Itt készen is vagyunk – ezután általában kapunk majd egy e-mail üzenetet az áruháztól, amelyben megerősítik a rendelésünket, vagy közlik, ha valami probléma merült fel.

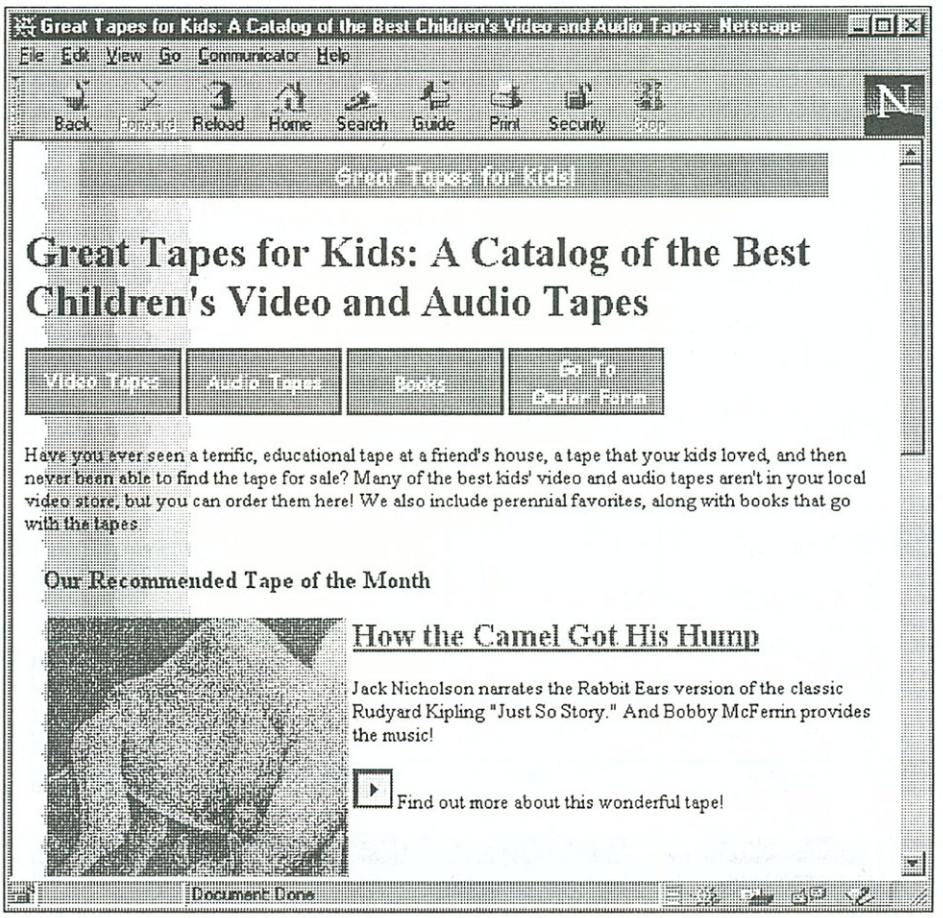

9.1. ábra. A Great Tapes for Kids Web-áruház

Bonyolultabb vásárlási műveletek

Bár a minden áruegységet tartalmazó megrendelőlap jól működhet kisebb üzleteknél, a nagyáruházak esetében ez a megoldás reménytelen. E sorok írása közben úgy döntöttünk, hogy a Great Tapes bolt megrendelőlapja túl nagy, és átírtuk a Web-helyet „vásárlókosaras"-ra, azaz olyan rendszerűre, melyben a vásárlók tevékenységét a bolt figyelemmel követi.

Vigyázat! Kekszek!

Pontosabban „cookies", azaz azokról a rejtélyes dolgokról van szó, amelyek segítségével a Web-helyek állítólag kémkednek utánunk, kirabolják komputerünket, figyelik minden lépésünket és azon igyekeznek, hogy tönkretegyék életünket. Hosszas vizsgálat után arra jutottunk, hogy a cookie-k nem is olyan rossz dolgok, sőt igencsak megkönnyíthetik életünket.

Egy cookie nem más, mint egy karakterlánc, amit a Web-szerver küld a PC-nknek azzal a kéréssel (nem utasítással), hogy a jövőbeni látogatások alkalmával ezt majd mindig küldje vissza a szervernek. Ezek a kekszek a gépünkön vannak, általában a Cookies.txt vagy hasonló nevű fájlban. A cookie-k segítségével tartja számon a Web-hely, hogy pontosan milyen tevékenységet végzünk a szerveren – jelen esetben, hogy mit tettünk bele vásárlókosarunkba. Így megtehetjük például, hogy telerakjuk kosarunkat, majd kikapcsoljuk a gépet, és az áruért csak egy teljesen más időpontban fizetünk.

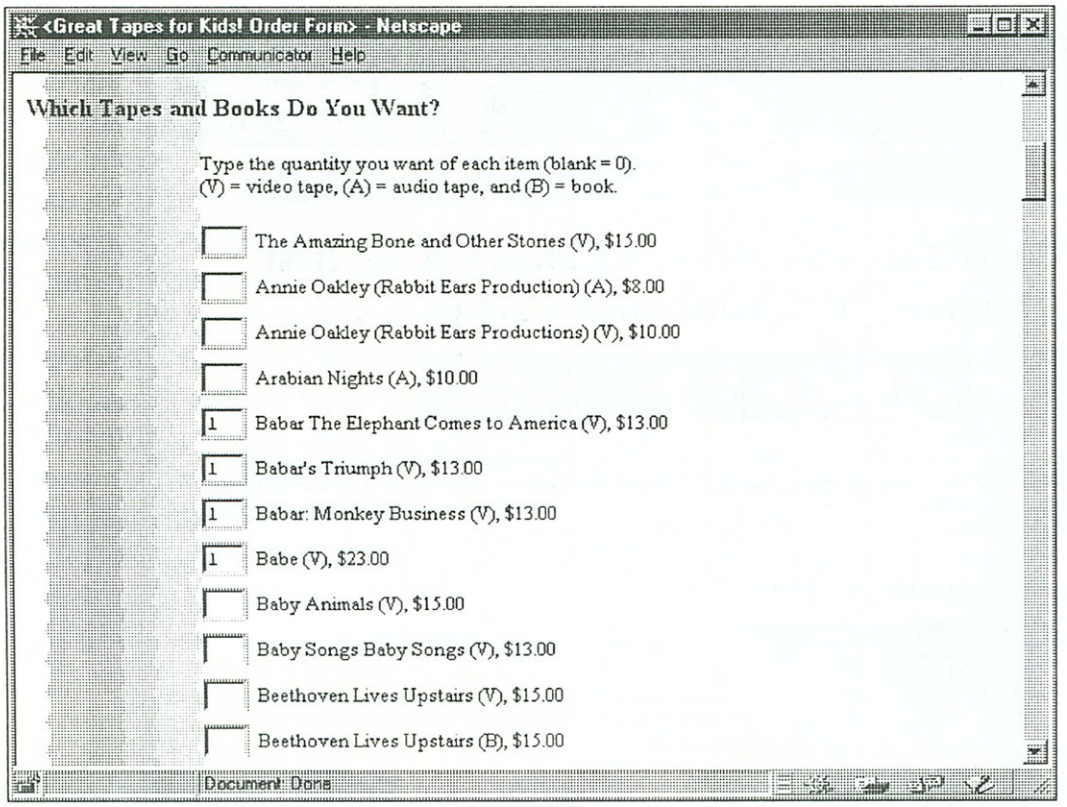

9.2. ábra. Vásároljunk állatos videókat!

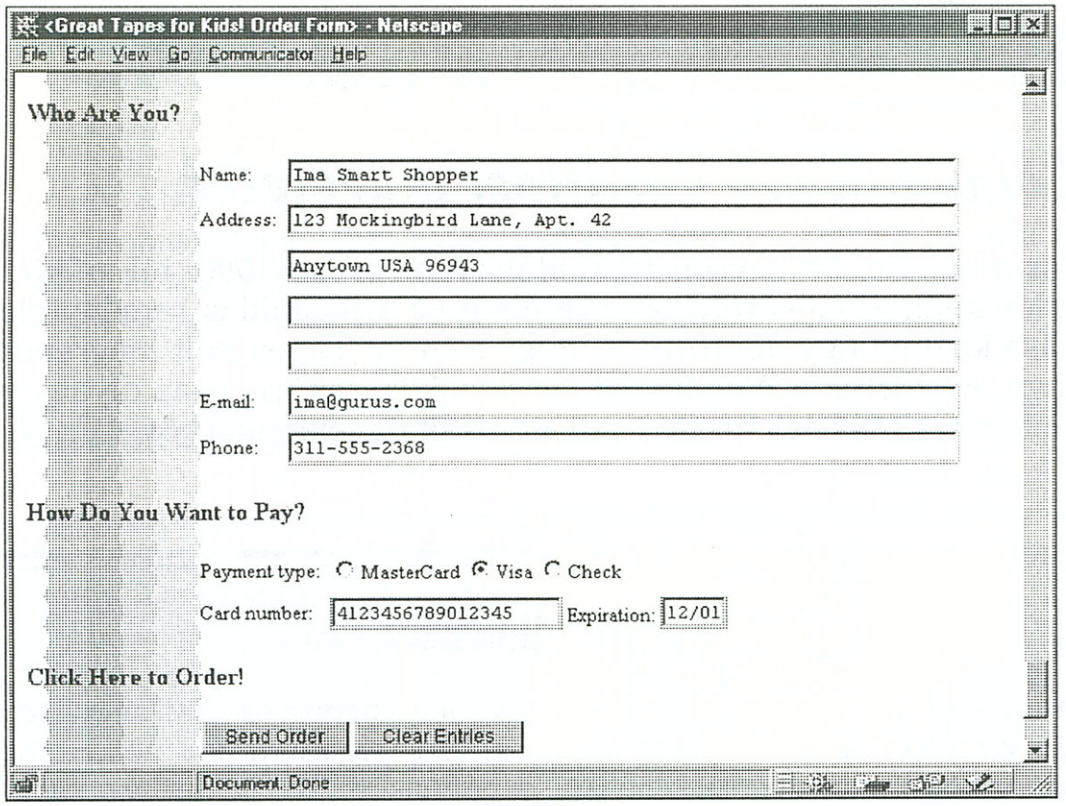

9.3. ábra. A legfontosabb részletek

Ahogy mászkálunk az elektronikus üzletben, és dolgokat dobálunk kosarunkba (vagy éppen kiveszünk dolgokat onnan, általában az Add/Remove Item to/from Your Shopping Cart parancs kiadásával). Egészen addig, amíg a kasszához nem fáradunk, tehát ki nem fizetjük a vásárolt árut, meg tudjuk változtatni rendelésünket. A Great Tapes bolt kosaras verziója úgy néz ki, mint a korábbi, amíg el nem érkezünk az Order (rendelés) gombhoz az egyik lapon. Itt azt látjuk, hogy eltűnt az óriási árulista, helyette pedig a 9.4. ábrán látható kosár tűnik fel, melyben csak az általunk kiválasztott árucikk van.

Ha éppen eszünkbe jut, hogy egy kazetta nem lesz elég, mert ott a másik unokaöcsénk is, lenyomjuk a Resume Shopping (a vásárlás folytatása) gombot, keresünk egy újabb kazettát, majd az Order gombbal visszatérünk a megrendelőlapunkhoz. Most már, ahogy a 9.5. ábrán látható, két kazetta van a kosarunkban. (Amilyen egyszerűnek tűnik az egész, a mögötte levő programozási feladategyüttes meglehetősen bonyolult, így szomorúan kell közölnünk, hogy itt nem megyünk bele a technikai részletekbe, akármennyire is vidám dolog lenne.)

Mindenesetre ezen a ponton még visszatérhetünk vásárolni, átírhatjuk az árucikkek mennyiségét, de ez a példa már így is kezd túl hosszú lenni, úgyhogy itt az ideje, hogy fizessünk. A Proceed to Checkout (fáradjon a kasszához) gomb lenyomása után a 9.3. ábrán már bemutatott űrlaphoz érkezünk, ahol be kell írni személyes és fizetési adatainkat.

9.4. ábra. Elefánt a kosárban

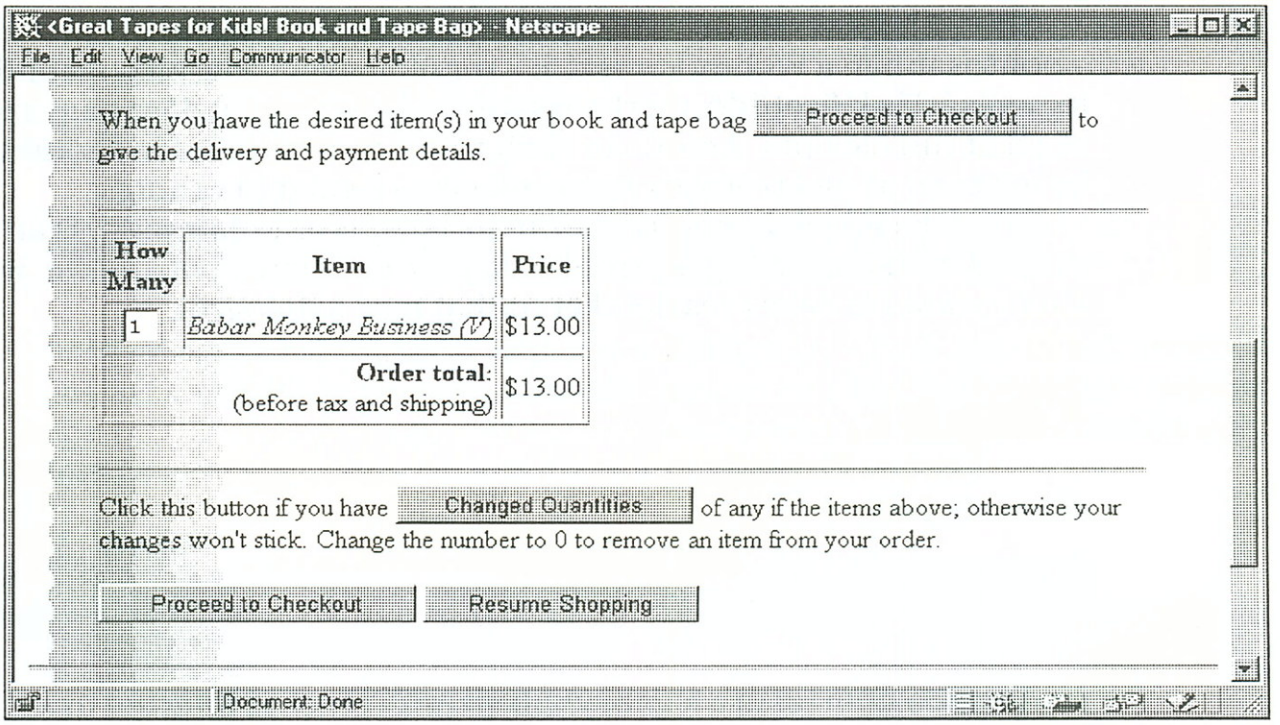

9.5. ábra. Két elefánt a kosárban

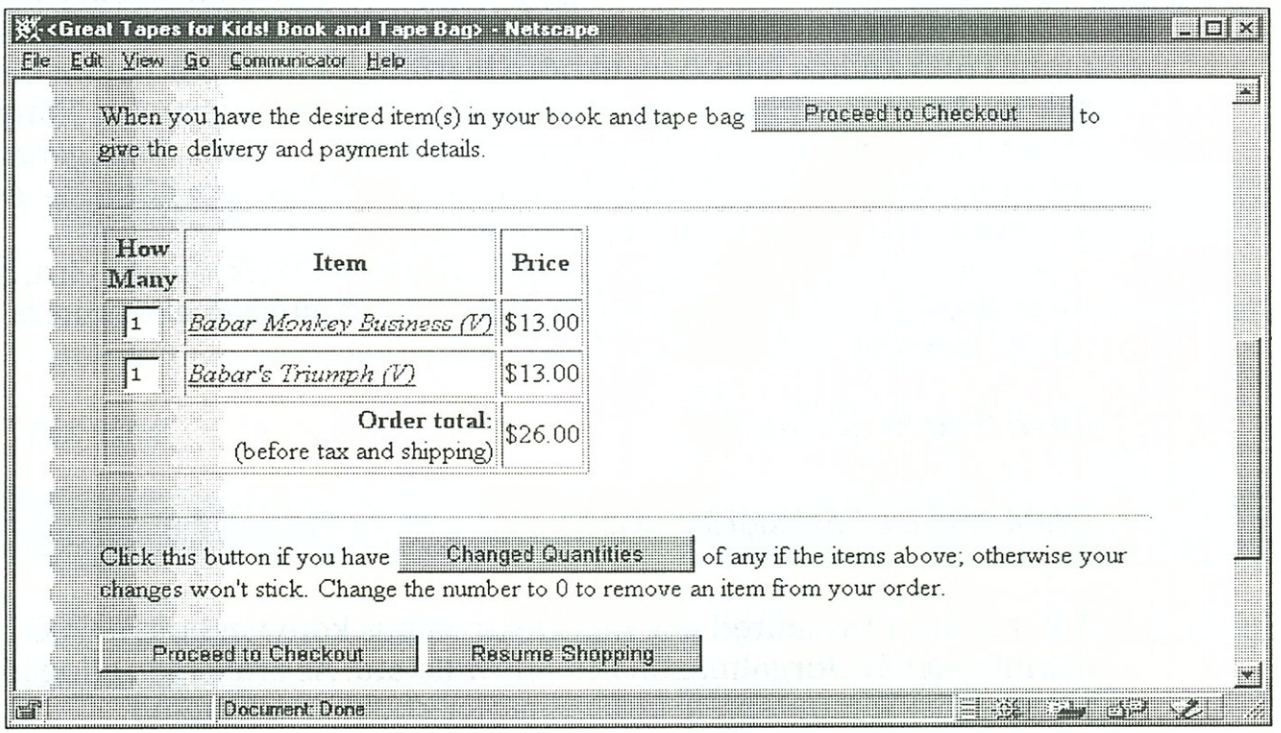

A legtöbb elektronikus üzlet ún. cookie-ket használ a személyre szabott vásárlókosár kezeléséhez. Ez teszi lehetővé, hogy többször is ellátogassunk ugyanabba az üzletbe, használjuk ugyanazt a vásárlókosarat, majd mikor úgy érezzük, ütött az óra, kifizetjük megrendelésünket. Azért is tanácsos várni a rendeléssel, mert kifizetődőbb több cikk egyszeri postázása, mint a többszöri küldés.

Világvásárlás

Repülőjegyek

Az Egyesült Államokban már szinte minden légitársaságtól lehet közvetlenül – pontosabban a Weben keresztül – repülőjegyet vásárolni. Az online repülőjegy vásárlás kifizetődő, mert sokszor az egyéni jegyvadász nagyszerű lehetőségeket tud elcsípni. Amerikán kívül azonban nem minden légitársaság szállt be lelkesen az elektronikus jegykiadásba – legalábbis eddig.

Ha valakit közelebbről érdekel, hogy is zajlik az online jegyvásárlás az Egyesült Államokban, látogasson el a *http://www.iecc.com/airline* Web-helyre, ahol további érdekes részleteket tudhat meg a dologról.

Könyvek

Amazon.com

http://www.amazon.com

Az Amazon.com talán a legnagyobb sikertörténet az Internet üzleti felhasználása terén. Szinte a semmiből (pontosabban: pár millió dollár alaptőkéből) érkeztek és mára már a Net legnagyobb könyvesboltjaként tartják őket számon. Több milliós katalógusukból a legtöbb darabot pár napon belül postázzák is. Az ún. „affiliate" programjukon keresztül a virtuális könyvesboltok egész rendszerét hozták létre – erre példa lehet a mi *http://net.gurus.com* Web-helyünk, ahol az összes általunk írott könyv össze van kötve az Amazonnal, azonnali vásárlási lehetőség céljából.

Az Amazon árai többnyire igencsak elfogadhatóak, olyannyira, hogy egyes esetekben a tengerentúli megrendelés postaköltségével együtt is kifizetődő tőlük rendelni.

Book Stacks Unlimited

http://www.bookstacks.com

A Book Stack Unlimited egy régi elektronikus könyvesbolt, a CUC-nek, a veterán Internet áruforgalmazónak leányvállalata. Az áraik igen elfogadhatók és a törzsvásárlók mindenféle kedvezményre tarthatnak igényt.

Computer Literacy Bookstore

http://www.cbooks.com

A Cbooks a számítástechnikai kiadványokra specializálódott és abban is különbözik vetélytársaitól, hogy azokkal ellentétben szinte mindent készletben tartanak (tehát nem kell először átvenniük a nagykertől), és azonnal postázni tudnak minden megrendelést.

Ruhák

Itt most csak egy-két üzletet említünk meg – a Yahooban ennél sokkal többet találhatunk.

Land's End

http://www.landsend.com

Szinte az egész katalógusok fent van a hálózaton – csak épp el kell szenvednünk azt a meglehetősen süket dumát, amivel be akarják bizonyítani nekünk, hogy tulajdonképpen egy pár kedves wisconsini gazdaember csinálja ezt a céget és nem egy csomagküldő mammutvállalatról van szó.

L.L. Bean

http://www.llbean.com

Vízhatlan bakancsok és a természet élvezetéhez szükséges egyéb cikkek találhatók errefele.

REI

http://www.rei.com

A seattle-i illetőségű csomagküldő vállalat egész katalógusa rajta van a hálózaton és bizonyos esetekben ingyen postázzák az árucikkeket.

The Gap

http://www.gap.com

Még nincs rajta a hálózaton az összes, boltokban beszerezhető árucikk, mégis nagy segítség lehet a szolgáltatás a szokatlan méretek gazdáinak.

Számítógépek

Dell Computer

http://www.dell.com

Hatalmas katalógus, egyedi rendszerkonfigurációk és online rendelés.

IBM

http://www.ibm.com

A világ legnagyobb komputercége, és talán a legnagyobb Web-helye. Az elektronikus üzlet a *http://www.direct.ibm.com* cím alatt található, és hihetetlen árukészlettel várja a vásárlóit, amelybe olyan dolgok is beletartoznak, mint egy 1965-ből származó használati utasítás a 370/67 modellhez.

Apple

http://store.apple.com

Adatok Apple-termékekről, upgrade-ek, rendszerszoftverek és online rendelés.

Árverések és használtcikkpiac

http://www.ebay.com
http://www.netauction.com
http://www.uce.com

Ezek és más Web-helyek lehetővé teszik azt, hogy részt vegyünk árveréseken, és árajánlatokat tegyünk amire éppen akarunk: komputerekre, régiségekre, turistautakra, és így tovább. Az elektronikus árverés abban hasonlít az igazihoz, hogyha pontosan tudjuk mit keresünk és mennyit is ér az, akkor nagyon jó boltokat tudunk csinálni – ha nem, akkor elképzelhető, hogy egy nagy halom pénzt fizetünk egy nagy halom ... kacatért.

Vásárlási infó

Mivel a Neten gyorsan változnak az elektronikus vásárlás körülményei, érdemes benézni az alábbi Web-címre, ahol összegyűjtjük a témával kapcsolatos legújabb információkat:

http://net.gurus/shopping

Az elektronikus vásárlás alapkérdései

- ✓ a termékleírások alapján meg lehet-e mondani, pontosan mit is rendelünk?
- ✓ versenyképesek-e az árak az elektronikus és hagyományos konkurenciával?
- ✓ raktáron van-e a kívánt áru, vagy ígérnek-e konkrét szállítási dátumot?
- ✓ jó híre van-e az adott üzletnek?
- ✓ vissza lehet-e küldeni a nem megfelelő árucikkeket?

10. fejezet

Az első honlapom

Ebben a fejezetben

- Megismerhetjük a Web-lapok alapjait
- Működő Web-lapok
- Web-publikáció

Egy idő után minden Web-felhasználó elkezd azon gondolkodni, hogy létre kellene hoznia sajátját. Bár a Web-hely több Web-lapból áll, a hely főlapját általában honlapnak nevezzük. Személyeknek, intézményeknek mind lehet honlapjuk – sőt nekünk, szerzőknek is, mint az kiderül a következő helyek meglátogatása után: *http://iecc.com/carol, http://iecc.com/john, http://www.gurus.com/margy, http://net.gurus.com.*

Bár a honlap létrehozása nem egy bonyolult feladat, a kezdő számára mégis olybá tűnhet. Szerencsére azonban manapság ehhez olyan eszközök állnak rendelkezésünkre, melyek nemcsak hogy elérhetőek (pénzügyi és technikai felkészültség értelmében) hanem lehetővé teszik a Web-lapírást a HTML ismerete nélkül is.

Ugyanakkor azért nem árt tudni, mi is az a HTML – mivel lehet, hogy valaki egyszer megkérdezi. A Hypertext Markup Language rövidítése, mely egyfajta kezdetleges kód, ami összetartja és megjeleníti a Weben található szövegeket és képeket. Aki pedig eddig nem sajátította el ezt a kódot, most már nincs feltétlenül rászorulva, hiszen megjelentek olyan szerkesztő programok, amelyek nem kívánják meg a kód ismeretét. Aki komolyabban szeretne foglalkozni Web-lap készítésével, a témában rengeteg könyv jelent meg az utóbbi időben – csak azt tanácsoljuk, hogy igyekezzünk mindig a legújabbat beszerezni, ugyanis a HTML-kód nem állandó, hanem állandóan fejlesztik. Mindenesetre vágjunk neki a dolognak – készítsünk el egy egyszerű honlapot, és tegyük fel a Webre.

Web-lap létrehozása

Minden honlap Web-lap, de nem minden Web-lap honlap. Mi persze most egy Web-lapot csinálunk, és mindenki eldöntheti, kinevezi-e honlappá.

Weblaptoll

Természetesen, a Web-lap írásához szükségünk lesz a megfelelő szerszámra, még ha ez egy kicsit összetettebb lesz is, mint például a golyóstoll. Mint ahogy a könyv más részeiben is tettük, most is kétféle megközelítési módot kínálunk fel: egy bonyolultat, és egy kevésbé bonyolultat. Szerintünk ugyanis a HTML

kódolás bonyolult dolog, így nem is fogunk beszélni róla. A másik megközelítés, a „vizivig" (így ejtik angolul a WYSIWYG betűszót, a *what you see is what you get,* azt kapod, amit látsz kifejezést).

Ennek a megközelítési módnak az az előnye, hogy szerkesztés közben pontosan azt látjuk, ahogy a Web-lap meg fog jelenni, ami sokkal kellemesebb, mint egy csomó ronda kóddal vesződni. A finnyásak lehet, hogy azt mondják, hogy ez a módszer nem vezet elegáns lapkódhoz, de az így készült oldalak általában jól néznek ki. A WYSIWYG-szerkesztők szintén nem megfelelők nagyobb Web-helyek elkészítéséhez, de a mi céljainknak tökéletesen meg fognak felelni.

Itt egy pár cím, ahol nagyszerű Web-szerkesztők találhatók:

- ✓ **Claris Home Page** *http://www.claris.com*
- ✓ **Netscape Composer** (a Communicator része) *http://www.netscape.com*
- ✓ A **FrontPage** és a Windows98 része, a **FrontPage Express** *http://www.microsoft.com*

Talán kevésbé ismert, de teljesen szolgálatkész shareware Web-szerkesztő program az AOLpress, amit a *http://www.AOLpress.com* címen találunk. Neve ellenére az AOLpress nem csak az America Online előfizetői számára érhető el. További előny, hogy kapunk vele sablonokat (lapok, melyeknek kész a váza, csak a ránk vonatkozó adatokat kell beírni), használati utasítást és clip art-ot, azaz a lapokon felhasználható képeket.

Meg kell jegyeznünk, hogy az egyik legjobb Web-szerkesztő nem más mint a szövegszerkesztőnk: a Word 97 és a WordPerfect 8 nagyon jó HTML-szerkesztő és -konvertáló képességekkel rendelkezik.

Az első lépések

Legelőször is azt kell megértenünk, hogy a Web-lap egy éppolyan fájl, mint amit a szövegszerkesztő vagy táblázatkezelő programjainkkal hozunk létre. Ezért a Web-lapunkat gépünk merevlemezére mentjük el, és ha meg akarjuk nézni a böngészővel, onnan olvassuk be. Addig szerkesztjük és nézegetjük a lapot, amíg meg nem tetszik a végeredmény.

Miután olyan állapotban van a Web-lap, hogy akár mások is megnézhetik, fel kell töltenünk a lapot a Web-szerverre, abba a könyvtárba, amit az Internet szolgáltatónk rendelkezésünkre bocsátott. Kereskedelmi szolgáltató esetében, ahogy növekszik a Web-helyünk, adott esetben fizetni kell a lefoglalt lemezkapacitásért, illetve a Web-helyünk forgalma alapján.

A következő példában az AOLpress-et használjuk. Ha valakinek jobban tetszik a Word97 vagy a WordPerfect 8, ne tartsa vissza magát, bár a parancsok az itt leírtaktól eltérőek lesznek.

1. **Az AOLpress beszerzése**
   Böngészőnkkel látogassunk el a *http://www.AOLpress.com* Web-helyre. Vigyázzunk, mert az AOLpressnek közös honlapja van az AOLserver-rel, ezért maradjunk a lap kékkel jelölt jobb oldalán.

Kattintsunk a Downloadra, válasszuk ki operációs rendszerünket (Windows, Macintosh stb.), majd kattintsunk a WEB-gombra és várjuk meg, míg a böngésző letölti a programot. Ha ez megtörtént, kattintsunk kettőt az AOLpress telepítő programra.

2. **Az AOLpress futtatása**
   Az AOLpressben először is egy üdvözlő képernyő jelenik meg, ami tulajdonképpen egy üdvözlő Web-lap. Mivel az AOLpress nem csak szerkesztő, hanem böngésző program is, ami jó szolgálatot fog tenni, ha különféle Web-helyekről akarunk elemeket beszerezni , de ne vágjunk a történet elé.
   A képernyő tetején feltűnik az AOLpress eszközsáv. Ha az egérrel az egyes elemek felé mozgunk, meglátjuk, mire valók. Ha körülnéztünk, de mégis úgy érezzük, nem világos a dolog, akkor javallott belenézni az AOLpress Tutorialba és onnan elindulni. A kezdő lépéseket persze mi is leírjuk.

3. **Új Web-lap létrehozása: File – New – New Page (a Word 97-ben File – New, majd Web Pages – javallott egy jó ideig használni a Web Page Wizardot, ami ellát mindenféle jó tanáccsal – a WordPerfect 8-ban pedig a File – New után a View – Web Page paranccsal indulunk**
   Most egy nagy üres lapunk van – ne szégyelljük magunkat, essünk neki. Ha nem tudjuk, mit is írjunk bele, válasszuk az üdvözlő oldalon a Templates lehetőséget, és válasszunk a félkész lapsablonok közül egy megfelelőt.

4. **Munkánk elmentése**
   Ha már elég dolgot vittünk fel a lapra ahhoz, hogy elszállása nagy-nagy károkat okozzon, mentsük el munkánkat. Elvileg elég a végén elmenteni a lapot, legalábbis annak, aki keresi a bajt. Soha nem lehet eleget *szévelni*!

Első Web-lapunk létrehozása pofonegyszerű. A lap tartalmának meghatározása már nem biztos, hogy annyira pofonegyszerű. Magunkban válaszoljunk arra a két kérdésre, hogy mi is a lap célja, illetve kiknek szeretnénk azt megmutatni. Először is, személyes vagy üzleti Web-lapról van szó?

Ha személyes lappal állunk szemben, mindenképpen ajánlatos lehagyni róla címünket és telefonszámunkat – míg egy üzleti Web-hely esetén pont ellenkező a javallat. Amíg nem vagyunk teljesen megelégedve Web-lapjainkkal, nem kell közzétenni a Web-címet, sokáig csinosítgathatjuk még azt feltöltés után is.

Képesnek kell lennünk rá,

hogy képeket vigyünk fel a Web-lapjainkra, mert enélkül manapság már nem megy a dolog. Minden, a Weben megjelenő kép egy külön fájl, melyet a szerkesztő segítségével kapcsolunk a Weblap-fájlhoz. Az AOLpresshez jár jó néhány kép, melyet fel tudunk használni ilyen célra.

Képformátumok

Szerencsére, míg a digitális formátumban tárolt képek több tucat formátumban lehetnek elmentve, a Weben ezek közül csak kettő használatos, a GIF és a JPEG. Hosszú ideje folyik a vita arról, melyik a jobb. John hivatalos formátumszakértőnek számít – mivel sikerült rábeszélnie két, minden más szempontból teljesen normális kiadót, hogy adják ki e témájú könyveit – így a következő táblázat az ő szentenciáit tartalmazza.

10.1. táblázat **A JPEG és a GIF párbaja**

JPEG	GIF
Levilágított fotók legjobb tárolása	Komputer által létrehozott rajzok, ikonok legjobb tárolója
Jobban kezeli az „igazi színt"	Rendelkezhet átlátszó háttérrel (erről később többet)
Kisebbek a fájlok KByte-ban	Nagyobbak a fájlok KByte-ban
Nem kezeli igazán jól a nagy, egyszínű képterületeket	Jól kezeli a nagy, egyszínű képterületeket
Régi böngészők nem kezelik jól	Minden böngésző jól kezeli
Lassabb a dekódolása	Gyorsabb a dekódolása

Ha valamilyen más formátumú képünk van (pl. BMP vagy PCX) először is át kell konvertálnunk őket GIF-be, vagy JPEG-be, csak azután tehetjük fel őket a Webre. Ezt több program is megteszi számunkra, ilyeneket a *http://www.stroud.com* című Web-lapon találhatunk

Honnan jönnek a képek?

Jó kérdés. Először is, mi is elkészíthetjük őket – rajzoló, vagy festő programmal, illetve papírképek beszkennelésével. A képek sajátkezű létrehozását persze csak a tehetségesebb vagy profibb versenyzőknek ajánlhatjuk jó szívvel. Szerencsére emellett rengeteg grafikus anyaghoz férhetünk hozzá a Neten.

- ✓ Freeware, shareware és kereskedelmi képgyűjtemények találhatók a Weben. A Yahoo ilyen vonatkozású listáját a

  http://www.yahoo.com/Computers_and_Internet/Multimedia/Pictures/Clip_Art/

  címen találjuk.

- ✓ Ha Weben jártunkban megtetszik egy kép, írhatunk gazdájának, hogy járuljon hozzá felhasználásához. A válasz szinte minden esetben pozitív lesz.

- ✓ Rengeteg olyan program van, melynek bár semmi köze az Internethez, mégis tartalmaznak remek képgyűjteményeket (festő-, rajzoló-, szövegszerkesztő programok).

✓ Kaphatók olyan CD-ROM-ok, melyeken több száz, vagy akár több ezer, jó minőségű kép állhat rendelkezésünkre, és ráadásul ezek a lemezek nem is különösebben drágák.

Vigyázzunk, mert ezek a képek szerzői jogvédelem alá esnek, akkor is ha már más felhasználta azt Web-lapján, illetve, akkor is, ha a kép mellett megjelenik a copyright. Szerzői jogi védelem alá eső dolgokat csak a szerző engedélyével lehet felhasználni. Teljesen mindegy, hogy oktatási, személyes vagy más célból használjuk a képeket, ha nem kérünk engedélyt, azt kockáztatjuk, hogy esetleg beperelhetnek copyright-sértésért.

Kapcsolódás más lapokhoz

A hypertextben a *hyper* az, ami olyan remekké teszi a Webet. A Web szörfölése a *hyper*hivatkozásokon keresztül történik, tehát úgy, hogy rákattintunk az ugrópontokra. A lap nem is igazi Web-lap, ha nincs összekapcsolva más lapokkal.

A Web nagyszerűsége abban rejlik, hogy a Web-lapírók telepakolják lapjaikat ugrópontokkal, és ezzel megkönnyítik a Weben való szörfölést. Ehhez mi is hozzájárulhatunk, oly módon, hogy felviszünk lapjainkra olyan helyekre mutató *link*eket, amelyekről azt gondoljuk, mások számára is érdekesek lehetnek. Ugyanakkor ne essünk abba a hibába, hogy *belinkelünk* olyan helyeket – Yahoo, más keresőgépek stb. – amikről mindenkinek tudomása van. A honlapunk témájától függően igyekezzünk felsorolni olyan Web-helyeket, melyek kapcsolódnak a miénkhez.

Pédzsdizájn

Azaz, a lapoknak ki kell nézni valahogy – itt a látványszerkesztéshez adunk egy-két tippet.

Fontok és stílusok

Ne használjunk túl sokféle betűtípust lapjainkon, és próbáljuk elkerülni a tipográfiai kiemelők (szín, szedés) túlzott használatát. Két dolgot végképp ne tegyünk egy szövegrésszel: ne húzzuk alá azt, illetve ne tegyük villogóvá (blinking).

Háttérképek

Ha háttérképet (background image) vagy háttérszínt (background color) használunk, ügyeljünk arra, hogy ne bántsa a szemet, és a szöveg olvasható maradjon felette. Az e könyvben is érvényesülő fehér-fekete kombináció például jó pár évszázada elég jól működik.

Nagyméretű képek

Egy Web-lap legfőbb átka lehet, ha tele van nagyméretű képekkel, és ennek következtében egy örökkévalóság, amíg a böngésző betölti azt. Ne feledjük, vannak olyan internauták, akiknek számítógépe, Internet kapcsolata a miénknél esetleg jóval lassúbb.

Van egy pár trükk, amivel gyorsabban tölthetővé tehetjük Web-lapjainkat. Először is persze kordában kell tartani a képeket. Egy 20 KB-os (20,000 byte nagyságú) kép betöltéséhez kétszer annyi időre van szükség, mint egy 10 KB-osnál. Modemes kapcsolat esetén egy 120 KB-os kép betöltésére akár két percet is várni kell, és nem biztos hogy az a kép *annyira* jó ...

Persze mi tudjuk, milyen fontos lehet, hogy az ember a saját kutyáját teljes pompában fotóesszék formájában dokumentálja az Interneten, és hogy minél nagyobbak a képek, annál szebb a kutya ... Szóval, ha muszáj, megtehetjük, hogy a lapra a képek kicsinyített változatát visszük fel, kattintható formában (ha a látogató rákattint a képre, megjelenik egy másik ablakban az eredeti nagyságú kép.)

Ha GIF formátumban vannak képeink, ne feledjük, hogy annál gyorsabb betöltésük, minél *kevesebb* színt tartalmaznak. Grafikus szerkesztőnkben lementhetjük a GIF fájlt 256 színesként is, de ha csak 32 vagy 16 színt választunk, a minőség alig romlik, míg a fájl mérete jelentősen összezsugorodik. Ha a GIF-et *interlaced* formátumban mentjük el, a böngészők betöltéskor nem felülről lefele csíkokként töltik be a képet, hanem mélységben építkeznek – azaz rögtön megjelenik az egész kép, először kivehetetlenül homályosan, majd egyre élesebben.

Ha JPEG-eket használunk, változtathatunk a *quality* beállításon. Minél gyengébb a kép minősége, annál gyorsabban töltődik be. A komputer képernyők felbontása miatt egy elég gyenge minőségben elmentett JPEG is elfogadható eredményt fog produkálni.

Kihasználhatjuk a *cache* rendszer lehetőségeit is. A „kes" egy olyan tárolóhely gépünkön, ahol a böngésző az utóbbi időben betöltött képeket és szöveget tartja ideiglenesen. Ha egy kép már benne van a tárolóban, a böngészőnek nem kell újra betöltenie azt. Ha például ugyanazt az ikont használjuk valamire több lapon keresztül, azt a látogató böngészőjének csak egyszer kell betöltenie – így tehát mindenképpen javallott a grafikai elemek ismételt használata, ami emellett még egységes külalakot is kölcsönöz majd lapjainknak.

Tanulni, tanulni, tanulni

Web-tehetségünk fejlesztésének legjobb módja, ha jártunkban-keltünkben állandóan tanulunk. Ha látunk egy szép Web-lapot, és nem tudjuk, hogyan produkálta valaki az adott effektust stb., ne sajnáljuk az időt, és kérjük meg a böngészőt, mutassa meg az eredeti HTML kódot (View Page/Document Source parancsok.)

Felkerülni a Webre

Ha elkészültünk Web-lapjainkkal, és elszántuk magunkat, hogy mások számára elérhetővé tegyük őket, oda kell raknunk az egészet, ahol a nagyközönség rátalál – de hol van az a hely?

A dolog ezen része tulajdonképpen meglehetősen egyszerű, de a biztonság kedvéért részletesen végigmegyünk a szükséges lépéseken.

Természetesen lapjainkat egy Web-szerverre kell feltöltenünk – ezt szolgáltatónk bocsátja rendelkezésünkre. A feltöltési eljárás azonban szolgáltatónként változhat. Általánosságban ezeket a lépéseket kell majd követnünk.

1. **Futtassuk FTP programunkat**
   Bármilyen FTP program megteszi, mi a 15. fejezetben részletesen tárgyalt WS_FTP-vel fogunk dolgozni.

2. **Jelentkezzünk be a szolgáltató szerverre, azonosítónk és jelszavunk segítségével**
   A szervert általában valahogy úgy hívják, hogy *www.gorgonzola.net*, bár ez nem törvényszerű. A Netscape-ben ide a Goto (location) *ftp://felhasznalo@gorgonzola.net* paranccsal juthat el.

3. **Lépjünk be a megfelelő könyvtárba**
   Ha minket Elvisnek hívnak, akkor ez általában a */pub/www/elvis*, vagy */pub/elvis/www* nevű könyvtár lesz, de ez változhat – a szolgáltató pontosan megadja ezt az adatot.

4. **Töltsük fel a Web-lapokat**
   Szövegfájlokat ASCII módozatban, képfájlokat binárisban küldjünk fel. Ha Netscape-et használunk Windows alatt, akkor a File Managerből húzzuk át a fájlt a Netscape-ablakba és válasszuk a File – Upload File lehetőséget.

Ha a honlapunkat *lapom.html*-nek neveztük el, akkor a Web-címe, a hivatalos URL-je a következő lesz:

http://www.gorgonzola.net/~elvis/lapom.html

Persze, ezek is különböznek szolgáltatónként. Vannak olyanok, akik nem rakják a név elé a *tilde* karaktert, hanem a *user* megoldást alkalmazzák (/user/elvis/). Ezt tőlük kell pontosan megtudni.

A honlapot, tehát azt a Web-lapot, amire a látogató először érkezik, érdemes *index.html*-nek nevezni, ugyanis a böngésző ezeket a fájlokat automatikusan betölti, ha a könyvtáron belül nincs másik fájl megadva. Tehát, ha a *http://www.gorgonzola.net/~elvis* címre indul, akkor az *elvis* könyvtárban megkeresi és betölti az ott található *index.html* dokumentumot. Ha ilyen nincs, akkor legtöbb esetben a könyvtárban található fájlok kattintható listája jelenik meg.

Érdemes mindig megnézni utólag, hogyan is néznek ki lapjaink a Weben. Mindenképpen ellenőrizzük, működnek-e az ugrópontok, és az sem árt, ha többfajta böngészővel is szemügyre vesszük munkánkat.

Ha változtatni akarunk a lapok tartalmán, szerkesszük azokat saját gépünkön, majd mikor elkészültünk minden változtatással, töltsük fel őket a szerverre, amivel felülírtuk a lap régi verzióját.

Hírverés

Miután lapjaink felkerültek a Webre, nem árt nekik egy kis hírverést csapni, hogy mások is ellátogassanak hozzánk.

Néhány módszer:

- ✓ Látogassunk el kedvenc katalógusainkhoz és indexeinkhez (Yahoo, AltaVista) és küldjük be nekik Web-címünket (URL)

- ✓ Menjünk el a *http://www.submit-it.com* címre. Az itt található Web-szolgáltatás elküldi Web-címünket 20 népszerű keresőszolgálatnak ingyen és bérmentve (vagy pénzért ennél sokkal többnek.)

- ✓ Keressünk tematikailag kapcsolódó Web-helyeket, és küldjük el nekik URL-ünket azzal, hogy mi is *belinkeljük* az ő lapjaikat.

Sok idő fog eltelni, míg lapjaink igazán látogatottak lesznek, és népszerűségüket az fogja meghatározni, mennyire tartalmaznak hasznos vagy érdekes információt. Ennek csak képzeletünk szabhat határt.

IV. rész

Az Internet alapjai

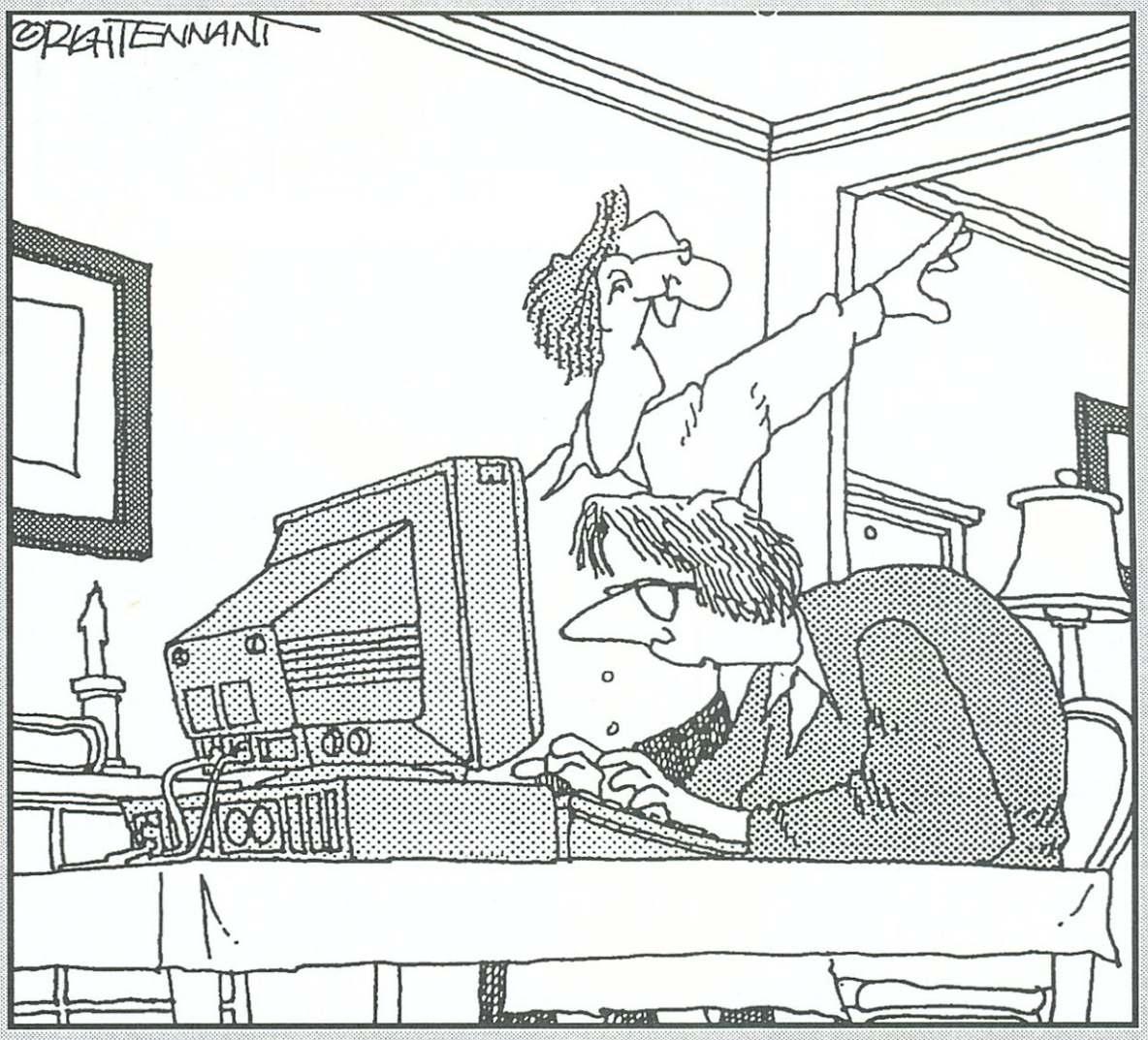

GYEREKEK, GYERTEK GYORSAN!
ANYÁTOK ÉPP GYALÁZ VALAKIT AZ INTERNETEN!

Ebben a részben...

Az elektronikus levelezésről lesz szó – nem árt az alapokkal tisztában lenni. Elmagyarázzuk, hogyan kell kapni és küldeni e-mail üzeneteket. Beszélünk az elektronikus levelezőlistákról, melyek segítségével új ismerősöket szerezhetünk a világ bármely részéről. Egy külön fejezetben szólunk a *chat*-ról, az elektronikus csevegésről, melynek segítségével a világ bármely pontján levő személyekkel tudunk írásban beszélgetni. Ugyancsak új fejezet foglalkozik a letöltéssel, hogy könnyebben tudjunk dolgokat beszerezni a Netről.

11. fejezet

Levéltelen levelezés

Ebben a fejezetben

- Elmondjuk, hogyan találhatunk meg e-mail címeket
- Hogyan küldjünk elektronikus levelet
- Hogyan fogadjunk e-mailt
- Az e-mail etikettjéről

Az elektronikus levelezés, vagyis e-mail, az Internet kétségtelenül legnépszerűbb szolgáltatása, annak ellenére, hogy ez a legrégebbi és legszürkébb aspektusa. Bár az e-mail kisebb sztár, mint a Web, mégis sokkal többen használják. A Hálózaton minden rendszer támogat valamiféle elektronikus levelezést, ami azt jelenti, hogy bármilyen gépen dolgozzunk is, ha az rá van kapcsolva az Internetre, tudunk vele e-mailezni.

Mivel az elektronikus levelezőrendszerek kapcsolatban vannak sok, az Interneten kívül eső rendszerrel, így azok is e-mailezhetnek, akiknek nincs igazi Internet-kapcsolatuk.

Mi a címem?

Mindenki, aki e-mail hozzáféréssel rendelkezik, birtokában van egy *e-mail címnek*, ami a cybertérben a postacím vagy a telefonszám szerepét tölti be. E-mail küldésekor be kell írnunk a címzett vagy címzettek e-mail címét, hogy a rendszer tudja, hova kézbesítse az üzenetet.

Első lépésben tehát meg kell tudnunk saját címünket, hogy meg tudjuk adni másoknak, akik erre küldhetnek üzeneteket. Természetesen nekünk is meg kell tudnunk az ő címeiket – persze, ha nincsenek barátaink és csak névtelen leveleket akarunk e-mailen küldeni, akkor átugorhatjuk ezt a részt.

Az Internet levélcímek két részből állnak, mely részeket a „kukac" (@) választja el egymástól. A kukactól balra a postaláda neve található (mely legtöbb esetben megegyezik a nevünkkel, vagy felhasználói azonosítónkkal), jobbra pedig a *domain* neve, azaz az Internet szolgáltatónk neve (datanet.hu vagy elte.hu).

Az azonosító

Az Internet szolgáltatónk lehetőséget ad arra, hogy válasszunk magunknak egy azonosítót (*user name, account name*) Kevésbé szerencsés esetben a szolgáltató egyszerűen kijelöl nekünk egy nevet, ami lehet olyan ronda is, mint

usd32243g. Általában azért vezetéknevünk egyedi variációja (egy rendszeren természetesen nem lehet három *szabo*) lesz a postaládánk neve is.

Az amerikai elnök esetében a *president@whitehouse.gov* cím azt jelenti, hogy az elnök postaládáját *president*-nek hívják, és ez a postaláda a *whitehouse.gov* nevű gépen van. Nem meglepő.

Mikor még sokkal kevesebb e-mail felhasználó volt a világon, könnyebb volt bárki e-mail címét kideríteni. Manapság, mivel az e-mail használók száma megsokszorozódott, a szolgáltatók úgy próbálnak rendező elvet érvényesíteni, hogy felhasználóiknak a vezeték- és keresztnevük alapján adnak postaládanevet, pl. *kovacs.jozsef@osztaly.ceg.hu* vagy *kovacs.j@osztaly.ceg.hu*.

A gépek nevei

Az Egyesült Államokban a gépek nevei három, úgynevezett zónaazonosító betűvel végződnek, tevékenységüktől függően. A kereskedelmi tevékenységet folytató egységek a *com* (commercial) betűvégződést kapják – ilyenek lehetnek az AOL, vagy más kereskedelmi szolgáltató, illetve egyéb cégek (AMR Corporation = *amrcorp.com*)

Oktatási tevékenységet folytató intézmények az *edu* végződést kapják, míg (pl. *yale.edu*), a hálózatok a *net*-et (network), a kormányszervek a *gov*-ot (government), a katonai szervek a *mil*-t (military) és a máshova nem besorolható szervezetek az *org*-ot (organization).

Az USA-n kívül a gépek neve az illető ország betűjelére végződik: Zambia *zm*-re, Magyarország *hu*-ra.

Mivel a felhasználók tevékenységi területe egyre változatosabb, új kódok lépnek életbe a közeljövőben, ahogy az alábbi táblázat is mutatja:

11.1. táblázat **Új netcím zónák**

Zóna	Leírás
.firm	üzleti tevékenység
.store	áruforgalmazó üzleti tevékenység
.web	web-tevékenységet folytató szervezet
.arts	művészeti tevékenységet folytató szervezet
.rec	szabadidővel, szórakoztatással kapcsolatos szervezet
.info	információ szolgáltató szervezet
.nom	személynevek

Összegzés

Töltsük ki az alábbi táblázatot, tépjük ki a könyvből és ragasszuk fel valahova a számítógépünk közelébe – ez az összes információ, amire e-mailezéshez szükségünk lesz. (A kis- és nagybetűk általában nem számítanak, mi a könyvben az elterjedtebb csupa kisbetűs címeket használjuk.

11.2. táblázat **Amit az e-mail programunknak tudni kell**

Információ	Leírás	Példa
E-mail címem	Az azonosítónk + kukac + a gép neve	*internet@gurus.com*
Az e-mail jelszavam	Külön jelszó van a postaszerverre, de ez általában ugyanaz, mint a belépő-jelszavunk. Tartsuk titokban!	*dum33my*
A bejövő posta fogadószervere (POP3)	Annak a gépnek neve, amely a postát fogadja. A szolgáltatótól kell megtudni a pontos nevet.	*mail.gurus.com*
A kimenő posta küldőszervere (SMTP)	Annak a gépnek neve, amely a postát küldi. A szolgáltatótól kell megtudni a pontos nevet. (sokszor ugyanaz, mint a POP szerver)	*mail.gurus.com*

Ha üzenetünk címzettje ugyanazon a gépen van (tehát *kovacs@ceg.hu* küld *szabo@ceg.hu*-nek levelet), akkor nem kell a kukactól jobbra eső részeket beírnunk.

Ha nem tudjuk e-mail címünket, kideríthetjük úgy, hogy küldünk saját címünkre egy üzenetet. Ha megkaptuk az üzenetet, nézzük meg a feladó címét, és máris kiderült a saját címünk. Sőt, megtehetjük azt is, hogy e-mailezünk az *internet5@gurus.com* címre és egy barátságos robot visszaküld egy levelet az e-mail címünkkel.

Hol van a postám?

Szóval, már van e-mail címünk. Eddig jó. Most akkor megpróbálkozhatunk e-mail küldéssel és fogadással. Első lépésben tartsuk észben, hogy hol is van a postánk. Azon kevesek és szerencsések kivételével, akinek a gépe állandó Internet-kapcsolatot élvez, a posta nem közvetlenül a komputerünkre érkezik. Az e-mail üzenetek a bejövő (POP3 vagyis a Post Office Protokoll 3) szerverre érkeznek, ami abban hasonlítható a helyi postahivatalunkhoz, hogy oda is „be kell mennünk" küldeményeinkért. (Persze tulajdonképpen a levelező-program az, amely elhozza onnan a postát.)

Üzeneteket a kimenő (Simple Mail Transfer Protocol, röviden SMTP) szerver továbbítja a Világháló felé.

Ha PPP kapcsolatunk van, közölnünk kell az e-mail programunkkal a bejövő és kimenő postát kezelő szerverek neveit. Mikor a programot elküldjük a postáért, az leveszi üzeneteinket a POP szerverről, és nagy sebességgel átviszi azt PC-nkre vagy Macintoshunkra.

Miután letöltöttük postánkat a szerverről, megszakíthatjuk a kapcsolatot, ami nagyon jól jöhet, főleg, ha a szolgáltatónk kapcsolati díjat számol fel – a telefonszámlánknak pedig kétségtelenül jót tesz ez a módszer. Ily módon az üzeneteinket *offline* olvashatjuk, kényelmesen megválaszolhatjuk őket, és ha mindezzel készen vagyunk, újra megteremtjük az összeköttetést, és villámgyorsan elküldjük a várakozó üzeneteket.

Írjuk be a POP3 és SMTP szervereink nevét a 11.2. táblázatba – ha nem tudjuk pontosan, mit írjunk be oda, kérdezzük meg a szolgáltatónkat, rendszergazdánkat.

Hogyha úgynevezett *UNIX shell account*-ot használunk, terminálkapcsolaton keresztül, az azt jelenti, hogy a postánk ugyanarra a komputerre érkezik, mint amelyikben „benne vagyunk", azaz, amelyikre rákapcsolódtunk, tehát nincs egy köztes lépés gépek között. Ez olyan, mintha mindent a postahivatalban intéznénk: ott vesszük fel leveleinket, válaszoljuk meg őket helyben és küldjük el a válaszokat. Telefonos kapcsolat esetén hátrány, hogy nem tudjuk a dolgokat *offline* végezni.

Túl sok e-mail program

Itt az ideje, hogy felvegyük a küzdelmet az e-mail rendszerünkkel. A rossz hír az, hogy annyi e-mail program létezik, hogy Dunát lehetne rekeszteni velük: van itt freeware, shareware, kereskedelmi szoftver, miegymás. Többé kevésbé ugyanazt a feladatot végzik el, lévén hogy mindannyian elektronikus levelezőprogramok.

Áttekintésül:

- ✓ **Windows/Mac PPP kapcsolattal**
  Erre a fajta kapcsolatra a legelterjedtebb program az Eudora és a Netscape (a böngésző e-mail része). Az Eudora jó kis program és van shareware változata is. Az Internet Explorer 3.0-hoz a Microsoft ingyen adta az Internet Mail-t, a 4.0-eshez pedig az Outlook Express-t, ami egy túlcsicsázott program, de használható. Nagyszerű levelezőprogram a Pegasus, és ingyen letölthető a Netről. A *http://net.gurus.com/mail* címen többet megtudhatunk ezeknek a programoknak a beszerzéséről.

- ✓ **UNIX shell account**
  Szinte minden olyan esetben, ha UNIX gépre kapcsolódunk terminálon keresztül, a Pine nevű levelezőprogramot fogjuk használni.

- ✓ **AOL és CompuServe**
  Ezek a szolgáltatók ellátják felhasználóikat egyedi programjaikkal, melyek segítségével szolgáltatásukra rá lehet kapcsolódni, ezek része a levelezőprogram is.

- ✓ **Web-tévé**
  Ha ilyennel rendelkezünk, az e-mail része a szolgáltatási csomagnak.

- ✓ **Microsoft Network**
  Itt a Microsoft Exchange (Windows 95), a Microsoft Outlook (Office 97) és az Outlook Express (Explorer 4.0 és Windows 98) használatos.

- ✓ **Ingyen e-mail szolgáltatás**
  Léteznek olyan szolgáltatások, melyek ingyen, telefonon keresztül elérhető e-mailezési lehetőséget biztosítanak (miközben elárasztanak minket reklámokkal). Ezeknek általában saját programjaik vannak.

✓ **Web-alapú levelezés**
Vannak olyan levelezőrendszerek, melyet a Weben keresztül használhatunk – a két legismertebb és egyre elterjedtebb a Yahoo Mail (*http://mail.yahoo.com*) és a Hotmail (*http://www.hotmail.com*).

Aki esetleg a fentiektől eltérő kapcsolattípussal rendelkezik, az valószínűleg más e-mail programot használ. Ha például PC-nk a vállalati helyi hálózatba van kötve, akkor esetleg olyan programok futtatják a levelezést, mint cc:Mail, Lotus Notes vagy Microsoft Mail. Ezekkel ugyan nem foglalkozunk részletesen, de attól mindenki olvasson nyugodtan tovább, mert az adott programtól függetlenül az elektronikus levelezés alapjai (levélküldés, címkezelés stb.) nagyjából ugyanazok.

Négy népszerű e-mail program

Ahhoz, hogy kiválasszuk a nekünk legjobban megfelelő levelezőprogramot, nem árt, ha először tisztában vagyunk az ilyen szoftverek általános működésével. Itt négy népszerű programot mutatunk be, a PPP kapcsolatot használó Eudorát, Netscape-et és Outlook Express-t, illetve a UNIX-os Pine-t.

✓ **Eudora**
Ennek a méltán népszerű programnak van Windowsra és Macintoshra is verziója. Gyorsan és remekül oldja meg a le- és feltöltési feladatokat, emellett olcsó és használata egyszerű. Van shareware változata (Eudora Light) és elérhető kereskedelmi kiszerelésben is (Eudora Pro). A könyvben szereplő példákhoz az Eudora Light-ot használtuk, a kereskedelmi változat még ennél sokkal jobban néz ki. Mindkét verzió elérhető a hálózaton a *http://www.eudora.com* címen.

✓ **Netscape**
Igen, ugyanarról a Netscape-ről van szó, amelyet korábban már használtunk szörföléshez. Az 1.1-es kiadás óta minden verziónak jó levelező része van a böngésző mellett. Bár mi az Eudoráról jobb véleménnyel vagyunk, mégis szót ejtünk róla, mivel elég sokan használják.

✓ **Outlook Express**
Mikor a Netscape levelezőprogramot épített böngészőjébe, a Microsoft úgy érezte, nem maradhat le. A Windows 95-tel jött a Microsoft Exchange, a Windows 98-hoz pedig az Outlook Express-t adták. Ha van Explorer 4.0-ásunk, azzal szintén kaptunk egy Expresst.

✓ **Pine**
Ennek a meglehetősen kellemes programnak igen használható terminálinterfésze van, mely megkönnyíti kezelését. Mivel ingyenes program, szinte minden UNIX gépen fut egy és elterjedtsége miatt nem árt mindenkinek megismerkedni vele.

Mikor a Netscape-et, az Eudorát vagy az Expresst telepítjük, meg kell adnunk nekik a 11.2. táblázatban szereplő adatokat. A beállítások megváltoztatását az Eudorában a Special – Settings – Tools – Options parancsokkal eszközölhetjük, a Netscape-ben az Edit – Preferences-zel, az Expressben a Tools – Account-szal.

Mily könnyű küldeni

Annyira könnyű, hogy hosszas elméleti fejtegetés helyett bemutatunk inkább egy-két példát, mely mindent világossá tesz.

Küldeni Eudorával

A következő lépésekre lesz szükségünk

1. **Indítsuk el az Eudorát.**
   A Windows 3.1 alatt kattintsunk a Programkezelő ikonjára, ami úgy néz ki, mint egy levélboríték. A Windows 95/98 alatt az ikon az asztallapon, vagy a Start menü Programok almenüje alatt található. A Macintoshon kattintsunk kettőt az ikonra. Ha elindul a program, hamarosan a 11.1. ábrán látható képpel fogunk találkozni – persze nem pontosan ezzel, hiszen a külalak függ az operációs rendszertől és a programverziótól. Sőt, az, hogy melyik ablakot látjuk, attól függ, milyen állapotban hagytuk kilépés előtt legutóbb a programot).

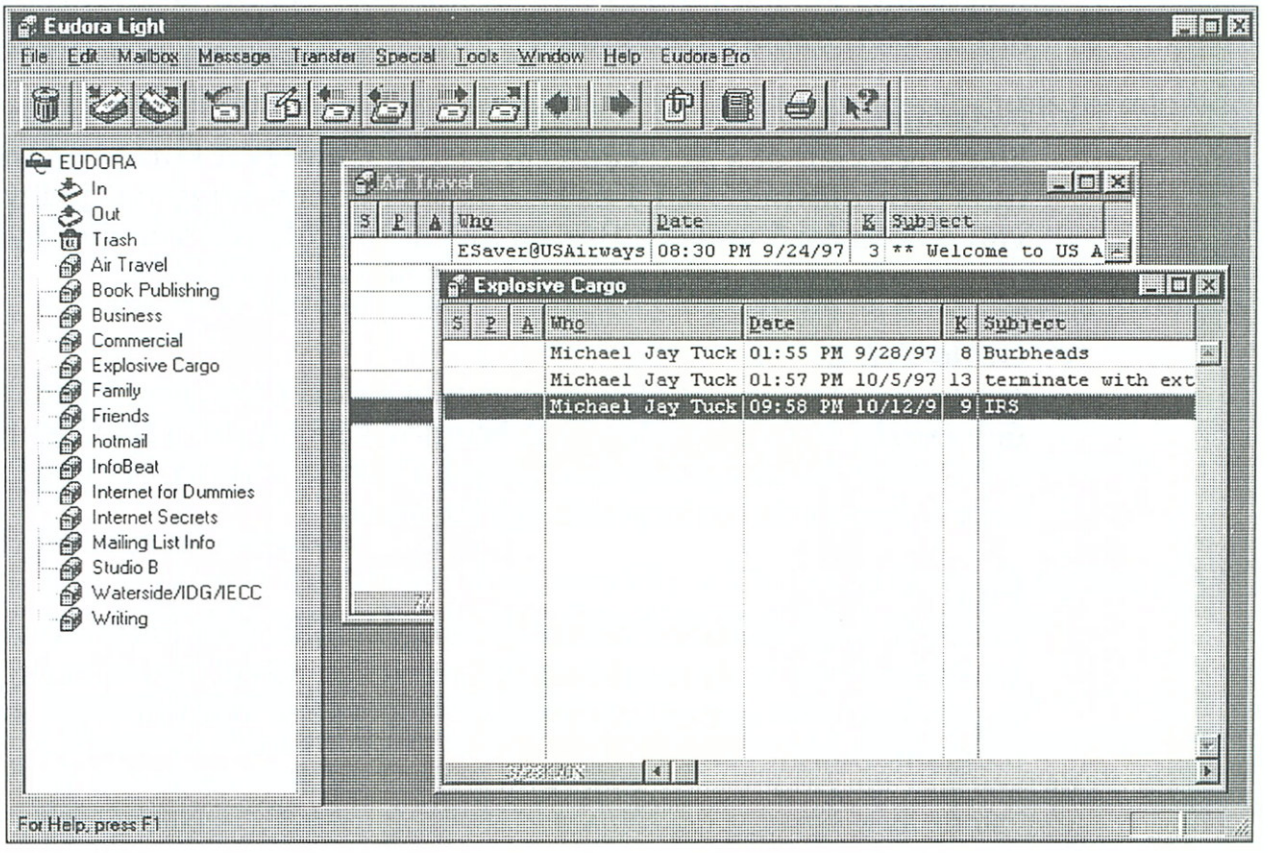

11.1. ábra. Eudora, ebben az esetben a könnyebbik

2. **Egy új üzenet küldéséhez kattintsunk a papír-ceruza ikonra** (vagy a Message menü New lehetőségére, vagy Windowson nyomjuk le a Ctrl+N, Macintoshon az Alma+N billentyűkombinációt).
   Az Eudora megjelenít egy üres üzenetablakot, ahova be kell írnunk a címzettet, a tárgyat és az üzenetet magát.

3. **A To: mezőbe írjuk be a címzettet** (például: *internet5@gurus.com*).
   Az első üzenetet nyugodtan elküldhetjük erre a címre, hisz választ is kapunk – vagy akár a saját címünkre is, ha tudjuk mi az.

4. **A Tab billentyűvel lépjünk túl a már kitöltött From: mezőn, és írjuk be az üzenet tárgyát.**
   Ez lehetőleg rövid és velős legyen.

5. **A Tab billentyűvel lépjünk túl Cc: és Bcc: mezőkön (vagy töltsük ki ezeket az alábbiak szerint).**
   A Cc: a *carbon copy* (indigós másolat) rövidítése és nem jelent mást, minthogy az ide beírt cím kap az üzenetről egy pontos másolatot. Mindenki, akinek címe a To: vagy Cc: mezőkben szerepel, megtudja, hogy rajta kívül ki kapott másolatot az üzenetből.
   Ha viszont a Bcc: (*blind carbon copy*, magyarul *vakindigó?*) mezőbe írunk egy címet, az láthatatlan marad a többiek számára. Talán egyértelmű, hogy ez az adott esetben egy nagyon hasznos lehetőség...

6. **A Tab billentyűvel lépjünk be a szövegmezőbe és gépeljük be az üzenetünket.**

7. **Az üzenet elküldéséhez nyomjuk le a Send vagy Queue gombot az Eudora ablakának jobb felső sarkában.** (Beállítástól függ, mi lesz a gomb neve.)
   Ha a gombra az van írva, hogy Send, akkor az Eudora megpróbálja rögtön elküldeni az üzenetet. Ezt onnan tudjuk, hogy megjelenik egy kis ablak, melyben nyomon követhetjük az üzenet továbbításának fázisait.
   Ha viszont a gomb felirata Queue, akkor az üzenet az Out postaládába kerül, és vár sorára.
   Ez utóbbi akkor hasznos, ha gépünk nincs állandóan a Hálózatra csatlakozva, és érdemesebb összegyűjteni egy pár üzenetet és egyszerre elküldeni őket – kevesebb lesz a telefonszámlánk.

8. **Ha nem él a hálózati kapcsolat, tárcsázzuk fel szolgáltatónkat és lépjünk be.**
   Ezt a legtöbb beállítás alatt az Eudora automatikusan is elvégzi számunkra.

9. **Lépjünk vissza az Eudorába, a File menü alól válasszuk a Send Queued Messages lehetőséget, ami elküldi az összes várakozó üzenetet.**

Még akkor is előnyös dolog úgy beállítani a programot, hogy ne azonnal küldje az üzeneteket, ha a levél írása alatt él a hálózati kapcsolat. (A beállításokban a Sending Mail kategóriában ellenőrizzük, hogy az Immediate Send lehetőség

ne legyen beikszelve.) Nincs miért sietnünk, úgyis elég gyorsan oda fog érni, viszont mi nem árt, ha átolvassuk mit írtunk, illetve eldöntjük, hogy tényleg el akarjuk-e küldeni az adott üzenetet, mert **ha egyszer lenyomtuk a Send küldőgombot, azt már visszacsinálni nem lehet**...

Ugyanez Netscape-ben

E-mail üzenetek küldése a Netscape-ben szinte ugyanazokkal a lépésekkel történik, mint az Eudorában.

1. **Indítsuk el a Netscape-et**
   A pontos teendő itt attól függ, melyik verziót használjuk.

2. **Válasszuk a Windows – Netscape Mail lehetőséget a 3-as verzióban, illetve a Communicator – Messenger Mailboxot a Communicatorban (4-es verzió)**
   Ezzel kinyitjuk a Netscape Mail-t vagy az Inbox ablakot. Az első alkalommal, mikor ezt tesszük, a Netscape elkéri az adott postaládához való jelszavunkat.
   Ha erre egy panaszos üzenetet kapunk a Netscape-től valamiféle *POP3 mailbox*-ról, akkor a program nem találja a gépet, amin a postaládánk van. Lépjünk be a beállításokba (Options – Mail and News Preferences [3.0] Edit – Preferences [4.0]) és keressük meg, hova kell beírni a *mail servers* címeket. Ide kell bevezetnünk a 11.2. táblázatban említett szerverneveket, valamint a felhasználói azonosítónkat. Ezután kattintsunk az OK-ra.

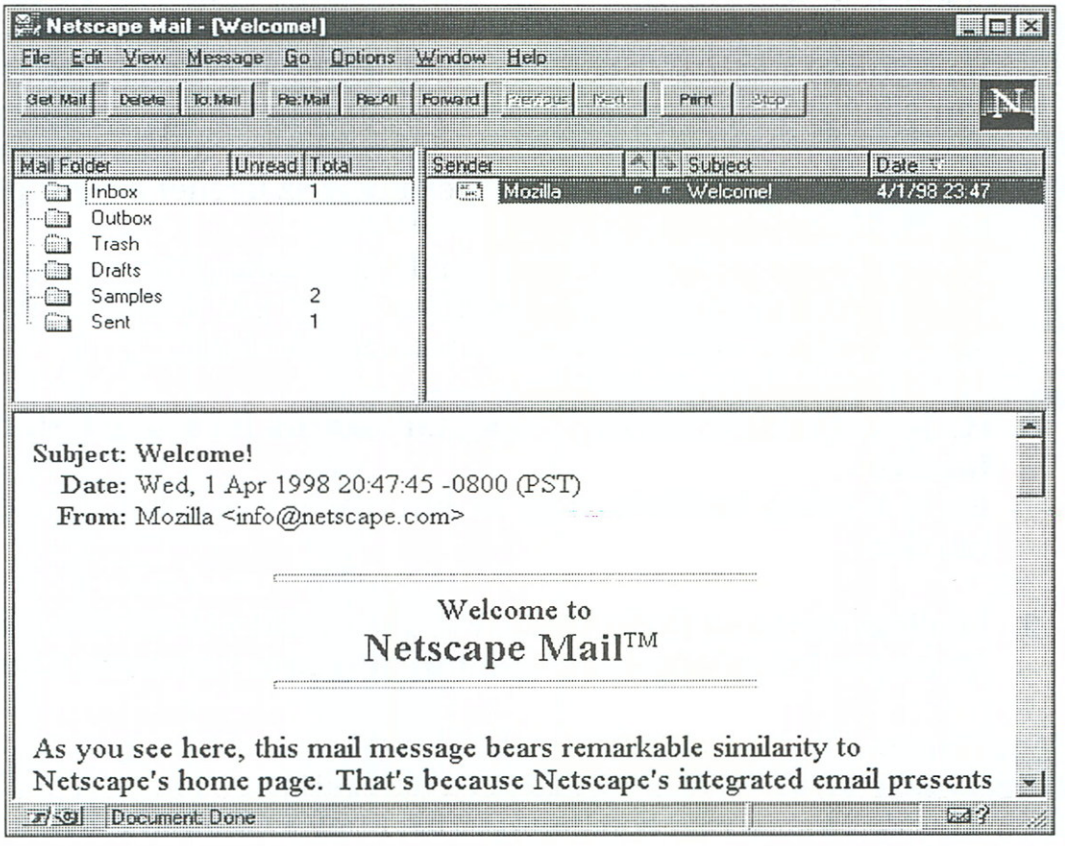

11.2. ábra. E-mailünk, a Netscape bemutatásában

3. **Kattintsunk a To: Mail (3.0) vagy a New Msg (4.0) gombra az ikonsávban.**
   Egy újabb ablak jelenik meg, ebbe kell az üzenetünket beírnunk. Ha erre a Netscape arról kezd panaszkodni, hogy nem ismeri e-mail címünket, térjünk vissza a beállításokhoz és az *Identity* mezőkbe írjuk be saját adatainkat. Kattintsunk az OK-ra, és most már ki tudjuk nyitni az új üzenet-ablakot.

4. **Az Eudoránál tárgyalt módon töltsük ki az adatmezőket, és írjuk be az üzenetet.**

5. **Kattintsunk a Sendre.**
   Az e-mailünk elsuhan a szolgáltatónkon keresztül a Világhálóra, és azután célba veszi a címzettet.

E-mail küldés Outlook Express-szel

Az első alkalommal, mikor az Expresst futtatjuk, meg fogja tőlünk kérdezni, hogy fel akarunk-e iratkozni egy új szolgáltatásra, vagy létező *account*-hoz akarunk-e csatlakozni, illetve, hogy meglevő szolgáltatónkhoz akarunk-e belépni. Az 5. fejezetben tárgyaltuk ezeket a kérdéseket, válasszuk a megfelelőt és ne feledjük, az Express több e-mail címet (ha több szolgáltatónk, vagy e-mail hozzáférésünk is van) is tud kezelni.

1. **Indítsuk el az Outlook Expresst. Egyelőre még nem kell kapcsolatba lépni a szolgáltatóval, de ha megtettük, az sem baj.**
   Kattintsunk az Express ikonra, vagy a START menüből válasszuk ezt a programot. Ahogy az alábbi ábrán is látszik, az Express ablaka a bal

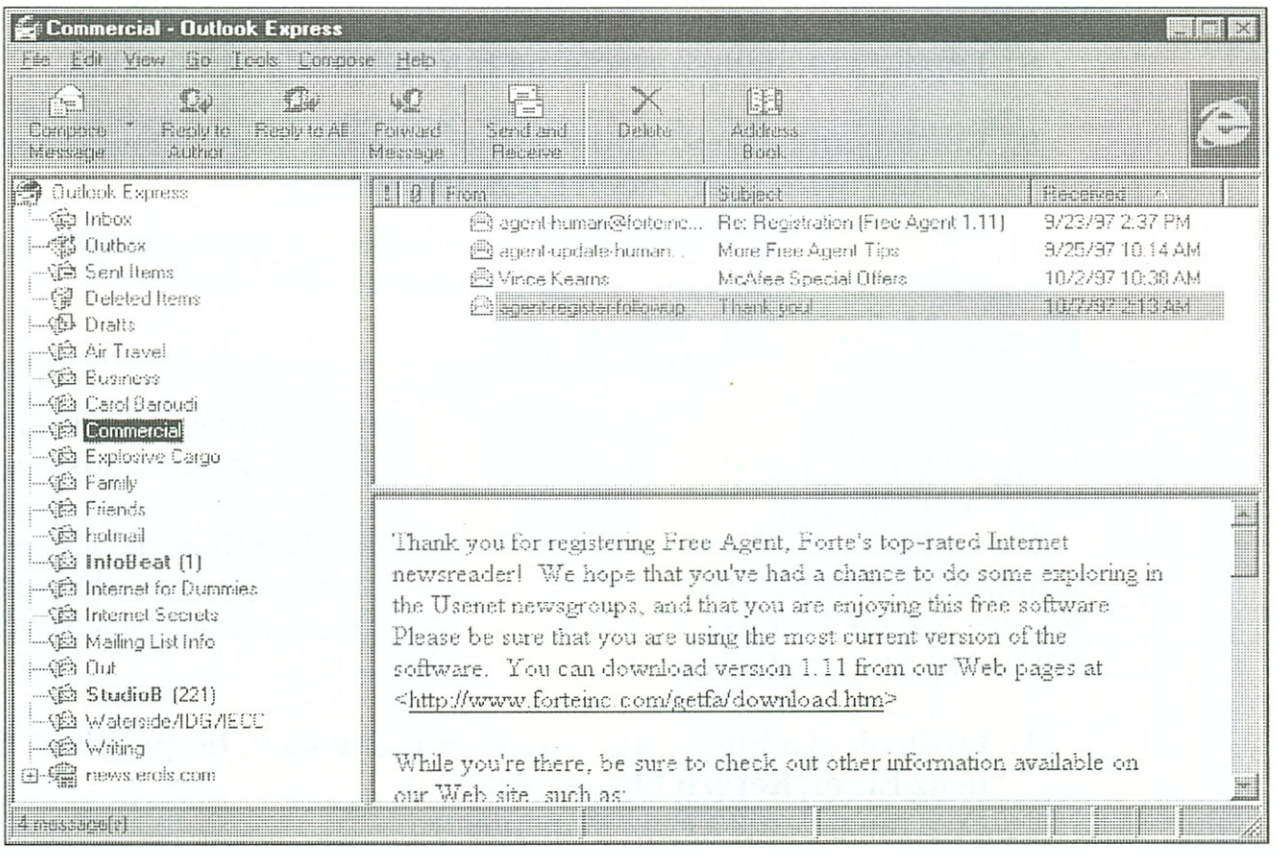

11.3. ábra. Az Express ablaka a bal oldalon egy könyvtárlistát jelenít meg, jobb oldalon felül az aktuális könyvtár tartalmát, jobb oldalon alul pedig a felső keretben kijelölt üzenet tartalmát

oldalon egy könyvtárlistát jelenít meg, jobboldalon felül az aktuális könyvtár tartalmát, jobboldalon alul pedig a felső keretben kijelölt üzenet tartalmát.

2. **Kattintsunk az Inbox könyvtárra.**
   Ha először használjuk a programot, akkor lehet, hogy elindul az Internet Connection Wizard és elkezd mindenféle kérdéseket feltenni e-mail szolgáltatónkkal kapcsolatban. Ha jól válaszolunk, jutalmul megjeleníti az Inbox ablakot.

3. **Kattintsunk a Compose Message gombra (a bal szélső gomb az eszközsávban), vagy válasszuk a Compose – New Message lehetőséget a menüsorból.**
   Megjelenik az új üzenet ablaka, amit a már tárgyalt módon ki kell tölteni.

4. **A To mezőbe írjuk be a címzettet, és lépjünk tovább a Tab billentyűvel.**
   Ne nyomjuk le az Entert, csak ha további címzetteket akarunk beírni.

5. **Ha valakinek másolatot akarunk küldeni, írjuk be címét a Cc: mezőbe, majd adjunk az üzenetnek egy kifejező, velős tárgyat. A Tab-bel lépjünk be az üzenetmezőbe.**

6. **Írjuk be üzenetünket.**

7. **Elküldéshez nyomjuk le a Send gombot (a bal szélen) vagy válasszuk a File – Send Message lehetőséget a menüsorból.**
   Az Express üzenetünket az Outboxba rakja, a kimenő postához – ám ha ekkor már él a kapcsolat, el is küldi azt. Ebben az esetben átugorhatjuk a következő két lépést.

8. **Lépjünk modemkapcsolatba Internet szolgáltatónkkal.**

9. **Kattintsunk a Send And Receive gombra, vagy válasszuk a menüből a Tools – Send And Receive lehetőséget.**
   Üzenetünk már úton is van.

E-mail küldés Pine-nal

Itt feltételezzük azt, hogy Internet hozzáférésünk a szövegalapú UNIX shell, és szolgáltatónk gépén ott van a Pine. Az alábbiak szerint tudunk ebben az esetben e-mailt küldeni.

Ha eddigi életünkben csak Windows vagy Macintosh rendszerű személyi számítógépeket használtunk, akkor készüljünk fel az egértelenség sokkjára – vándor, aki ide tévedsz, el is dobhatod egeredet, itt már csak a nyílbillentyűkkel tudod a kurzort a képernyőn mozgatni.

1. **Indítsuk el a Pine-t: a parancssorba írjuk azt, hogy „Pine" és nyomjuk le az Enter/Return billentyűt.**
   Erre megjelenik a Pine fő menüsora.

2. **Nyomjuk le a „c" billentyűt – ez a „compose" parancs.**
   Megjelenik egy új, kitöltetlen üzenetlap.

3. **A To: sorba írjuk be a címzettet és nyomjuk le az Entert.**
   A képernyő alján jelennek meg a kiadható parancsok, billentyűkombinációval együtt. Az a kalapos micsoda a betűk előtt a *caret* jel és a *Ctrl* billentyű reprodukálja. A Pine-ban a parancsok ilyen Ctrl+* kombinációkkal adhatók ki.

4. **Ha valakinek másolatot akarunk küldeni, írjuk be címét a Cc mezőbe.**

5. **Nyomjuk le az Entert, ekkor az „Attchmnt:" sorhoz érünk.**
   Valaki valamikor úgy döntött, hogy a rövidítés az, amikor a magánhangzókat elhagyjuk – így lett ez az *attachment* azaz a csatolt fájl rövidítése. Ide be kell írnunk a mellékelten elküldendő fájl nevét, esetleg a Ctrl-T paranccsal böngészhetünk a rendelkezésre álló, elküldhető elemek között.

6. **Lépjünk a Subject: sorba, és adjunk egy frappáns tárgyat üzenetünknek.**
   Gondoljuk ár mennyit ér egy olyan leírás, hogy „üzenet Jóskától" azzal szemben, hogy „holnap a koripálya előtt este 8-kor"

7. **Az Enter lenyomásával lépjünk be az üzenetmezőbe.**
   Itt egy kicsit bonyolódik a dolog, mert a Pine itt egy szövegszerkesztőt hív segítségül. Ez általában a Pico és ez rendjén is van, mert ez a legegyszerűbb, legjobb program erre, ebben a környezetben. (Ha nem ismerjük a Picot, de tudunk más UNIX-os szerkesztőt használni, be lehet úgy állítani a Pine-ot, hogy azt mozgósítsa.)
   A szerkesztő használatáról nem lehet sokat mondani: kezdjünk el írni, és a nyílbillentyűk segítségével mozoghatunk a szövegben.

8. **Mikor készen vagyunk, nyomjuk le a Ctrl-X kombinációt.**
   A Pine megkérdezi, valóban el akarjuk-e küldeni az üzenetet.

9. **Válaszoljunk igenlően a „y" lenyomásával.**
   A Pine erre elküldi az üzenetet, és ezzel meg is volnánk ...

Egy kellemetlen ANSI-X

Ha a Pine első futtatásakor egy olyan üzenetet kapunk, hogy *your terminal, of type „ansi" is lacking functions needed to run pine."* akkor még egy trükköt be kell mutatnunk. Írjuk be azt, hogy

setenv TERM vt100

vagy ha ez nem működik, akkor azt, hogy

TERM=vt100; export TERM

Ügyeljünk arra, hogy pontosan így írjuk be a parancsot, és próbálkozzunk újra. (A részletek egyébként tényleg nem túl lényegesek, arról van nagyjából szó, hogy milyen fajta terminálnak „adja ki" magát komputerünk.)

Erre jár a postás

Ha küldeni tudunk, kapni is fogunk – először nagyon izgalmas lesz, de remélhetőleg még akkor is, ha majd napi kétszáz e-mail üzenetet kapunk.

Levélolvasás Eudorával

Az Eudora legerősebb oldala, hogy szinte minden műveletet úgy tudunk végezni, hogy közben nem kell „élő" kapcsolatot fenntartani az Internettel és nem növeljük a telefon/szolgáltatói számlánkat. Akkor viszont, ha el kell menni a postáért, nincs mese, be kell kapcsolódni a Hálózatba – az Eudora ezt meg is teszi automatikusan.

1. **Kapcsolódjunk be a Hálózatba.**

2. **Indítsuk el az Eudorát.**

3. **Kattintsunk a Check Mail gombra, vagy válasszuk a File – Check Mail lehetőséget.**
   Ha állandó jelleggel vagyunk a Hálózatra kapcsolva, más a helyzet – ilyenkor érdemes automatára állítani az Eudorát, azaz megkérni, hogy mondjuk minden ötödik percben nézze meg, jött-e levelünk. Modemes kapcsolat esetén ne használjuk ki ezt a lehetőséget!
   Az Eudora egyébként úgyis elindul levelet keresni, ha előzőleg nem vagyunk fent a Neten, ugyanis először a kapcsolatot ellenőrzi, és ha az nem létezik, létrehozza.

4. **Ha érkezett levelünk, a program ezt mindenféle szórakoztató hangeffektusokkal jelzi, majd elrakja a beérkezett levelet az Inboxba. Itt nekünk csak kettőt kell kattintanunk az illető üzenetre a listában, és megjelenik az üzenet.**
   Az üzenetablakot ezután ugyanúgy kezeljük, mint minden más ablakot.

Az üzenetekkel sok mindent lehet csinálni – ahogy a menüsávban megjelenő gombok is mutatják. Ki lehet dobni a levelet, de ki lehet nyomtatni is, illetve a megfelelő helyre iktatni lehet. A következő, 12. fejezetben részletesebben szólunk arról, mit is kezdhetünk e-mail üzeneteinkkel.

Windows 95 vagy 98 alatt az Eudora 3.0-át be lehet állítani automatikus kapcsolatteremtésre és levélbehozásra: a Tools – Options után kattintsunk az Advanced Network ikonra, majd válasszuk az Automatically Dial and Hangup This Connection lehetőséget, ezután pedig válasszuk ki a listából a Dial-Up Networking kapcsolatunkat. Írjuk be jelszavunkat a szövegmezőbe, kattintsunk a Save Password lehetőségre, majd az OK gombra. A Macinthoson az Eudora ezt magától végzi, nem kell hozzá külön beállítás.

Levélolvasás Netscape-pel

Természetesen ez nagyon hasonlít a fent leírtakhoz:

1. **Indítsuk be a Netscape-et és lépjünk fel a Hálózatra.**
   Innen kezdve pedig a 3-as és 4-es verzió felhasználóinak feladata kicsit különbözni fog.

2. **Válasszuk a Window – Netscape Mail lehetőséget (vagy a pici borítékikont az alsó sávban [3.0]), illetve Communicator – Messenger Mailbox (vagy felülről a második ikon a kis lebegő ablakban [4.0])**
   Ezzel a lépéssel kinyitottuk a Netscape levelezőprogramját. Beállítástól függően erre a Netscape esetleg rögtön megpróbál „elmenni" postánkért, egyébként pedig a Get Mail, illetve a Get MSG ikonra kattintsunk e célból az eszközsávban. A bejövő levelek az Inbox mappába kerülnek.
   Netscape 3.0: A mappák listáját a bal felső részben láthatjuk. A jobb felső részben lesz kilistázva a mappalistában kijelölt elem tartalma. Az ablak alsó részében jelenik meg az üzenet maga.
   Netscape 4.0: Az eszközsáv alatt levő négyzetben látható az aktuális mappa. Az ablak felső részében látható az ebben a mappában található üzenetek listája, és az alsó részben pedig megjelenik a kiválasztott üzenet szövege.

3. **A Netscape 3.0-ásban kattintsunk az Inboxra a mappalistában. A 4.0-ásban az eszközsáv alatt jelenik meg az Inbox, ha ez nem így lenne, kattintsunk ide, és jelöljük ki az Inboxot.**
   Erre a megfelelő ablakban megjelenik az üzenetek listája.

4. **Kattintsunk arra az üzenetre, melyet el akarunk olvasni.**
   Persze a megfelelő ablakban fog megjelenni.

Mikor megjelenik az adott üzenet szövege, akkor ki lehet már nyomtatni, el lehet dobni, vagy amit csak akarunk...

Levélolvasás az Outlook Expressben

Az Outlook Express-szel az alábbi módon tudjuk e-mailünket olvasni:

1. **Indítsuk el az Expresst és lépjünk fel a Hálózatra.**

2. **Kattintsunk a Send And Receive gombra vagy válasszuk a Tools – Send And Receive lehetőséget.**
   Az Express lehozza postánkat, és elhelyezi gépünkön. Az Express ablakának bal oldalán láthatók a különböző mappák listái, ebből az Inbox legyen most kijelölve.
   Az ablak jobb felső sarkában levő listán olvashatjuk a feladókat és az üzenetek tárgyait. A jobb alsó sarokban megjelenő ablak fogja az üzenet szövegét tartalmazni.

3. **Kattintsunk az egyik üzenetre a listában, és az megjelenik az alsó ablakban – de ha kettőt kattintunk, akkor az Express egy új, nagy ablakot nyit a levélnek.**
   Az üzenetablakot ezután ugyanúgy kezeljük, mint minden más ablakot.

Levélolvasás Pine-nal

Ha belépünk a UNIX „shell account"-unkba, általában közli velünk a gép, ha levelünk érkezett. („You have new mail") Ha van levelünk, de már olvastuk őket, akkor csak annyit mond, „you have mail."

Lássuk a szükséges lépéseket:

1. **Írjuk be a pine parancsot.**
   Erre megkapjuk a fő menüt, amin a Folder List van kijelölve.

2. **Nyomjuk le az Enter-t, erre megjelenik a mappáink listája.**
   Ez első alkalommal csak az Inboxot fogja tartalmazni, de minket pont ez érdekel. Ha az Inbox szó ki van jelölve, nyomjuk le az Entert. Ere megjelenik az üzenetek listája.

3. **Itt ki kell jelölnünk azt az üzenetet, amit ki akarunk nyitni. A listában a nyílgombokkal vagy az N (next = következő), illetve a P (previous = előző) billentyűkkel tudunk előre-hátra mozogni.**
   Ha kijelöltük a megfelelő üzenetet és lenyomtuk az Enter-t, megjelenik az üzenet szövege.
   Hogy ezután még mit tudunk az üzenettel kezdeni, részletesen a következő fejezetben írjuk le.

4. **Innen a következő üzenetet az N, a listában hátrább lévőt pedig a P billentyűvel tudjuk kinyitni. Ha vissza akarunk térni az illető mappa elemeinek listájához, nyomjuk le az I billentyűt.**

5. **Mikor elolvastuk postánkat, a Q billentyűvel tudunk a Pine-ból kilépni.**
   A program erre megkérdezi, hogy tényleg ki akarunk-e lépni, és ha igen, a válasz Y lesz.

Beszéljünk az etikettről

Bár a régebbi kiadású illemtankönyvekben kevés szó esik az elektronikus levelezésről, azért itt is vannak olyan íratlan szabályok, melyek meghatározzák, mit illik és mit nem.

Az e-mail egy furcsa állatfajta, a telefonnak és a levélnek a keresztezése. Jellemzői a gyorsaság és közvetlenség, ugyanakkor, mivel írott médiumról van szó, nem látjuk beszélgetőpartnerünk arcát és nem halljuk hangját.

Egy pár jó tanács:

- ✓ Ügyeljünk leveleink hangvételére.
- ✓ Ne használjunk csupa nagybetűt, mert az ORDÍTOZÁSNAK MINŐSÜL!!!
- ✓ Ha valaki bántó, sértő levelet küld, könnyen lehet, hogy tévedésről, vagy rosszul elsült viccről van szó. Legyünk elnézőek, főleg a kisiklott szarkazmus esetében.

Lángolni égés

A dühödt és sértő szájtépés annyira gyakori az elektronikus levelezésben, hogy külön neve van a jelenségnek: úgy hívják, hogy *flaming*.

Ne tegyünk ilyet.

Ha olyan sértő levelet kapunk, hogy egyszerűen muszáj válaszolni rá, ne küldjük el rögtön reakciónkat. Ha megírjuk is, tartsuk egy ideig magunknál, majd ha lehiggadtunk – ne küldjük el. A szerzők 20 éves e-mail-tapasztalatában még nem fordult elő, hogy megbánták volna, hogy nem küldtek el egy dühödt válaszlevelet.

Mikor valakinek e-mailt küldünk, nem árt észben tartani, hogy a címzett nem fogja tudni, mit is *szándékoztunk* mondani, csak azt, hogy mit *mondtunk*. Az iróniát vagy szarkazmust nagyon nehéz írásban közvetíteni, nem is érdemes megpróbálni, csak a nagyon profi szóművészeknek.

Azt sem árt észben tartani, hogy e-mailt *hamisítani nagyon könnyű*. Ezért ha valakitől egy meglepően sértő üzenetet kapunk, gondoljunk arra is, hogy esetleg a feladó ártatlan, és más ügyeskedett nevében. (Azt viszont nem áruljuk el, hogyan kell e-mailt hamisítani. Ennyi eszünk nekünk is van.)

Mosolyogj!

Mert olyan egyszerű – elég, ha a szövegbe beteszünk egy úgynevezett *smiley*-t, ami így néz ki: :-) és azt jelenti, hogy „ez vicc volt." Ennek vannak olyan variánsai is (főleg a CompuServ-en), hogy <g> vagy <*grin*>.

Íme egy példa:

> *Azok, akik nem hisznek abban, hogy mindenkinek szeretni, támogtani kell embertársait, nem jobbak a veszett kutyánál – az ilyet mind agyon kell lőni :-)*

Bár a mosolyok jó szolgálatot tehetnek, meg kell fontolnunk azt is, hogy jó vicc-e, amit ily módon kell kihangsúlyoznunk. Persze nem kell a humornak hiányoznia az e-mailezésből – a tanácsunk a kezdők számára mindenesetre az, hogy egy ideig ne próbálkozzanak ezzel a műfajjal, amíg jobban bele nem jönnek a mesterfogásaiba.

Ki olvassa e-mailünket?

Általában csak a címzett, de egyáltalán nem minden esetben van így. Bárkinek küldünk üzenetet, az egy gombnyomással továbbküldheti azt akárkinek az Interneten, még véletlenül is. Volt egy híres eset, amikor véletlenségből több tízezren kaptak egy e-mailt, ami így kezdődött, „drágám, végre úgy tudunk üzenni egymásnak, hogy azt senki más nem látja…"

Ha munkahelyünkről küldünk levelet vagy ismerősünk munkahelyi címére írunk, nagy a valószínűsége, hogy a dolog nem marad a magánügyünk. Természetesen mi is, ismerősünk is olyan cégnél dolgozik, ahol minden egyes alkalmazott a becsületesség mintaképe, és meg sem fordulna fejükben, hogy mások e-mailjét olvassák… de ott volt például az az eset, mikor a cégtől valaki bizalmas információt szivárogtatott ki, és a főnökség elrendelte az *összes* e-mail átvizsgálását. (Ott dolgozó barátunk egyáltalán nem örült, hogy valaki átbogarássza menyasszonyával folytatott bizalmas hangvételű levelezését.)

Az e-mailt szervergépeken tárolják, elmentik, így elvileg nagyon egyszerű dolog más üzeneteihez hozzáférni – ha csak nincs titkosítva.

Általános szabály az, hogy ne küldjünk e-mailben olyan dolgokat, amit nem szeretnénk, ha más is elolvasna. Az újabb levelezőprogramok kezdik felismerni a probléma jelentőségét, és beépített titkosítási rendszereket kínálnak használatra: ha valaki nem rendelkezik a dekódoláshoz szükséges jelszóval, nem tudja elolvasni az üzenetet.

A két legelterjedtebb titkosítási rendszer a PEM (privacy-enhanced mail) és a PGP (pretty good privacy). Ez utóbbi a legelterjedtebb titkosítási program, és kódja olyan erős, hogy szakértők szerint még az állambiztonsági hivatal sem tudja feltörni. (Ez akár igaz, akár nem, de ha valaki e-mailjét az állambiztonságiak el akarják olvasni, annak olyan fokú problémája van, amin mi már nem tudunk segíteni.)

A PGP ingyen letölthető a Netről, ám a titkosító programok forgalmának nemzetközi szabályozása egy kicsit bonyolulttá teszi a dolgot. Részleteket a témában a *http://net.gurus.com/pgp* címen tudhatunk meg.

Postamester Emil

Minden elektronikus levelezésre kiképzett Net-szerver rendelkezik egy *postmaster* címmel, amin keresztül a gép felügyelőjével léphetünk kapcsolatba. Ha például üzenetünk, melyet a *king@bluesuede.org* címre küldtünk, visszajött „kézbesíthetetlenül", akkor írhatunk a *postmaster@bluesuede.org* címre, és megkérdezhetjük, hogy ismerősünk e-mail címe él-e még. Ennél többet azonban ne faggatózzunk, mert a postamesterek elfoglalt és mogorva emberek.

BTW, mit jelent az, hogy IMHO?

Az e-mail egyik hátránya, hogy túl sokat kell billentyűzgetni. A leleményes e-mailisták ezért a gyakran előforduló kifejezésekre betűszavakat használnak, amelyekből itt bemutatunk néhányat:

BTW	(by the way) apropó
IANAL	(I am not a lawyer, but) nem vagyok jogász, de...
IMHO	(in my humble opinion) szerény véleményem szerint
ROFL	(rolling on the floor laughing) a földön fetrengek a nevetéstől
RSN	(real soon now) már nagyon hamar
RTFM	(read the f*** manual) nézd meg a használati utasításban
TIA	(thanks in advance) előre is köszönöm
TLA	(three-letter acronym) betűszó, három betűből
YMMV	(your mileage may vary) mindenki másképp csinálja

Kinek írjak?

Most, hogy megismerkedtünk az elektronikus levelezés alapjaival, belevághatunk a dologba. A 18. fejezetben lesz szó arról, hogyan találjuk meg ismerőseink e-mail címeit. A 13. fejezet pedig arról szól, hogyan találjunk rá e-mail címekre és más érdekes hálózati információkra.

12. fejezet

Levelek minden mennyiségben

Ebben a fejezetben

- Első témánk a levelek törlése
- Rögtön utána a válaszküldés
- A levelek továbbítása és iktatása
- A levélláncok elkerülése
- Különleges levelek
- Levelezés robotokkal és faxokkal
- Gyíkhústalanítás

Szóval, most már tudunk e-maileket kapni és küldeni. Itt az ideje, hogy igazi virtuózokká váljunk a szakmában és megismerkedjünk a dolog bonyolultabb trükkjeivel is.

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy a Netscape-ben (3-as és 4-es változat), az Eudorában és a Outlook Expressben, hogyan tudunk:

- ✓ megszabadulni üzenetektől
- ✓ válaszolni üzenetekre
- ✓ továbbítani bejött leveleket másoknak
- ✓ iktatni az üzeneteket.

A papírlevelekkel ellentétben, e műveletek akár mindegyikét is elvégezhetjük egy darab üzenettel. Ha nem közöljük a programmal, mit tegyen az üzenettel, akkor ott hagyja az illető mappában (inbox) amíg nem döntünk sorsáról.

Ha a levelezőprogramunk automatikusan elmenti az üzeneteket a **Read-messages**, **Sent** vagy **Outbox** mappákba, akkor időnként csináljunk ezekben rendet, különben eluralkodik a káosz.

Levelek törlése

Az első üzeneteinket valószínűleg oly örömmel fogadjuk, hogy fel sem merül az, hogy idővel meg kéne tudni szabadulni tőlük – pedig meg kell, különben egy idő után megtöltik számítógépünket.

Tulajdonképpen az üzenetek kidobásának feladata olyan magától értetődő, hogy valószínűleg mindenki magától rájött a kérdéses technikára. A Windows alatt elég az üzenetre, majd a Kukára kattintani (vagy lenyomni a Ctrl + D-t).

A Macintosh alatt az üzenet kijelölése után elég a Delete billentyűt lenyomni (vagy Alma + D). A Netscape mindkét változatában, illetve az Outlook Expressben hasonló módon tudunk felesleges üzeneteinktől megszabadulni.

Természetesen olvasatlan üzeneteket is ki lehet dobni, sőt célszerű is megtenni, főleg, ha sok szemét érkezik postaládánkba. Elég, ha kilistázzuk az üzeneteket és a Tárgy: alapján el lehet dönteni, érdekel-e minket az üzenet – ha nem, mehet egyenesen a Kukába.

Válasz az R billentyűvel

Válaszolni egy e-mail üzenetre lehet úgy is, hogy új levelet küldünk vissza, melybe bepötyögjük a másik e-mail címét. Ennél sokkal egyszerűbb a híres R (reply=válasz) billentyűvel történő *riplájolás*.

Maga a procedúra igen egyszerű: az Eudorában a Reply gomb (Message – Reply), Netscape: Mail ikon (Message – Reply vagy Ctrl-R), Express: Reply to Author gomb (Compose – Reply to Author), Pine: R billentyű.

Amilyen egyszerűnek néz ki a dolog, olyan sok mindenre kell azonban vigyázni:

- ✓ **Kinek fog elmenni a válasz?**
  Mindig ellenőrizzük, milyen cím van a To: sorban, amit az R-es válasz esetén a program automatikusan tölt ki. Különösen akkor trükkös ez, ha egy levelezőlistáról érkezett üzenetre válaszolunk, mert ilyenkor lehet *csak* a feladónak, vagy a lista összes tagjának válaszolni – fontoljuk meg, melyiket akarjuk tenni. Ha valami nem stimmel a To: sorban, nyugodtan lépjünk oda a kurzorral és szerkesszük szükség szerint.

- ✓ **Idézni akarjuk-e az eredeti üzenetet?**
  A legtöbb e-mail program felajánlja azt a lehetőséget a beállításokban, hogy egyenes válasznál (reply) az eredeti üzenet megjelenjen a válaszban. A Netscape-ben erre külön parancs(gomb) van, Quote felirattal. Célszerű idézni az eredeti üzenet egészét, és utána kivenni belőle az oda nem illő, vagy nem szükséges részeket. A módszer előnye nyilvánvaló: levelezőpartnerünk nem fog emlékezni arra, hogy mit is írt ő valamikor, amire most válaszolunk, ám ha ott van előtte a saját üzenetéből való idézet, rögtön minden világos lesz.

Ha így válaszolunk egy levélre, a legtöbb levelezőprogram idézi az eredeti üzenet tárgyát, úgy, hogy elé tesz egy *Re:* előtagot, amiből rögtön kiderül, hogy válaszról van szó.

Címek észben tartása

Ha egy ideig e-mailezünk, rá fogunk jönni, hogy nem egyszerű dolog összes levelezőpartnerünk e-mail címét megjegyezni. Szerencsére a legtöbb levelezőprogram rendelkezik egy címtárral, melyek között van olyan okos is, hogy elég beírnunk neki, hogy *anyuci* és a program rögtön beszúrja a megfelelő címet: *vezerig@hatalmas.vallalat.hu.* Sőt, csoportosíthatunk is címeket, ekkor a program a *család* szó beírására minden családtag e-mail címét bevezeti a megfelelő helyre.

Minden címtárban megtehetjük, hogy az épp olvasott üzenetből kimentjük az e-mail címet, üzeneteket küldjünk az elmentett címekre, illetve, hogy címlistát szerkesszünk.

Netscape

A Netscape címtára kielégítő, ha nem is túl látványos. Az éppen olvasott üzenetből a címet a Message – Add to Address Book-kal lehet behívni. Ekkor felbukkan egy ablak, amiben a becenevet (*nickname*, például a fenti *anyuci*) találjuk. Új üzenet írásakor a Mail To, vagy Cc: (3.0), vagy az Address gombra (4.0) való kattintással tudjuk behívni a címlistánkat, melyben elég kettőt kattintani a kívánt elemre.

A címtár szerkesztése a Window ⇨ Address Book (3.0) Communicator ⇨ Address Book (4.0) paranccsal lehetséges.

Levelezőlisták (több címet tartalmazó címek) létrehozását az Add to list vagy New list paranccsal végezhetjük. Furcsa, de először a lista elemeinek mind bent kell már lenniük a címtárban, mielőtt az új listába húzhatnánk át őket. A címszerkesztés a Netscape-ben a könyvjelző-szerkesztés mintájára történik.

Eudora

Az Eudorának remek címtára van. Üzenet olvasása közben a Special – Make Address Book Entry parancs fogja az e-mail címet kimenteni, mikor is az Eudora becenévként felkínálja az illető személy valódi nevét.

A címtárat a Tools ⇨ Address Book paranccsal tudjuk kinyitni, miután a To:, Cc: vagy Bcc: gombokra való kattintással tudjuk a kiválasztott címet a megfelelő mezőbe átvinni. Egy ügyes trükk: ha a To: vagy más sorban elkezdjük beírni a személy becenevét, az első pár betű után lenyomhatjuk a Ctrl + (vessző) billentyűket, az Eudora pedig beírja a teljes címet.

Listákat úgy készíthetünk, hogy a címtárban a New gombra kattintunk, majd soronként kézzel beírjuk a címeket. Azt is megtehetjük, hogy a postaládában kijelöljük az összes listatagtól érkezett üzenetet, majd ezután adjuk ki a Make Address Book Entry parancsot.

Outlook

A bejött üzenetből a következő módon mentjük ki a címet: két kattintással kinyitjuk a levelet egy új ablakban, majd kettőt kattintunk a From: után álló címre és a megjelenő ablakban az Add To Address Book gombot nyomjuk le.

A címtárat az eszközsávban lévő ikonra való kattintással nyithatjuk ki. Az új címeket tartalmazó címtárat úgy hívhatjuk be az üzenetbe, ha a To: vagy Cc: sorokra kettőt kattintunk. A megjelenő ablakban ezután ki kell választanunk a megfelelő címeket.

Ha valakinek ismeretlen az e-mail címe, válasszuk az Edit ⇨ Find People parancsot és a megjelenő ablakban mind a saját címtárunkban, mind internetes címtárakban (Bigfoot stb.) kereshetünk.

Levelek továbbküldése

A továbbítás (*forwarding*) az elektronikus levelezés egyik legjobb és legroszszabb vonása. Jó, mert egy gombnyomással akárkinek tovább tudunk küldeni nekünk érkezett irományokat, de rossz is, mert adott esetben azok, akiknek e-mailt továbbítunk, inkább felkötnék magukat, mintsem hogy egy újabb izgalmas híradást olvassanak csecsemőnk gyarapodásáról.

Következésképpen gondoljunk felebarátaink lelkiállapotára, mikor e-mailt továbbítunk feléjük.

A továbbítás tulajdonképpen azt jelenti, hogy a nekünk beérkezett üzenetet becsomagoljuk egy saját levélbe, és így küldjük át a következő személynek, vagy személyeknek.

Az Eudorában ez a trükk az illető üzenet kijelölése után a Message ⇨ Forward paranccsal történik, ugyanez a helyzet a Netscape esetében is. Az Expressben a Forward gombra való kattintás mellett még alkalmazhatjuk a Compose ⇨ Forward menüparancsot is, a Pine-ban pedig elég lenyomnunk az **f** billentyűt.

✓ Az Eudora és az Outlook a továbbítandó szöveget az üzenetmezőben jeleníti meg, az idézett szöveget sor eleji () jellel kiemelve. Emellett természetesen saját megjegyzéseinket is beírhatjuk ide.

✓ A Netscape nem jeleníti meg az eredeti szöveget – el kell hinnünk neki, hogy el fogja küldeni. Ez azért van, mert a Netscape az üzenetet *csatolt fájlként* kezeli – bővebbet erről később még ebben a fejezetben.
Megjegyzéseinket az üzenetablakba írjuk be. Ha mégis azt szeretnénk, hogy a Netscape beírja az eredeti szöveget az üzenetbe, akkor válasszuk a Message ⇨ Forward Quoted lehetőséget.

Lesz úgy, hogy olyan üzenetet kapunk, melyet másnak szántak, vagy más illetékességi körébe tartozik. Ha ilyen esetben tovább akarjuk küldeni az üzenetet, azt úgy tegyük, hogy ne mint idézett szöveg jelenjen meg és persze ne a mi címünk legyen feladóként feltüntetve.

Ilyen esetben a levelet nem *továbbítani*, hanem *átirányítani* kell, amit a különböző levelezőprogramok olyan nevekkel illetik, mint *re-mail, bounce, redirect.*

Az Eudorában a Message ⇨ Redirect parancs fogja ezt nekünk megtenni, míg a Pine-ban a **b** (bounce) billentyű. A Netscape-ben és az Expressben pedig senki: ezek a programok csak *továbbítani* tudnak.

Továbbpörgetés

Ha üzeneteket továbbítunk, hasznos dolog, ha megszabadulunk a fölösleges részektől, de mindezt persze óvatosan kell végeznünk, hogy a kecske is jóllakjon és a káposzta is megmaradjon, azaz se túl sokat, se túl keveset ne vágjunk ki.

Általános tapasztalat, hogy ha 12 oldal idézett szöveget továbbítunk két sor megjegyzéssel, akkor azt a 12 oldalt senki nem fogja elolvasni. Rövidítenünk kell, még pedig pl. így:

Mondjuk, hogy az eredeti üzenet egy része így nézett ki:

>A kutatok ugy talaltak, hogy a legnepszerubb pizza feltetek a 18 es 34 kozottiek koreben az olaszkolbasz, hamburger, sonka, ananasz, olivabogyo, gomba, pfefferoni, kolbasz es brokkoli. Az aszaltszilva feltetet kedvelok aranya statisztikailag elenyeszo.

Ezt így rövidítették le:

>A kutatok ugy talaltak,
[...]
es brokkoli. Az aszaltszilva feltetet kedvelok aranya statisztikailag elenyeszo.<
ugyhogy azt hiszem, hagyni kellett volna az aszaltszilvat...

Vigyázzunk arra, hogy ne maradjon ki lényeges információ, ami veszélyezteti az üzenet megértését. Például így:

>A kutatok ugy talaltak, hogy a legnepszerubb pizza
>feltetek a 18 es 34 kozottiek koreben az olaszkolbasz, hamburger, [...]
>statisztikailag elenyeszo...

A közérthetőség kedvéért akár át is fogalmazhatjuk az eredeti üzenetet, nem biztos azonban, hogy a legokosabb dolog, hiszen akkor már nem csak hivatkozunk egy üzenetre, hanem értelmezzük azt...

Levelek elmentése

Az elektronikus levelezés egy másik nagyon kellemes vonása, hogy egyetlen mozdulattal el tudjuk menteni azokat az üzeneteket, melyekről úgy érezzük, később szükség lehet rájuk. Többféle módon menthetjük el üzeneteinket:

- ✓ egy üzenetekkel teli mappában
- ✓ egy egyszerű fájlban
- ✓ kinyomtatva, iktatva, más papír dokumentumainkkal együtt.

Az első módszer a legkézenfekvőbb: elmenteni az üzeneteket egy levélmappában.

Az emberek általában vagy téma, vagy feladó szerint mentik el leveleiket. Hogy mi melyiket használjuk, rajtunk múlik. Vannak olyan programok, mint a Pine, mely segít abban, hogy feladó szerint rendszerezzük üzeneteinket: mikor lenyomjuk az s billentyűt, hogy elmentsük az *anyuci@hatalmas.vallalat.hu* címről érkezett levelet, a program megkérdezi, hogy az *anyuci* nevű mappába mentse-e el.

Ha téma szerint mentjük el üzeneteinket, érdemes arra vigyáznunk, hogy a mappáknak kifejező, jó neveket adjunk, lehetőleg ne rövidítést, hogy később is emlékezzünk tartalmára és hogy jól elkülönüljön más levélmappáktól.

A Windows és Macintosh rendszereken megtehetjük, hogy egyszerűen kimásoljuk az üzenet szövegét egy szövegszerkesztő dokumentumba. (Kinyitjuk mind a levelező-, mind a szövegszerkesztő programot, a levélben kijelöljük a kívánt szöveget, a Copy paranccsal bemásoljuk a vágólapra, átváltunk a szövegszerkesztőbe és a Paste paranccsal beillesztjük egy oldalra.)

Iktatás az Eudorával

Ha egy üzenetet át akarunk irányítani a megfelelő mappába, jelöljük azt ki, majd a Transfer menüből válasszuk a megfelelő mappanevet. Az Eudora persze a mappákat postaládáknak (mailbox) nevezi, de ugyanarról van szó. Ha nem létezik még a megfelelő mappa, a Transfer menüből válasszuk a New lehetőséget és adjunk nevet az új mappának.

Megtehetjük azt is, hogy egy üzenetet egyszerű szövegfájlként mentünk el, amit aztán minden más program be tud majd olvasni. Erre a File menü Save As lehetőségét válasszuk.

Iktatás Netscape-pel

A Netscape 3.0 Mail ablakában kattintsunk az elmentendő üzenetre, majd válasszuk a Message menü Move lehetőségét. Ezután a megjelenő listából válasszuk ki a megfelelő mappát. Ennél persze egyszerűbb módszer, ha az egérrel megragadjuk az üzenetet, és a listán a kívánt mappába helyezzük.

A Netscape 4.0-ben kattintsunk az elmentendő üzenetre, majd válasszuk a Message menü File lehetőségét. Ezután a megjelenő listából válasszuk ki a megfelelő mappát. Új mappát a File menü New Folder lehetőségével hozhatunk létre.

Egy vagy több üzenetet úgy tudunk szövegfájlba elmenteni, ha kijelöljük a kérdéses leveleket, majd a File menü Save As lehetőségét választjuk. (Az elmentés fajtája a Plain Text – .txt – legyen)

Iktatás az Outlook Express-szel

Az Expressben úgy mentünk el üzeneteket, hogy egy mappába helyezzük azt. Első körben rendelkezésünkre állnak az Inbox, Deleted Items, Outbox és Sent Items nevű mappák. Újakat a File – Folder – New Folder paranccsal tudunk létrhozni. Az új elem a listában a baloldali ablakban fog megjelenni.

Kattintsunk az elmentendő üzenetre, majd húzzuk bele a megfelelő mappába, és már készen is vagyunk (Vagy válasszuk az Edit – Move To Folder parancsot a menüből). Egy üzenetet úgy tudunk szövegfájlba elmenteni, ha kijelöljük a kérdéses levelet, majd a File menü SAVE AS lehetőségét választjuk. (A elmentés fajtája a Plain Text – .txt – legyen)

Iktatás Pine-nal

Ha épp olvassuk az elmentendő üzenetet, vagy az ki van jelölve a listában, nyomjuk le az s billentyűt. Új mappát úgy hozunk létre, hogy olyan elmentési célmappa nevet adunk meg, ami még nem létezik – erre a Pine megkérdezi, létrehozza-e. Válasz: aha.

Levélláncok és egyéb borzalmak

Talán a legdurvább dolog, amit e-maillel el lehet követni, az levélláncokban érkezett üzenetek továbbítása. Persze csábító a dolog, hiszen oly egyszerű ezeket továbbküldeni, de nagyon gondoljuk meg, mielőtt ilyet teszünk, ugyanis adott esetben megkeserítjük vele ismerőseink életét – egyébként pedig e levelek tartalma általános tapasztalat szerint nem igazán érdemel figyelmet.

A Neten vannak olyan levélláncok, melyek egyszerűen nem hajlandók kihalni, és időnként újra és újra felbukkannak. Ezekből mutatunk be egy pár ínyencséget:

A Good Times vírus

1994-ben jelent meg az első híradás erről a borzalmas vírusról, ami e-mailen keresztül terjed, és letörli az ember winchesterét. Állítólag a halált hozó e-mailek mind a Good Times nevet viselik. A hír – nem a vírus! – hihetetlen sebességgel terjedt el az Interneten, nem kis ijedséget okozva. Pedig a vírusok futtatható programfájlokon keresztül terjednek, így képtelenség e-mail üzenetektől megfertőződni.

Haldokló kisfiú képeslapot szeretne kapni

De már nagyon régen nem! Tényleg volt, tíz évvel ezelőtt, egy angol kisfiú, Craig Shergold, akit súlyos agydaganattal diagnosztizáltak. A fiú be akart kerülni halála előtt a Guiness Book of World Recordsba, és megdöntötte a legtöbb kapott képeslap világrekordját. Végül is egy amerikai milliomos átvitte őt az Egyesült Államokba, ahol sikeresen megoperálták. Felépült, és nem akar több képeslapot!

Sok pénz és gyorsan!

Ezeknek a láncoknak általában olyan nevei vannak, hogy Make Money Fast, és boldog emberek áradoznak arról, mennyire hihetetlenül meggazdagodtak, kapacitálnak, hogy mi is postázzunk pénzt a lista elején levő címre.

Persze semmi rossznak nem akarunk elrontói lenni, de ez az egész, amellett, hogy súlyos szellemi leépülés, ráadásul nem is működik és még törvénytelen is! Ha valakitől ilyet kapunk, küldjünk egy udvarias levelet a Postamesterének, és említsük meg, hogy az illető illegális e-maileket küldözget. (Aki nem hiszi, hogy ez törvénytelen, járjon utána: csak a http://www.usps.gov/Websites/depart/inspect/chainlet.htm Web-címig kell mennie.)

E-mailezzünk könyvkiadóknak, hogy küldjenek könyveket gyerekkórházak számára

Nemigen lehet tudni, hogy kezdődött ez az 1996-os levéllánc, de még mindig nem múlt ki. Valószínűleg szükségtelen, hogy részletezzük a történetet, de ha mégse volna szükségtelen, akkor sem vállalkozunk rá itt.

Csatoltan küldöm...

Mert egy idő után rá fogunk jönni, hogy nem elégít ki minket a szöveges üzenetek küldözgetése, és arra is, hogy az e-maillel még mennyi minden mást is lehet küldeni. Van úgy, hogy az e-mail üzenet egy speciális formátumban van (ez a MIME, és mindjárt beszélünk is róla) illetve, hogy különféle dolgokat *csatolunk (attach)* üzeneteinkhez. Ezek három fajtájúak lehetnek:

- ✓ **MIME** (Multipurpose Internet Mail Extension)
- ✓ **Uuencode** – valamikor UNIX-ra (ezért *uu*) kifejlesztett szövegkódolási eljárás.
- ✓ **BinHex** (Binary to Hexadecimal)

Hogy ezek pontosan mik is, miért és hogyan, az meglehetősen érdektelen technoduma, minket csak annyiban érint, hogy az e-mail programunk a fenti metódusok valamelyikével képes különféle dolgokat csatolni az üzenetekhez, illetve ilyen üzeneteket fogadni és dekódolni.

Általában úgy küldünk el egy csatolt fájlt, hogy megírjuk az e-mail üzenetünket, majd utasítjuk a programot, hogy az illető fájlt csatolja a levélhez, végül pedig a szokásos módon elküldjük a címzettnek.

Ha ilyen üzenetet kapunk, a levelezőprogram feladata, hogy valamit kihozzon a dologból: általában leválasztja a csatolt fájlt, és elmenti egy általunk megadott könyvtárban mint külön állományt.

Többek között ilyen dolgokat tudunk üzenetekhez csatolni:

- ✓ képfájlokat
- ✓ szövegszerkesztő-dokumentumokat
- ✓ hangfájlokat
- ✓ mozgókép-fájlokat
- ✓ programokat, futtatható (exe) fájlként
- ✓ tömörített (.sit, .zip) fájlokat.

A 18. fejezetben a csatolt fájlok fajtáiról bővebben is szólunk. Ha a levelezőprogramunk nem tud mit kezdeni egy ilyen fájllal, akkor a postaládánkban találunk egy hatalmas, általában reménytelenül megfejthetetlen üzenetet. Persze minden attól függ, mi volt az eredeti csatolt fájl – a szöveges részt szerencsés esetben azért ki lehet silabizálni.

Ilyenkor forduljunk a szolgáltatónkhoz, kérjük meg őket, segítsenek kimenteni az eredeti küldeményt.

Eudora csatolmányok

Írjuk meg az üzenetet a szokásos módon, majd a Message menü Attach File parancsával keressük meg a csatolandó dokumentumot, majd küldjük el a levelet.

Az Eudora Light fájlokat a MIME metódussal küld, viszont fogadni mindhárom metódussal tud.

A legegyszerűbb módja a csatolásnak, ha az egérrel megragadjuk a csatolandó fájlt és bedobjuk az Eudorába, vagy a megkezdett üzenetbe.

Ha az Eudora csatolt fájlt kap, azt elmenti a gépünkre, az általunk előre meghatározott helyre, és közli velünk, mi is érkezett és hol találjuk meg.

Ugyanez Netscape-ben

A Netscape-ben az Attach gomb lenyomásával csatolhatunk fájlokat üzeneteinkhez. A Navigator annyiban különbözik a többi levelezőprogramtól, hogy megengedi mindenféle fájl csatolását, aminek meg tudjuk adni a URL-jét (lásd 6. fejezet). Ha eldöntöttük, hogy dokumentumot, vagy fájlt akarunk-e az üzenethez csatolni, akkor az ennek megfelelő utasítást kell kiadni. Ha fájlról van szó, a megjelenő párbeszédablakban ki kell azt választanunk – melyet egyébként a Netscape a MIME-metódus segítségével kezel.

Ami a csatolt fájlok fogadását illeti, a Netscape meg tud jeleníteni minden olyan fájlt, amit egyébként egy Web-lapon is megjelenítene. Más típusú fájloknál megmutatja, miről van szó, és beindítja a megjelenítő programot (ha tudja, hogy az illető fajtát melyik program tudja kezelni.) Mind a három metódust ismeri a bejövő fájlok esetében.

Csatolás Outlook Express-szel

Az Expressben az Insert menü File Attachment parancsával tudunk dokumentumokat, fájlokat csatolni a kimenő üzenetünkhöz. A bejövő üzenetek esetében egy gemkapocs-ikon mutatja, hogy az illető üzenethez tartozik még valami – ha erre kettőt kattintunk, meg is tudjuk nézni, mi az.

Pine csatolás

A Pine-ban természetesen nem tudunk kattintgatni, így be kell írnunk a csatolási utasítás után az illető dokumentum vagy fájl nevét. Ha több ilyen is van, vesszővel választjuk el őket. Arra is lehetőségünk nyílik, hogy kilépjünk a könyvtárunkba (Ctrl-T) és a rendelkezésünkre álló fájlok közül kijelöljük, amelyeket el akarunk küldeni. Ezeket a Pine a MIME-metódus segítségével csatolja.

A bejövő üzeneteket is MIME segítségével kezeli, de általában nem tudja megjeleníteni a csatolt fájlokat. Ilyenkor az a teendőnk, hogy a csatolt fájlt elmentsük, és később, a megfelelő program birtokában megtekintsük azt.

Ha uu-kódolt üzenetet kapunk (arról lehet felismerni, hogy úgy kezdődik, hogy *begin fajlnev 644* vagy valami hasonló), akkor a „ | " billentyű lenyomásával, és az **uudecode** parancs beírásával tudjuk dekódolni.

Robotlevelek

Nem minden elektronikus levél származik emberi kéztől. Előfordul, hogy *robotoktól* kapunk postát, azaz olyan programoktól, melyek automatikusan válaszolnak üzenetekre. Ezek a postarobotok meglehetősen megbízható módszert jelentenek adatbázis- és fájlkezelési feladatokhoz, ugyanis sokkal egyszerűbb az ilyen ügyeket e-mail-kapcsolatok, mint FTP-kapcsolatok útján bonyolítani. El kell egy üzenetet küldenünk a robotnak (aki leginkább a *mailbox* vagy a *mail server* névre hallgat) és az üzenetünk szövegében ki kell adnunk egy bizonyos parancsot, mire a robot visszaküld egy annak megfelelő üzenetet. Ha pl. az *internet5@gurus.com* címre írunk, a robot visszalő egy üzenetet az e-mail címünkkel.

A postarobotok leggyakrabban a levelezőlistáknál vannak jelen, amelyekről részletesebben a következő fejezetben szólunk. Cégek, intézmények leginkább arra használják őket, hogy bizonyos információt szolgáltassanak „robot módon".

Szortírozás, levélkezelés

Egy idő után – főleg, ha feliratkozunk mindenféle levelezőlistára – azt fogjuk tapasztalni, hogy a bejövő üzenetek kicsiny patakja egyre inkább áradó folyóvá duzzad, és nem kapunk levegőt a ránk zúduló üzenettömegtől.

Ha a probléma forrása ott van, hogy rengeteg listáról kapunk levelet, nem árt utánanéznünk, hogy az illető listák elérhetőek-e Usenet-hírcsoportként. A hírolvasó programok ugyanis maguk is szortírozzák az üzeneteket, így áttekinthetőbb a hozzánk eljutó levélmennyiség és gyorsabban megtaláljuk, mi érdekel bennünket.

A Usenetről bővebb információt a *http://net.gurus.com/usenet* cím alatt találunk.

A Netscape 4, az Eudora Pro és az Eudora Light 3.0 vagy későbbi verziói lehetővé teszik az úgynevezett *filterek* használatát. A filterek átnézik bejövő postánkat, szortírozzák és megfelelő mappákba helyezik előre megadott szempontok alapján. Az Outlook Expressben ezt a feladatot az Inbox Assistant látja el.

Például, létrehozhatunk egy olyan filtert, ami minden, a POULTRY-L listáról érkező üzenetet automatikusan a Csirkék nevű mappába helyez el.

Az Eudora Light esetén a Tools – Filters utasítással léphetünk be a filterszerkesztő ablakba.

(Az Eudora Pro rendkívül jó filter-szerkesztési képességekkel rendelkezik, így mindenképpen ajánlatos beszerzése, ha rengeteg szűrőt használunk.)

A Netscape-ben ez a parancs az Edit – Mail Filters, az Expressben a Tools – Inbox Assistant.

Persze ha csak 5–10 levelet kapunk naponta, az egész filterezés túlságosan nagy felhajtásnak tűnhet — de ne feledjük mint lehetőséget, mert ha mi is napi 80–100 üzenetet kapunk, jól fognak jönni a filterek.

Még egy jó szó az Eudoráról

Az Eudora a 3.0-as verziója óta rendelkezik még egy remek tulajdonsággal: a Web-címeket (URL-eket) átírja működő hiperhivatkozássá, azaz, ha egy Web-cím van a kapott üzenetben, elég rákattintanunk, mire az Eudora kinyitja a böngészőnket, és máris ott találjuk magunkat a szóban forgó Web-helyen.

Gyíkhús

Akár így is fordíthatnánk a *spam* kifejezést, mivel az állítólag ehető konzervvagdalthús valaha ezen a néven volt közkedvelt a kiskatonák között. És miért ne, ugyanis a spamnek sincs több köze az Internetes jelenséghez, mikor egy e-mail több ezer, esetleg többtízezer másolata bukkan fel a mit sem sejtő felhasználók postaládáiban.

Ezeket hivatalosan UCE-nek (*unsolicited commercial e-mail* = nem kért kereskedelmi e-mail) hívják és általában vagy valaminek a megvásárlására biztat, vagy gyors meggazdagodást, esetleg pornográf anyagokat kínál.

Ez a fajta e-mail-terítés az utóbbi években komoly problémává vált az Interneten, miután egyes kereskedelmi, vagy politikai szervezetek és személyek úgy döntöttek, ez a tömeges reklám legolcsóbb módja. 1995 közepén történt az egyik legismertebb spamming, azaz terítés, az úgynevezett Crusader, ami egy gyűlöletkeltő neonáci dokumentum volt. Ezt egy ismeretlen személy postázta, miután bejutott néhány szerverbe Franciaországban, Olaszországban és Németországban. A dokumentum annyiban valódi volt, hogy egy West Virginai neonáci csoport készítette, de a feladó nem volt tagja a csoportnak. Az akció oka azóta sem világos, mindenesetre az ilyen incidensek egyre szaporodnak és a spam egyre nagyobb problémát jelent.

Hogy miért hívják spam-nek?

A Monty Python Röpülő Cirkuszában volt egy jelenet, mikor egy csoport viking egy étteremben spam-et rendelt, majd egyre hangosabban és lendületesebben énekelte: „spam, spam, spam, spam". Más nem juthatott szóhoz.

Tényleg olyan komoly gond?

Meglehetősen – főleg mert mi fizetünk érte. Hogy a postaládánk (a hagyományos) állandóan tele van reklámkacattal, az legfeljebb bosszúság, de nem kerül pénzünkbe. Ám ha az Internet-szolgáltatási díj és a telefondíj számlálója keményen ketyeg, miközben mi spam-ek tucatjait kell, hogy letöltsük, majd töröljük, akkor már nem tréfa a dolog..

Természetesen még más komolyabb gondokat is okoz az e-mail terítés. A hihetetlen mennyiségű spam, ami az Interneten kószál, roppant módon leterheli a hálózati erőforrásokat: az America Online szerverei állítólag naponta 16

millió darabos e-mail forgalmat bonyolítanak le, és ennek körülbelül egynegyede spam!

Ezen kívül ott vannak még a tartalmi gondok is. A spam-ekben terített üzenetek általában hamis ígéreteket, csalásokat vagy éppen pornográfiát tartalmaznak. Egyszerűen nincs olyan becsületes vállalkozás, amely ily módon hirdetne az Interneten, hiszen mindenki tisztában van azzal, hogy a spammerekre erkölcsi száműzetés vár.

A terített üzenetek egy része tartalmaz egy olyan kitételt, hogy ha le akarunk kerülni a címlistáról, válaszoljunk Remove utasítással a viszontüzenetben. Vigyázat! Ez egyáltalán nem biztos, hogy így lesz – voltak, akik megtették, és utána *még több* gyíkhúst szállítottak nekik e-mailen.

Mit tehetünk ellene?

Az Internet filozófiájával összeegyeztethetetlen az e-mail terítés átkos hóbortja. Mivel a Net-közösség önszabályozó, tehát nincs felettes Internet szerv, amelyik lecsaphatna, a felhasználók összefogásán és akaratán múlik minden. Akit részletesebben is érdekel a téma, látogasson el az alábbi Web-helyekre:

http://www.cauce.org
http://www.abuse.net
http://spam.abuse.net

13. fejezet

E-mail és vidéke

Ebben a fejezetben

- Megtudhatjuk, hogyan lehetünk levelezőlisták előfizetője
- A levélszemét probléma
- Egy pár érdekesebb levelezőlista

Szóval, eljutottunk odáig, hogy elsajátítottuk az e-mailezés alapjait: tudunk küldeni, fogadni, iktatni és így tovább – ám még egy dolog hiányzik a boldogsághoz. Ez pedig a levelezőpartnerek sokasága. Szerencsére fel lehet iratkozni tetszőleges számú levelezőlistára, és így biztosítva lesz, hogy minden reggel legalább 400 üzenet várjon minket a postaládánkban. (Talán érdemesebb egyébként egy-két listával kezdeni...)

A levelezőlista koncepciója meglehetősen egyszerű. A listának van egy e-mail címe, és bármi érkezik erre a címre, az automatikusan továbbmegy a listán szereplő minden „előfizető" e-mail címére. Mivel ezek azután válaszolnak az üzenetre, mindennek az eredménye egy állandóan folyó párbeszéd.

A listák nagyon különböznek egymástól nemcsak tematikájukban, de stílusukban és tónusban is. Van, ahol a lista témájától nem illik eltávolodni, van ahol mindenféle dologról szó esik. Ezért nem árt egy ideig csendesen olvasgatni az üzeneteket, de nem válaszolni rájuk, míg ki nem derül számunkra, milyen szokások uralkodóak az adott listán.

A levelezőlistákat három kategóriába lehet osztani:

- ✓ Viták: minden előfizető írhat a listára, és ennek eredményeképpen egy szabad vita, eszmecsere alakul ki.
- ✓ Ellenőrzött (*moderated*) : A lista gazdája, a *moderator* számára érkeznek az üzenetek, aki először ellenőrzi, hogy azok megfelelnek-e formai és tartalmi szempontoknak, majd ezután továbbítja (vagy nem) azokat a listára.
- ✓ Csak híradások: Itt csak a lista gazdája küldhet üzenetet az előfizetőknek, és ezek híreket, bejelentéseket tartalmaznak.

Levelezőlisták: fel- és lekerülés

Nagyon egyszerű felkerülni egy listára. Nem kell mást tennünk, mint küldenünk egy e-mail üzenetet. A listakezelés kétféleképpen történhet: manuálisan és automatikusan. Az első fajtánál valaki elolvassa feliratkozási szándékunkat, majd beírja e-mail címünket az előfizetők közé. Ennek hátránya az időel-

tolódás (a listagazda éppen a Bahamákon nyaral), bár a személyes kapcsolat előnyként említhető.

Mindenesetre manapság a legtöbb lista automatikus. A legelterjedtebb levelezőlista-kezelők olyan programcsaládokhoz tartoznak, mint a LISTSERV, Majordomo és ListProc. Ezekről később részletesebben is szólunk.

Emberi lény a lista mögött

A kézi vezérlésű listára felkerülni nem túl bonyolult dolog. Mondjuk, nagy rajongói vagyunk James Buchanannak, az USA 15. elnökének, aki sohasem nősült meg. A lista e-mail címe *buchanan-lovers@gurus.com* és a lista gazdájának címe pedig *buchanan-lovers-request@gurus.com*

(Általában a *-request* [kérés] tagot kell hozzábiggyesztenünk a lista címéhez, hogy a gazdájának küldjünk e-mailt.) Ezután elküldünk egy udvarias levelet: *please add me to the buchanan-lovers list.* Ha elegünk van Buchananból, a listáról ugyanígy tudunk lekerülni, persze ezúttal üzenetünk valami olyasmi lesz, hogy *please remove me from the buchanan-lovers list.*

Ne feledjük, hogy ha emberi lény áll a lista mögött, annak enni, aludni, sőt dolgozni kell, így előfordul, hogy nem tudja minden kívánságunkat azonnal teljesíteni. Adjunk neki időt, mindenre, és sokat, és ne ostromoljuk állandóan üzenetekkel.

Ha nem akarunk idiótának tűnni...

Az első számú zöldfülűség, amit el lehet követni egy listán, az a szokások nem ismerete. Javasoljuk, legalább egy hétig ne postázzunk semmit a listára, miután előfizettünk – olvassunk türelmesen, ismerkedjünk meg a csoport dinamikájával, szokásaival, és csak azután nyissuk ki a szánkat. A legnagyobb idiotizmusnak számít, ha rögtön felteszünk egy idétlen kérdést, amire már négyezerszer válaszoltak a múltban, és egyöntetűen utálja már mindenki.

Második számú zöldfülűség az, amikor a fel- vagy leiratkozási kérelmünket az egész listának postázzuk, nem pedig az emberi, vagy gépi listakezelőnek.

Harmadik számú zöldfülűség: csatolt fájlt küldeni levelezőlistára. Mivel a listán rengeteg ember van, akik rengeteg különféle operációs rendszert, e-mail programot használnak, szinte biztos, hogy nagyon sokuknak gondot fog okozni a küldött fájl kezelése. Ha valamilyen okból fontos csatolt fájlt postáznunk, azt ne a lista címére küldjük, hanem az adott listatagok egyéni e-mail címére.

Negyedik zöldfülűség: ha valaki hülyeséget csinál (lásd fent), akkor ne rohanjuk le és támadjunk rá. Ha ellenállhatatlan kiokítási kényszerünk van, üzenjünk az illetőnek saját címére, és ne a listán keresztül, mert az idióta üzenetnél csak egy idiótább dolog van: az arra való idióta reagálás.

Megemésztett listák

Jó, persze, a *digested list* nem egy lenyelt és emésztőnedvekkel jól átitatott listát jelent, hanem azt, hogy az üzenetek bizonyos időszakonként kivonatoltatnak és összegyűjtetnek. Vannak olyan levelezőlisták, melyeknek szolgáltatásai közé tartozik az is, hogy pár naponként a beérkezett üzeneteket egy nagy fájllá gyúrják, és egy tartalomjegyzéket szúrnak be az elejére. Sokak szerint ez gyorsabb és kényelmesebb módja a levelezőlistázásnak, mint a hagyományos eljárás. Vannak olyan e-mail- és hírolvasó programok, amelyek a kivonatolt listát vissza tudják alakítani az eredeti formátumba – ezt a műveletet *undigest*-nek vagy *explode*-nak szokás nevezni.

LISTSERV, a levélkezelő

Eredetileg azért hozták létre a BITNET hálózatot, amely mára csaknem teljesen beleolvadt az Internetbe, hogy a tagrendszerek között üzeneteket és fájlokat közvetítsen. Ezért a BITNET felhasználói nagyon gyorsan kifejlesztettek egy halom levelezőlistát, mert nem állt rendelkezésükre a kapcsolattartásnak és kommunikációnak egyszerűbb formája, mint pl. a Usenet.

Mivel a nagy számú lista fenntartása és kezelése rengeteg munkát kívánt, a BITNET tagok kifejlesztettek egy LISTSERV nevű programot, ami eredetileg hatalmas IBM mainframe-eken futott. Eredetileg csak az tudta használni a LISTSERV-et, aki rá volt kapcsolódva a BITNET hálózatra, manapság azonban mindenki hozzáfér, akinek csak Internet címe van. Azóta a LISTSERV kinőtte magát egy hét – vagy inkább hétszáz – nyelvet beszélő programmá, melyhez toronyóra tartozik lánccal és több száz olyan cicoma, ami minket biztos, hogy nem érdekel.

Bár kezelése egy kicsit körülményes, a LISTSERV előnye, hogy több ezer előfizetőből álló listákat tud kezelni, holott ez földre teperné a legtöbb hasonló programot. Képes például arra, hogy ezer üzenetet 5 perc alatt postázzon – ugyanezt a *Sendmail* nevű program egy óráig csinálná.

A LISTSERV listákra úgy lehet felkerülni, hogy küldünk egy e-mailt a *LISTSERV@valamilyen.gep* címre, ahol a „valamilyen gép" az, ahol a levelezőlista lakik. A LISTSERV előtagú cím a lista adminisztrátori címe, és a különféle parancsokat erre a címre kell postáznunk.

Ne feledjük, hogy a LISTSERV listagazdák mind számítógépek, tehát csak az egyezményes parancsoknak fognak engedelmeskedni.

Mondjuk fel akarunk iratkozni a SNUFLE-L listára (a nevek általában -L végződésűek), mely lista a *bluesuede.org* gépen fut. Kell egy e-mailt küldenünk az adminisztrációs címre (*LISTSERV@bluesuede.org*) és tárgynak akármit beírhatunk, lényeg, hogy az üzenet maga tartalmazza az alábbi sort

SUB SNUFLE-L saját név

Szerencsés, ha az üzenet a fenti soron kívül mást nem tartalmaz (még tárgyat sem), így nem fogja semmi összezavarni a robotot. A Sub a *subscribe* (előfizetni, feliratkozni) rövidítése, míg a *saját név* helyére tulajdonképpen bármit beírhatunk, és az fog megjelenni az általunk a listának küldött üzenetek feladói részében. Az e-mail címünket nem kell közölni, azt a gép magától is megfejti.

Ezek után két választ fogunk kapni:

- ✓ Egy üdvözletet, ami bemutatja a listát. Ez általában tartalmazza az általunk használható LISTSERV parancsokat, esetleg egy kérést, hogy igazoljuk vissza, valóban mi akartunk feliratkozni a listára, és nem valaki más akar megtréfálni bennünket. A visszaigazolás annyi, hogy „OK", és elküldése után fent vagyunk a listán

- ✓ Egy hihetetlenül unalmas üzenetet, ami olyan dolgokat közöl velünk, milyen program fogadta kérésünket, hány miliszekundum alatt sikerült feldolgoznia, és még egy pár valóban érdektelen apróságot.

Az első üzenetet őrizzük meg, mert szükségünk lesz rá a későbbiekben, főleg ha le akarunk kerülni a listáról, hiszen a szóban forgó üzenet a lekerülés menetét is tartalmazza. Mindenképpen érdemes tehát vigyázni erre a levélre, akár egy külön mappában.

Miután feliratkoztunk, a *listaddress*-re, tehát a lista címére kell e-mailt küldenünk, mely ez esetben a *snufle-l@bluesuede.org*. Vigyázat: csak olyan üzenetet küldjünk erre a címre, amit elolvashat adott esetben az a több ezer ember, akik a lista tagjai. Az ő érdekükben mindig gondosan töltsük ki a Subject: sort, hogy az valóban tükrözze, miről is szól az üzenetünk.

Ha le akarunk kerülni a listáról, küldjünk e-mailt az adminisztrációs címre (*LISTSERV@bluesuede.org*) és az üzenet az alábbi sort tartalmazza:

```
SIGNOFF SNUFLE-L
```

Látjuk, ez alkalommal nem kell megadnunk a nevünket, hiszen ha már nem vagyunk rajta a listán, ez senkit nem érdekel a továbbiakban.

Általában ilyen egyszerű a fel- és leiratkozás, ám ez nem minden esetben van így. Egyes listák nem nyitottak az egész világ számára, és a kérelmet egy személy bírálja el, aki esetleg vissza e-mailez nekünk, és megkérdezi, miért akarunk előfizetni.

Ha kapcsolatba akarunk lépni ezzel a személlyel, aki voltaképpen a listát irányítja, írjunk az *Owner-SNUFLE-L* címre. Olyan problémákkal érdemes hozzá fordulni, mint igazi nevünk kijavítása, vagy e-mail címünk korrigálása (mondjuk mert az e-mail rendszerünk a From: sorba nem helyesen írta be) és hasonlók.

LISTSERV-trükkök

Már említettük, hogy a LISTSERV-program az évek során hihetetlenül komplikálttá fejlődött, és egy könyvet meg lehetne tölteni a különböző fogások leírá-

sával. Ám ezek nem annyira érdekesek – vagy ha mégis azok, akkor itt megemlítjük. Mindegyik esetben egy e-mailt kell küldenünk a *LISTSERV@valamilyen.gep* címre, és az üzenetbe beírni a parancsot. Egy üzenetben több parancsot is küldhetünk.

✓ **A kézbesítés ideiglenes szüneteltetése:**
Előfordul, hogy egy-két hétre elutazunk és ilyenkor nem akarjuk, hogy megtöltse postaládánkat a listákról érkező üzenethalom. De mivel ez csak átmeneti, nem tanácsos lekerülni a listáról, ezért az alábbi üzenetet küldjük az adminisztrációs címre:

```
SET SNUFLE-L NOMAIL
```

Ha pedig vissza akarjuk kapcsolni a kézbesítést:

```
SET SNUFLE-L MAIL
```

✓ **Az üzenetek kivonatolt formában való kézbesítése:**
Ha a sok kis egyéni üzenet helyett inkább *digest* formában akarjuk a listát kapni:

```
SET SNUFLE-L DIGEST
```

Bár nem mindegyik lista fogja ezt nekünk megtenni, az utasítással bajt nem csinálunk, legfeljebb nem történik semmi.

A fenti parancs visszacsinálása:

```
SET SNUFLE-L NODIGEST
```

✓ **A listatagok neveinek megszerzése:**
Ha kíváncsiak vagyunk, ki van feliratkozva a listára:

```
REVIEW SNUFLE-L
```

Adott esetben ez egy hatalmas lista lesz, sőt az is előfordulhat, hogy a gép megtagadja ezt a szolgáltatást.

✓ **Saját üzenetek kezelése:**
A listák általában minden tagnak küldenek egy példányt az üzenetekből, ami azt jelenti, hogy mi is kapunk egyet a saját levelünkből. Ha ez nem tetszik, leállíthatjuk a dolgot, így:

```
SET SNUFLE-L NOACK
```

Ezt visszacsinálni pedig így kell:

```
SET SNUFLE-L ACK
```

✓ **Fájlok beszerzése:**
A legtöbb lista rendelkezik fájl-könyvtárral, ahol általában a tagok által beküldött dokumentumokat tárolják. Az alábbi paranccsal tudhatjuk meg, mi is van a könyvtárban:

```
INDEX
```

Ha az egyik fájl megtetszik, az alábbi paranccsal kaphatunk belőle példányt:

```
GET listanév fájlnév
```

Ahol természetesen a listanév jelen esetben a SNUFLE-L és a fájlnév pedig az Index-ből kiválasztott dokumentum neve.

✓ Előfizethető listák:
Ha meg akarjuk tudni, hogy az adott gépen milyen levelezőlisták futnak, az alábbi parancsot küldjük:

```
LIST
```

Ne feledjük, hogy pusztán azért mert egy lista létezik, még nem biztos, hogy fel is tudunk rá iratkozni – de megpróbálni nem árt.

✓ És még más:
Ha meg akarjuk tudni, hogy a fentiek mellett milyen parancsokat használhatunk még (bár ezek leginkább azokra vonatkoznak, akik IBM mainframe-en dolgoznak), kérjünk segítséget:

```
Help
```

Majordomo Listák

A másik kedvelt listakezelő program a *Majordomo*. Eredetileg munkaállomásokra kifejlesztett LISTSERV-pótlék volt, de mára már egy jól működő rendszerré vált. Emiatt a Majordomo-parancsok nagyon hasonlítanak a LISTSERV-nél említettekre, de mégsem teljesen azonosak velük.

A Majordomo adminisztrációs címe – a várakozásnak megfelelően – *majordomo@valamilyen.gep*. A Majordomo-listáknak hosszú és kifejező nevük van. Egy ilyen például az *explosive-cargo*, amely a *world.std.com* gépen fut, és való-

jában egy jópofa heti írás egy bostoni számítástechnikai író tollából. A feliratkozáshoz tehát a *majordomo@world.std.com* címre kell küldenünk az alábbi üzenetet:

```
subscribe explosive-cargo
```

Figyelem! Ellentétben a LISTSERV-nél tárgyaltakkal, itt nem kell megadnunk valódi nevünket a feliratkozásnál. A Majordomo is visszaküld egy visszaigazolási kérelmet, a LISTSERV-hez hasonlóan.

A listáról az alábbi paranccsal kerülhetünk le:

```
unsubscribe explosive-cargo
```

Feliratkozás után a listára az alábbi címre küldjük az üzeneteket: *listanév@valamilyen.gep* (Az *explosive-cargo*-ra nem lehet üzeneteket küldeni, mivel ez „csak híradások" típusú lista: kizárólag a listagazda postázhat üzeneteket, bár azt mindenki megkapja.)

Majordomo trükkök

A LISTSERV-hez hasonlóan, a Majordomonak is tudunk parancsokat adni:

✓ Megtudni, hova vagyunk feliratkozva:

```
which
```

✓ Megtudni, milyen listák futnak a rendszeren:

```
lists
```

✓ Megtudni a listával kapcsolatos fájlok nevét:

```
index listanév
```

✓ Lekérni egy ilyen fájlt:

```
get listanév fájlnév
```

✓ Megtudni milyen más parancsok vannak:

```
help
```

LISTSERV, Majordomo és ListProc: ugyanaz teljesen másképpen

Mivel a három program nagyon hasonló, még a tapasztalt Internauták is összekeverhetik a kezelési parancsokat. A legfontosabb különbségek:

- ✓ E-mail cím a LISTSERV esetében: *LISTSERV@valamilyen.gep*, a Majordomonál *majordomo@valamilyen.gep* és a List Procnál *listproc@valamilyen.gep*
- ✓ Feliratkozni a LISTSERV-re vagy a List Procra: *sub* vagy *subscribe* és a *valódi nevünk*. A Majordomonál ez *subscribe listanév*.

- ✓ Ha pedig nem tudunk lekerülni a listáról, vagy más önerőből megoldhatatlan problémával állunk szemben, küldhetünk egy e-mailt a listagazdának a *majordomo@valamilyen.gep* címre. Ne feledjük, hogy pár napba is beletelhet, amíg választ kapunk.

ListProc, a bronzérmes

Bár nem annyira elterjedt, mint a másik kettő, egyre népszerűbbé válik, mivel gyorsabb mint a Majordomo és felállítása olcsóbb, mint a LISTSERV.

Feliratkozáshoz küldjünk az adminisztrációs címre (*listproc@valamilyen.gep*) ilyen üzenetet:

```
subscribe listanév sajátnév
```

A listáról lekerülni az alábbi paranccsal tudunk:

```
signoff listanév
```

A nevünket itt nem kell megadni, a ListProc már ismeri azt.

Puff!

Mivel a felhasználók e-mail címe gyakran változik, keletkezik és megszűnik, nagy a valószínűsége, hogy levelezőlistányi e-mail címből mindig akad egy pár, ami esetleg már nem érvényes. Ha ezekre a címekre elmegy a listára küldött üzenetünk, akkor a rossz címekről visszapattan egy hibaüzenet kíséretében.

A listakezelők, legyenek akár gépek vagy robotok, megpróbálják ezeket kiszűrni, meggátolni, hogy visszajussanak a listatagokhoz, de elképzelhető, hogy egy ilyen eljut hozzád is. Ilyenkor a teendő: abszolúte semmi, ezzel nem tudunk mit kezdeni.

Miután feliratkoztunk a listára, az üzeneteinket a listacímre, *listanev@valamilyen.gep*-re küldjük el. Ha meg akarjuk tudni, milyen parancsokat tudunk kiadni a ListProcnak, küldjünk egy **help** üzenetet a *listproc@valamilyen.gep* címre, ahol természetesen a „valamilyen gép" ad otthont a listának.

Üzenetek küldése levelezőlistákra

Szóval, miután feliratkoztunk a listára, nem árt – ahogy már korábban említettük – várni egy kis időt, mielőtt elkezdenénk gondolatainkat szétpostázni a világ négy sarka felé. Mikor úgy érezzük, eleget nézelődtünk, és nagyjából értjük, hogyan, milyen normák szerint működik a lista, próbáljunk meg üzenetet küldeni a listának.

Mindig tartsuk szem előtt, hogy akár több ezer ember fogja üzenetünket olvasni, így fordítsunk nagy gondot a helyesírásra, nyelvhelyességre is. A lista forgalmától függően akár pár perc múlva választ is kaphatunk üzenetünkre.

Vannak olyan listák, ahol az a szokás, hogy az új tagok küldenek egy bemutatkozó üzenetet – más listákon ez épphogy nincs így. Csak akkor postázzunk a listára, ha tényleg van érdemi mondandónk.

Vannak olyan listák, ahol nincs minden előfizetőnek joga üzenetek küldésére. Az ellenőrzött listákon az üzenet először a *moderator* gépére kerül, aki eldönti, továbbmehet-e az az egész listának. Lehet, hogy van, akinek ez cenzúrának tűnik, azonban a valóságban azt jelenti, hogy ezek a listák két-háromszor annyira tartalmasak és érdekesek, mert a moderátor már kiszórta a szemetet, ami minden listán megjelenik. Általában azok szoktak leghangosabban siránkozni emiatt, akiknek az üzenetei megérdemlik, hogy kiszórják őket.

Másik hibaforrás, hogy sok lista csak olyan címekről fogad el üzeneteket, amelyek rajta vannak a listán. Ha például a szolgáltatónk új azonosítókat vezet be és a régi kk@itt.meg.ott.valamilyen.gep helyett kis.karoly@valamilyen.gep címet kapjuk, bár a régi cím is tovább él. Ha az új címről küldünk üzeneteket a listára, azok esetleg visszapattannak (azaz bounce-olnak, kézbesítetlenül visszamennek a feladóhoz). A dolgot még tovább komplikálhatja, hogy az új címről nem tudjuk a régi címet érvényteleníteni, mert a listakezelő program szerint ez két különböző ember. Ilyenkor a lista gazdájához kell fordulnunk segítségért.

Válaszolás lista-üzenetekre

Ha a listától egy érdekes üzenetet kapunk, amit meg szeretnénk válaszolni, felmerül a kérdés, hogy *kinek* megy el a válaszunk? Az eredeti üzenet szerzőjének, vagy az egész listának?

Nos, ez attól függ. Mármint attól, hogy a listakezelő program hogy van beállítva. Talán a listák fele esetében ez a beállítás azt eredményezi, hogy a válasz csak az eredeti üzenet szerzőjének megy el, a másik fele pedig úgy van konfigurálva, hogy a választ mindenki megkapja, hiszen épp ez a lista és a nyílt vita lényege. Ha a listáról jön az üzenet, a listakezelő program a Reply – To: sorban határozza meg, kinek menjen a válasz.

Ilyenkor az a teendő, hogy ellenőrizzük, kinek menne el a válasz, tehát nézzük meg, mi kerül automatikusan a To: és Cc: sorokba. Ha nem tetszik, amit ott találunk, nyugodtan átírhatjuk.

Levelezőlisták – Usenet – Web-lapok

Vannak olyan levelezőlisták, melyek összeköttetésben állnak Usenet hírcsoportokkal, ami azt jelenti, hogy minden üzenet, amit a levelezőlistára postáznak, megjelenik a hírcsoportban és fordítva. A legtöbb ilyen kapcsolat kétirányú – amit az egyik helyre küldünk, megjelenik a másikon is. Van néhány, ami csak egyirányú, általában rossz beállítások miatt, és vannak ellenőrzött listák, ahol egy moderátor kiszűri a nem kívánatos üzeneteket. Egyre több levelezőlista elérhető Web-lapként, ahol is kereshetünk az aktuális és a régi üzenetek között is.

Hogy egy témában a listára, vagy a hírcsoportra fizetünk elő, az ízlés dolga. Az e-mailként érkező üzenetek általában gyorsabbak, mint a hírüzenetek, még ha csak pár óra is az eltérés. Az e-mail üzeneteket el lehet menteni, míg a hírcsoportban egy pár nap után lekerülnek a szerverről az üzenetek. Viszont előnye a hírcsoportoknak, hogy jobban szervezett és tálalt az üzenethalom, amit emiatt könnyebb is kezelni, és ráadásul nem kell állandóan a postaládánkat takarítanunk.

Ha teljesen mindegy nekünk, melyiket választjuk, talán érdemesebb a hírcsoportra szavazni, mert ez kevésbé terheli úgy a hálózatot, mint a saját gépünket.

Ha már szerkesztgetünk, arra is figyeljünk oda, hogy az ide-oda küldözgetett üzenetek tárgya egy idő után elavul, és a diskurzus már egészen másról folyik. Ilyenkor érdemes felfrissíteni a Subject: sort.

Néhány érdekes lista

Az Interneten több ezer levelezőlista van – vannak egész könyvek, amik semmi mást nem tartalmaznak, mint ezek listáját. Itt most csak néhány érdekesebb listát említünk meg és mutatunk be röviden. Mivel a listák címei változnak, illetve újak jönnek létre, a legfrissebb információ a *http://net.gurus.com/lists* címen található meg.

Ha teljes listát – a listák listáját – szeretnénk, az beszerezhető például a Liszt (szóvicc, bocs) Web-helyen a http://www.liszt.com címen.

Ha nincs Web-hozzáférésünk, akkor küldjünk egy e-mailt a *lists@gurus.com* címre, és a robot visszaküld egy listát. Ha valaki ismer egy nagyszerű listát, küldje el ajánlását a *lists-suggestions@gurus.com* címre.

A listák leírásánál felhasználtuk azokat a fogalmakat, amelyeket a fejezet során már ismertettünk:

- ✓ **Manual** – Valós személy kezeli a listát
- ✓ **LISTSERV** – az egyik legelterjedtebb levelező listakezelő
- ✓ **Majordomo** – Majordomo típusú lista
- ✓ **ListProc** – ListProc fajta lista

- ✓ **Közvetített** – Olyan lista, ahol az üzenetek átmennek egy emberi szűrőn, a moderátoron.
- ✓ **Hírcsoport** – Olyan lista, ami a Useneten is elérhető, hírcsoportként. Míg majd minden BITNET lista elérhető egy különleges típusú hírcsoport formájában, mi itt csak azokat jelöljük, melyekre elő lehet fizetni rendes, hagyományos hírcsoportként.
- ✓ **Digest** – Kivonatolt formában érkező üzenetek.

Risks Digest
Majordomo@csl.sri.com
Majordomo (listanév: risks) moderated, news, digest
A technológia és az ember kapcsolata, különösképpen a gépeknek (számítógépeknek) az emberekre gyakorolt hatása, és veszélyei.

Privacy Forum Digest
LISTSERV@vortex.com
LISTSERV (listanév: Privacy) moderated
A magánügyek, magántitkok, személyiségi jogok védelme a komputer korában. Érdekes történetek arról, hogy ki kémkedik ki után és főleg mi utánunk...

Tourism Discussions
LISTSERV@trearn.bitnet
LISTSERV (listanév: Travel-L)
Turisztika, utazás, légitársaságok, útikalauzok, szállodák – és amit még akarunk. Mivel a tagok a világ minden tájáról jelentkeznek be, nagyon jó úti tippeket lehet kapni.

The Jazz Lover's List
LISTSERV@brownvm.brown.edu
LISTSERV (listanév: Jazz-L)
Barátságos, jó hangulatú eszmecserék a jazzről és mindenről másról, ahol „különféle intelligens emberek" egymásra találhatnak.

Liberal Judaism
Listproc@shamash.org
Listproc (listanév: MLJ) moderated, digest
A liberális Júdaizmus különféle fajtáiról szóló viták folynak ezen a fórumon. Előfizetéskor be kell írnunk vezeték- és keresztnevünket is, az alábbi módon: subscribe MLJ *keresztnév vezetéknév*

14. fejezet

Jöjjünk össze egy kis csevegésre

Ebben a fejezetben

- Csevegünk az elektronikus csevegésről
- A *chat* kultúrája, etikettje és biztonsági kérdések
- AOL, CompuServe és Web-tévé chat
- Az Internet Relay Chat (IRC)

Ha megszerettük az e-mailt, de nehezen viseljük, ha mások akár több órát is késnek magvas és elmés üzeneteink megválaszolásával, akkor nem elképzelhetetlen, hogy valójában elektronikus csevegésre vágyunk. Az *online chat* olyan rendszer, ami lehetővé teszi, hogy írásban, közvetlenül kommunikáljunk azokkal, akik velünk egy időben beléptek a csevegőszobába. Ez nemcsak a hagyományos postánál, de az elektronikus változatánál is gyorsabb kommunikációs lehetőséget biztosít.

Nézd, ki cseveg!

Az elektronikus csevegés hasonlít arra a „kőkorszaki" telefonrendszerre, mikor sokan voltak ugyanarra a telefonvonalra rákötve, és mindegyikőjük bekapcsolódhatott a vonalon folyó beszélgetésekbe. A *chat* annyiban hasonlít ehhez, hogy itt is sokan vannak ugyanarra a „vonalra" rácsatlakozva, és mindenki beleszólhat azáltal, hogy egy rövid üzenetet ír be a gépén keresztül, ami a beszélgetés minden résztvevőjének képernyőjén megjelenik. A képernyőkön az üzeneteket megelőzi a felszólaló azonosítója, hogy tudni lehessen, ki mit mondott.

A csevegésnek két fő módja van:

- ✓ **Csatornák** – miután beléptünk egy csatornába, ahol többen csevegnek egy adott témáról, mi is beleszólhatunk a mondandónk bebillentyűzésével.
- ✓ **Közvetlen kapcsolat** – ami magánbeszélgetés két személy között, akik az Internet *chat* részére vannak kapcsolódva.

Ki beszél itt?

Az egy időben, egymással csevegők úgynevezett csatornákban vagy szobákban (*chat room*) végzik eme tevékenységet, Internet kapcsolatuktól függően. Ha AOL előfizetők vagyunk, akkor a csevegőszobákban más AOL előfizetőkkel társaloghatunk. Ugyanez igaz a CompuServre, ahol a csoportokat *csatornáknak* nevezik. Ha általános Internet hozzáférésünk van, akkor az Internet Relay Chat segítségével tudunk csevegni – erről a fejezet végén lesz szó.

Minden csatornának külön neve van, és remélhetőleg ebből következtetni lehet arra, miről is folyik ott a társalgás. Van olyan csatorna, melyet egyszerűen **chat**-nek hívnak – itt valószínűleg csak ismerkednek egymással az emberek.

És én ki vagyok?

Függetlenül attól, hogy milyen chat szolgáltatót használunk, választanunk kell egy becenevet, vagy képernyő-nevet, mielőtt belépnénk egy csoportba. Mások ezen a néven fognak ismerni minket, és ez a választott becenév csak az adott csevegési időszakra vonatkozik – ha kilépünk, ez a név megszűnik. Hiába társalogtunk nagyszerűen valakivel, aki DrNo-nak nevezte magát, ha másnap találkozunk egy csatornán DrNo-val, egyáltalán nem biztos, hogy ugyanarról a személyről van szó.

Ez az anonimitás egyfajta óvatosság iránti szükségletet jelez, ugyanakkor sok igazi barátság indult útjára egy *chat room*ban történt véletlen találkozással.

Mikor belépünk egy csoportba és elkezdünk csevegni, szemügyre vehetjük a beszélgetésben résztvevők beceneveit egy külön ablakban. Mikor belépünk, erről mindenki azonnal értesül, és remélhetőleg egyből üdvözölni is fognak.

Ugyanúgy mint a valós életben, ha belépünk egy idegenekkel teli szobába, könnyen előfordulhat, hogy olyannal is találkozunk ott, akit nem szívlelünk. Mivel az Internetes anonimitás némi védettséget biztosít, sokan ezt arra használják fel, hogy faragatlan, vulgáris vagy sértő megjegyzéseket tegyenek. Épp ezért nagyon nem javallott például gyerekeket felügyelet nélkül csevegni engedni. Ha újak vagyunk a csevegésben, nem elképzelhetetlen, hogy sok kellemetlen, sőt taszító társalgásba keveredünk, míg kitapasztaljuk, hogyan lehet ezeket elkerülni.

Az első csevelyszobánk

Első látogatásunk egy chat-csatornán csüggesztő élmény lehet. Íme, néhány tipp, mire vigyázzunk, ha újoncok vagyunk:

- ✓ Ne feledjük, hogy mikor belépünk a csoportba, a társalgás már folyik, és nem tudjuk, megjelenésünk előtt miről volt szó.

- ✓ Várjunk egy-két percet, és olvassunk el egy teljes oldal társalgást, mielőtt „megszólalnánk".

- ✓ Kezdjük azzal, hogy az egyik becenévtől származó megjegyzéseket követjük, illetve az általa említett társalgópartnerekét.
- ✓ Ha követni tudjuk a társalgás egyik fonalát, próbálkozzunk egy másikkal – ez nem kis gyakorlatot igényel.
- ✓ Vannak olyan szolgáltatók, akik lehetővé teszik, hogy egy vagy több becenévtől származó megjegyzéseket kiemeljünk. Ez a módszer megkönnyíti a dolgunkat.
- ✓ Emellett kiválaszthatjuk, hogy melyik becenév megjegyzései *ne jelenjenek* meg képernyőnkön – noha az ezekre adott válaszok azért meg fognak jelenni.
- ✓ A görgetősáv segítségével „lapozzunk vissza" a korábbi megjegyzésekre, de ne feledjük, hogy az újabbak addig nem fognak megjelenni, míg vissza nem tértünk az ablak aljára.

A 14.1. ábrán egy folyamatban lévő társalgásba pillanthatunk be. Fritz egy német csatornán tesz fel egy kérdést:

Etikett

A csevegés etikettje nem sokban különbözik az e-mail illemszabályoktól, és itt is érdemes a józan észre támaszkodni. Azért mi is adunk egy pár tippet:

- ✓ Az első számú szabály, hogy ne sértsünk meg senkit. Az elektronikus csevegés igazi, hús-vér, érző emberek között zajlik.
- ✓ A második szabály az óvatosság. Soha nem tudjuk, ki is beszélgetőpartnerünk. Erről bővebben a „biztonság mindenekelőtt" című részben szólunk.

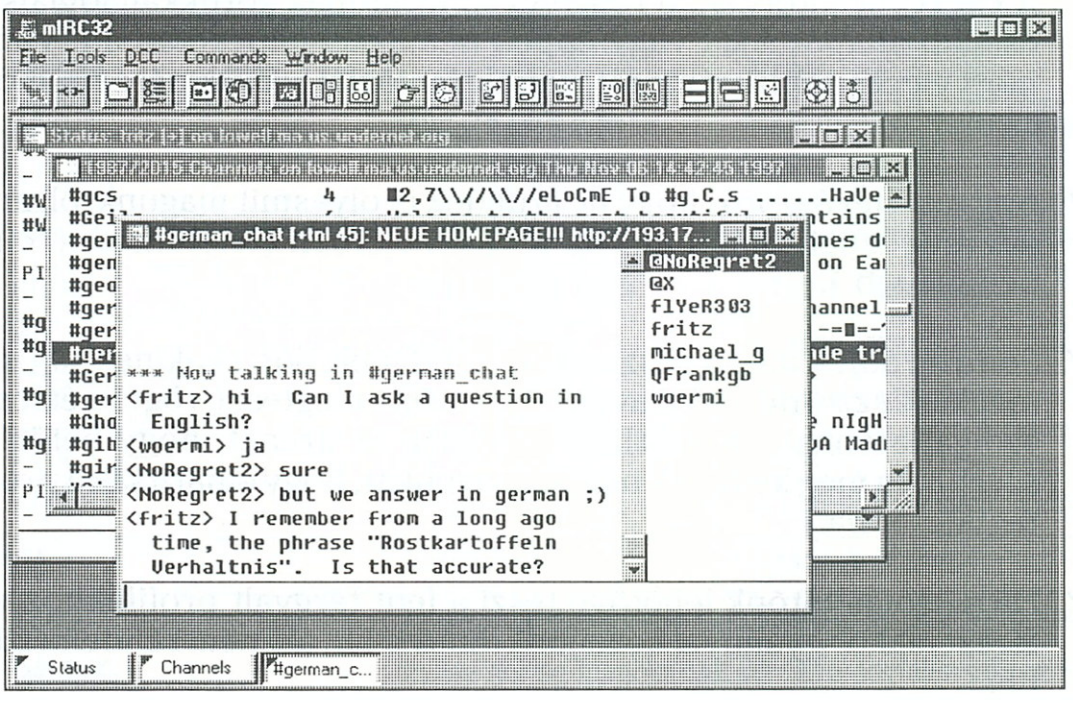

14.1. ábra. Angol társalgás a német csatornán

- ✓ Bujkáljunk! Azt a gyakorlatot, mikor valaki egy csevegőcsatornán vagy e-mail levelezőlistán sokáig nem szól bele a társalgásba, csak olvas és ismerkedik a témával, a szakzsargonban bujkálásnak *(lurking)* hívják.
- ✓ Üzeneteink rövidek és érthetőek legyenek.
- ✓ Senkit ne sértegessünk, és ne használjunk nyomdafestéket nem tűrő kifejezéseket.
- ✓ Készítsünk magunkról egy rövid ismertetőt, személyes információkkal. A legtöbb csevegőrendszer lehetővé teszi, hogy létrehozzunk magunkról egy *profile*-t, melyekhez mások hozzáférhetnek. Azonban szeretnénk figyelmeztetni mindenkit, hogy ne hozzák nyilvánosságra vezetéknevüket, telefonszámukat, postacímüket. Gyerekek esetében még nagyobb elővigyázatosságra van szükség – ne engedjük meg, hogy elárulják akár korukat, iskolájuk nevét, vagy akár a város nevét, ahol laknak.
- ✓ Bár ebben a profilban nem kell mindent elmondanunk magunkról, valótlanságot azonban ne állítsunk magunkról.
- ✓ Ha valakivel „négyszemközt" akarunk beszélni, küldjünk neki egy üzenetet, melyben elmondjuk, kik vagyunk és mit akarunk.
- ✓ A társalgás hangneme az egyik csatornán sértőnek hangzik, próbálkozzunk meg egy másikkal. Mint a valós életben, itt is többen vannak azok, akikkel nem akarunk találkozni, mint azok, akikkel igen.

A biztonság mindenekelőtt

Néhány jó tanács a biztonságos, nyugodt csevegés biztosítása érdekében:

- ✓ A csevegőcsatornákon rengetegen hazudnak korukkal, foglalkozásukkal, családi állapotukkal vagy éppen nemükkel kapcsolatban. Van aki azért, mert viccesnek hiszi magát, van aki fantáziál, van akinél ez komoly gondokra utal.
- ✓ Nagyon vigyázzunk, hogy ne áruljunk el olyasmit magunkról, aminek alapján meg lehet találni minket a valós életben (telefonszám, cím, az igazi nevünk stb.).
- ✓ Soha ne adjuk meg a jelszavunkat senkinek. Sőt, senkinek sincs joga, hogy megkérdezze, mi a jelszavunk – ha mégis megteszi, rögtön értesítsük erről szolgáltatónkat. (Klasszikus módszer az üzenet, hogy betörtek a rendszerbe, és meg kell adnunk a jelszavunkat, hogy elhárítsák a problémát. Ne tegyük. Soha.)
- ✓ Ha a szolgáltatónk lehetővé teszi a fent tárgyalt profilokhoz való hozzáférést, akkor gyanúval kezeljünk mindenkit, aki nem rendelkezik ilyen profillal.

- ✓ A gyerekek soha ne adjanak ki semmiféle személyes információt magukról és családjukról, még akkor se, ha valami jutalmat ígérnek nekik egy űrlap kitöltéséért.

- ✓ Ha gyermekünk eljár csevegni, nagyon figyeljünk oda, hogy nehogy valaki személyes találkozót kérjen tőle. Magyarázzuk el neki is a biztonsági szabályokat.

Ha mégis úgy döntünk, hogy egy csatornán megismert egyénnel személyesen is találkozunk, legyünk éppoly körültekintőek, mintha újsághirdetésen keresztül léptünk volna kapcsolatba egymással.

- ✓ Ne beszéljünk meg találkozót addig, amíg többször nem beszéltünk telefonon a másikkal. A személyes találkozóval várjunk néhány napot, sőt hetet.

- ✓ A találkozót jól kivilágított, mások által is látogatott helyre beszéljük meg.

- ✓ Ha lehetséges, vigyünk magunkkal valakit – ha nem, akkor tudassuk egy ismerősünkkel, hogy hova megyünk, és mit csinálunk. Esetleg ígérjük meg, hogy felhívjuk egy órával a megbeszélt találkozó időpontja után.

- ✓ Ha másik városba utazunk a találkozóra, soha ne szálljunk meg a másik személynél.

Csevely röviden

A legtöbb rövidítés, amit a csevegőcsatornán használnak, megegyezik az e-mailes betűszavakkal. A különbség legfeljebb annyi, hogy a csevegésben még gyakrabban használatosabbak, és még több van belőlük. A betűszavak mellett bemutatunk néhány *emoticon*-t, ami a beszélő érzelmi állapotára utal.

14.1. tábla

Rövidítés	Angol	Magyar
AFK	Away from keyboard	Nem vagyok billentyűzetközelben
A/S/L	Age, sex, location	Kor, nem, lakhely
BAK	Back at keyboard	Ismét billentyűzetközelben vagyok
BBIAF	Be back in a flash	Rögtön visszajövök
BBL	Be back later	Később visszajövök
BRB	Be right back	Rögtön visszajövök
BTW	By the way	Apropó
GMTA	Great minds think alike	A zsenik hasonlóan gondolkodnak
IM	Instant message	Azonnali üzenet
IMHO	In my humble opinion	Szerény véleményem szerint
IMNSHO	In my not so humble opinion	Szerénytelen véleményem szerint

14.1. tábla (folytatás)

Rövidítés	Angol	Magyar
J/K	Just kidding	Csak vicceltem
LTNS	Long time no see	Régen láttalak
LOL	Laughing out loud	Hangosan nevetek
M4M	Men seeking other men	Férfiak férfiakkal ismerkednének
NP	No problem	Nem gond
ROTFL	Rolling on the floor laughing	A földön fetrengek a nevetéstől
TOS	Terms of service	A szolgáltatás feltételei
TTFN	Ta-ta for now	Pusszantalak
WAV	A sound file	Hangfájl formátum
WB	Welcome back	Légy ismét üdvözölve
WTG	Way to go	Ez az! Jól csináltad!
:D		Mosoly, vigyor
:-) vagy :)		Mosoly
;-)		Kacsintás
{{{feri}}}		Ölelés Ferinek
:(vagy :-(		Szomorú
:')		Sírás
:~~(		Sírás
0:)		Angyal
}:>		Ördög
:P		Nyelvkinyújtás
:P~~		Csorog a nyálam
***		Csókok

Kötözködés esetén

Könnyen előfordulhat, hogy egy adott csatornán valaki arra használja fel anonimitását, hogy kötözködjön, sértegessen, és általában rosszul viselkedjen. Ekkor négy jó és egy rossz dolgot tehetünk:

- ✓ Lépjünk át egy másik csatornára. Vannak olyan csatornák, ahol nem érdemes hosszabb időt eltölteni.
- ✓ Hagyjuk figyelmen kívül a kötözködőt, és társalogjunk a többiekkel.
- ✓ Tüntessük el a kötözködőt a képernyőnkről. Ezt a szolgáltatónk által kialakított rendszertől függően különféle módszerekkel tehetjük meg.

✓ Emeljünk panaszt a kötözködő egyén ellen Internet-szolgáltatójánál.

✓ És a ROSSZ megoldás: álljunk le vitatkozni vele. Ez a legrosszabb reakció, hiszen a másik valószínűleg pont ezt akarja. A dolog elfajulhat és esetleg a végén mi járunk rosszul.

Csevegés az IRC-vel

Az Internet Relay Chat szinte minden Internet-szolgáltatón, illetve az AOL-on és CompuServe-en keresztül elérhető. Használatához a gépünkön ott kell lennie egy IRC-programnak. Az IRC-program, vagy kliens, éppolyan Internetes szoftver, mint a böngészőnk vagy e-maileződ. Vannak shareware és freeware változatok, a legjobbnak számít:

✓ a **mIRC** a Windowsra

✓ az **Ircle** a Macintoshra.

Ezeket a programokat megtaláljuk – sok egyéb ínyencséggel együtt – a TUCOWS Web-helyén (*http://www.tucows.com*), a mIRC honlapon (*http://www.mirc.co.uk*) és az Ircle honlapon (*http://www.amug.org/~ircle*).

A mIRC beállításához szükséges bővebb információt a *http://www.mirc.com* Web-helyen találunk. Itt egyébként sok más, az IRC-vel kapcsolatos dolog található.

Az itt szereplő legtöbb példa a mIRC-et használja fel, de az Ircle nagyon hasonlít rá. Ha mégis szükségünk van segítségre, válasszuk a Helpet az alma menüből.

Nem valószínű, hogy másra is szükségünk lesz az IRC használatához, de ha igen azt a szolgáltatónktól vagy rendszergazdánktól tudjuk meg.

Az IRC elindítása

Indítsuk el az IRC programunkat – TCP/IP-s kapcsolat esetén elég az ikonra kettőt kattintani, UNIX alatt pedig a parancssorba írjuk azt, hogy **ircii** vagy azt, hogy **irc.**

Kapcsolat az IRC-szerverrel

Ahhoz, hogy csevegni tudjunk, az IRC-programunknak kapcsolatot kell létesíteni egy IRC-szerverrel. Bár ezekből van elég, sok közülük rendszerint tele van és nem engedi meg a bekapcsolódást. Nem elképzelhetetlen, hogy több szervert, esetleg többször is, ki kell próbálnunk, mielőtt létrejönne a kapcsolat. A szerver kiválasztásánál tartsuk szem előtt azt, hogy minél távolabbi a szerver, annál szaggatottabb lesz a beszélgetés. (Erről lásd a „Netkésedelem" című részt.)

A kapcsolat létrehozásához:

✓ A mIRC-ben válasszuk a File – Setup lehetőséget, s ekkor megjelenik a Setup ablak. Kattintsunk az IRC Servers címkére. Mikor beindítjuk a mIRC-et, az automatikusan kinyitja nekünk ezt az ablakot. Kattintsunk a szerverre, amivel kapcsolatba akarunk lépni.

✓ Az Ircle-ben válasszuk a File – Preferences – Startup lehetőséget. Válasszunk szervert, majd a File – Save Preferences lehetőséget.

A hálózat kiválasztása

Az IRC-szerverek hálózatokat alkotnak. Az azonos hálózaton levő szerverek tudnak egymással kommunikálni, a különböző hálózaton lévők viszont nem. Például valaki az EFneten nem tud kapcsolatba lépni valakivel, aki az Undernet-en van.

A legnagyobb hálózatok és honlapjaik:

✓ **EFnet:** *http://www.irchelp.org* (az eredeti hálózat a legtöbb felhasználóval.)

✓ **Undernet:** *http://www.undernet.org*

✓ **IRCnet:** *http://www.funet fi/~irc*

✓ **DALNet:** *http://www.dal.net*

Általában a csevegők előbb-utóbb egy adott hálózathoz fognak ragaszkodni és oda járnak beszélgetni. A fentiek mellett vannak még kisebb hálózatok is:

✓ **Kidsworld:** *http://www.kisworld.org*

✓ **AnotherNet:** *http://www.another.org*

✓ **StarLink:** *http://www.starlink.org*

Ha a mIRC-et használjuk, válasszuk a File – Setup lehetőséget, mire megjelenik a Setup ablak. Kattintsunk az IRC Servers címkére, s ekkor megjelennek a program számára ismert szerverek, így könnyen tudunk találni egy hozzánk közel esőt.

IRC-parancsok

A csevegés alatt ki lehet adni IRC-parancsokat, amiket onnan lehet felismerni, hogy mind a per (/) jellel kezdődnek. Ezek a parancsok nem érzékenyek a nagy- és kisbetűk felcserélésére. A mIRC használata esetén sok parancs a menüsorból is kiadható, egyébként be kell őket billentyűznünk.

Az IRC-ben, ha valaki arra kér minket, hogy olyan parancsot írjunk be, amit nem ismerünk: Ne tegyük! Komoly károkat okozhatunk ezzel saját magunknak. A legfontosabb parancs a kilépéshez kell:

```
/quit
```

A második legfontosabb parancs persze a

```
/help
```

És akkor lássunk még egy pár hasznos utasítást:

- ✓ **/admin *szerver*** Információt jelenít meg az adott szerverről
- ✓ **/away** Közli az IRC-vel, hogy távol leszünk gépünktől egy ideig. Nem kell kiadnunk ezt a parancsot, de ha megtesszük, mindenkinek, aki velünk akar beszélni, meg fog jelenni.
- ✓ **/clear** Törli a képernyő tartalmát.
- ✓ **/leave** Kilépünk az adott csatornáról. Ugyanezt érjük el a **/part** paranccsal.
- ✓ **/me** Ez a parancs elküld egy üzenetet, ami arra vonatkozik, hogy éppen mit csinálunk. Ha becenevünk Mandrake, és azt írjuk be, hogy **/me** *szívja a fogát* akkor az úgy jelenik meg, hogy *Mandrake szívja a fogát.*
- ✓ **/topic** Beállítja az adott csatornán a beszélgetés témáját.
- ✓ **/who *csatorna*** Megjeleníti a csatornán jelen levő személyek neveit. Ha a csatorna neve helyett egy csillagot ütünk be, akkor azt a csatornát kapjuk, amelyen épp tartózkodunk.
- ✓ **/whois *név*** Az adott felhasználóról megjeleníti a rendelkezésre álló információkat. Próbáljuk saját nevünkre kiadni ezt az utasítást.
- ✓ **/nick *újnév*** Becenevünket az „újnév"-re cseréli.
- ✓ **/ping *#csatornanév*** Elárulja, mennyi az időeltolódás köztünk, és a csatornán tartózkodó mások között.
- ✓ **/msg *valaki üzenet*** Magánüzenetet küld „valaki"-nek.

Ne feledjük, hogy a /-rel kezdődő karakterláncok az IRC-ben parancsnak minősülnek – és minden más, amit begépelünk megjelenik a csevegőmezőben.

Az Ircle és a mIRC lehetővé teszi, hogy ezeket a parancsokat a programból menük vagy gombok segítségével adjuk ki. Ez azonban nem igaz minden IRC-programra.

Csoportcsevely

Az IRC használatának legnépszerűbb módja a *csatornákon* történő beszélgetés. A legtöbb csatornának egy #-vel kezdődő neve van. A csatornák nevei nem érzékelik a különbséget kis- és nagybetűk között, és vannak olyan csatornák, amelyeknek a neve számokból áll.

Több ezer fajta IRC-csatorna létezik. A teljes listát a http://www.funet fi/~irc/channels.html címről szerezhetjük be. Az itt található csatornák mindegyikének van egy honlapja, ahova további információért át tudunk lépni.

A fejezetben még kitérünk további „csatornázási" módszerekre is.

Jó csatornáknak számítanak az alábbiak:

- ✓ **#irchelp**: itt kérdéseket tudunk feltenni az IRC-vel kapcsolatban. De az sem árt, ha előtte elolvassuk a *http://net.gurus.com/irc* alatt található lapokat.
- ✓ **#newbies**: az IRC-újoncok csatornája
- ✓ **#21plus, #31plus, #41plus:** a 21, 31, és 41 évesnél idősebbek találkahelye
- ✓ **#teens**: ez pedig a tiniké
- ✓ **#hottub**: egy „keményebb" találkahely
- ✓ **#macintosh**: a Mac felhasználóknak
- ✓ **#windows**: a Windows felhasználóknak
- ✓ **#chat**: barátságos csevelycsatorna
- ✓ **#mirc**: a mIRC-felhasználóknak

Csatornázgatás

Egy adott csatornába az alábbi paranccsal tudunk belépni:

```
/join #csatornanév
```

Tehát a **#dummies** csatornába a következő paranccsal tudunk belépni: **/join #dummies**. Vigyázzunk, hogy a / és a # a helyükön legyenek.

A mIRC-ben megtehetjük, hogy a Channel Folders ikonra kattintunk, majd a kiválasztott csatornára kettőt kattintunk.

Az Ircle-ben a COMMAND – JOIN parancsot használjuk.

Miután beléptünk egy csatornába, minden, amit begépelünk – kivéve a /-vel kezdődő parancsok – az ENTER lenyomása után megjelenik mások képernyőjén a becenevünk után.

A mIRC-ben egyszerre több csatornába is beléphetünk. Ekkor minden csatornának lesz egy saját ablaka, melyek három részből állnak: a jobb oldali mutatja meg a társalgásban résztvevők beceneveit, a baloldali megjeleníti a diskurzust, és az alsó keretbe kell mondandónkat beírnunk.

Egy csatornából a következő paranccsal lépünk ki:

```
/leave
```

A mIRC-ben megtehetjük, hogy egyszerűen bezárjuk a csatorna ablakát. Az Ircle-ben a Commands – Part végzi el ugyanezt.

Eltolódás és hasadás

Az „ircelők" életét két jelenség szokta megkeseríteni: az időeltolódás (*lag*) és a hálózati hasadás (*netsplit*).

Az időeltolódás az az idő, mely aközben telik el, hogy gépünkről elindul az üzenet és ahogy megjelenik mások képernyőjén. Komolyabb eltolódások igen megnehezítik a párbeszédet. Olyan is előfordul, hogy egy egész csoport kerül időhátrányba, míg egy másik csoport szinkronban marad, és ez nehézségeket okoz. Ha meg akarjuk tudni, mennyi idő alatt ér el üzenetünk egy másik személyhez, és vissza, adjuk ki a **/ping** *becenév* utasítást.

A *netsplit* az a jelenség, mikor egy hálózaton levő IRC-szerverek kettészakadnak – a hálózat kettéhasad, és lesz belőle két kisebb hálózat. Ha egy IRC-csatornáról hirtelen egyszerre eltűnik egy csomó ember, valószínűleg ez az oka. Ekkor csak azok tudnak egymással társalogni, akik IRC-szervere a még élő kisebb hálóba tartozik, de már nem tudják a leszakadt másik felet elérni. Általában azért perceken (vagy órákon) belül a két hálózati rész újra összekapcsolódik, és vége a hasadásnak.

IRC-szörfölés

Ha a mIRC-ben elérhető csatornákat akarjuk szemügyre venni, kattintsunk a List ikonra. Ha egy adott csatornát keresünk, írjuk be nevét a Match szövegmezőbe. Ha egy olyat keresünk, ahol már vannak páran (és nem egy-egy szerencsétlen társalgásra váró egyén árválkodik rajtuk), akkor írjunk egy számot a Min mezőbe. Mivel a lista óriási, elég lassan fognak visszajönni az eredmények. Ha a Channel mappában szereplő csatornákat akarjuk szemügyre venni, kattintsunk a mappa ikonjára.

Akármelyik IRC-programban meg tudjuk kapni a csatornák teljes listáját a következő utasítással:

```
/list
```

A 14.3. ábrán egy mIRC-ablakot látunk, a fenti utasítás kiadása után. Az ablakban látszik a csatorna neve, a társalgók száma és a csatorna témája.

Az Ircle-ben ezt a Commands – List utasítással tehetjük meg.

Mielőtt kiadnánk a **/list** utasítást, célszerű az alábbi parancsot használni:

```
/set hold_mode on
```

Ezzel azt érjük el, hogy a lista nem csak átsuhanni fog képernyőnkön, hanem el is tudjuk azt olvasni. Ne feledkezzünk el a végén az ellenkező utasításról:

```
/set hold_mode off
```

A kilistázott csatornák számát egyébként meg tudjuk szabni, például a következő módon:

```
/list -min 8
```

Ezután csak azok a csatornák jelennek meg, melyeken legalább 8 ember tartózkodott az utasítás kiadásakor.

A listában meg tudjuk különböztetni a magáncsatornákat (*prv*) és a publikusakat (*pub*). A kukac jel a csatorna kezelőjét (*chanop*) jelzi.

A becenév kiválasztása

Mindenki, aki az IRC-et használja, rendelkezik egy becenévvel. Ennek az adott hálózaton belül egyedinek kell lennie: egy időben két ember nem rendelkezhet ugyanazzal a becenévvel. Ha olyan csatornára akarunk belépni, ahol valaki már használja az általunk választott nevet, akkor nem fog sikerülni. A becenév az e-mail azonosítónktól kezdve bármiféle agyszülemény lehet – a következő módon határozzuk meg.

```
/NICK a választott becenév
```

A becenevek maximum kilenc karakterből állhatnak. Általában érdemes egyedi és szokatlan neveket választani.

Az e-mail címekkel ellentétben az IRC-becenevek állandóan változnak. Bárki „stoppol le" egy nevet az IRC-en, addig tarthatja csak meg, amíg benne van a rendszerben – kilépésével elveszíti azt. Ha tegnap egy ElvisPres nevű személlyel beszélgettünk, és ma is találkozunk vele, nincs garancia rá, hogy ugyanarról az emberről van szó.

Az Ircle-ben és a mIRC-ben megadhatjuk kedvenc becenevünket, hogy ne kelljen minden egyes alkalommal begépelnünk.

- ✓ Ircle: File ⇨ Preferences ⇨ Startup utasítás. Miután beírtuk a nevet, válasszuk a File ⇨ Save Preferences lehetőséget.

- ✓ mIRC: Válasszuk a File ⇨ Setup lehetőséget, vagy az Alt + E-t, majd kattintsunk az IRC Servers címkére. Megadhatunk egy másik nevet is, arra az esetre, ha a kedvencünk már foglalt lenne épp akkor.

Ha többet meg akarunk tudni egy adott becenév mögött rejtező személyről, adjuk ki az következő utasítást:

```
/whois becenév
```

Kétféle módon tudhatjuk meg valaki becenevét: vagy megjelenik a csatornán, vagy valaki elárulja nekünk.

Négyszemközt

Ha privát üzenetet akarunk valakinek küldeni, adjuk ki a következő utasítást:

```
/msg becenév üzenet
```

Ez a módszer persze akkor jó igazán, ha csak rövid üzenetről van szó. Ha hosszabb beszélgetést akarunk kezdeményezni, írjuk be, hogy

```
/query becenév
```

Ily módon üzeneteink, az Enter lenyomása után, csak az adott becenevű személy képernyőjén jelennek meg.

Ez a „privát" beszélgetés persze akár több IRC-szerveren is keresztül mehet, és ezek kezelői mind rögzíthetik a beszélgetést.

Ennél jobb megoldás a DCC-n (Direct Client Connection) keresztül folyó beszélgetés. Ekkor nem kell a partnerünkkel egy csatornán lennünk, csak ismernünk kell a becenevét. Ilyen esetben, ha például Shirley-vel akarunk beszélni, akkor írjuk be a következőt:

```
/dcc chat shirley
```

Ha valaki DCC beszélgetést kezdeményez velünk, akkor a mIRC megkérdezi, tényleg akarunk-e az adott személlyel csevegni. Ha igenlően válaszolunk, egy külön ablak nyílik meg a beszélgetéshez. Ez az ablak egy minicsatorna lesz, ahol csak két beszélgetőpartner tartózkodik.

A DCC paranccsal akár fájlokat is küldhetünk másoknak. Például elküldhetünk új ismerőseinknek egy rólunk készült fényképet. Ám ha valaki azzal áll elő, hogy egy fájlt szeretnének nekünk küldeni, jól gondoljuk meg, hogy beleegyezünk-e, ugyanis az ilyen fájlok egyrészt durvák, sértőek lehetnek, másrészt veszélyesek is, mert vírust terjeszthetnek.

Saját csatorna működtetése

Minden csatornának megvan a saját kezelője, a *chanop* (channel operator), aki bizonyos fokig ellenőrzést gyakorol az adott csatorna felett. A beszélgetésben résztvevők listáján a *chanop*-ot a beceneve előtt álló kukacról (@) ismerhetjük meg. Mi is beindíthatunk egy csatornát, melynek mi leszünk a kezelői, ha az alábbi utasítást adjuk ki:

```
/join #csatornanév
```

A becenevekhez hasonlóan, a csatornaneveknek is egyedinek kell lenni, és ha mi egy eddig még le nem foglalt nevet írunk be, akkor egy új csatorna jön létre, melynek mi leszünk a *chanop*-jai. Minden csatorna addig létezik, amíg legalább egy ember rá van kapcsolódva – ha az is kilép, akkor a csatorna megszűnik létezni.

Csatorna-kezelőként jogunk van speciális parancsok használatára. A legfontosabb ilyen a **/kick** amellyel kipenderíthetünk valakit a csatornáról – legalábbis arra a három másodpercre, amíg újra be nem lép. Ez egy izgalmas dolog (legalább olyan izgalmas, mint mikor egy húszforintost találunk a járdán) – de néha szükséges is, olyanokkal szemben, akik nem megfelelően viselkednek, vagy megnehezítik a csatorna használatát.

A szerver-kezelők ezzel szemben az egész gépet felügyelik, és valakit végleges érvénnyel ki tudnak rúgni a szerverről.

Csatornafajták

A következő fajta csatornák léteznek az IRC-n:

- ✓ Publikus – ezeket mindenki látja, és mindenki beléphet
- ✓ Privát – Bár ezeket mindenki látja, csak meghívásra lehet belépni
- ✓ Titkos – Nem jelennek meg a csatorna listákon, és csak meghívásra lehet belépni.

Ha mi magunk már fent vagyunk egy privát, vagy titkos csatornán, az alábbi paranccsal tudunk valakit meghívni:

```
/invite becenév
```

15. fejezet

Fájlcsórás a Netről

Ebben a fejezetben

- Ráérezhetünk, miért jó letölteni?
- Fájlbeszerzés böngészőkkel
- Az eftépézés
- A WS_FTP használata
- Letöltött shareware telepítése

Először is, nézzük az alapokat. Az FTP a *File Transfer Protocol* rövidítése, és azt a műveletet takarja, mikor egy fájlt a hálózaton keresztül átmásolunk egyik gépről a másikra. Leggyakrabban egy idegen rendszerről fogunk átmásolni saját rendszerünkre – ezt hívják *le*töltésnek (a Hálózat van fent, a mi gépünk lent). Ha például rendelkezünk Web-lapokkal, akkor bekövetkezik ennek az ellentéte – mi saját gépünkről másolunk fájlokat egy távoli gépre. Ez a *feltöltés* művelete.

De miért?

Nos, *letölteni* azért jó valamit, mert a Neten rengeteg nagyszerű dolog vár arra, hogy ingyen és bérmentve nyakon csípjük őket. Letölthetünk programokat, képeket, hangfájlokat és szövegeket, méghozzá gyorsan és egyszerűen. Hogy mást ne említsünk, mindegyik szoftvert, ami szükséges a PPP kapcsolat létrehozásához, letölthetjük a Hálózatról – de van ott *fent* még rengeteg minden: képek, receptek és így tovább. A 18. fejezetben található egy lista a letöltésre javallott fájlokkal.

Ebben a fejezetben a letöltésnek két módját ismertetjük: a böngészőkkel, illetve az FTP-programokkal történő letöltést. A legkönnyebb a Webről fájlokat letölteni, bár a böngészők a feltöltést általában nem teszik lehetővé. Az FTP-programokkal egyaránt lehet fel- és letölteni.

Hogy miért akarna valaki feltölteni fájlokat? A tehetséges, de kezdő programozó azért, hogy újonnan írt szoftverjét a Neten terjessze – az átlagfelhasználó pedig leginkább azért, hogy Web-lapjait feltöltse a szolgáltatója szerverére. Ezt a műveletet egyébként részletesen a 10. fejezetben ismertettük.

Fájlbeszerzés a Webről

Kevés ennél egyszerűbb dolog létezik. Tulajdonképpen ezt már eddig is gyakoroltuk, legfeljebb nem tudtunk róla. A Weben minden elem – szöveg, képek, hátterek stb. – egy fájl, amit a böngészőnek le kell tölteni ahhoz, hogy megjelenítse. Ha olyan lapon vagyunk, ami tele van képekkel, a böngésző egyszerre rengeteg fájlt tölt le.

A Weben a fájlok a HTTP (*Hypertext Transport Protocol*) nevű módszer segítségével közlekednek. Ez röviden annyit tesz, hogy a böngészőnk egy parancsot küld a távoli Web-helynek, és lekéri az adott fájlt. A szerver erre elküldi a kért fájlt a böngészőnek, és az megjeleníti azt képernyőnkön. Mindehhez elég egy hiperhivatkozásra kattintanunk, és végre is hajtottuk ezt az összetett műveletet. Hogy ez így túl egyszerű? Hát igen, ez a haladás.

Képletöltés

Ha egy képet akarunk a Webről letölteni, először is jelenítsük meg a böngészőnk ablakában. Mikor láthatóvá válik az a kép, amit meg akarunk szerezni, a jobboldali egérgombbal kattintsunk rá, és válasszuk a Save Image vagy a Save Picture As lehetőséget. Ekkor már csak közölnünk kell a böngészővel, hova mentse le a képet, és kész is vagyunk.

A grafikus fájloknak speciális kiterjesztésük van, ami azonosítja az adott formátumot. Mikor letöltünk egy képfájlt, megváltoztathatjuk a nevét, de ne változtassuk meg a kiterjesztést. Erről a 19. fejezetben szólunk bővebben.

Csak mert a kép ott van a gépünkön, még nincs a tulajdonunkban. A legtöbb kép a Weben jogvédett, és ha nem kifejezetten egy **clip art** gyűjteményből töltöttük le, felhasználásához engedélyt kell kérnünk még akkor is, ha nem kereskedelmi felhasználásra töltöttük le a képet.

Programok letöltése

A programok letöltése sem okoz több nehézséget, mint a képeké. Általában egy hiperhivatkozásra kell kattintanunk, amit Ha Download szóról, vagy a program nevéről ismerünk fel. Erre a böngészőnk, beállításoktól függően, megkérdezi mit tegyen a fájllal.

Ha egy .exe vagy tömörített .zip fájlról van szó, a legokosabb, ha elmentjük a gépünkre, hogy majd később futtassuk, vagy kicsomagoljuk. Ha a kérdéses fájl .zip formátumban van, és a gépünkre van WinZip telepítve, akkor megkérhetjük a böngészőnket, hogy futtassa a WinZipet és egyből csomagolja is ki a tömörített fájlt.

Ha szeretnénk például egy Internetes programot letölteni, menjünk el a Két Tehénhez (TUCOWS = The Ultimate Collection of Windows Software) a *http://www.tucows.com* címre. Miután beléptünk, válasszunk egy hozzánk közel eső Web-helyet, adjuk meg az operációs rendszerünket (Windows 3.1, 95, 98 vagy Mac) és hogy milyen programokat akarunk letölteni. Ezután a böngészőnk megjelenít az alábbihoz hasonló lapot, ahol a listából kedvünkre válogathatunk. Ha valamelyik megtetszik, egyszerűen kattintsunk a program nevére.

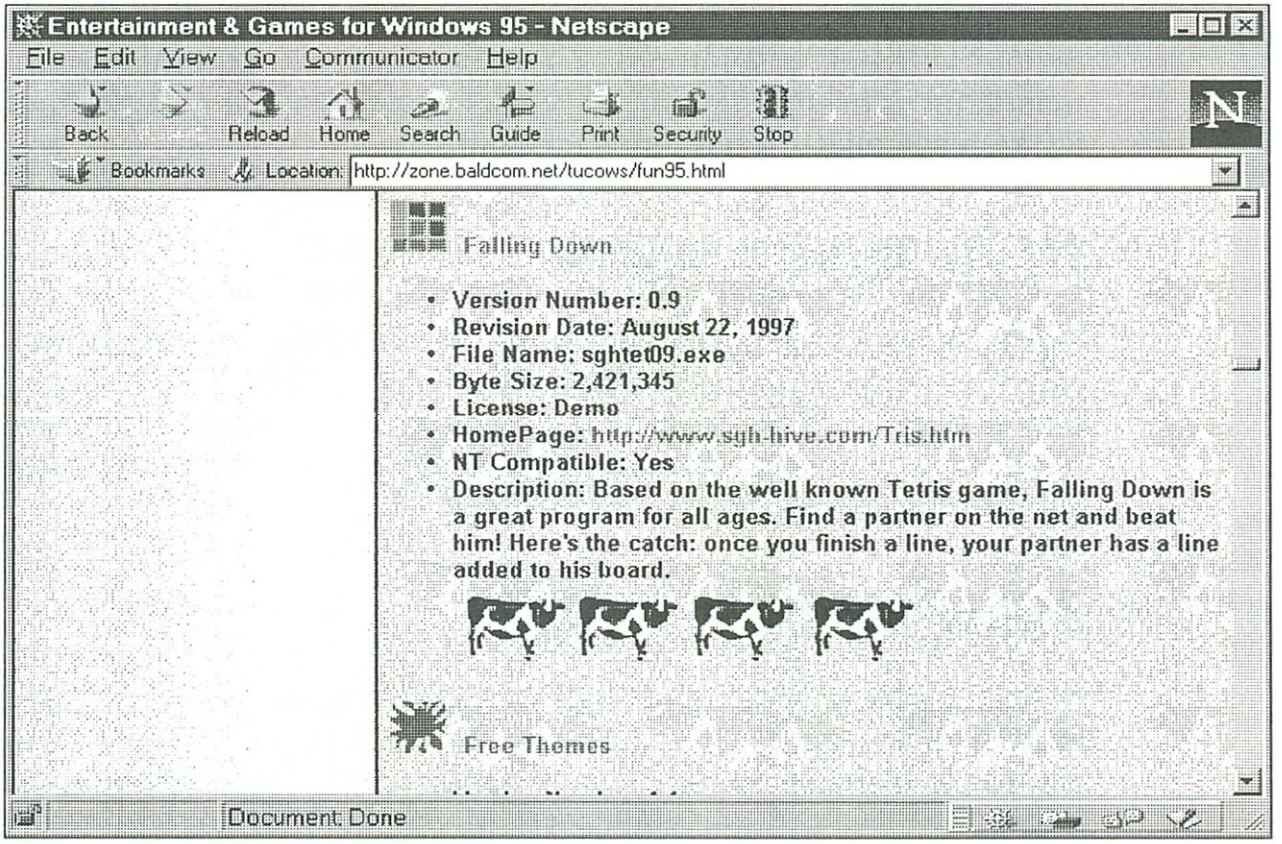

15.1. ábra. Kattintsunk a program nevére – jelen esetben a Falling Down-ra – a fájl letöltéséhez

Ha teljesen biztosak akarunk lenni abban, hogy a böngészőnk letölti a fájlt, és nem fogja megpróbálni megjeleníteni, futtatni, vagy máshogy piszkálni, a névre való kattintáskor tartsuk lenyomva a Shift billentyűt.

Másfajta fájlok letöltése

Másfajta fájlok – video, audio, bármi más – letöltése nagyjából ugyanúgy történik, mint a programoké. Ha például híreket tartalmazó hangfájlokat akarunk letölteni, látogassunk el az amerikai közszolgálati rádió Web-helyére, a *http://www.npr.org* címre. Ha megtaláltuk a nekünk kellő fájl, kattintsunk rá, és adjuk meg a böngészőnek, hova töltse le.

Hogy működik az FTP?

A Webről való letöltés nagyon egyszerű, csak az a gond, hogy nem minden fájl van rajta a Weben. További nehézség a feltöltési képesség hiánya – ezért kell néha az FTP-hez fordulnunk.

Az FTP-s fájlküldés két pont között történik: az FTP-szerver program és az FTP-kliens program között. A kliens az, amit mi, mezei felhasználók, gépeinken futtatunk. Az FTP-szerver program pedig a távoli nagy gépen fut, amelyen több tízezer fájl vár letöltésre. Az FTP-szerver egy fájl-tár, amelyik képes fogadni (az ő szempontjából fogadás, a miénkből feltöltés), illetve küldeni fájlokat.

Több ezer, mindenki számára elérhető szerver van a Hálózaton, és ezeken több százezer fájl vár letöltésre. Legtöbbjük freeware vagy shareware prog-

ram. Néhány szerver olyan népszerű, hogy nem tudja fogadni az odalátogatók özönét – ilyenkor segítenek a *tükrök*, melyek tulajdonképpen tükörképei, másolatai az eredeti fájl-tárnak, csak egy másik gépen, vagy gépeken, melyek így képesek ellátni a hatalmas forgalmat.

Itt Anonimus beszél

Egy FTP-szerverre azonosítóval és jelszóval kapcsolódhatunk. De mi van akkor, ha nincs ilyenünk az adott gépre vonatkozóan? Semmi gond, amennyiben az egy publikus, úgynevezett *anonymous* szerver. Ebben az esetben azonosítónk az lesz, hogy *anonymous*, jelszavunk pedig e-mail címünk. Ezt nevezik névtelen eftépézésnek, ami teljesen rendjén való eljárás.

Mikor nem fájl a fájl?

Ha szövegfájl. Az FTP világa hatféle fájlfajtát ismer, számunkra azonban csak kettő érdekes: az ASCII és a bináris. Az ASCII fájl a szövegfájl, a bináris pedig az összes többi. Az eftépézésnek ennek megfelelően két módozatát választhatjuk: ASCII vagy bináris fájlcserét. Mivel a különböző rendszerű gépek (Mac, Windows, UNIX) más és más módon tárolják a szöveges fájlokat, másolásakor a programnak igazítania és alakítania kell a fájlt, hogy megérkezéskor épp olyan használható dokumentum legyen, mint eredetileg. A bináris fájlokra ez nem áll, azok másolása igazítás nélkül történik.

Az FTP-kliens beszerzése

Ha FTP-vel fájlokat akarunk letölteni, szükségünk lesz egy FTP-kliens programra. Szerencsére a dolog többféleképpen is megoldható:

Egy pár névtelen tipp

A legtöbb FTP-szerver megszabja a látogatók számának felső határát. Ha betelt a szerver, akkor nem fog felengedni minket. Ez kellemetlen, de ne siránkozzunk – még mindig jobb, mintha egyáltalán nem lenne elérhető a gép.

FTP-szerverre csak a tulajdonos engedélyével töltsünk fel fájlokat. Általában van egy speciális könyvtár (Incoming), melyben a bejövő fájlokat el kell helyezni.

Vannak olyan szerverek, amelyek csak attól a géptől fogadnak el távoli be-jelentkezést, amelynek neve van – azaz nem csak számokkal adja meg az IP-címét. Ha egy „név"-telen gépről próbálunk meg névtelenül eftépézni, lehet, hogy nem nyílnak meg előttünk a kapuk. Probléma általában akkor adódik, ha valaki PPP-kapcsolattal dolgozik, és a szolgáltatója nem ad nevet a gépének belépéskor. Arra viszont meg lehet kérni, mert részükről könnyű pótolni ezt a hiányt.

- ✓ **A Web-böngészőnkkel**
  A legtöbb böngésző képes a névtelen letöltésre – de a névtelen feltöltésre nem. Bővebben erről a „Böngésző mint FTP-kliens" részben.

- ✓ **Ha PPP kapcsolatunk van, használhatunk Winsock vagy Mac FTP-programokat**
  A legnépszerűbb Winsock-kompatibilis program a WS_FTP, melynek használatáról részletesebben is szólunk a fejezet folyamán. A Macintoshra kiváló shareware program a Fetch. Ezek képesek mind fel-, mind letöltésre, névtelenül vagy belépési engedéllyel.

Böngésző mint FTP-kliens

A böngésző eftépézéshez egy speciális URL-t használ, az FTP URL-t. Meglepő? Nem? Akárhogy is, az biztos, hogy nem túl izgalmas, a lényeg az, hogy a böngészők is tudják kezelni a különféle ASCII formátumokat, és ezeket helyesen transzferálni.

Az FTP URL

A Web-böngésző használatakor megszoktuk, hogy a Web-címek *http://*-vel kezdődnek. A HTTP, ugyebár nem más, mint egy speciális jelrendszer, egy nyelv, egy „protokol" ami lehetővé teszi, hogy a böngésző kommunikáljon a Web-szerverrel. Ha viszont azt akarjuk, hogy a böngésző egy FTP-szerverrel értsen szót, akkor egy FTP URL-t kell megadnunk:

```
ftp://gépnév/könyvtár/fájl
```

Ha az FTP-szerver tetejére akarunk érkezni, akkor nem kell megadnunk a gépnevet és a fájlnevet: a Microsoft szervere például az

```
ftp://ftp.microsoft.com
```

címen található.

Az FTP URL használata

Függetlenül attól, hogy milyen böngészőt használunk, eftépézéshez ezeket a lépéseket kövessük:

1. **Indítsuk el a Web-böngészőt**
2. **A cím helyére egy FTP URL-t írjunk be, majd nyomjuk le az Entert**
3. **Kattintsunk annak a könyvtárnak a nevére, ahol a keresett fájl található**
   A kattintás után a böngésző megjeleníti a választott könyvtár tartalmát.

Bejelentkezés Netscape-pel

Vannak olyan Web-böngészők – elsősorban a Netscape Navigator – melyek a névtelen FTP mellett be is tudnak jelentkezni egy olyan szerverre, ahova belépési jogunk van. Ha egy jelszóval védett szerverről akarunk fájlokat letölteni, akkor a beírandó címbe bele kell illesztenünk azonosítónkat, melyet a kukac fog követni, ily módon: *ftp://elvis@ftp.valamilyen.gep,* feltételezve, hogy *elvis* az azonosítónk. Belépéskor a böngészőnk elkéri a jelszavunkat, hogy beléphessen a gépre.

Ha olyan böngészőt használunk, amely nem engedi meg az URL bebillentyűzését a szövegmezőbe, ki kell adnunk a megfelelő parancsot. Ez leginkább a File – Open lesz, ahol a címet az ekkor megjelenő párbeszédablakba kell beírni.

A böngésző bejelentkezik az FTP-szerverre és megjeleníti a könyvtárstruktúra tetejét, ahogy az alábbi ábrán látható. A könyvtárban minden elem egy ugrópontként jelenik meg. Böngészőnktől függően ez a kép az itt bemutatottól némileg eltérhet.

4. Kattintsunk a keresett fájlra, és megkezdődik a letöltés.
Hogyha olyan szöveg- vagy más fájlt töltünk le, amit a böngésző meg tud jeleníteni, akkor a letöltés befejezése után meg is történik. Ha pl. rákattintunk a *readme.txt* fájlra, a böngésző megjeleníti a szövegfájlt. Ha ezek után el akarjuk menteni, válasszuk a File – Save As lehetőséget.
Ha olyan fájlról van szó, amivel a böngésző nem tud mit kezdeni, további utasításokat fog kérni, ahogy az alábbi ábrán is látjuk.

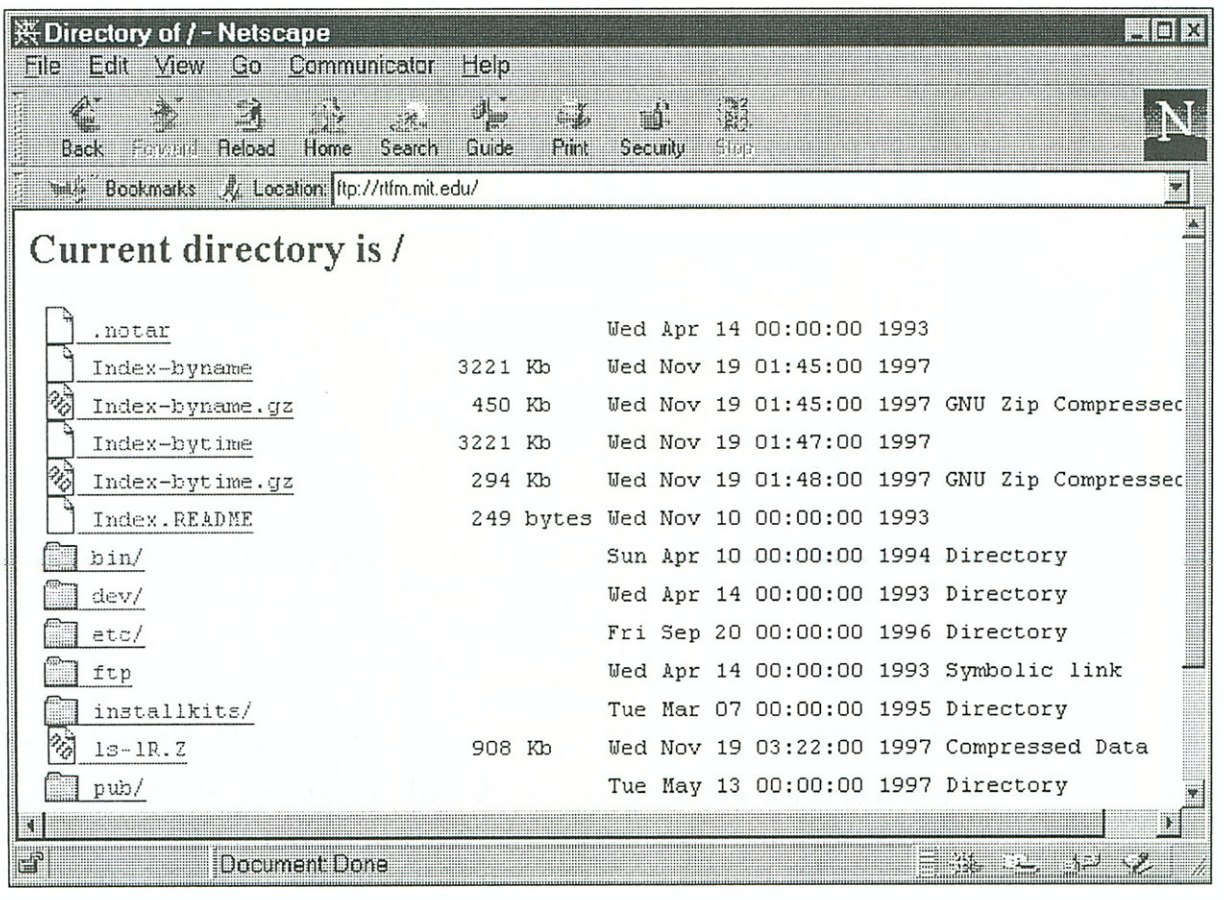

15.2. ábra. A Netscape Navigátor mint eftépéző program

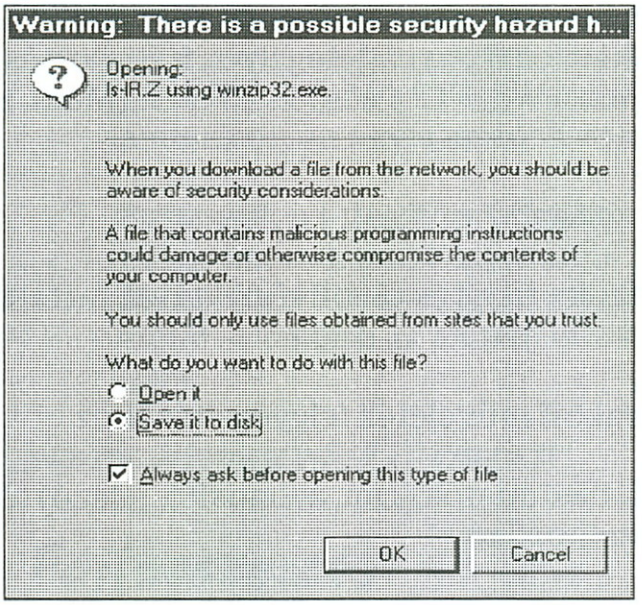

15.3. ábra. A Netscape nem tudja mit csináljon a letöltött fájllal

5. **Ha a böngésző megkérdezi, mit csináljon a fájllal, válasszuk az elmentés lehetőségét, és adjuk meg, hogy hova és milyen néven mentse el a fájlt**
   A böngésző ekkor letölti a fájlt.

Ha nem Navigatort vagy Explorert használunk, a letöltés menete ettől némileg eltérhet. Nézzük meg a program dokumentációjában, hogyan kell elmentenünk letöltött fájlokat – vagy egyszerűen próbáljuk ki a dolgot: kattintsunk (esetleg Shift-kattintsunk) a fájlnevet jelölő hivatkozásra.

Eftépézés WS_FTP-vel

Bármelyik FTP-programot használjuk, a procedúra némileg bonyolultabb lesz, mint a böngészők használatakor.

1. Ha egy UNIX gépen van Internet hozzáférésünk, és onnan akarunk egy FTP-szerverre feltölteni egy fájlt, először fel kell tennünk a fájlt a szolgáltatónk gépére.

2. Jelentkezzünk be az FTP-szerverre az FTP-programunk segítségével.

3. Lépjünk be abba a könyvtárba, ahonnan le akarunk tölteni valamit.

4. Közöljük a programmal, hogy ASCII vagy bináris fájllal fogunk-e dolgozni.

5. Töltsük le (vagy fel) a kérdéses fájlokat.

6. Lépjünk ki az FTP-szerverről.

7. Ha UNIX gépen vagyunk, a letöltött fájlt még a UNIX gépről le kell töltenünk a saját asztali gépünkre.

Ha PPP kapcsolattal rendelkezünk, akkor bármilyen Winsock vagy MacTCP programot használhatunk. A Hálózaton rengeteg ilyen freeware és shareware program van, a mi kedvencünk a WS_FTP (Win) és a Fetch (Mac). Ebben részben a WS_FTP-t mutatjuk be.

A program kellemes tulajdonságai:

- ✓ külön görgetősávos ablakok a helyi és távoli könyvtárak tartalmának megjelenítésére
- ✓ Kattintható gombok a gyakori műveletek felgyorsításához
- ✓ Bejelentkezési – kapcsolódási adatok (cím, azonosító, jelszó) tárolása egy-egy adott FTP helyre vonatkozóan.

A WS_FTP beszerzése

Kedvenc FTP-programunknak van freeware változata is, a WS_FTP LE (Limited Edition), mely több helyről is letölthető, többek között az amerikai katonai akadémiától. Mi a következő lépéseket ajánljuk:

1. **A gépünkön – operációs rendszertől függően különféleképpen – hozzunk létre egy helyet a WS_FTP számára**

2. **Web-böngészőnkkel lépjünk be a http://www.tucows.com Web-helyre, és válasszuk ki a hozzánk legközelebb eső tükröt, majd operációs rendszerünket. Kattintsunk ezután az FTP-programokhoz vezető ugrópontra**
   Ekkor egy hosszú lista jelenik meg.

3. **Keressük meg a WS_FTP LE-t, és kattintsunk a nevére. A böngészőnek adjuk meg elmentési helyként a könyvtárat, amit az 1. lépésben hoztunk létre**
   A böngésző letölti a fájlt, és minden kész a telepítéshez.

Web-lapok eftépézése

Ha rendelkezünk Web-lapokkal, akkor általában saját gépünkön szerkesztjük azokat, majd FTP segítségével feltöltjük őket a szerverre. Ehhez használhatjuk a WS_FTP-t vagy más hasonló programot, a lényeg az, hogy meg kell jegyeznünk, mely fájlokat változtattuk meg saját gépünkön, és ugyanezt meg kell tennünk a szerveren is. Ez, főleg ha nagy számú elemről van szó, a Web-hely növekedésével egyre nehezebb lesz. Megoldás a problémára, ha kifejezetten Web-hely kezeléshez kifejlesztett FTP-programot használunk. Ilyen a NetLoad, mely összehasonlítja a saját gépünkön és a szerveren levő fájlokat, és közli velünk, mi és hol szorul frissítésre. Ezután egy gombnyomással el is végzi mindezt. A NetLoad-ot letölthetjük a *http://www.tucows.com* Web-helyről.

4. **Csomagoljuk ki a Ws ftple.zip fájlt**
   A kicsomagolához pontos utasításokkal a fejezet későbbi részében szolgálunk. A végén lesz egy csomó fájlunk, beleértve a telepítőprogramot, aminek olyan nevei lesznek, mint Inst.exe (W 3.1), Inst32.exe (W95/NT).

5. **Futtassuk a telepítőprogramot**
   Ekkor kapunk majd egy csomó kérdést – hogy elfogadjuk-e a felhasználás feltételeit, milyen könyvtárakat használjon, és a program melyik verzióját –, amikre az alapértelmezésben kiemelt válaszok meg fognak felelni.

Készen állunk a WS_FTP-zésre !!!

Fájlbeszerzés

A WS_FTP-programmal a következő módon tudunk a Világhálóról anyagot letölteni, illetve arra fájlokat felölteni:

1. **Futtassuk a WS_FTP-programot**
   Megjelenik az FTP Client Connect To párbeszédablak, ahogy a 15.4. ábrán is látható. Ezekbe a mezőkbe kell beírnunk az adott FTP-szerverrel kapcsolatos információkat. Ha ezt megtettük, a WS_FTP elmenti az adatokat, tehát legközelebb erre már emlékezni fog.

2. **A PROFILE NAME mezőbe írjunk be egy tetszőleges nevet, amiről felismerjük majd a szervert**
   Ha pl. az rtfm.mit.edu-ra akarunk belépni, hogy a Usenet FAQ-ok között tallózzunk, érdemes ide beírni, hogy **Usenet FAQ-tár**

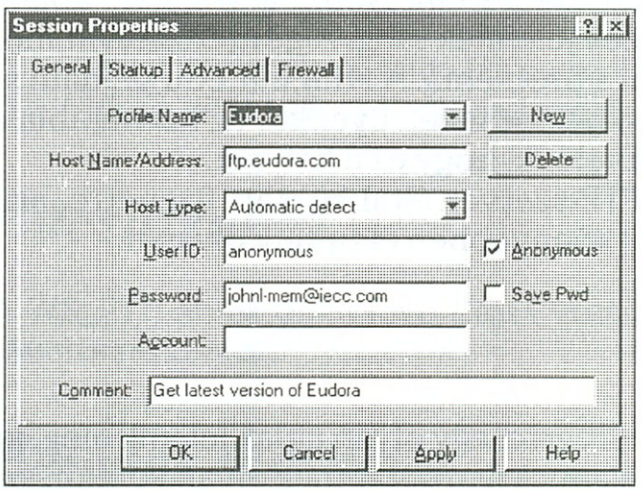

15.4. ábra. Melyik FTP-szerverrel lépjünk be?

3. **A HOST NAME mezőbe írjuk be az FTP kiszolgáló nevét**
   Ez lehet tényleges név (oak.aokland.edu) vagy a számmal megadott cím.

4. **Hagyjuk meg a HOST TYPE mezőben az AUTOMATIC DETECT beállítást**
   Ezt használja a program arra, hogy önmagától megállapítsa a távoli gép operációs rendszerét.

5. **Ha a távoli gépre van azonosítónk és jelszavunk, írjuk be ezeket a USER ID és a PASSWORD mezőkbe**
   Ha nincs, akkor kattintsunk az Anonymous jelölőnégyzetbe. A programnak meg kell adnunk e-mail címünket, mert ezt fogja a névtelen bejelentkezésnél jelszóként használni.

6. **Írjuk be címünket, és kattintsunk az OK-ra**
   A WS-FTP helyettünk kitölti a User ID és a Password mezőket.
   Ha azt akarjuk, hogy a program emlékezzen a jelszóra, tehát ne kelljen minden egyes belépéskor újra megadnunk, akkor kattintsunk a Save Password jelölőnégyzetbe, amit így kipipálunk.
   Az Account mezőt hagyjuk üresen – hacsak nem tudjuk pontosan mit kell beírni.

7. **Kattintsunk a Startup címkére, majd a Initial Remote Dir mezőbe és írjuk be a könyvtárat, amibe bele akarunk nézni az FTP-szerveren**
   Ezt üresen is lehet hagyni.

8. **Az Initial Local Dir mezőbe írjuk be azt a saját gépen levő könyvtárat, ahol a letöltött anyagokat tárolni akarjuk.**

9. **Kattintsunk az Apply gombra, ezzel elmentjük az adatokat.**

10. **Kattintsunk az OK-ra**
    Ekkor a program megpróbál kapcsolatba lépni az FTP-szerverrel.

Nem akar velem beszélni!

Ha hiba csúszik a kapcsolat megteremtésébe, a WS_FTP ablak alján levő mezőben különböző üzenetek jelennek meg. A görgetősávval mozogva a kis ablakban, megtudhatjuk, mi a probléma. A rtfm.mit.edu például sokszor tele van és nem enged meg újabb belépéseket. Ilyenkor az üzenetablakban megjelenik egy üzenet, mely közli velünk, hogy ez a helyzet.

Ha kettőt kattintunk az FTP-szerver által küldött üzenetre, az megjelenik egy nagyobb ablakban, ahol könnyebben el tudjuk olvasni.

Másolósdi

Miután beléptünk az FTP-szerverre, egy olyan ablak jelenik meg, mint amilyet az alábbi ábrán láthatunk. (Vannak a programnak olyan verziói, melyek ezt az ablakot kicsit másképpen jelenítik meg.) A WS_FTP megjeleníti a saját gépünkön (Local System, a bal oldalon) és a távoli gépen (Remote System, a jobb oldalon) levő könyvtárstruktúrát. Az ablakok mellett levő gombok teszik lehetővé a könyvtárváltást (ChDir), új könyvtárak létrehozását (MkDir), azok törlését (RmDir) és így tovább. Általában természetesen nem tudunk a távoli gépen semmit sem törölni, vagy változtatni, mert erre nincs engedélyünk.

A könyvtárak között egyrészt a ChDir gombbal navigálhatunk (itt be kell írni az elérési utat) vagy a listában megjelenő könyvtárakra való kattintással.

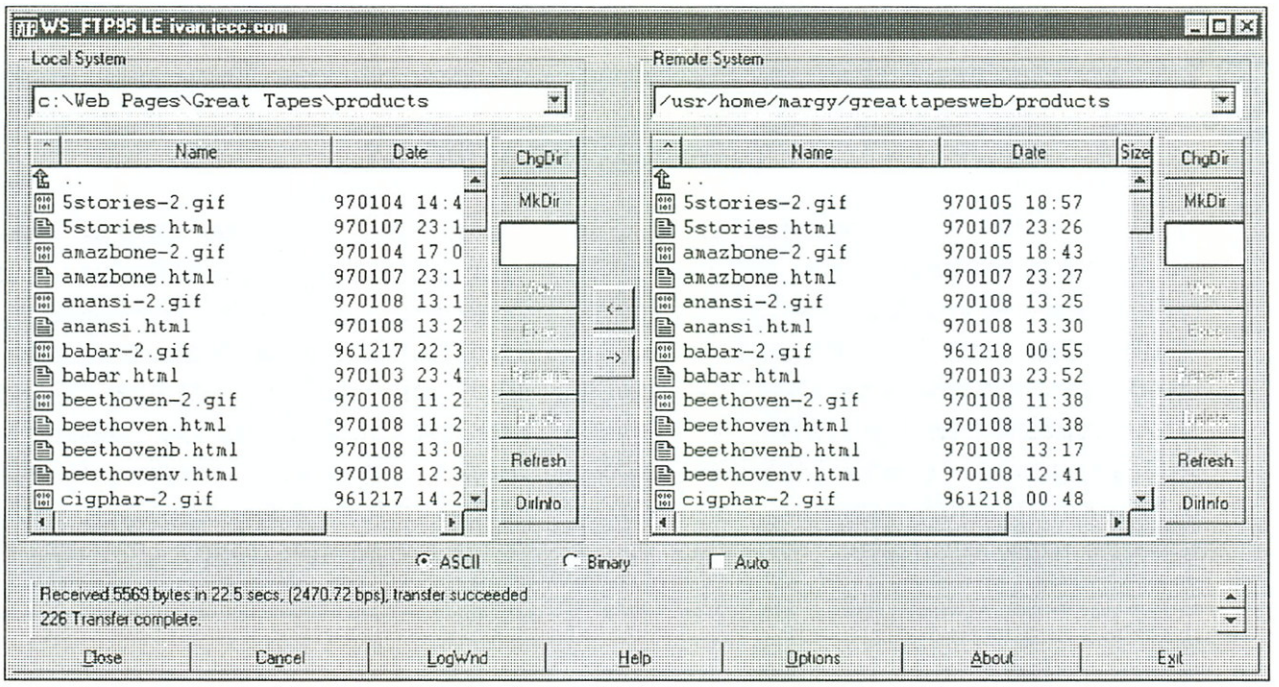

15.5. ábra. Minden készen áll a töltögetésre.

Egy fájlt a következő módon tudunk átmásolni:

1. **Válasszuk ki a fájlfajtát (ASCII vagy Binary) úgy, hogy az ablak alján levő gombra kattintunk**
   A teljesen szöveges fájlok (pl. HTML) másolásához válasszuk az ASCII-t, az összes többihez a Binary-t.

2. **Válasszuk ki a kívánt fájlt a távoli gépen.**

3. **Válasszuk ki a letöltés célkönyvtárát (ahová tenni akarjuk).**

4. **Kattintsunk a balra mutató nyílra az ablak közepén**
   WS_FTP letölti a fájlt. Ha nagyobb darabról van szó, ez eltarthat egy ideig, eközben a program megjeleníti, hol is járunk a letöltésben.

Búcsúzzunk!

A WS_FTP ablak alján levő Close gombra való kattintással tudunk kilépni a távoli szerverről.

Belépés máshova

Ha valamilyen más gépet akarunk meglátogatni, kattintsunk a Connect gombra. Ismét megjelenik az FTP Client To Connect To ablak, amit ki kell töltenünk a megfelelő információval.

Ha olyan gépre akarunk belépni, ahol már jártunk, az FTP Client To Connect To ablakon belül, a Profile/Config Name mező jobboldali nyilára kattintva megjelennek a már meglátogatott helyek, ahonnan könnyű lesz kiválasztani azt, amelyiket akarjuk.

Macintoshistáknak

Bár igen részletesen tárgyaljuk a WS_FTP használatát, nem arról van szó, hogy hátat fordítunk a Mac felhasználóknak, hanem arról, hogy a Mac-en a dolgok menete egyszerűbb, mi pedig takarékoskodunk a könyv lapjaival.

Az eftépézéshez szerezzük be a kiváló Fetch programot – erre minden utasítást megkapunk a *http://www.dartmouth.edu/pages/softdev/fetch.html* Web-lapon. A Fetchben a letöltés fajtájaként megadhatjuk a *raw data*, illetve a *MacBinary* módszert. (A MacBinary formátum speciálisan a Macintosh-rendszerű fájlokra vonatkozik, így olyankor használjuk, mikor pl. Mac fájlokat akarunk másolgatni.) Ne használjunk MacBinaryt szöveges, képes és más oprendszerben született fájlokhoz. A MacBinary formátumú fájlokat a .bin kiterjesztésről lehet megismerni.

Hogyan tudunk mindent elrontani?

A leggyakrabban előforduló hiba a kezdő versenyzőknél – de még a gyakorlottabbaknál is –, hogy a fájlt nem a megfelelő módozatban másoljuk át. Ha egy szövegfájlt bináris módban másolunk UNIX-ról MS-DOS-ra, vagy Macintoshra, akkor valahogy így fog kinézni:

This file
should have been
copied in
ASCII mode

A Macintoshon az egész fájlból csak egy sor látszik, a UNIX-on pedig sok furcsa jel. Mégsem feltétlenül kell megismételni a másolást, mert több olyan segédprogram van, melyek ezeket a hibákat helyrepofozzák.

Viszont ha egy bináris fájlt másolunk ASCII formátumban, akkor az egész tönkremegy – a csomagolt fájlokat nem lehet kicsomagoni, a futtathatókat futtatni, a képek pedig nézhetetlenek. Ha ilyen hibák adódnak, valószínüleg nem a megfelelő módozatot használtuk.

Mikor különféle rendszerek között eftépézünk, mindig a bináris módozatot használjuk.

Miért hívják FTP-nek?

Mondhatnánk azt is, hogy a *file transfer program* rövidítése – de akkor nem mondanánk igazat. A *File Transfer Protocol* viszont egy 1971-ben megállapított egyezményes kommunikációs forma, mellyel fájlokat lehet másolgatni a Hálózaton. Az ezután írott programok azután ezt a protokollt használták. A betűszót igeként is szokás használni – én eftépézek, te eftépézel ...

A türelem rózsát terem

Az Internet általában elég gyors dolog, de azért vannak határok. Ha egy helyi rendszeren másolunk két gép között egy fájlt, a másolási sebesség elérheti a másodpercenkénti 200 000 karaktert. Ha viszont a két gépet földrészek és egy csomó hálózat választja el, ez a sebesség leeshet 1000-re vagy az alá. Ez azt jelenti, hogy egy 500 000 karakteres file (egy GIF-kép) másolása a helyi hálózaton egy pár másodpercbe telik, de az Interneten akár percekig várnunk kell a letöltésre. Letöltés előtt érdemes egy pillantást vetnünk a kívánt fájl nagyságára, hogy tudjuk, kb. mennyi időbe telik majd letöltése. A türelem nagy erény az FTP világában.

Hátra arc!

Szóval, áttekintettük, hogyan tudunk egy távoli gépről átemelni egy fájlt a saját gépünkre. Most nézzük meg mi van, ha az ellenkező irányba akarunk töltögetni: felfele. Ha például rendelkezünk egy Web-hellyel, akkor a gépünkön megszerkesztett fájlokat fel kell töltenünk szolgáltatónk szerverére.

Feltöltés böngészővel

A Netscape Navigatorban saját néven az alábbi módon tudunk belépni egy Web-szerverre:

ftp://azonosito@www.szolgaltato.com

A Netscape majd megkérdezi a jelszavunkat, ami általában ugyanaz, mint ami más belépésekhez kell. Ha belépünk a Web-szerverre, kinyílik a saját könyvtárunk. Ha váltani akarunk, kattintsunk más könyvtár nevére.

Már majdnem meg is vagyunk – csak húzzuk az egérrel a saját gépünkről a feltöltendő fájlt és pottyantsuk bele a Netscape ablakába. (Ugyanezt teszi a File – Upload File parancs is).

Az Internet Explorer nem tesz lehetővé feltöltést – ilyen esetben telepítenünk kell vagy a Netscape-et, vagy FTP-programmal kell feltöltési ügyeinket intézni.

Feltöltés WS_FTP-vel

Az előző részben már elmondtuk, hogyan tudunk FTP kapcsolatot létrehozni ezzel a programmal. Mikor nyitva van a két ablak, az eljárás ugyanaz mint a letöltésnél, csak itt a saját gépünkön jelölünk ki egy fájlt, és a jobbra mutató nyíllal másoljuk azt át a távoli gépre.

Ha Web-lapokat töltünk fel, vigyázzunk, hogy a HTML lapok mellett (ezeket ASCII-ben másoljuk) a laphoz tartozó képeket is fel kell töltenünk (bináris módozatban).

További FTP trükkök

Ha nem böngészőt, hanem FTP-programot használunk fájlok hálózati másolgatásához, jól jöhet egy pár parancs kalandjaink során. Először is tudnunk kell törölni és átnevezni fájlokat saját gépünkön, és, ha erre van engedélyünk, a távoli gépen is.

A WS_FTP-ben kattintsunk a kérdéses fájlra, majd a Delete vagy a Rename gombokra, igény szerint. Ha egy távoli szerver nem engedi meg, hogy ilyen változtatásokat eszközöljünk, azt csak abból tudjuk meg, hogy kipróbáljuk, és nem sikerül.

Ha rengeteg átnevezési, törlési, könyvtár-létrehozási manővert kell elvégeznünk, akkor a WS_FTP egy kicsit nehézkesnek fog bizonyulni. Ehelyett megpróbálhatunk belépni a távoli rendszerbe egy Telnet programmal, és ott a szokásos UNIX parancsokkal kavarni.

Telnet és más UNIX parancsokról többet a *http://net.gurus.com/telnet* cím alatt tudhatunk meg.

Ez nem csak egy fájl – ez szoftver!

Az FTP lehetővé teszi, hogy mindenféle freeware és shareware programokat töltsünk le a Netről és telepítsük rá saját gépünkre. Ehhez azonban szükségünk lesz egy pár ügyes kis segédprogramra, melyek elvégzik az ezzel kapcsolatos műveleteket – főleg a tömörített fájlok kicsomagolását.

FTP-vel letöltött szoftver telepítése általában három lépcsőben történik:

1. A szoftvert tartalmazó fájl letöltése FTP-vel.

2. Ha a szoftver nem öntelepítő fájl, akkor valószínűleg tömörítve van és ki kell csomagolni.

3. Ezután futtassuk a szoftver telepítőprogramját.

Az első pontról, a letöltésről, már beszéltünk, most pedig a 2. és 3. pontban leírt teendőket nézzük meg alaposabban.

Kicsomagolás és fajtái

A legtöbb szoftver a hálózaton tömörített formában van – egyrészt a tárolókapacitással való takarékosság érdekében, másrészt a másolási, fájlküldési idő lerövidítésére. Egyre több az öntelepítő szoftver, ami egymaga elvégzi a szük-

séges kicsomagolást és telepítést. Ezeket az EXE végződésről lehet megismerni, a tömörített fájlokat pedig a ZIP végződésről – természetesen a Windows oprendszerben.

Ha egy fájl össze van tömörítve, akkor szükségünk lesz egy programra, ami kicsomagolja. A *zipfájlokkal* egész csomó program elboldogul DOS környezetben: a PKZIP, PKUNZIP és a UNZIP. Ezek teljesen jól működnek, de nem a legkényelmesebb megoldás DOS programokat futtatni Windows alatt – szerencsére egy Nico Mak nevű programozó írt egy nagyon ügyes kis programot a Windowsra, a WINZIP-et. Ezzel tömöríteni és kicsomagolni egyaránt lehet fájlokat. A Macintoshra a zipfájlokhoz a UNZIP vagy a MACZIP programok ajánlottak.

Ha már tulajdonunkban van a WinZip, akkor ezt az egész részt nyudogtan át lehet ugrani. Ugyanúgy lapozni lehet, ha valaki teljesen meg van elégedve a DOS-os programokkal. (Sőt, a PKUNZIP-nek már van Windowsos változata is, bár ez nem olyan ügyes, mint a WinZip.]

A WinZip-et a Webről a *http://www.winzip.com* címről lehet letölteni. Kattintsunk arra a furcsa földönkívülinek tűnő valamicsodára, ami a Download Evaluation nevet viseli, és eljutunk a letöltési laphoz. Itt oprendszerünknek megfelelően töltsük le a programot.

Telepítés:

1. **Futtassuk a WinZip31.exe vagy a WinZip95.exe fájlt**
   Már amelyiket letöltöttük.

2. **Kövessük a WinZip telepítési utasításait**
   Bár sok lehetőséget fog felkínálni a program, a legegyszerűbb elfogadni az alapértelmezésben felkínáltakat.

A Macintoshon: Stuffit

A Mac rendszer felhasználói az Unzip programot az ftp.uu.net/pub/archiving/zip/MAC, vagy a ftp.doc.ic.ac.uk/packages/zip/MAC, vagy a quest.jpl.nasa.gov/pub/MAC helyekről tudják letölteni. A fájl neve valami olyasmi lesz, hogy *unz512x.hqx*

A Macintoshon egyébként a .zip formátum elhanyagolható népszerűségnek örvend – itt a király a Stuffit, egy tömörítőprogram, amit Raymond Lau írt, és aminek van több shareware és kereskedelmi változata is. A Stuffit fájlok a **.sit** végződést viselik.

Letöltött fájlok kezeléséhez elengedhetetlen a Stuffit Expander shareware program beszerzése.

A WinZip használata

Próbáljuk ki: kattintsunk kettőt az ikonra, és remélhetőleg ezt fogjuk látni:

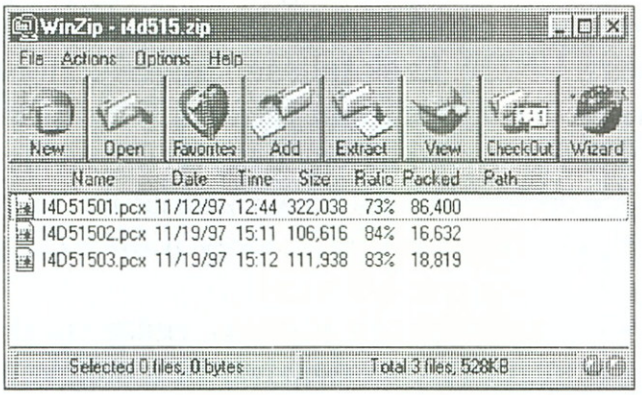

15.6. ábra. A WinZip kész a kizippelésre

Egy zipfájl kinyitásához (melyet a zsargonban archívumnak neveznek) kattintsunk az OPEN gombra, és válasszuk ki a kérdéses .zip fájlt. Erre a WinZip megjeleníti az archívumban található fájlok listáját, létrehozásuk időpontjával és méretükkel együtt.

KiZip!

Ezután csak annyi a dolgunk, hogy a megjelenő fájlok listájából kiválasszuk azt, amelyiket ki akarunk csomagolni, és egy új helyre akarunk elmenteni:

1. **Válasszunk egy fájlt a listából**
   Vagy akár többet is, a Shift vagy a Ctrl billentyűk lenyomása mellett az egérrel egész fájlcsoportokat tudunk kijelölni.

2. **Kattintsunk az Extract gombra**
   Erre megjelenik egy párbeszédablak, ahol megadhatjuk, hova szeretnénk gépünkön elmenteni a kicsomagolt fájlt, illetve, hogy az archívumban levő összes fájlt, vagy csak a kiválasztottat kezelje-e a program.

3. **Válasszuk ki a célkönyvtárat**

4. **Kattintsunk az OK-ra**
   A WinZip erre kicsomagolja a tömörített fájlt, méghozzá úgy, hogy az eredeti zip-fájlon nem változtatott semmit.

Még több Zip?

A WinZip ennél az egyszerű műveletnél még sokkal többre is képes – ám a letöltött fájlok kezeléséhez ennyi is elég, így erről többet nem is szólunk.

A kicsomagolt fájl azonban egy veszélyes szerzet: fertőzött is lehet.

Víruskeresőben

Ismerjük a rizikómentes élet aranyszabályát: minden új programot futtatás előtt ellenőrzünk, hogy biztosak legyünk abban, nem fogja megfertőzni gépünket.

A vírus-ellenőrzést speciális programok végzik, amelyek nagyon hasznosak lehetnek, mert a Hálózaton nagyon sok csúnya fertőzés terjed...

Ha DOS 6.2-n Windows 3.1-et futtatunk, akkor van egy beépített vírusellenőrzőnk:

1. **Indítsuk el a File Managert**

2. **Válasszuk a Tools ⇨Antivírus lehetőséget a menüből**
   Erre megjelenik a 15.7. ábrán látható ablak.

3. **Válasszuk ki a megfelelő meghajtót**

4. **Kattintsunk a Detect And Clean gombra.**
   Ha egy nagyobb gép winchesterén végzünk vírusirtást, akkor az időigényes folyamat lehet.

15.7. ábra. Vírus-vadászat!

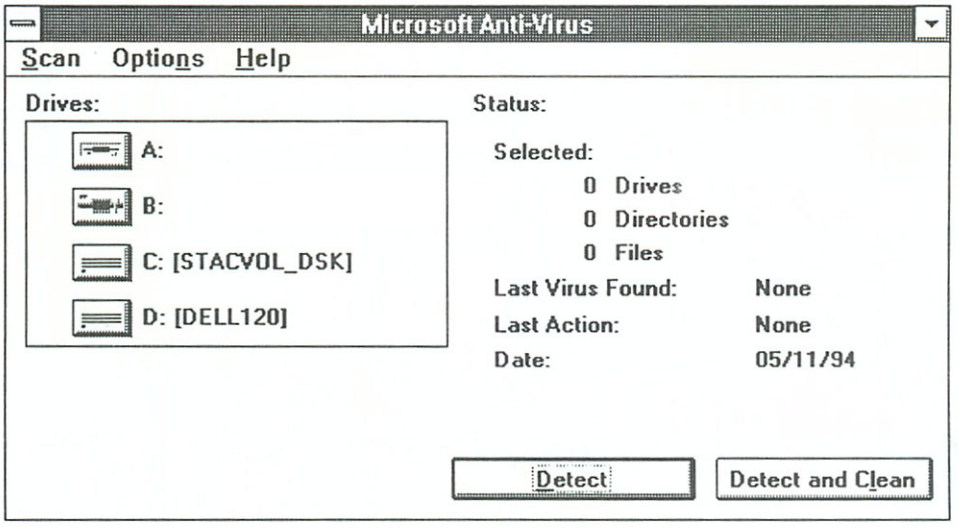

Elvileg minden hálózatról származó szoftveren végre kell hajtani a vírusellenőrzést, még akkor is, ha az FTP-helyek kezelői mindent megtesznek azért, hogy ne kerüljön fel hozzájuk fertőzött anyag – de hát senki sem tökéletes ...

A WinZip használata annyiban is egyszerűbbé teszi életünket, hogy beállíthatjuk úgy is, hogy még a kicsomagolás előtt hajtson végre vírusellenőrzést a letöltött programon. Ehhez a beállításhoz válasszuk az Options – Program Locations lehetőségét, majd a Scan Program mezőbe írjuk be a vírusellenőrző programunk elérési útját.

Bár a Windows 95/98-ban nincs beépített vírusirtó, létezik több kereskedelmi program is, mint pl. a McAfee VirusScan, mely letölthető a *http://www.mcafee.com* címről.

A program telepítése

Miután letöltöttük, és kicsomagoltuk a programot, készen állunk a telepítésre. Ehhez a Windows Explorerben a My Computerben vagy a File Managerben kettőt kell kattintanunk a nevére. A telepítőprogram elvégzi a feladatát, és közben még egy ikont is létrehoz a program számára, sőt a W95/98-ban esetleg még a Start menübe is beteszi az új programot.

Vannak azonban olyan csomagok is, melyek nem tartalmaznak telepítőprogramot, csak a szoftvert magát. Az egyszerű futtatáshoz egy ikont kell készítenünk – a W3.1-ben az alábbiak alapján:

1. **Nyissuk ki a Program Managert és a File Managert, és rendezzük el úgy az ablakokat, hogy látható legyen az, ahova helyezni akarjuk az ikont (a Program Managerben) és ahol most van (a File Managerben).**

2. **Húzzuk át a program nevét a File Managerből a Program Managerbe, és helyezzük a kívánt programcsoportba**
   Ekkor feltűnik az új ikon a programcsoportban.

Az új program elindításához már csak kettőt kell kattintanunk az ikonra.

A Windows 95/98-ban ez az alábbi módon működik:

1. **Indítsuk el a My Computer/Windows Explorert és jelöljük ki a programfájlt (általában az .exe végződésűt, néha ez .com is lehet).**

2. **A jobb oldali egérgombbal húzzuk ki a fájlnevet az asztallapra, vagy egy ott található könyvtárba**
   Erre megjelenik a programikon.

A program beállításai

Most már csak egy kettős kattintás választ el bennünket a program teljes élvezetétől – ám elképzelhető, hogy először el kell látnunk bizonyos adatokkal ahhoz, hogy megfelelően tudjon működni. Ha a programmal letöltöttünk szöveges fájlokat, akkor ott ezekről mindent megtudhatunk – vagy esetleg a program súgórendszere siethet segítségünkre.

Hol van?

Mindez nagyon jól hangzik, mondhatnók most, de hol lehet fellelni mindezeket a nagyszerű programokat az FTP világában? Az egyik leghasznosabb hely a már említett TUCOWS (*http://www.tucows.com*), ami egy nagyszerű szoftvergyűjtemény. További kollekciókról a következő címen kaphatunk állandóan frissített információkat :

http://net.gurus.com/software

V. rész

Tízparancsolatok. Kábé

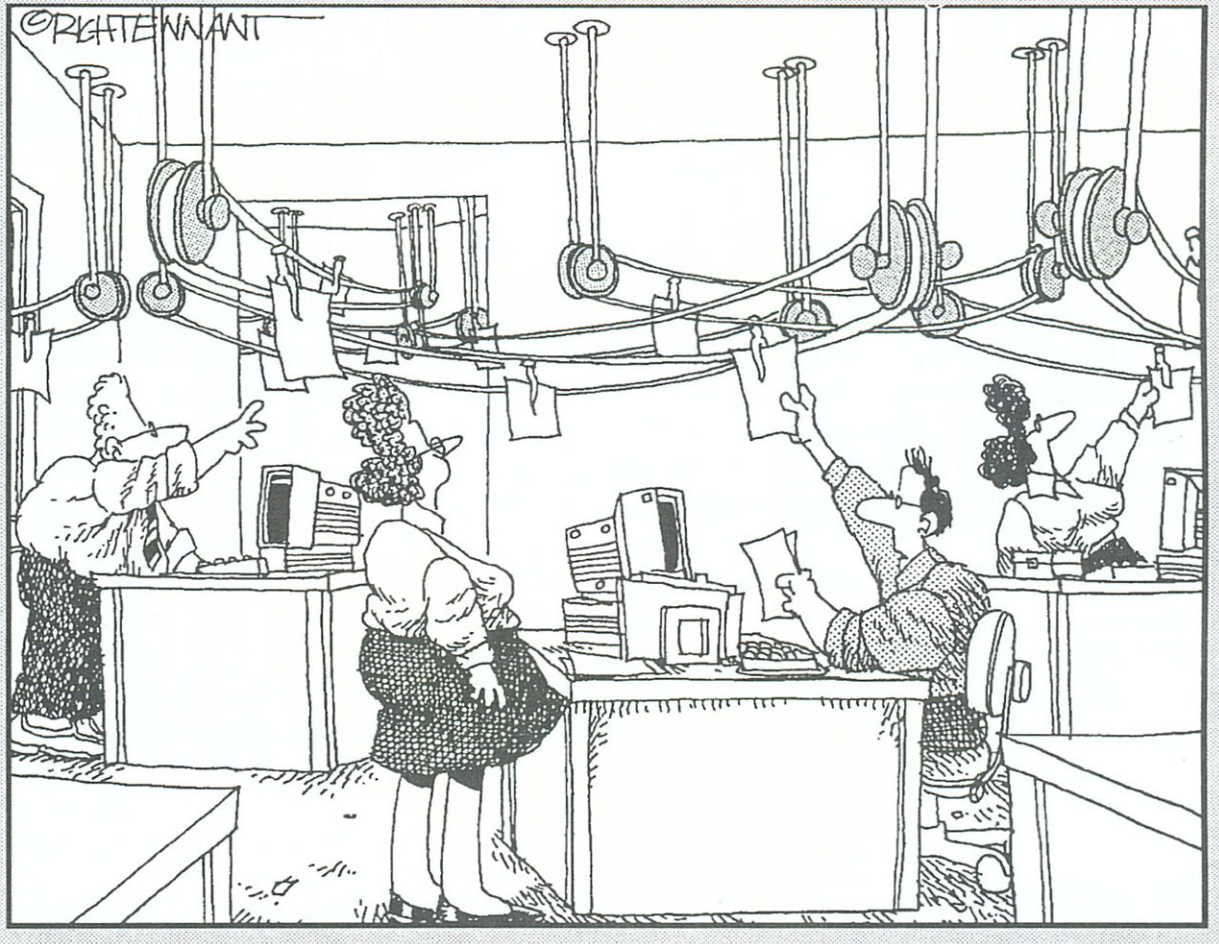

CSAK ADDIG LESZ ÍGY, MÍG MEG NEM JAVÍTJÁK
AZ INTERNETES KAPCSOLATUNKAT.

Ebben a részben...

Összegyűjtöttük azokat a dolgokat, amelyek más fejezetekbe nem illettek, és listákba rendeztük őket. Nagyon különös, de minden lista pontosan tíz elemet tartalmaz. (Megjegyzés a szőrszálhasogatóknak: utána lehet számolni, de nem érdemes. Egyszerűbb elhinni. Egyébként is: nem mindegy?)

16. fejezet

Tíz gyakran ismételt kérdés

Ebben a fejezetben

- Válaszokat kapunk általános Internet-kérdésekre
- Vélemények komputerekről, szolgáltatókról, és hasonlókról

Rengeteg kérdést kapunk e-mailen minden áldott nap – ezekből válogattuk ki a szerintünk legfontosabbakat, abban a reményben, hogy mindenki profitál a válaszokból. Persze ha valaki ezután tesz majd fel kérdéseket, elég lesz annyit mondanunk, hogy vegye meg a könyvet. Ha a fejezet végére valakinek lesz még kérdése, látogasson meg Web-helyünkön, ahol remélhetőleg további segítséget tudunk nyújtani.

Miért nincsenek a könyvben pontos műveleti leírások?

Rengetegen kérdezik tőlünk e-mailben, hogy míg más *Dummies*-könyvek rendkívül részletes műveleti leírásokat és használati utasításokat tartalmaznak, ez a könyv azokhoz képest nagyon általános.

Ez így is van, méghozzá két dolog miatt. Először is nem tudjuk, az olvasó pontosan milyen komputert használ (Windows 3.1/95/98, Macintosh stb.) milyen programokkal rendelkezik (Netscape, Explorer, Eudora stb). Megpróbáltunk egy általános képet festeni az Internetről, sőt pontos utasításokat kíséreltünk meg nyújtani a leggyakoribb rendszerek használatához. Emellett a Web-helyünkön további információk találhatók az egyes rendszerek és programok használatához.

A másik ok pedig az, hogy a programok állandóan változnak. Mióta elkezdtük írni a könyv jelen kiadását, az itt szereplő programok mindegyikének jelent meg újabb verziója. Mikorra pedig ez az olvasó kezébe kerül, már azok is valószínűleg elavultak – ezért fontosabbnak tartjuk az általános elvek megértését és elsajátítását, mint az állandóan változó programok szolgai leírását.

Az Internet és a World Wide Web nem egy és ugyanaz?

Nem. Az Internet 1969 táján jelent meg, és a hálózatok hálózata. A WWW 1989-ben tűnt fel és az információk (Web-lapok) olyan összekapcsolt rendszere, melyet el lehet érni az Interneten keresztül. Az utóbbi években a Web vált az Internet legnépszerűbb felhasználási területévé, ráadásul a böngészők képesek az Internet régebbi felhasználási területeit (FTP, Usenet stb. ...) is kezelni. Szóval, a válasz: nem. Legalábbis egyelőre.

Mi a különbség a böngésző és a keresőgép között?

A böngésző az a szoftver, amely a komputerünk képernyőjén megjeleníti a Weben található lapokat. A legelterjedtebb böngészők a Netscape és az Explorer. A keresőgép ezzel szemben lapokat *talál* számunkra bizonyos témakörökben és kritériumok alapján. A böngészők a mi gépünkön vannak, a keresőgépek – például a Lycos, a Yahoo, az AltaVista, az Excite és még sokan mások – Web-helyek, melyekkel keresést hajthatunk végre.

Érdemes-e Web-tévét venni?

Talán. Főleg ha nincs számítógépünk. Ha a Netből minket leginkább az e-mailezés és a Web-szörfölés érdekel, akkor kielégítheti igényeinket.

Meg tudom-e változtatni az e-mail címemet?

Hát, az attól függ. (Jó válasz, nem?)
A legtöbb elektronikus levelezőrendszeren nem lehet megváltoztatni az e-mail címeket. A felhasználó címe az azonosítójából és a szolgáltató gépének nevéből áll. A legtöbb Internet-szolgáltató azért meg szokta engedni, hogy mindenki olyan nevet válasszon magának, amilyet akar, amennyiben az egyedi és nincs még lefoglalva. Szóval, ha nekünk a *cicamica@valamilyen.gep.hu* tetszett meg, akkor az lesz e-mail címünk.

Persze, lehet hogy később rájövünk, hogy kicsit ciki a *cicamicá*t névjegyünkre rávezetni, mint e-mail címet, és meg akarjuk azt változtatni. Ekkor minden a szolgáltatónkon múlik: hívjuk fel a rendszergazdát, és legyünk hozzá kedvesek, esetleg belemegy, hogy megváltoztassa a *cicamicát*.

Másik lehetőség az, hogy kapunk egy *alias*-t, azaz egy álnevet. Itt csupán arról van szó, hogy több e-mail címre érkező üzenet (pl. *cicamica@valamilyen.gep.hu*, *kovacs@valamilyen.gep.hu*) ugyanabba a postaládába – a miénkbe – érkezik. Kérjük meg szolgáltatónkat, hogy adjon nekünk egy ilyen aliast. Nem nagy ügy, csak egy újabb sort kell beírniuk az e-mail cimek listájába. Ezután a levelezőprogramban a feladó címét átírhatjuk az új aliasra.

Ha erre sem hajlandó a szolgáltatónk, még mindig nincs minden veszve. Egyrészt vannak ingyenes e-mail szolgáltatások (*http://www.free-mail.c3.hu*), másrészt vannak továbbító szolgáltatások (*http://www.pobox.com*), akik továbbítják eredeti címünkre az odaérkező postánkat. Végül pedig van több ingyenes Web-alapú postaszolgálat, például a *http://mail.yahoo.com* vagy a *http://www.hotmail.com*.

Hogyan tudom a szövegszerkesztőben írott szöveget betenni e-mailbe?

Hát az attól függ.

Mármint, hogy hogyan szeretnénk elküldeni a szöveget, illetve, hogy a címzett milyen formátumú üzeneteket tud kapni.

Mindenki tud egyszerű szöveget olvasni, a gond csak akkor van, ha formattált (*rich*) szöveget akarunk küldeni, mindenféle tipográfiai cicomával.

Egyszerű szöveg esetén egyszerűen kimásoljuk (Copy) a kívánt szöveget a szövegszerkesztőből, és berakjuk (Paste) az e-mail szövegmezőjébe.

Ha a címzett is azt az e-mail programot használja, amit mi, és az a program képes formattált szöveg kezelésére, akkor tudunk esetleg olyat is küldeni – de minden a kompatibilitáson múlik, rossz esetben a mi részünkről gyönyörűen megalkotott szöveg irtózatosan fog festeni a címzett képernyőjén.

Ennél sokkal kézenfekvőbb és biztonságosabb a szöveget csatolt szövegszerkesztő dokumentumként elküldeni.

Biztonságos-e a hitelkártyák használata a Hálózaton?

A biztonság relatív fogalom, és mindenki más és más körülmények között érzi magát „biztonságban". Sokan vannak, akik szerint nagy hiba a Neten közzétenni hitelkártyánk számát, ám mi ezt a nézetet nem feltétlenül osztjuk. Szerintünk a veszély el van túlozva – bővebben erről lásd a 9. fejezetet.

Tényleg fontos ez az egész Internet dolog?

De még mennyire. Mi öt év alatt ötödször írjuk újra ezt a könyvet, és most szólunk: már nem lehet figyelmen kívül hagyni a Világhálót. Legyen valaki akár iskolás, egyetemista, dolgozzon vagy éppen munkát keressen: az Internet mellőzése nagy hiba és előbb-utóbb komoly hátrány lesz.

Melyik a legjobb Internet-szolgáltató?

Mi az a legjobb? A legolcsóbb?
A legolcsóbb szolgáltatások általában a szövegalapú hozzáférések (UNIX), ám épp ezek használata a legbonyolultabb.

Egyébként is minden attól függ, mire akarjuk használni a hálózatot. Ha csak e-mailezni akarunk, akkor szinte bármelyik szolgáltató meg fog felelni. Ha úgy érezzük, sok segítségre van szükségünk, válasszunk szolgáltatót aszerint, mennyi segítséget nyújtanak az újoncoknak (szoftverkönyvtár, súgófájlok, e-mail segítség). A PPP-kapcsolat esetén döntő tényező a telefonszám – fel tudjuk-e hívni a szolgáltatót helyi hívással? Ha nem, feledkezzünk el róla.

Manapság a szolgáltatók közötti legnagyobb különbség épp a szolgáltatás szintje és színvonala. Érdemes ismerőseinket kikérdezni tapasztalataikról ezen a téren.

Hogyan tudok pénzt csinálni a Hálózaton?

Az ilyen dolgokban járatos elmék szerint az Internet több trillió dollárnyi üzleti lehetőséget rejt magában. Mi ezt nem tudjuk pontosan, de tény, hogy az üzlet alapja a kommunikáció és az információ és a Net épp erről szól.

Szerintünk mielőtt túl sokat gondolkoznánk a pénzről, érdemesebb megismerni azt, miről is szól a Világháló, hogyan tudjuk használni és mire. Ha bele tudunk merülni a dologba és megszerezzük a szükséges tudást és képességeket, akkor előbb-utóbb ki fogjuk találni, hogyan hasznosíthatjuk az egészet legjobban.

Milyen gépet vásároljak Internetezéshez?

A választ már mindenki kitalálhatta: az attól függ. Mármint hogy mire akarjuk használni. Sőt, nem kell feltétlenül komputert vennünk az Internethez, bár a Web-tévé egyenlőre még nem igazi alternatíva.

Mindenesetre, ha komputerrel akarjuk használni az Internetet, érdemes újat venni, vagy legalábbis egy évesnél nem régebbit. Az új gépekre eleve rá van telepítve az Internet szoftver. Ha használt gépet veszünk, akkor még rá kell költeni a megfelelő fejlesztésére.

Ha elsősorban Web-szörföléshez szeretnénk egy gépet, érdemes olyat venni, amelyikben Pentium processzor van és színes monitorral rendelkezik. A Web színes hely, nem érdemes fekete-fehérben nézni.

Elnézést szűklátókörűségünkért, de most csak a Macintosh és az IBM PC-klónokról beszélünk. Melyiket válasszuk? A mi tapasztalatunk az, hogy a Macintosh gépeket egyszerűbb és kellemesebb használni, míg az IBM PC-k valamivel olcsóbbak. Döntő tényező lehet, hogy barátaink, ismerőseink mit használnak – hiszen segítségért elsősorban hozzájuk fogunk fordulni.

Ha másoktól kérünk tanácsokat ilyen téren, nem árt olyanokkal beszélni, akik hozzánk hasonló munkát végeznek. Ha pl. kéménysepréssel foglalkozunk, kérdezzük meg kollegáinkat, ők mit használnak és miért. Nem könnyű, hiszen elég nagy különbség van a gépek között és nehéz megállapítani, melyik fog mindenben legjobban megfelelni saját speciális igényeinknek. Az árba kalkuláljuk bele, milyen sok időt kell majd a géphasználat elsajátításával bajlódnunk.

Egyébként ha más, perifériára szorult típus birtokosai vagyunk (bocs, Amiga), érdemes megpróbálni becserkészni egy felhasználói kört, akik tippeket és esetleg segítséget tudnak adni.

Melyik a kedvenc Web-lapjuk?

Hát melyik lenne? Természetesen a *http://net.gurus.com*

17. fejezet

Tíz mód e-mail címek kiderítésére

Ebben a fejezetben

- Megtudhatjuk, hogyan lehet kideríteni egy címet
- Online címtárak használata
- Levelezőrendszerek kakofóniája

Gondot okoz, ha valami visszatart bennünket, hogy e-mailt küldjünk ismerősünknek. Ha például nem tudjuk, mi az e-mail címe. Ebben a fejezetben áttekintjük azokat a módszereket, amelyek segítségével a cím kideríthető, ám javasoljuk, hogy hagyatkozzunk a kipróbált, jól bevált módszerre:

Hívjuk fel telefonon, és kérdezzük meg tőle.

Amilyen egyszerűnek hangzik ez, épp annyira iszonyodnak ettől a bevallottan low-tech megoldástól valamiért az emberek. Mégis, mint legkézenfekvőbbet, érdemes kipróbálni, mielőtt nekivágnánk annak, hogy a Világhálón induljunk keresésére.

Fejvadászat a Weben

Megkönnyíti a dolgunkat, ha ismerősünknek van Web-lapja. Ez esetben ellátogathatunk kedvenc keresőgépünk site-jára, és idézőjelek között beírhatjuk a keresett nevet. Ha van Web-lap, lesz azon e-mail cím is.

Nem tudod a saját címed?

Főleg akkor fordul elő, hogy valaki nem tudja, mi az e-mail címe, ha olyan privát rendszeren van, amelyet kapuk kötnek össze az Internettel. A megoldás kulcsa a feladó címe – ha elküldünk egy e-mailt valakinek, az meg tudja nézni, hogy a KITŐL: rovatban milyen e-mail cím je-lenik meg. Ha nincs kinek elküldeni az üzenetet, írjunk bátran az *internet5@gurus.com* címre. A válasz tartalmazni fogja, többek között, a pontos e-mail címünket is.

Tíz ok arra, hogy ne telefonon tudjuk meg valaki e-mail címét

- ✓ Meg akarjuk lepni rég nem látott barátunkat
- ✓ Meg akarjuk lepni rég nem látott *volt* ismerősünket, aki egy halom pénzzel tartozik nekünk.
- ✓ Nem beszélünk a másik nyelvén (sokan angolul *írnak* a Neten, de nem beszélik a nyelvet)
- ✓ Egyáltalán nem beszélünk semmilyen nyelvet
- ✓ Hajnali három van, és nem fogunk tudni elaludni, ha nem küldjük el az üzenetet
- ✓ Nem tudjuk a telefonszámot, és fóbikus félelmeink miatt nem tudjuk felhívni a tudakozót
- ✓ Csak pénzes telefon van a közelben, nálunk pedig csak egy 10 000 forintos van
- ✓ A munkahelyünkön új telefon rendszert telepítettek és egyelőre senki sem tudja használni
- ✓ Véletlenül ráöntöttünk a telefonra egy doboz kólát, és nincs türelmünk kivárni, míg megszárad
- ✓ Tegnap már telefonáltunk, de elvesztettük a cetlit, amire leírtuk a címet...

Embervadászat a Useneten

Ha fellelendő ismerősünkről tudjuk, hogy be szokott szállni a Useneten folyó diskurzusokba, akkor az AltaVista segítségével megpróbálhatjuk tetten érni – vigyázzunk, hogy a „keresés a Weben" helyett a „keresés a Useneten" legyen a kritérium.

Postamester Emil

Van úgy, hogy nagyjából tudjuk, milyen gépet használ a keresett személy, de nem tudjuk a gazdagép nevét. Ilyen esetben megpróbálkozhatunk a postamesternél. Bár a postamesterek agyonhajszolt emberek, időnként lehet őket egy-egy udvarias kérdéssel zavarni, de ne fűzzünk az eredményhez nagy reményeket.

Minden e-mail címmel megtehetjük, hogy a kukac elé beírjuk, hogy „postmaster" és így az adott gépért felelős személyt érjük el. Ha barátunk valószínűleg a *my.bluesuede.org* gépen van, akkor ez a cím a *postmaster@my.bluesuede.org* lesz. (Mindehhez ugyebár feltételeztük, hogy valamiért nem tudjuk felhívni telefonon ismerősünket, hogy megtudakoljuk tőle a címét.)

Szintén a postamesternek kell írnunk, ha valami gondunk van a postaszolgáltatással. Ha üzeneteink egy címről mindenféle szeméttel gazdagítva visszajönnek hozzánk, gyanítható, hogy rendszerhiba van a gépen. Ugyanígy, ha egy címről hatalmas mennyiségű reklámanyagot kapunk, az ottani postamesternél kell tiltakoznunk.

Ebben a témában nézzük meg az alábbi helyeket:

http://www.dejanews.com
http://net.gurus.com/usenet

Elektronikus címtárak

Nem lenne nagyszerű, ha lenne egy darab, hatalmas központi nyilvántartás, amiben mindenkinek szerepelne az e-mail címe?

Dehogynem! Csak az Interneten éppen nincs ilyen. De miért lenne? Egyrészt egyáltalán nem biztos, hogy jó dolog, ha az ember e-mail címe publikus – sokan bujkálnak a Neten, akik szeretnének olyan e-mailt küldeni nekünk, amit mi nagyon nem szeretnénk kapni.

Ez az jelenti, hogy az alább felsorolásra kerülő címtárak korántsem teljesek, és csak reménykedhetünk, hogy megtaláljuk benne a keresett címeket.

Four11

http://www.four11.com

Telefonszámok, postacímek és e-mail címek fellelésére alkalmas.

Yahoo People Search

http://www.yahoo.com/search/people

A Yahoo rendelkezik egy olyan rendszerrel, amely telefonszámokat és címeket tud keresni.

WhoWhere?

http://www.whowhere.com

A WhoWhere egy e-mail címtár. Általában nagyobb sikerrel kereshetünk a Four11-ben, mint itt, de ne feledjük, hogy vannak olyan személyek, akik címe csak itt szerepel és másutt nem.

Bigfoot

http://www.bigfoot.com

A keresési lehetőségek mellett van egy olyan szolgáltatásuk is, mellyel ingyenes, egész életre szóló e-mail címet szerezhetünk: a Bigfoot továbbítja az itteni címünkre érkezett postát az éppen aktuális e-mail címünkre.

InterNIC

http://www.internic.net/wp/whois.html

Erről is szóltunk már korábban – el kell látogatnunk a Web-lapra, és beírni a keresett személyt. Akkor lehet sikeres ez a vállalkozás, ha az illető Internetre csatlakozott komputert vagy hálózatot működtet.

Egyéb

Ha ismerősünkről tudjuk, hogy AMERICA ONLINE vagy COMPUSERVE tag, akkor ott könnyű kideríteni a címüket. Ha esetleg tudjuk, melyik EGYETEMRE járt, az alma materek néha üzemeltetnek listákat volt hallgatóikról.

Van olyan, hogy kompatibilis e-mail rendszer?

Az Internetbe millió különféle elektronikus levelezőrendszer van beágyazva – sokuknál nehéz megállapítani, hogy külön rendszerről van szó. Mivel a UNIX-rendszereknek szabvány címzési struktúrájuk van, közöttük igen egyszerű leveleket küldeni.

Ugyanakkor nagyon sok különféle rendszer van a Netre kapcsolódva és ezek között sűrűn akadnak olyanok, melyek igencsak furcsa dolgokra képesek. Ezekről ejtünk most pár szót.

X.400

A legtöbb nemzetközi levelezés az ún. X.400 címzési rendszert használja, amit a svájci székhelyű Nemzetközi Telekommunikációs Unió fejlesztett ki.

Az X.400 cím nem csak azonosítóból és gépnévből áll, hanem egy csomó más attribútumból. Nem megyünk bele a részletekbe (az kitenne többszáz oldalt), de megemlítjük a fontosabb attribútumokat és azok kódjait:

Surname (S): a címzett vezetékneve

Given name (G): A címzett keresztneve

Initial (I): középső név kezdőbetűje

Generational qualifier (GQ vagy Q): Generációs megkülönböztetés: Id(ősebb), Ifj., II.

Administration Domain Name (ADMD vagy A): tulajdonképpen a levelezőrendszer neve

Private Domain Name (PRMD vagy P): Az ADMD-n keresztül elérhető privát levelezőrendszer

Organization (O): A szervezet, amihez a címzettnek valamiféle köze van – ez lehet, hogy az AMDM vagy PRDMN lesz, de nem feltétlenül

Country (C): Kétbetűs ország-kód (A teljes listát lásd a *http://net.gurus.com/countries* alatt)

Domain-Defined Attribute (DD vagy DDA): Mindenféle kód, ami azonosítja a címzettet (azonosító, számlaszám stb.)

Ezeket az attribútumokat egymástól a per jellel elválasztva soroljuk fel, az értékeket az egyenlőség jel után megadva. De ez talán érthetőbb lesz egy konkrét példán keresztül. Mondjuk, ismerősünk a Sprint telefontársaság Sprintmail szolgáltatását használja, amelynek kapcsolata van az Internettel X.400-zal. Neve Samuel Tilde, az USA-ban van és a TammanyHall-nak dolgozik. Azaz:

G Samuel

S Tilden

O TammanyHall

C US

Mivel itt a kapu Internet címe a *sprint.com*, a cím így fog kinézni

```
/G=Samuel/S=Tilden/O=TammanyHall/C=US/ADMD=TELE-MAIL/
                @sprint.com
```

Nem vicc – ez tényleg így van. Figyeljük meg, hogy a cím per jellel kezdődik, és szintén egy per jel van a kukac előtt – egyébként az attribútumok sorrendje nem lényeges.

Hogy pontosan mely attribútumok szükségesek az e-mail címhez, az változó. Függ attól, hogy a rendszer hány országgal van összekapcsolva, és így tovább. A lényeg az, hogy minden egyes X.400 rendszer esetében ki kell derí-

tenünk, melyek a feltétlenül szükséges megjelölések – bár az nem lehet baj, ha túl sokat használunk.

Szerencsés esetben a szükséges attribútum a címzett neve. Ebben az esetben Rutherford B. Hayes formulája:

```
/G=Rutherford/I=B/S=Hayes/@kapu
```

és ehelyett azt is írhatjuk,

```
Rutherford.B.Hayes@kapu
```

Sőt, a középső nevet és a keresztnevet is elhagyhatjuk. Mindenesetre, a legegyszerűbben úgy tudhatjuk meg valakinek az X.400-as címét, hogy megnézzük, üzenete mit tüntet fel a FROM: sorban.

X.500

A Telekommunikációs Unió nem ragadt le az X.400-nál, hanem létrehozta az X.500-at, ami nem más, mint egy elektronikus címtár modell, amelyben elvileg meg lehet találni e-mail címeket. A rendszer olyan, mint egy nagy polc tele telefonkönyvekkel, és nekünk kell megadni, melyik könyvben keressen a gép.

Akármennyire zavaros legyen is ez az egész, mégis észben kell tartanunk, mert úgy tűnik, az X.500-as használatban lesz egy ideig. Két okból is: egyrészt használhatóbb, mint az X.400, másrészt pedig nincs vetélytársa.

A Weben több X.500-as címtárban is kereshetünk. Kezdjük kalandozásunkat a *http://www.hq.nasa.gov/x.500.html* címnél.

Levelezőrendszerek parádéja

Ebben a részben röviden áttekintjük a legfontosabb nagy szolgáltatók címzési rendszereit.

America Online

Az AOL-osok azonosítója a *becenevük*, ami általában megegyezik az igazi nevükkel. Aaron Burr e-mail címe pl.:

```
aaronburr@aol.com
```

Figyeljünk oda, mert mivel a nevek választottak, nem feltétlenül fogjuk ismerősünket valódi nevén megtalálni.

AT&T Mail

Ezek az e-mail címek esetleges azonosítót tartalmaznak, majd a gépet. A **blivet** azonosítójú felhasználó e-mail címe ily módon

```
blivet@attmail.com
```

BIX

Ez egy kereskedelmi rendszer, amit manapság a Delphi működtet. Az azonosítók esetlegesek, a címzési minta pedig:

```
xxx@bix.com
```

CompuServe

Ősi, történelmi okokból a CompuServe egy nagy halom számot ad tagjainak azonosítóként. A 7-essel az USA, 10-essel az Európai címek kezdődnek.

A címzésminta

```
712345.6701@compuserve.com
```

A helyzet változik: bevezették a névazonosítót, így lehet, hogy egy felhasználónak a fenti mellett van egy *johnsmith@compuserve.com* címe is, és mindkettő működik.

Delphi

Delphi egy nagy kereskedelmi szolgáltató. A címek általában a keresztnév első betűjéből és a vezetéknévből állnak

```
jsmith@delphi.com
```

de ez sajnos nem törvényszerű.

Easylink

Az Easylink egy üzenetküldő szolgálat, az AT+T tulajdonában. A felhasználók e-mail címe egy hétjegyű számból áll, mely 62-vel kezdődik:

```
623141@eln.attmail.com
```

FIDONET

A FIDONET az egész világra kiterjedő BBS hálózat. A felhasználók a nevük és az adott BBS-ük szerint kapnak e-mail címet. Grover Cleveland címe az lesz, hogy

grover.cleveland@p4.f3.n2.z1.fidonet.org

GEnie

Ez a szolgáltatás valamikor a General Electrics nevéhez fűződött. A felhasználóknak úgynevezett mail-nevük van, ami éppen akármi is lehet. Sokszor hasonlít az igazira, de nem teljesen:

j.smith7@genie.geis.com

Internet hozzáférés szolgáltatók

Minden hozzáférés szolgáltatónak megvan a saját *domain* neve, amit ismernünk kell ahhoz, hogy előfizetőinek e-mailt küldjünk.

MCI Mail

Ez egy nagy kereskedelmi e-mail-szolgáltató. A felhasználóinak van egy hétjegyű azonosítóval kezdődő címe, ami garantáltan célba talál, illetve nevével kezdődő címe, ami nem feltétlenül egyedi:

1234567@mcimail.com
jsmith@mcimail.com
john_smith@mcimail.com

Ha nem számra, hanem névre küldjük az üzenetet, és az esetleg több felhasználónak is kézbesíthető, az MCI Mail visszaküld egy levelet a lehetséges címzettek listájával.

Microsoft Network

Ez egy nagy kereskedelmi szolgáltató. Az MSN-re csak a Windows95-tel vagy Windows 98-cal lehet rákapcsolódni. Bill Gatesnek ez lenne az e-mail címe:

BillGates@msn.com

Prodigy

A Prodigy egy nagy online szolgáltató, amit 1996-ig az IBM és a Sears üzemeltetett, veszteségesen.

A Prodigy két majdnem teljesen külön szolgáltatásból áll. Az egyik a Prodigy Classic, ami a *prodigy.com* címen található, felhasználóinak pedig teljesen önkényes e-mail címeket ad, pl.:

```
KS8GN3@prodigy.com
```

A Prodigy Internet, a *prodigy.net* címen, egy hagyományos Internet hozzáférés szolgáltató, és az azonosítók a neveken alapulnak:

```
jsmith@prodigy.net
```

Sprintmail (Tele-mail)

A Sprintmail (valamikor Tele-mailnek hívták) elektronikus levelezőrendszert a Springnet (valamikor Telenetnek hívták) üzemelteti. Sprintnet egy nagy X400 rendszer, amiről már beszéltünk korábban, és említettük, hogy az e-mail címek milyen szörnyű formát öltenek:

```
/G=Samuel/S=Tilden/O=TammanyHall/C=US/ADMD=TELE-MAIL/
                @sprint.com
```

UUCP

Ez egy ősrégi levelezési rendszer, amit a UNIX gépek használnak egymással való kommunikálásra. A UUCP címek tartalmaznak egy rendszernevet és egy felhasználó nevet, és mindkettő önkényesen kijelölt karakterlánc. Nekünk is van egy UUCP címünk:

```
iecc!internet5
```

(A felkiáltójelet angolul ebben a címzésben *bang*-nak hívják, magát a címzést pedig *bang path*-nak.)

Vannak stafétás címek is, mint például a *world!iecc!internet5* – ahol az üzenet először a *world* gépére megy, mielőtt az továbbkerülne az *iecc* gépre, ahol a pontos cím *internet5*.

Az UUCP címeknél kell emellé még egy, ezt a nyelvet beszélő Internet gazdagép, és összeáll a teljes cím:

```
world!iecc!internet5@uunet.uu.net
```

A legtöbb olyan rendszer, amely rendelkezik UUCP címmel, mára már elérhető hagyományos módon is, azaz egy szokványos Internet címen keresztül (amit aztán a címzett belső rendszere átalakít a ronda UUCP címre). Ha ismerjük a normál e-mail címet, arra küldjük üzeneteinket.

WebTV

A WebTV az az új technológia, ami egy TV-re helyezett dobozon keresztül elérhetővé teszi számunkra az Internetet. A Webtévéseknek van egy azonosítójuk, ami megjelenik e-mail címükben:

jsmith@webtv.net

18. fejezet

Tízfajta fájl és mit lehet kezdeni velük

Ebben a fejezetben

- Megismerkedünk a különböző típusú fájlokkal
- Grafikus fájlok és dokumentumok
- Tömörített fájlok
- Hogyan fejtsünk meg fájlokat

Most már tudjuk, hogyan lehet az FTP-vel, esetleg a World Wide Weben keresztül adathalmokat letölteni saját komputerünkre, és valószínűleg meg is tettük már ezt párezerszer. Most arról a néha kellemetlen élményről akarunk szólni, mikor megnézzük ezeket a fájlokat a megfelelő programban, és csak szemetet találunk a helyén.

Hány fajta fájl van egyáltalán?

Több száz. Minimum. De be lehet őket sorolni öt fő kategóriába:

- ✓ **Szöveges** – ezek szöveget tartalmaznak (meglepő módon...).
- ✓ **Futtatható** – Más szóval: programok.
- ✓ **Tömörített** – zip, sit, és másfajta tömörített fájlok.
- ✓ **Grafikus, audio-video** – Olyan fájlok, melyek képeket, hangokat, mozgóképeket tartalmaznak. Grafikus fájlok általában GIF és JPG formátumban fordulnak elő, a hangfájlok WAV-ban vagy RAM (RealAudio)-ban, a videofájlok pedig AVI vagy MPG kiszerelésben.
- ✓ **Adat** – Minden más fájltípus.

A fájl neve – főleg a kiterjesztése – általában elárulja, milyen fajta dokumentumról van szó. Ugyanakkor a kiterjesztések szerepe változóban van – régen, az MS-DOS napjaiban, minden fájlnak kellett, hogy legyen egy hárombetűs kiterjesztése, és a pontot csak ennek elválasztására lehetett használni. Ma már sokkal lazábbak a kiterjesztéseket szabályozó szokások, de még mindig nagy segítségünkre lesznek ezek a rövidítések a fájltípus meghatározásánál.

A Mac azért más

A Macintosh fájlok több részből állnak, még ha ez nem is látszik rajtuk. Bár egy programfájl is csak egy darabból áll, igazából azért van egy adatvilla (*data fork),* egy infovilla (*info fork)*, és egy *resource fork,* ami a felületi elemekről tartalmaz adatokat. Elképzelhető, hogy mikor egy Macintoshról feltöltünk valamit egy másféle gépre, a fájl három darabban fog ott megjelenni. A fejezet során szólunk majd arról, hogyan lehet ezeket összecsomagolni és együtt tartani.

Szöveg, semmi más

A szövegfájlok olvasható szöveget tartalmaznak. Ez lehet emberek által is olvasható szöveg, mint egy levél, lehet olvasható, de kódolt szöveg, mint egy komputerprogram, és lehet csak gép által olvasott szöveg, mint egy Post Script fájl, ami ugyan karakterláncokat tartalmaz, de teljesen értelmetlen.

A PC-ken ezek a fájlok a .txt kiterjesztésről ismerhetők fel. Ezeket be tudjuk olvasni a Notepadbe (W3.1), a WordPadbe (W95/98) vagy bármilyen más szövegszerkesztővel. Ugyanezt a Macintoshon a Simple Text-tel vagy más szövegszerkesztővel érjük el.

A szövegfájlokról nem kell sokat tudni – használatuk egyértelmű. Azt már említettük, hogy eftépézésünknél az ASCII módozat használatos, a böngészőnk viszont beállítás nélkül is helyesen fogja ezeket kezelni. Egyébként a gondot főleg az okozza, hogy a különböző szövegrendszerek más és más módon oldják meg az új sor kezdését, de ez nem egy izgalmas téma.

Vannak kivételek is – azaz olyan szöveges fájlok, amelyek igazából nem is azok, csak szövegkódolt fájlok. Ezekről a 12. fejezetben volt szó.

Több, mint utóirat

Ha egy olyan fájllal találkozunk, ami ehhez hasonló zagyvasággal kezdődik:

%!PS-Adobe-2.0
%%Title: Some Random Document
%%Creation: Sun Jul 5 1999
/pl transform 0.1 sub round 0.1 add exch
0.1 sub round 0.1 add exch itransform bind def

akkor egy PostScript fájllal van dolgunk, mely egy speciális nyelven ír le egy nyomtatási dokumentumot. Ha egy ilyen fájlt kinyomtatunk egy PostScript nyomtatón, akkor az eredeti dokumentumnak minden tipográfiai jellemzője megmarad, a kinyomtatást végző rendszer képességeitől függetlenül. Egy ilyen fájlt azért meg is lehet nézni, erre külön *viewer* programok vannak – sőt a *GNU GhostScript* még nem PostScript nyomtatók használatára is le tudja fordítani.

Programfájlok

Ezek leggyakrabban PC és Mac szoftver-tárakban fordulnak elő, bár a Neten találhatunk programokat más operációs rendszerre is. Ezek a fájlok oprendszer-specifikusak: egy Macintosh fájl nem fog elindulni a Windows alatt, és megfordítva.

A DOS-ra, Windowsra való programfájlok általában olyan végződéseket kapnak, hogy **.exe** vagy **.com**, esetleg **.dll**. Kicsomagolásukról, telepítésükről, futtatásukról már szóltunk bővebben.

Elképzelhető, hogy egy letöltött PC vagy Mac program vírusfertőzött. (A UNIX rendszer majdnem teljesen immunis ezekre). A jobb szoftver-tárakban nemigen lesznek fertőzött fájlok, mindenesetre nem árt őket ellenőrizni, mert csúnya vége lehet a dolognak.

A munkaállomásokon futtatható fájloknak nincs egyértelmű nevük, bár elmondható, hogy a futtatható fájlok általában nevükben nem tartalmaznak pontot. Majdnem minden munkaállomás támogatja a UNIX-ot, azonban például a SPARC kód nem működik az IBM RS/6000-en, és megfordítva. Vannak különféle futtatható UNIX verziók a 368 PC-kre, és a PC UNIX újabb verziói általában tudják a régebbieket is futtatni, de ez fordítva nem áll.

Csomagolások

Egy adott szoftver általában több összetartozó fájlból áll. Küldését megkönnyítendő, ezeket általában egy fájlcsoportba, vagyis *archívumba* szokás csomagolni. Ilyen fájlok letöltése után ki kell bontani a dolgokat egy külön programmal.

Ezek a fájlok lehetnek tömörítve is, ami azt jelenti, hogy egy speciális kódolási eljáráson keresztül lecsökkentettük a méretét, de használni csak úgy lehet, ha előbb kicsomagoljuk, azaz dekódoljuk. A legtöbb FTP fájl ilyen, mert ily módon kevesebb helyet foglalnak el a gazdagépeken, és másolásuk is gyorsabb.

A tömörítést és az összecsomagolást a Mac-en és a Windowson egyszerre végzik olyan programok, mint a WinZip és a Stuffit, de a munkaállomásoknál ez a két feladat elválik egymástól: *tar* és *cpio* csomagol, míg *compress* és *gzip* tömörít. A négy legfontosabb tömörítési eljárás:

- ✓ ZIP
- ✓ compress
- ✓ gzip
- ✓ Stuffit

Zippelés

A Windows és MS-DOS környezetekben a legelterjedtebb tömörítési eljárás a *zip*-pelés, olyan programokkal, mint a WinZip és a PKZIP. Ezek a fájlnevek .zip-re fognak végződni. A WinZip nemcsak a zip fájlokat kezeli, hanem több, a Neten szintén előforduló tömörítési eljárást. A DOS felhasználók a régi, kipróbált PKZIP és PKUNZIP-pel hadakozhatnak ezekkel a fájlokkal: UNIX-ra is van zip-kezelő program, ezeket meglepő módon *zip*-nek és *unzip*-nek hívják, és elérhetők a *ftp.uu.net*-en és más címeken. Az utóbbinak van DOS-os változata is, bár csak fele annyira gyors, mint a PKUNIZP.

A Neten sok *önkioldó* fájllal találkozhatunk, ami azt jelenti, hogy a becsomagolt fájl tartalmaz egy kicsomagoló programot – azaz futtatnunk kell az archívumot, és az mindent elvégez magától. Mivel ezek igazából programok, nem **.zip** hanem **.exe** lesz a kiterjesztésük. Bár ezek az önkioldó programok csak a DOS-on és Windowson működnek, azért zip fájlok, és ki tudjuk belőlük csikarni tartalmukat bármilyen *kizippelő* programmal.

Kompresszió

1975-ben egy Terry Welch nevű programozó dolgozta ki annak a tömörítőrendszernek az elvét, amire a UNIX-os *compress* programot írták. Bár ma már vannak ennél jobb programok, a *compress* maradt a szabvány.

Ezek a fájlok a **.Z** végződésről ismerhetők fel. Kezeléséhez beszerezhetünk speciális programokat, pl. a SIMTEL szoftver-tárból, de a WinZip éppúgy elboldogul ezekkel is.

Tömörítési jogok

Welchet nem véletlenül említettük meg – ugyanis szabadalmaztatta a *compress* eljárást (egyébként szinte vele egyidőben még ketten is megtették ugyanezt, és furcsa módon három szabadalom létezik a maximálisan megengedhető egy helyett) és munkaadója, a UNISYS jelezte párszor, hogy egyszer be fogja söpörni a nekik járó pénzt a *compress* használatáért.

Ezért a Free Software Foundation kifejlesztett egy olyan programot, ami senkié és mindenkié – a *gzip* fájlok a **.gz** kiterjesztésről ismerhetők fel, és a WinZip jól kezeli őket.

Stuffit

A Macintoshon a Stuffit a király, egy tömörítőprogram, amit Raymond Lau írt, és aminek van több shareware és kereskedelmi változata is. A Stuffit fájlok a **.sit** végződést viselik. Letöltött fájlok kezeléséhez elengedhetetlen a Stuffit Expander shareware program beszerzése.

Más archívumok

Ennél persze sokkal több tömörítési séma létezik – ott van a LHARC, a ZOO és az ARC is. A DOS és Mac felhasználók a nagy Internetes szoftver-tárakban meg tudják találni azokat a segédprogramokat, melyek ezek kezelésére készültek, és ingyen letölthetők.

UNIX-archívumok

A UNIX két csomagolási rendszert használ, a *tar*-t és a *cpio*-t. Ezek nagyjából egyidőben keletkeztek, a Bell Laboratories gépein, és ugyanazt csinálják, csak másképpen.

Fontos különbség egy UNIX-archívum és egy Zip-archívum között, hogy az előbbi tartalmaz alkönyvtárakat – egy ilyen kicsomagolásánál kövessük figyelemmel, hogy a részfájlok hova is kerülnek.

A *tar* a *t*ape *ar*chive rövidítése, de bármilyen adathordozón használható. Az ilyen eljárásnak alávetett fájlok általában a **.tar** végződést viselik, és mivel ezt sokszor még egy kompressziós fázis is követi, így születik meg a **.tar.Z** vagy **.taz** kiterjesztés. A Windows alatt a WinZip tudja kezelni.

A *cpio* fájlok azonban gondot okozhatnak a UNIX környezeten kívül – ha valaki ilyet ad nekünk, adjuk vissza, és kérjünk egy kezelhetőbb formátumot.

A művészi hajlamúaknak

Az Interneten felhalmozott adatmennyiség egyre nagyobb részét teszik ki a képek. Ezek 99%-a játékokhoz, szórakozáshoz, vagy ... egészen máshoz való – de az 1% kedvéért, akiknek munkájukhoz kellenek a képek, ejtünk egypár szót a képformátumokról is.

A Neten a képek GIF, illetve JGP formátumban van (az utóbbi időben megjelent a PNG is). Ezeket a fájlokat szinte soha nem tömörítik, aminek az az oka, hogy ezek belső tömörítést használnak, és kisebbre már nem lehet összenyomni őket.

GIF

Teljes nevén CompuServe Graphic Interchange Format és jellemzője, hogy jól idomul a PC-képernyők felbontási képességéhez, a maga 256 színével. Két verziója létezik, a *GIF87* és a *GIF89*. A kettő között elhanyagolható a különbség, és a nézőprogramok mind a kettőt éppúgy tudják kezelni.

Ez az egyik legáltalánosabb képformátum, így a legtöbb grafikus programmal ki tudjuk nyitni ezeket a **.gif** kiterjesztésű fájlokat. A Navigator és az Explorer böngészők is természetesen meg tudják jeleníteni ezeket – válasszuk a File ⇨ Open lehetőséget.

PNG

A GIF a belső tömörítéséhez a már említett *compress* eljárást használja, melyet az UNYSIS szabadalmaztatott, és egy idő után ez a cég elkezdett pénzt kérni attól, aki az eljárást használta. Ezért került kifejlesztésre a PNG, amely mindenben nagyon hasonlít a GIF-hez, csak épp nem kell érte fizetni. A jóslatok szerint a következő egy-két év során átveszi a GIF helyét, és a grafikus programokba is mind beleírják már a PNG-néző képességet.

JPEG

Teljes nevén a Joint Photographics Experts Group, és annak a felismerésnek köszönheti megszületését, hogy nincs szabvány digitális képformátum a Neten, és hogy az akkor létezők nem feleltek meg a célnak.

A JPEG specialitása a nagy felbontású, színes vagy fekete-fehér fotók megjelenítése – ezért ezekhez a legjobb formátum, azonban másfajta képeket (pl. rajzokat) érdemes máshogy tárolni.

Ugyanaz a fotó a JPEG-ben negyedannyi helyet foglal el, mint GIF-ben – bár egy JPEG mérete állítható, attól függően, milyen minőségben mentjük le az adott képet. Igaz ugyan, hogy a JPG dekódolása jóval több ideig tart, mint a GIF-é, mégis, a fájlok annyival kisebbek lesznek, hogy a dolog megéri a várakozást. Szinte minden program, ami kezel GIF-et, meg tudja jeleníteni a **.jpg** vagy **.jpeg** kiterjesztésű JPG-ket is.

Vannak, akik azt állítják, hogy a GIF fényképek jobban néznek ki – ez csak abban az esetben igaz, ha egy eredeti 256 színes GIF fájlt konvertáltunk JPG-be. Ne tegyünk ilyet. A sokszínes, nagy felbontású fotókat kezeljük JPG-ben.

Egy kis mozi

Ahogy a hálózatok felgyorsulnak, és a tárolókapacitások megnövekednek, lehetővé vált digitalizált videofájlok használata is. A szabvány formátum ezen a téren a *Motion Picture Experts Group* azaz az MPEG. Az MPEG-et a JPEG-gel együtt fejlesztették ki, és MPG-nézőket a JPG-nézők szomszédságában találunk a Neten. Egy MPG video megnézéséhez azonban meglehetősen rátermett gépre lesz szükségünk.

Az MPEG mellett vannak más videoformátumok is, kiváltképpen a Shockwave és az Apple QuickTime. A böngészők akkor tudják ezeket a filmeket megjeleníteni, ha rendelkeznek a megfelelő *plug-in*-nel. Ilyeneket az alábbi helyekről szerezhetünk be:

http://home.netscape.com
http://www.microsoft.com/msdownload/default.asp
http://net.gurus.com/Software

Formátumdömping:

Bár a Weben a GIF és a JPG az egyeduralkodó, nem árt megemlíteni más formátumokat is:

- ✓ **PCX** – DOS formátum, **.pcx** kiterjesztéssel alacsony felbontású fotókhoz.
- ✓ **TIFF** – Hihetetlen sokféle változata van ennek a **tif** vagy **.tiff** kiterjesztésű formátumnak.
- ✓ **TARGA** – PC formátum, **.tga** kiterjesztéssel, levilágított fotókhoz.
- ✓ **PICT** – A Macintosh oprendszer beépített formátuma, **.pict** kiterjesztéssel.
- ✓ **BMP** – Kihalófélben levő Windows formátum **.bmp** kiterjesztéssel.

Hallható fájlok

Az audiofájlok digitalizált hangot tartalmaznak, és egyre nagyobb tömegben tűnnek fel a Neten. A http://www.npr.org címen az amerikai közszolgálati rádió híreit hallgathatjuk, vagy a http://www.audionet.com címen élő zenei közvetítéseket élvezhetünk.

Üzenet az erkölcscsőszségről

Esetleg van aki szeretné megkérdezni, hogy vannak-e FTP-helyek, amelyek ... úgymond erotikus fotográfiákat tartalmaznak...

Nincsenek.

Publikus FTP-helyeken nemigen találunk keményebb képeket, mint amit merészebb divatlapokban látnánk. Ennek két oka van. Egyrészt a cégek és az egyetemek, akinek a hálózati hardver a tulajdonában van, nem különösebben akarnak a pornográfia vádjaival vacakolni. (Egy egyetemi szerverről, amikor levették a *Playboy* magazin képeit, otthagytak egy üzenetet, hogy ha valaki meg tudja indokolni, hogy ezek a képek létfontosságúak a kutatásához, akkor vissza fogják őket rakni.)

A másik ok még praktikusabb – ha valaki névtelen eftépézésre kiajánl 18 éven felülieknek szóló anyagot, egy pár percen belül a sok serdülő versenyző elárasztja a szervert, és maga alá temeti a hálózat egy részét.

Ha valaki – nem mi, hanem ismerősünk, aki pontosan ilyen irányú szociológiai kutatást végez – mégis szükségét érezné az ilyen fajta web-helyeknek, ellátogathatnak a Penthouse (*http:// www.penthousemag.com*) és a Playboy *http://www.playboy.com*) Web lapjaira.

Persze van igazi, kemény pornó is a Neten – de leginkább nem ingyen, úgyhogy ilyen célra kell majd egy hitelkártyaszám is ...

A Weben két módon hallgathatunk fájlokat:

- ✓ **Az egész audiofájlt letöltjük, majd lejátsszuk.**
  Ennek a módszernek az az előnye, hogy letöltés után annyiszor játsszuk le a fájlt, ahányszor csak akarjuk. Hátránya viszont, hogy a letöltés eltarthat egy ideig.

- ✓ **Az audiofájlt *letöltés közben már elkezdjük lejátszani*, így nem kell megvárni a letöltés befejeztét.**
  Ez az áramoltatásos technika (*streaming*) melynek hátránya, hogy roszszabb a hangminőség, de hát a Weben egyébként sem a minőség a jellemző az audió-fájlokra.

A hagyományos audiofájlokat olyan kiterjesztésekről lehet felismerni, mint a **.wav**, az **.au** vagy az **.aif**. Ezeket a legtöbb böngésző kezelni tudja, illetve a http://net.gurus.com/software címről le tudunk tölteni olyan programokat, melyek ezeket lejátsszák.

A legnépszerűbb áramoltatási technológia a RealAudio, ezeket a **.ra** vagy a **.ram** kiterjesztésről lehet felismerni. Lejátszásukhoz szükségünk lesz a Real Player *plug-in*-re, amit a RA Web-helyről (*http://www.real.com*) vagy nagyobb szoftver-tárakból (TUCOWS) tölthetünk le. A Real Player kezelni tud Real Video-t is, ami nem más, mint ugyanez az áramoltatási technika, videóra.

És mások

Lesznek azután olyan fájlok, melyek nem illenek bele az eddig felsorolt kategóriákba, mint például Word vagy WordPerfect fájlok. Ha egy ilyennel találkozunk, és nem áll rendelkezésünkre a létrehozó program, akkor megpróbálhatjuk ezeket egy szövegfájl-szerkesztőben kinyitni, ahol a szöveg mellett rengeteg szemét is meg fog jelenni a lapon, de ha nagyon fontos, ezeket ki lehet a szövegből törölni.

Mielőtt erre vállalkoznánk, érdemes megpróbálni a gondot okozó fájlt különböző szövegszerkesztő programokban megpróbálni kinyitni, mert sok program jó konvertálási képességgel rendelkezik.

Ami a Wordot illeti, létezik egy ingyenes program, mellyel meg lehet tekinteni, sőt ki is lehet nyomtatni Word dokumentumokat (*http:www.microsoft.com/word/Internet/Viewer*).

A Neten legelterjedtebb szövegfeldolgozó program a TeX, amely a formattálási parancsokat bekódolja a szövegbe, ily módon:

```
\begin{quote}
akármilyen idézet
end{quote}
```

A TeX-ről többet a *http://www.cl.cam.ac.uk/TeXdoc/TTN/ttn.html* címen tudhatunk meg. Különféle verziói minden rendszerre beszerezhetők, csak úgy mint a másik hasonló program, a *troff* esetében.

19. fejezet

Tíz tipp arra, hogyan ne égessük le magunkat

Ebben a fejezetben

- Elgondolkodunk a Net elegáns használatáról
- Elkerülendő manőverek

A sok nagyszerű lehetőség közül, melyet az Internet felkínál, meg kell említenünk azt a kiváló alkalmat, amikor hülyét szoktunk csinálni magunkból, és lejáratjuk magunkat és családfánkat. Ez a fejezet arról szól, hogy lehet ezeket a csapdákat kikerülni.

Olvass, mielőtt írnál

Abban a pillanatban, hogy hozzáférünk végre az Internethez, természetes, hogy feltámad bennünk a vágy, és több tucat üzenetet akarunk szétküldeni a világba. *Ne tegyük.*

Alapszabály, hogy levelezőlistákat, hírcsoportokat, Web-lapokat és más forrásokat ki kell próbálnunk, mielőtt beszállnánk – azaz jó ideig kíbicelnünk kell, elolvasnunk, mi is történik. Egy idő után rá fogunk jönni, hogyan, kihez, milyen stílusban kell problémáinkkal, hozzászólásainkkal fordulni. Ha pedig utunkba kerül egy GYIK (Gyakran Ismételt Kérdések = FAQ) akkor olvassuk el, mert legtöbb kérdésünkre meg fogjuk találni a választ.

Netikett tanácsok

A Neten mindenki az, amit leír. Nem mindegy hát, hogyan tesszük.

Fontos a Hejesírás

Mivel az e-mail kommunikáció rendkívül gyors, közvetlen és rövid, sokan sutba dobják a nyelvtan és a helyesírás szabályait. Van aki azért, mert úgy érzi, az a menő, van aki azért, mert nem érdekli a dolog – de ne feledjük, írásainkról ismerszünk meg, és mások ennek alapján fognak véleményt alkotni rólunk.

Ha rendelkezésünkre áll helyesírás ellenőrző program – akár angolul, akár magyarul – mindenképpen használjuk, de ne feledjük, hogy hatásfokuk nem lehet százszázalékos, így érdemes mindent végigolvasni, ellenőrizni, és kijavítani, mielőtt a cybertér mélységeiben elmerülne az üzenetünk.

VÉGKÉPP NE HASZNÁLJUNK CSUPA NAGYBETŰT, hiszen az a Net konvenciójában ÜVÖLTÖZÉST jelöl – illetve csak akkor használjunk csupa nagybetűt, ha tényleg üvöltözni akarunk. A komputerek úgy 1970 óta képesek külön kis- és nagybetűk megjelenítésére, éljünk hát a technika ezen vívmányával.

Ha nincs mondanivalónk...

Akkor maradjunk csendben. Fölösleges szájjártatás és okoskodás sajnos épp elég van a Neten, próbáljunk meg ellenállni ennek a kísértésnek. Ott volt az az eset például amikor valaki a TRAVEL-L listán feltett egy értelmes kérdést, mire valaki elküldött egy választ, mondván „bocs, pajtás, nem tudok segíteni."

Ez egy tipikus Net-botlás – hiszen kit érdekel az, hogy az illető nincs birtokában az információnak? Az egyetlen értelmes postázás ebben az esetben attól fog érkezni, akinek van mondanivalója, sőt válasza a kérdésre. Ne feledjük, hogy amit mondunk, több ezer embernek mondjuk, és csak akkor nyissuk ki szánkat, ha mondanivalónk tartalma erősebb hatású, mint az általa okozott technikai kellemetlenség (netforgalom, letöltési idő stb.).

Ha mindenki gondolkodás nélkül össze-vissza járatja a száját, a társalgás zörejjé silányul és a lista összeomlik – ahogy már nemegyszer megtörtént.

Rossz viccek

A legszakállasabb vicc a Neten, ha felíratjuk halálos ellenségünket egy levelezőlistára. Tényleg nagyon jópofa. De gondolkozzunk el: nem az óvodában vagyunk – és a listáknak megvan a védekezési rendszere ilyen hülyeségek ellen. Jó az nekünk, ha az eddig publikus lista hirtelen privát lesz, ahova minket nem engednek fel?

Fel- és leiratkozás

Annak ellenére, hogy a procedúra elég magától értetődő, a leggyakrabban előforduló hálózati önégetés a fel- és leiratkozási kérelmek *listára küldése*. Meglepő, de vannak, akik még *mindig* nem tudják, hogy ennek a műveletnek megvannak a megfelelő pofonegyszerű megoldásai (lásd 13. fejezet), és a listára küldött üzenetekkel csak azt érjük el, hogy nagyon sok ember lesz ideges és veszi szájára nevünket illetlen módon.

Szabálykönyvek

Mikor feliratkozunk egy levelezőlistára, valószínűleg kapunk egy hosszú üzenetet, ami a listára vonatkozó formai és tartalmi szabályokat tartalmazza. Ezt mentsük el és olvassuk végig. Egy lista szokásrendszere akár hosszú évek

alatt alakul ki, és hiába vagyunk otthon 100 listán, a 101. mégis más szokások alapján fog működni. Ezért írják a „szabálykönyveket." Olvassuk el, és éljünk békében egymás mellett.

Önkritika

Ráadásul mielőtt elsülne az elménk. Mielőtt kiküldünk egy üzenetet az Internetre, gondoljuk végig, hogy leírt sorainkat rengeteg, különböző nemű, fajú, anyanyelvű, kultúrájú ember fogja elolvasni. Nagyon könnyű félreértést okozni, legyünk tehát nagyon óvatosak és toleránsak. Olvassuk el publikus üzenetünket többször is, mielőtt lenyomnánk a Send gombot. Megéri.

Mi is voltunk kétévesek...

Előbb-utóbb valaki fel fogja dobni azt a bizonyos labdát, és viszketni kezdenek ujjaink, hogy egy látványos ostobaságért kemény humorral vágjunk oda valakinek. Ne tegyük!

Ha mindenki azzal lenne elfoglalva a Neten, hogy a másikat gyalázza, nem sokat érne az egész. Legyünk toleránsak – egyszer mi is voltunk zöldfülű kezdők, és nekünk se esett jól, ha állandóan beolvastak nekünk.

Tartsuk négyszemközt

Ha mégis úgy érezzük, hogy valakinek muszáj alacsony információ tartalmú üzenetet küldeni („bocs, pajtás, nem tudok segíteni"), vagy muszáj valakit kiokítani, *tegyük azt a privát csatornán*. Azaz: ne háborgassuk az egész listát, hírcsoportot, stb. ezzel, hanem küldjünk az illető magán e-mail címére egy üzenetet megjegyzéseinkkel.

De akkor is maradjunk udvariasak: „volt szerencsem olvasni uzenetet a kekrokabunda-gondozás rejtett fogasairol. am minthogy ez a lista kizarolag a hermelin bundakkal foglalkozik, a jovoben keretik ezeket az üzeneteket a KEKROKABUNDA-L-re postazni."

Aláírás

A levelezőprogramok lehetővé teszik, hogy létrehozzunk magunknak egy aláírás-fájlt, amit a program odabiggyeszt üzeneteink végére. Ez a *sig* arra való, hogy információt közöljön rólunk. Azaz: nem arra, hogy több száz soros *ASCII art*-tal szórakoztassuk a közönséget, és más idétlenséget szórjunk szét a Neten. Az aláírás ne legyen 4 sornál hosszabb, tartalmazzon e-mail és Web-címeket, személyes információt, és esetleg díszítésnek egy idézetet vagy más szellemességet.

Vigyázzunk a csatolással

A csatolt fájlok (attachments) küldésének lehetősége kétszeresre tágítja az e-mail alkalmazási területét és megduplázza fontosságát – ám ez a technika csak akkor működik, ha a címzett fogadni is tudja az *attachment*-et. És ekkor még nincs minden elintézve – hisz lehet, hogy a levelezőprogram fogadja, sőt dekódolja is a csatolt fájlt, ám hiába van ott a címzett rendszerén, ha nincs neki megfelelő kezelőprogramja. Azaz: ne küldjünk valakinek WordPerfect fájlt, ha nincs szövegszerkesztő programja, mert nem fog tudni vele kezdeni semmit. Legjobb, ha a küldés előtt megkérdezzük az illetőt, tudja-e majd használni ezeket a csatolmányokat.

A hisztérikus üvöltözések szerelmeseinek

A dühödt és sértő szájtépés annyira gyakori az elektronikus levelezésben, hogy külön neve van a jelenségnek: *flaming*.

A Neten ugyanis valaki mindig nagyon meg van sértve, és ilyenkor általában úgy érzi, egy gyalázkodó levél rögtön meg is oldja a problémáit. Csakhogy nem oldja meg, mert jön a válasz: egy még gyalázkodóbb iromány és így tovább. Ha olyan sértő levelet kapunk, hogy egyszerűen muszáj válaszolni rá, ne küldjük el rögtön a választ. Ha megírjuk is, tartsuk egy ideig magunknál, és amikor lehiggadtunk – ne küldjük el.

Spam, levélláncok és más antiszociális levelezés

A 11. és a 12. fejezetben már volt szó ezekről a főbenjáró bűnökről, most mégis újra elmondjuk, hogy vannak olyan üzenetek, amit soha eszünkbe ne jusson e-mailen elküldeni. Ezek nem mindegyike illegális, de az Internet önszabályozó rendszere a vártnál keményebben vághat vissza...

Levélláncok

Sajnos túl könnyű e-mailen levélláncokat továbbítani: rábökünk a FORWARD gombra, beírunk egy-két új címzettet és készen is vagyunk. Egyáltalán nem jó ötlet. Mi például soha, de soha nem kaptunk még olyan lánclevelet, amit érdemes lett volna továbbítani.

Ahogy említettük, vannak elpusztíthatatlan levélláncok a Neten, oda se figyeljünk rájuk. Ugyanezt tegyük a Make Money Fast (Gyors meggazdagodás) típusú üzenetekkel. Szemétbe minddel!

Spam, spam, spam

Az utóbbi évek egyik legkellemetlenebb Internetes jelensége a spam, azaz az e-mail-terítés. Szerencsére manapság már van védekezési lehetőség is – a hírcsoportok szűrőrendszerei rendszerint perceken belül felismerik, miről van szó, és törölnek minden spam-üzenetet. Sok szolgáltató állított már fel védelmi szűrőrendszert – de ha valami mégis átjutna a védőzónákon, ne feledjük: szinte *teljesen* biztos, hogy csalásról van szó. (Erről többet a 12. fejezetben olvashatunk.)

Ne disznózzunk

Az Internetről hatalmas mennyiségű adat szipkázható le – de ez nem jelenti, hogy nekünk mindent le is *kell* töltenünk. Semmi akadálya annak, hogy beszerezzünk dolgokat, olyanokat, amelyekről úgy gondoljuk, hasznosak lehetnek, de csak azért letölteni mindent, hogy „meglegyen", nem érdemes. Már csak azért sem, mert az Internethez valóban „hozzá kell férni" és ahhoz a pici darabkájához, amit mi elfoglalunk valami letöltéssel, más nem fér hozzá. Mármost minden szolgáltatónak el kell látni egy bizonyos számú felhasználót, és ezt általában úgy oldják meg, hogy háromszoros túlhasználattal számolnak – azaz, ha minden felhasználó egyszerre, teljes sebességgel felpattanna a rendszerre, akkor az aktuálisnál háromszorta nagyobb kapcsolati sebességre volna szüksége a szolgáltatónak. Ám nem mindenki ugyanakkor használja a rendszert, így mindenki megfér a másikkal, ha nem vagyunk túl mohók ...

A foglalt jelzés...

Ugyanez fokozottabban igaz, ha telefonos PPP-kapcsolatunk van szolgáltatónknál. Ügyeljünk arra, hogy ne legyünk feleslegesen rákapcsolva a rendszerre – azaz csak akkor éljen a vonal, ha éppen csinálunk valamit. (Erre persze könnyű rászokni, az első 20 000 Ft-os telefonszámla után). Így a többi felhasználó is hozzáférhet a modembankhoz (ha mások is követik ezt a tanácsot, mi is), és nem mindig az átkos foglalt jelzést kapjuk, ha kapcsolatot szeretnénk létrehozni.

Audiovizuális disznók

Az Internet Phone nevű program és a hozzá hasonlóak külön problémát jelentenek, mert nagyon megterhelik a rendszert. Ha video- vagy audio-adathalmazokat nyomunk át a Neten, hatalmas sávszélességeket használunk fel, olyannyira, hogy a Hálózat le fog lassulni a közelünkben.

Ez a probléma egyenlőre még ritkább, de a hang- és videofájlok elterjedésével akuttá válhat.

Cybercafé-etikett

A szüleinktől nem tanulhattuk meg, hogy kell egy cyberkávéházban viselkedni, mert az ő idejükben ilyenek nem nagyon voltak. A feladat tehát ránk vár.

Tilos: váll felett olvasni

Mint ahogy a buszon illetlenség más újságjába beleolvasni, itt is ugyancsak otromba dolog valaki mögött megállni és a válla felett kukkolni, mit csinál.

Tilos: szemetelni

És nemcsak a gép körül hagyott hamburger-maradványokra célzunk. Ha publikus gépet használunk, takarítsuk le róla, amit ott hagytunk: elküldött e-mail üzenetek példányait stb. A végén pedig ürítsük ki a kukát!

Tilos: Rendelni publikus PC-ről

Emlékszünk a *cookie*-kra, amelyek a gépen tárolják bizonyos Web-helyek által lekért állandó információkat? Szóval, gondoljuk végig: ha valamit egy cybercafében a saját hitelkártyánkkal rendelünk, a gépen *ott marad* az összes adat: nevünk, hitelkártyaszámunk, stb. Talán jobb az ilyesmit nem megkockáztatni.

Web-bölcsességek

Manapság már mindenkinek van ilyen-olyan Web-lapja – ha nincs, akkor hamarosan lesz. Egypár általános tanács ezekkel kapcsolatban:

Kicsi a bors, de erős

Ne feledkezzünk meg arról, hogy a legtöbb Web-helyünkre látogató személy telefonos PPP-kapcsolaton keresztül bámulja honlapunkat. Ha azon egy több száz kilobájtos kép iszonyú lassan töltődik be, akkor alaposan elláttuk az illető látogató baját. Egy lapon ne tároljunk olyan mennyiségű vagy nagyságú grafikus elemet, hogy az komoly lelassulást okozzon a betöltésnél. Ha szükséges, alkalmazzunk kattintható, kisméretű képeket, melyek elvezetnek a nagyméretű változatukhoz – de csak azok számára, akik pont erre vágynak és ezt választják.

A Web-lapok tetszőleges hosszúságúak lehetnek – egytől többszázezer képernyőnyi hosszúságig. Talán fölösleges arról beszélni, hogy minél rövidebb a lap, annál jobb. Nincs is jobb, mint egy egyképernyős lap, de a kétképernyős tekinthető az optimális hossznak – elég információt tartalmazhat, de nem kell görgetőtúrára indulnia az olvasónak. Nem is beszélve arról, hogy a rövid lapokból álló Web-helyen könnyebb tájékozódni…

Web-ajánlat

Mit ér az a Web-lap, ahonnan nem lehet továbblépni újabb lapokra? Aki nem rak ugrópontokat honlapjára, hogy onnan folytatni lehessen a témában való szörfözést, az nem él a Web adta lehetőségekkel. Még egy dolog: ne a Yahoo-t „linkeljük" be, azt mindenki tudja, hol található. Ajánljunk olyan lapokat, amik még nem ismertek a nagyközönség számára.

Több szem többet lát

Ha új Web-lapot készítünk, érdemes csatasorba állítani az összes hozzáférhető böngészőt, és mindegyiken megnézni, mit is kreáltunk. Ugyanis minden *böngésző* egy kicsit mást fog mutatni. Ügyeljünk arra, hogy Web-lapjaink minden böngészőben élvezhetők legyenek. Adott esetben azon is érdemes elgondolkodnunk, csináljunk-e szöveges verziót, hiszen a UNIX-on lovagló Lynx-jockeyk számára a Web képtelen dolog.

Csak ésszel!

Ne tegyünk fel az Internetre olyan információt, amit titokban akarunk tartani. Nagyobb bakot nem is lőhetnénk. Ne adjuk ki címünket, telefonszámunkat – akinek nem elég e-mail címünk, azzal feltehetően nem is akarunk kommunikálni.

Kisszótár

A legfontosabb angol kifejezések magyarázata

account „Számla." Hozzáférési jog egy bizonyos szolgáltatáshoz.

AltaVista Népszerű keresőgép a *http://altavista.digital.com* címen.

America Online Kereskedelmi online szolgáltatás.

anonymous FTP Névtelen FTP – mindenki számára nyitott fájlkönyvtár. Bejelentkezés az *anonymous* szóval, a jelszó a saját e-mail címünk.

applet Kis komputer program, a Java programnyelven. A Weben használatos, letölthető és beépíthető Web-lapjainkba.

archive Archívum. Egy fájlba rendezett dokumentumcsoport, általában tömörítve.

ARPANET Az Internet katonai célokra létrehozott „őse".

attachment Csatolt fájl. E-mail üzenetekkel küldhető bináris fájl.

BCC (Blind Carbon Copy). E-mail címzési lehetőség – az itt szereplő címek nem jelennek meg a máshova postázott példányokon.

binary file Bináris fájl. Olyan fájl, amely nemcsak szöveget tartalmaz. Minden szövegszerkesztő, táblázatkezelő, adatbázis, grafikus, audio-video stb. fájl bináris.

BinHex Szövegkódolási rendszer a Macintoshra.

bit Az információ legkisebb mértékegysége.

BITNET Régi komputerhálózat, összeköttetésben az Internettel.

bookmark Könyvjelző. A böngészők könyvjelző formájában tárolják a URL-eket.

bps Az adatáramlás sebességének mértékegysége, bit per szekundumban.

browser Böngésző. Szoftver a Net navigálásához.

byte 8 bit, mely egy karaktert reprezentál. Adatmennyiségi mutató.

CC (Carbon Copy). E-mail címzési lehetőség – az itt szereplő címek megjelennek a máshova postázott példányokon.

channel Csatorna. Az Internet Relay Chat „csevegőszobája". Többen beszélnek egy témáról.

chat Csevegés. Írásban folytatott élő idejű beszélgetés számítógépeken keresztül.

client Kliens. Olyan komputer, amelyik egy másik komputer (szerver, kiszolgáló) szolgáltatásait használja.

CompuServe Kereskedelmi online szolgáltatás.

cookie Kis szövegfájl a komputerünkön, mely Webhely-specifikus adatokat tartalmaz.

digest Kivonatolt lista – egy adott levelezőlistára küldött üzenetek összegyűjtött formában.

domain Egy gép hivatalos neve az Interneten. Lehet szám vagy karakterlánc.

DNS Domain Name Server. Az a gép az Interneten, amelyik lefordítja a gépek karakterláncokkal megadott nevét numerikus változatra.

download Letöltés. Az Internetről saját gépünkre másolni anyagot.

extranet Internet-technológia, mely összeköt egy céget ügyfeleivel.

FAQ Frequently Asked Questions. GYIK = Gyakran Ismételt Kérdések. Kérdés-válasz lista egy adott témában.

firewall Tűzfal. Az Internet és egy kapcsolódó hálózat között emelt biztonsági rendszer.

flame Gyalázkodás e-mailen keresztül.

FTP File Transfer Protocol. Fájlok gépközi másolását lehetővé tevő rendszer az Interneten.

Gateway Kapu. Olyan komputer, amely két különféle hálózatot köt össze egymással.

GIF Graphics Interchange Format. Az Interneten használatos grafikus fájlformátum.

giga- Egymilliárdszorosa a követő egységnek.

Gopher Kihalófélben levő internetes adattárolási rendszer.

home page Honlap. Elvileg egy Web-hely fő vagy első lapja.

host Gazda(gép).

HTML Hypertext Markup Language. Weblap-íráshoz használt egyszerű kód.

HTTP Hypertext Transfer Protocol. A Weben használ hálózati kommunikációs rendszer.

hypertext Olyan adattárolási rendszer, ahol szöveges lapok össze vannak kötve úgynevezett hiperhivatkozásokkal.

Internet A komputerhálózatok világméretű hálózata.

IRC Internet Relay Chat. Az Interneten használt csevegőrendszer.

intranet Egy cégen belül használt Internet-technológia.

ISDN Integrated Services Digital Network. Rendkívül gyors átviteli sebességgel rendelkező digitális telefonszolgáltatás.

Java A Sun Microsystems által kifejlesztett komputernyelv.

JPEG Joint Photographic Experts Group. Az Interneten használatos grafikus fájlformátum.

Kbyte 1024 byte. Rövidítve Kb vagy K. Adatmennyiség mértékegysége.

link Ugrópont vagy hiperhivatkozás. Hipertext kapcsolat, melyre rákattintva a Web egy más részére jutunk el.

ListProc Levelezőlista-kezelő program.

LISTSERV Levelezőlista-kezelő program – a listákat a -L végződésről lehet megismerni.

Lynx Szövegalapú UNIX-os Web-böngésző.

MacBinary Szövegkódolási rendszer a Macintoshra.

MacTCP TCP/IP protokoll a Macintoshra.

mailbot Automatikus postaszerver.

Majordomo Levelezőlista-kezelő program.

mega- Egymilliószorosa a követő egységnek.

MIME Multipurpose Internet Mail Extension. Lehetővé teszi a nem szöveges adatok küldését elektronikus levelezésben.

mirror Tükör. FTP- vagy Web-szerver, ami egy másik gép adatállományát tartalmazza.

modem Hardver, mely lehetővé teszi komputerek telefonvonalon keresztül történő kommunikációját.

moderator Az a személy, ki egy levelezőlista vagy hírcsoport tartalmi szűrőjeként funkcionál.

MPEG Motion Picture Experts Group. Az Interneten használatos videofájl-formátum.

MUD Multi User Dungeon. Internetes szerepjáték.

news server Hírszerver. Gép, ami Usenet tartalmát szolgáltatja felénk.

newsgroup Hírcsoport. Egy adott témáról szóló vitacsoport a Useneten.

newsreader Hírolvasó. Szoftver, mellyel a Usenetet használjuk.

nickname Becenév (képernyőnév). Választott álnév online szolgáltatóknál. Főleg a csevegőcsatornákon használatos.

password Jelszó.

PDF Speciális formattált dokumentum. Az Acrobat-olvasó szoftver tudja kezelni.

PGP Pretty Good Privacy. Titkosítóprogram.

Pine UNIX-os levelezőprogram.

ping Egy alapjelet küldeni egy másik gépre, amit az automatikusan visszadob – a gépek közötti kapcsolat ellenőrzése céljából.

PKZIP PC-s tömörítőprogram.

plug-in Kis segédprogramok, melyek kiterjesztik egy program (a böngésző) képességeit.

POP Post Office Protocol. Az az e-mail-kezelő rendszer, mely lehetővé teszi, hogy a szerverre beérkezett üzeneteinket letöltsük saját gépünkre.

posting Postázás. Internet-szleng a hírcsoportokba, esetleg levelezőlistákra való üzenetküldést jelenti.

QuickTime Videofájl-formátum.

RealAudio Népszerű áramoltatott technológia, mely lehetővé teszi az internetes rádióhallgatást.

router Terelő. Egy komputer, ami két vagy több hálózatot köt össze.

search engine Keresőgép.

Secure server Biztonságos, adatvédett szerver.

server Szerver, kiszolgáló. A klienseket (lásd ott) kiszolgáló gép.

shareware Komputerprogram, amit kipróbálhatunk, és egy bizonyos ideig ellenszolgáltatás nélkül használhatunk, aztán viszont egy névleges összeget illik elküldeni a szerzőnek.

Shockwave Interaktív multimédiás program a Weben.

SMTP Simple Mail Transfer Protocol. Elektronikus levéltovábbító rendszer. Az

SMTP szerver kezeli a kimenő levelezésünket.

spam „Gyíkhús" e-mail-terítés, gyakran (illegális) üzleti célokból. Főbenjáró bűn az Interneten.

streaming audio Áramoltatott audio, mikor már a letöltés közben hallgatható a fájl és nem kell annak befejeztét megvárni. Legnépszerűbb ilyen program a RealAudio.

Stuffit Népszerű tömörítőprogram a Macintoshra. A fájlokat a .sit végződésről lehet felismerni.

surfing Szörfölés. Kóborlás, keresgélés, lébecolás a World Wide Weben.

TCP/IP Transfer Control Protocol/Internet Protocol. A hálózatok közötti kommunikációt lehetővé tevő rendszer.

telnet Olyan program, mellyel bejelentkezhetünk távoli komputerekre az Interneten.

terminal Képernyő és billentyűzet, ami valahol egy nagy gépre van csatlakozva.

text file Szövegfájl. Olyan fájl, ami nem tartalmaz más adatot, csak karaktereket. Nevezik ASCII szövegfájlnak is.

UNIX Szövegalapú operációs rendszer, nagyon elterjedt a Neten.

upload Feltöltés. Fájlok másolása gépünkről az Internetre.

URL Uniform Resource Locator. Szabványosított internetes címzési rendszer.

Usenet Több ezer hírcsoportot tartalmazó rendszer.

uuencode/decode Szövegkódolási technikák.

VRML Virtual Reality Modeling Language. Virtuális valóságú környezetek építésére szolgáló nyelv a Weben.

VT100 Valaha egy népszerű terminálfajta – ma egy emulációs beállítás.

WAV Az Interneten használatos audiofájl-formátum.

Web site Web-hely. Több Web-lapból ál.

Web page Web-lap. Egy HTML dokumentum a Weben.

WebTV Online szolgáltatás. Internet komputerek nélkül.

Winsock Az a módszer, ahogy a Windows oprendszer a TCP/IP protokollt használni tudja.

ZIP Tömörítési rendszer az Interneten. Legjobban a WinZip nevű program kezeli.

Tárgymutató

• A •
ActiveX vezérlőelemek 114, 115
AltaVista 118, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 150, 230, 236
Amazon.com 138
anonymous FTP 212, 214
AOL (America Online) 39, 41, 54, 65, 66, 87, 125, 126, 144, 156, 181, 195, 196, 201, 240
AOLpress 144, 145
Apple 140, 250
archívumok 96, 249
ARPA 24
ARPANET 24, 25, 26
ASCII fájlok 149, 212, 213, 215, 219, 220, 222, 246, 255
audio fájlok 83, 98, 211, 245, 252, 257

• B •
bcc 159, 173
becenevek 196, 197, 205-208
Bigfoot 131, 238
bináris fájlok 212, 215, 220, 222
binhex eljárás 178
BITNET 185
biztonságos szerverek 13, 21, 25, 198
BMP 146, 251
böngészők 21, 23, 31, 67, 74, 83, 84, 87, 88, 97, 98, 101, 102, 104, 107, 108, 112, 113, 145–149, 156, 157, 210–216, 230, 252, 259

• C •
cc 159
ccMail 157
címtárak 130, 173, 237, 240
compress 247, 248, 250
CompuServe 15, 21, 44, 51, 60, 87, 156, 195, 201, 241, 249
cookies 23, 135, 138, 258
copyright 147
csatolt fájlok 163, 174, 178, 179, 184, 256
csatornák 16, 196, 200, 203, 205, 206, 208

• D •
DNS 71
Dummies Web-hely 9, 17, 18, 92, 120, 229

• E •
elektronikus levelezés 5, 8, 15, 152, 153, 157, 166–169, 174, 175, 236, 256
Eudora 65, 67, 74, 92, 156–159, 164, 173, 174, 176, 179, 180, 181, 229
Eudora Light 74, 157, 179, 180
Eudora Pro 157, 180
Excite 125, 126, 230
extranetek 29, 32, 33

• F •
FAQ 217, 253
Fetch 213, 216, 220
FIDONET 242
FTP 89, 149, 209, 211–222, 225, 226, 230, 245, 247, 251
futtatható fájlok 247

• G •
GIF 146, 148, 221, 245, 249, 250, 251
Gopher 42
gzip 247, 248

• H •
háttérképek (background images) 147
hiperhivatkozások 85
hírcsoportok 36, 193
hírolvasók 67, 74, 75, 180, 185
HotBot 126
Hotmail 157
HTML 84, 88, 110, 111, 143, 144, 148, 219, 222
HTTP 84, 88, 210, 213
hypertext 84–86, 88

• I •
Internet Explorer 5, 15, 23, 43, 55, 65, 67, 73, 74, 87–98, 101–115, 156, 221
Internet Mail 67, 96, 156, 178
Internet Phone 257
Internet Protocol (IP) 25, 27, 66, 69–72, 74, 75, 79, 201, 212
InterSLIP 75
intranetek 7, 29, 30–32, 76
IRC (Internet Relay Chat) 15, 68, 195, 201–208
Ircle 68, 201–206

• J •
jelszavak 17, 62, 71, 155, 216
JPEG 146, 148, 250

• K •
kapcsolat az Internethez 7, 27, 51, 57, 58, 60, 64, 70, 73, 86, 148, 156, 159, 162, 164, 184, 192, 195, 201, 209, 218, 232
kapuk (gateways) 88, 239, 240
katalógusok 15, 37, 118, 122, 123, 126, 127, 131, 140
kekszek 23, 135, 138, 258
képfájlok 149, 178, 210
keresőgépek 118, 122, 124, 127, 230
kicsomagolás 223, 225
kivonatolt listák 185
könyvjelzők 102–105, 173
középiskolák 14
külső modem 52

• L •
letöltés (FTP) 8, 112, 113, 252
levélláncok 177, 256
ListProc 184, 190, 192
LISTSERV 184–193

Liszt 192
Lycos 124, 125, 127, 129, 230
Lynx 75, 83, 89, 98, 99, 104, 105, 110–113, 259

• M •
MacBinary 220
Macintosh 17, 52, 53, 55, 66, 69, 70, 95, 145, 162, 171, 176, 220, 229, 233, 246, 247, 251
MacTCP 61, 66, 67, 69, 75, 216
Majordomo 184, 188–193
Microsoft Internet Explorer 89–97, 101–115
Microsoft Mail 157
Microsoft Outlook 156
Microsoft Word 13
MILNET 25
MIME 178, 179
mIRC 68, 201–207
modemek 7, 52, 53, 60, 68, 70, 71, 75, 113
MPEG 250

• N •
Netscape Composer 144
Netscape Mail 160, 165
Netscape Navigator 5, 8, 15, 23, 43, 55, 65, 67, 72–74, 83, 89–97, 101–115, 214, 221
névtelen FTP 212, 214
Northern Light 127
NSF (National Science Fundation) 26

• O •
online szolgáltatók 51, 65, 73, 87, 243
Outlook Express 73, 74, 88, 156, 157, 161, 165, 171, 172, 176, 179, 180
önkioldó archívum 96

• P •
PCX 146, 251
Pegasus 67, 156
PGP (Pretty Good Privacy) 24, 168
PICT 251
Pine 75, 156, 157, 162, 163, 166, 172, 174, 176, 177, 179
PKUNZIP 223, 248
PKZIP 223, 248
PNG 249, 250
POP szerver 155
postaládák 153, 154
postamester 168, 177, 236
postaszerver 15, 155, 236
PPP 52, 55, 60, 61, 64–66, 68–75, 79, 87, 89, 98, 155–157, 209, 212, 213, 216, 232, 257, 258

• Q •
QuickTime 114, 250

• R •
RealAudio 67, 115, 245, 252

• S •
sávszélesség 57
Shockwave 67, 114, 250
SLIP 55, 61, 66, 71
spam 181, 182, 257
Stuffit 223, 247, 248
szörfölés 15, 83, 205, 230
szövegfájlok 212, 252
szuperkomputerek 26

• T •
TCP/IP 66, 68–72, 74, 75, 201
telnet 222
térKépek (image maps) 90
terminál 25, 51, 53, 66, 156, 163
terminál emuláció 53, 56, 58, 61, 63, 75, 80, 112, 157
TIFF 251
tin 77
tömörített fájlok 210, 222–224, 245
trn 77
Trumpet Winsock 61, 74
tükrök 212
tűzfalak 64

• U •
ugrópontok (hyperlinks) 83, 85, 90, 98, 124, 128
UNIX 26, 57, 61, 62, 64–66, 75, 87, 89, 94, 98, 105, 156, 157, 162, 163, 166, 178, 201, 212, 215, 220, 222, 232, 238, 243–249, 259
UNZIP 223
URL 42, 45, 55, 83, 84, 87–92, 99, 101, 106, 108, 109, 111, 130, 149, 150, 179, 181, 213, 214
űrlapok 109–111, 199

• W •
W3C 40, 41
Web-lapok 29–33, 36, 37, 40, 41, 43, 58, 83–94, 97–99, 101–115, 119, 122–126, 143, 149, 209
WWW (World Wide Web) 5–8, 15, 29, 37, 40, 55, 59, 69, 75–77, 79, 80, 83, 84, 86, 88, 127, 230, 245
WS_FTP 149, 209, 213, 215–222

• Y •
Yahoo 37, 92, 93, 106, 118–120, 122, 124, 125, 127, 130, 146, 147, 150, 157, 230, 237, 259
Yahoo Mail 157

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK A KOSSUTH KIADÓ SZÁMÍTÁSTECHNIKAI KIADVÁNYAIT

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI SZAKKÖNYVEK	
Állománykiterjesztések szótára	590 Ft
Binzinger, Thomas: Delphi	2 490 Ft
Dembowski, Klaus: PC-táblázatok kézikönyve	1 800 Ft
Conrad, Anton-Eisenmenger, Richard: MIDI-varázs	1 490 Ft
Galántai Zoltán: A nagy adatrablás	1 200 Ft
Galántai Zoltán: Élettudományok az Interneten	895 Ft
Internet kisszótár	695 Ft
Jamsa, Kris: DOS	1 980 Ft
Jamsa, Kris: Így fejleszd a PC-det!	1 800 Ft
Jamsa, Kris: Az intranet bibliája 1. (CD-ROM-mal)	2 490 Ft
Jamsa, Kris: Az intranet bibliája 2.	1 600 Ft
Jamsa, Kris: JAVA	1 690 Ft
Jamsa, Kris-Klander, Lars: Tippek a Visual Basichez 1.	2 980 Ft
Jamsa, Kris-Klander, Lars: Tippek a Visual Basichez 2.	2 400 Ft
Jamsa, Kris-Schmader, Phil-Yee, Nelson: VRML programok könyvtára 1. (CD-ROM-mal)	2 800 Ft
Jamsa, Kris-Schmader, Phil-Yee, Nelson: VRML programok könyvtára 2.	1 800 Ft
Jamsa, Kris-Lalani, Suleiman „Sam"-Weakley, Steve: A Web programozása 1. (CD-ROM-mal)	2 490 Ft
Jamsa, Kris-Lalani, Suleiman „Sam"-Weakley, Steve: A Web programozása 2.	1 800 Ft
Kirch, Olaf: A LINUX hálózati adminisztrátorok kézikönyve	3 200 Ft
Komáromy Gábor: A Macintosh világa (CD-ROM-mal)	2 980 Ft
Komáromy Gábor: Történelem az Interneten	895 Ft
Lalani, Suleiman „Sam"-Chandak, Ramesh: Az ActiveX programozása 1. (CD-ROM-mal)	2 800 Ft
Lalani, Suleiman „Sam"-Chandak, Ramesh: Az ActiveX programozása 2.	1 980 Ft
Lalani, Suleiman „Sam"-Jamsa, Kris: JAVA programok könyvtára 1. (CD-ROM-mal)	2 700 Ft
Lalani, Suleiman „Sam"-Jamsa, Kris: JAVA programok könyvtára 2.	1 800 Ft
Levine-Baoudi-Levine Young: Internet (Dummies-könyvek)	2 300 Ft
Mercator: CorelDraw 7.0	1 690 Ft
Mercator: Office 97	2 400 Ft
Mogyorósi Istvánné: CorelDraw 6.0 (magyar és angol verzió)	1 490 Ft
Mogyorósi Istvánné: A Word alapjai	1 800 Ft
Multimédia kisszótár	790 Ft
Nógrádi László: PC-iskola	2 490 Ft
Perry, Greg: Tippek a Windows 95-höz	3 200 Ft
Pétery Kristóf: Windows NT 4.0	1 990 Ft
Rathbone, T.: Windows 98 (Dummies-könyvek)	2 300 Ft
Schels, Ignatz: Access 97	2 490 Ft
Schwartz, Randal L.-Christiansen, Tom: A Perl programozási nyelv	1 940 Ft
Spanik, Christian-Rügheimer, Hannes: A multimédia alapjai	1 800 Ft
Strobel, Stefan-Uhl, Thomas: Linux	1 800 Ft
Számítástechnikai kisszótár	650 Ft
Számítástechnikai lexikon 2. A Windows	1 590 Ft
Védd magad az Interneten! (Biztonságtechnika a számítógépes hálózatokon)	1 690 Ft
Wyatt, Allen L.: Az EXCEL alapjai	1 800 Ft
Előkészületben:	
Informatikai-számítástechnikai enciklopédia	Tervezett ár: 2 400 Ft
Rathbone, T.: Modemek (Dummies-könyvek)	Tervezett ár: 2 300 Ft
McClelland, D.: Photoshop 4 (Dummies-könyvek)	Tervezett ár: 2 300 Ft
Parker, R. C.: Web design & DTP (Dummies-könyvek)	Tervezett ár: 2 300 Ft
OKTATÁSI SZOFTVEREK, KÖNYVEK	
Comenius Logo 3.0	iskolai: 12 320 Ft / iskolai+diák: 17 920 Ft / magán: 22 400 Ft
Informatika-számítástechnika műveltségi alapvizsga	1 490 Ft
Programozási feladatok 1-2. (Összeállította Zsakó László)	2 400 Ft
Turcsányiné Szabó Márta-Zsakó László: Comenius Logo. Játék és programozás	850 Ft
Világom, világom 1. - Keress, kutass, nyomozz! (képességfejlesztő játékszoftverrel)	3 500 Ft

MEGRENDELHETŐ ÉS MEGVÁSÁROLHATÓ

Kossuth Kiadó Rt. 1327 Budapest, Pf. 55 / Tel.: 370-0609, fax: 370-0602 / E-mail: rt@kossuted.hu,
valamint boltjainkban: 1043 Budapest, Csányi László u. 36. / 1061 Budapest, Andrássy út 13.

FELELŐS KIADÓ KOCSIS ANDRÁS SÁNDOR
A KOSSUTH KIADÓ RT. ELNÖK-VEZÉRIGAZGATÓJA
A KÖTETET BODÓ KÁROLY SZERKESZTETTE
MŰSZAKI VEZETŐ KUN GÁBOR
MŰSZAKI SZERKESZTŐ PÁNYI BÉLA
TERJEDELME 25 (A/5) ÍV
A TÖRDELÉS A KOSSUTH KIADÓBAN KÉSZÜLT
NYOMTATTA ÉS KÖTÖTTE A SZEKSZÁRDI NYOMDA KFT.
FELELŐS VEZETŐ VADÁSZ JÓZSEF IGAZGATÓ

Neked segít ez a tökéletes eszköz, hogy a legtöbbet hozhasd ki az Internetből

Az Internet című könyv 5. kiadását széles körben a legjobb kézikönyvnek tartják. Hétköznapi nyelven elmagyarázza, hogy miként kapcsolódj a hálózatra, hogyan küldjél elektronikus levelet, csevegj és vásárolj a hálózaton és böngéssz a Weben. A legfrissebb eszközöket és eljárásokat kínálja, amelyek szórakoztatóvá és biztonságossá teszik a szörfölést. Hasznos tanácsokat találsz benne a többi között az Internet-szolgáltatókról, és arról, hogy miképpen készítsd el a saját honlapodat.

Figyeld ezeket az ikonokat!

Rövidebb megoldásokat kínál, hogy időt és fáradságot takaríthass meg.

Felhívja a figyelmet a létező problémákra.

Ahol ez látható, nem különösen lényeges információ található.

Keresd a Kossuth Kiadó Dummies® sorozatát!

Szórakoztatóan és könnyedén tanít meg a számítógép használatára és a számítógépes munkára.
Minden szükséges információhoz azonnal hozzájuthatsz.
A Dummies® név a földkeregség minden országában a legnépszerűbb számítógépes könyvek márkaneve.
150 téma – 150 cím.
Könyvsorozat a számítógép összes fontos műveletéről és programjáról.

Jó üzletet ajánlunk!

1980

ISBN 963-09-4057-4
9 789630 940573

KOSSUTH KÖNYVESBOLT

1061 Budapest VI., Andrássy út 13. / Telefon: 266-3515 / Fax: 266-3514